

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"צ שליט"א

פרשת
בשלח
י"א – י"ז שבט תשפ"ד

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של

רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה

ולזכות

רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

וְהַמַּבָּה לוֹקֶה וְשׁוֹחֵט וּבוֹלֵעַ שֶׁלֹּא יַשְׁהֶה. פי' בקונטרס עד יום השוק ובלבד שלא ישהה העגונה שבהם שלשים יום אותה שלקח באחרונה לא ישלים לה שלשים יום אחר השוק ושקשה דברוסקפתא (פ"ח) גרס יותר מל' יום וא"כ לפי התוספתא יכול להשהות אחר יום השוק ועוד קשה דלעיל גבי רגל קרי לה עגונה ועוד שלא הזכיר התנא שלשים יום ולא גרסינן יותר:

מהו להשהות קבוע מינייה. אין ג"ל דפליגי רבנן עליה דר"ג בברפי' בקונטרס דמוהו להשהות קודם הרגל קבוע מינייה ואמר לקח מוהר ולאו דוקא נקט קושרה אלא אורחא דמלתא נקט שדרכן היה לקשור בהמה דקה לכרעי המטה כדאמר באלו טרפות (חולין דף נב:) חבל היוצא מן המטה עד תשעה טפחים טהור ופירש שם בקונטרס שבכך הוא ראוי לקשור בהמה דקה בכרעי המטה כדכתי' אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח שהיו קושרין הקרבנות בכרעי המטה עד שיביאוהו לקרנות המזבח אי נמי נקט קשרו לאשמועינן דאפילו בקשורים אסור לגזל ב"ש להשהות ובחוסקפתא (פ"ח) נמי משמע דאף קודם הרגל לא שרי להשהות אלא בבית דהכי קתני בהדיא אבל מגדלים קודם הרגל ל' יום ולא שתהא יוצאה ורועה בשוק אלא קושרה בכרעי המטה שאלו לר"ג:

דקטיני שקיה. פי' שוקיו דקין ולחכי נקרא תרצא שהחרצין ניכר בין השוקים מתוך שהן דקים ונראין גבוהים ומשום הכי תנן בפ"א דאהלות חוליות הנפנים רבי יוסי אומר ב"ש מטמא בזית במשא ובעדשה במגע דמתוך שרגליה גבוהים ודקים מספקא להן שמא לאו היינו חולדה דקרא ויש לה תורת בהמה טהורה או שמא היינו היא ויש לה תורת שרץ והאי דמסיים ומאי שרצא דמתתאי שקיה ה"ק ומאי שרצא חולדה דכתיב בקרא שאין קפק דמתתאי שקיה שהיי רגליה קצרות ושורצת על הארץ וכן נראה לר"ת:

חובה תקברינהו לבנה. פר"ח בתמיה וכי דרכה לקבור בניה שאין עוסקת לגדל אלא עוסקת לגדל צאן וזהי כשנגזה היוצאת מלפני השליח ומיהו בפרק שני נזירים (נזיר דף נז: ושם) גבי תקפת הראש אין שייך לפרש בן דאמר ליה רב אדא בר אהבה לרב הונא לדידך מאן מקוף להו אמר ליה חובה א"ל תקברינהו לבנה ואין שייך לפרש שם אלא לשון קלקלה אי נמי יש לומר אין יראה שתענג בקבורת בניה:

מבי אתא רב לבבל. פי' בקונטרס והיו מתישבין שם מפני ישיבתו והיו רוב שדותיהן מישראל ועכשיו זה פי' בפרק קמא דגיטין (דף ו. רשם) עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לגיטין מבי אתא רב לבבל ועשינו בקיאין לשמה מתוך שהרבתה ישיבות ותקשה לר"ת דא"כ מאי פריך התם ממתני' דעבו בארץ ישראל לגיטין אבל בבל לא והלא המשניות נשנו קודם דאתא רב לבבל ומפר"ת התם מבי אתא רב לבבל והודה לנו שמשנות יבנה והחדש והמסגר שגלו לבבל דינה להיות בארץ ישראל לגיטין שבקיאין לשמה וכן כאן לענין בהמה דקה שיש שם רוב ישראל וכן יש ברייש בבל מערערין (עירובין דף כח.):

לבי ישועב הבן. פ"ה פדיון הבן וכן הערוך ותקשה דאע"ג דמתרגמינן פדיון פדקרן מ"מ אין שייך לשון ישועה (ר"ת פי' שנולד שם בן ועל שם שהתולד נושע ונמלט ממנו אמו בדכתיב והמליטה זכר (ישעיה סו) נקט לשון ישועה והיו רגילין לעשות סעודה:

נפק רב ודרש. לא עתה על זה המעשה תיקן דקא פריך עלה מברייתא אלא דרש דמקודם ונתקן:

מותר לחורגו ואסור לקיימו. והא דאמר ר"ל בפ"ק דסנהדרין (דף טו: ושם) גבי ארי ונמר ודוב ואבל ובדרכים ונחש דאפי' ר"א דאמר כל הקודם להורגו זכה היינו דוקא כשהמתין אבל לא המתינו לא היינו בקשורין בשלשלת שכן דרך לגדלן והכא בחבוק שאין קשורה א"נ מהנהו רגילים בני אדם להזהר ולא אתי לידי היזק אבל מחתול אין נזהרין שאין יודעים אם היא בר אוכלא או בר חזירא שאין מבדילים באבוטיהם:

אמר רבינא לעולם. שאם מצאן מת אין חייב בהשכבת התורה בשופר דשופר תימה ביון דאשמועינן דאין בו משום גזל למאי איצטריך ליה דמותר להורגו ר"ל דאין לחוש ביון דמתחילה קאמר דמותר להורגו:

מתריעין על החיבוט בשבת. ע"כ לאו היינו התרועה בשופר דשופר תשובה מי איכא כדדייקי בסוכ"ק דתענית (דף יד. ושם) אלא התרועה בפה בענינו וקבר כמ"ד התם דענינו קרי ליה התרועה ותימה דמאי פריך מהתיא דבשאר מיני פורעניות דקתני לא היו מתריעין על החיבוט אלא צועקים דילמא ה"ק לא היו מתריעין בשופר אלא צועקים בפה בענינו ואין לומר אע"ג דתרועתו בפה התרועה לחוד וצעקה לחוד דהתם משמע דלמ"ד ענינו קרי ליה התרועה חדא היא וי"ל דה"פ מדקאמר שבשבת מתריעין לכל הפחות בענינו א"כ ראוי לעשות על החיבוט התרועה אפי' בשופר בחול ביון שהוא דבר גדול כל כך דבשבת צועקים:

על החבוב. ל"ג ועל הגובאי דקא במתני' דסדר תעניות האלו (תענית יט.) תנן שמתריעין על הארבה ועל החסיל ועל הגובאי וי"ל דהתם בפה ועי"ל דשפיר גרסינן ליה והתם בגובאי המזיק לשדות דומיא דארבה והתול דקתני התם וגובאי דקא במזיק לבני אדם דומיא דצרעים ושילוחו נחשים. פירוש ר"י:

לעולם אין מטיבין לו. והא דקאמר איהו גופיה בעובדא דיומיה לא במהרה מטיבין לו בפרק קמא דבבא בתרא (דף יב:) זה אמר בשעה שהיה קבור עדיין שיחזירו ימינו אותו ראש ישיבה אבל לבסוף שלא החזירוהו אמר לעולם אין מטיבין לו:

אומר לנכרי ועושה. דוקא משום מצוה זו דישוב ארץ אמירתה לנכרי ואפי' לכותי מילה משמע לא שרי אמירתה לנכרי ועושה אע"ג דאמירה לנכרי שבות היא משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו בפרק הדר (עירובין דף סח.) דלא שרי אמירה לנכרי באיסורא דאורייתא גבי ההוא ינוקא דאישתפיך דמימיה דקאמר נשייליה לאימיה אי צריכה נחים ליה אגב אימיה משמע דאי לא צריכה אימיה לא שרי אפילו על ידי נכרי ור"ש שבתוב בהדיה נחים ליה נכרי אגב אימיה ולכאורה משמע שלפני המילה היה וי"ל דלמולו ולא שרי אפילו ע"י נכרי אלא אגב אימיה כדשרינא הכא והתם בעובדא דלעיל דקאמר גבי ינוקא אחריבא ניגמ ליה לנכרי דניתי מגו ביתא דהוא דלעיל איסורא דרבנן הוה להביא דרך חצר שלא עידב ואפילו איסורא דרבנן אור"י שאין להתיר משום מצוה אחרת על ידי נכרי בגון להביא ספר דרך כרמלית כדי ללמוד בו דדוקא מילה דהיא גופא דחי שבת שרי על ידי נכרי איסור דרבנן ומיהו בה"ג משמע דאפילו איסורא דאורייתא שרי על ידי נכרי לצורך מילה שפירש דאפי' דניתי נכרי מתוך ביתו דהיא דרך רשות הרבים דהוי איסורא דאורייתא שרי על ידי נכרי לצורך מילה כמו הכא משום ישוב ארץ ישראל ולדבריהם בעובדא בחרא דקאמר נחים ליה נכרי אגב אימיה לאחר המילה הוה ולאחר שלשה שכבר נתרפא הולד יפה ולפסקים דל"ג נכרי נוכל לומר דע"י ישראל קאמר ותוך שבעה דמחללין עליה השבת אם אמרה צריכה אני כדאמרינן בפרק מפנין (שבת דף קכט. ושם) אבל אין נראה דעל ידי ישראל הוה אסור להרבות בשביל התינוק כדאמרינן בפ"ק דחולין (דף טו) ולפי ה"ג טפי איית לן למישרי על ידי נכרי איסורא דאורייתא מאיסורא דרבנן על ידי ישראל כדמסיק התם אהאי עובדא ולא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה לשבות דלית ביה מעשה ואמרינן נמי בפרק ר' אליעזר דמילה (שבת דף קל:) בשם שאין מביאין דרך רשות הרבים כך אין מביאין דרך גגות חצירות ורפיפות והיה נראה מתוך ה"ג להתיר ביום שני אפילו של ר"ה לעשות בל צרכי מילה אפילו לכרות עצים לעשות ברזל ע"י ישראל שהרי מת דלא שרי לקבור על ידי נכרי כדמוכח בפ"ק דר"ה (דף ב.) אפילו הכי

שמואל לא עייל קמיה דרב אסי. שהיה גדול ממנו ורב אסי תלמיד של רב הוה: **מאן נתרת.** מי יתאמר מבחוץ ויבא אחרונה יחידי: **נתרת שמואל.** בחוץ ויבואנו רב ורב אסי רב ואח"כ תלמידו: **מילתא דעבד הוא לשמואל.** שמואל קטן שבבולין היה וזה שאין רב נבנס לפניו טיבותא ויקרא הוא דקא עבד ליה משום מעשה דלטיה לשמואל בשמונה שרצים (שבת דף קח.): **אדברית עלייה.** שהטעינו עליה לנהוג בו כבוד: **אדהכי והכי.** בזמן מקרבי אתא שוגרא וקטעיה לזנבי' דהדהוא ינוקא. חיוורא. מועד להזיק אדם: **מתריעין.** בצבור ובתחנה ובשופרות ובחצוצרות במסכת תעניות: **חיבוט.** שחין שמתחכך האדם עליה פרוטי"ר בלע"ז: **וחלת הנגעלת.** על האדם מהיות מצלקת: **לא בכהרה תפתח.** ונפקא מינה לאפושי ברחמי: **מלתא דנפשיה.** בב"ב בהשותפין (דף יב:) דאינמנה לאוהובי' ברישא ולא איסתייעא מילתא: **וחלוקה בית.** מגבר: **אונו.** שטר מכירה: **לא היו מתריעין.** בשבת: **צועקין.** ביחיד: **נש.** קשה מלת: **אבעבועות פורח.** בפרי"חתו' דהיינו מבחוץ הוא מעבעב דהיינו לח מכלל דבפנים חוי יבש:

שיחו

שֶׁיִּהוּ מַרְעִין. בְּהֵמוֹת הַחוֹרְשִׁין וְשֹׁלֵא יִקְפִּיד בַּעַל הַיֵּעֵר עַל כָּךְ: וּמַלְקְטִין עֵצִים. מִשְּׂדֵה חֲבֵירוֹ וְכֵן עֵשָׂבִים לְמַאֲכַל בְּהֵמָה: חוּץ מִשָּׂדֶה תְּלָתָן. דְּמֵעֲלֵה לֵהּ עֵשָׂבִים הַגְּדִילוֹת עִמָּהּ וְהַתּוֹלְשָׁן מִפְּסַד אֶת הַתְּלָתָן תְּלָתָן מִין קִטְנִית וּשְׁמָהּ פנגר"א: וְקוֹטְמִין נִטִּיעוֹת. מִן הָאִילָן קוֹטֵם בַּד לְהַרְכִּיב וְלֹא יִקְפִּיד בַּעַל הָאִילָן: חוּץ מִנְּרוּפִיּוֹת שֶׁל זֵיתִ. הַקּוֹרֵצֵע זֵיתָיו לְשׁוֹרֵף מִנֵּימֵי שְׁתֵּי גְּרוּפִיּוֹת מִלֹּא שְׁנֵי אֲגְרוֹפִין כִּדְאָמַר בְּהַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה (ב"ב דף פ.), וְהֵן מְחֻלְּפוֹת וּמוֹצִיאוֹת בְּדֶין וּמִשָּׁם אֵין לְקָטוֹם נְטִיעָה מִפְּנֵי שֶׁמְּפַסֶּדֶת אֶת הַגְּרוּפּוֹת: בַּתְּחִילָּה. מֵחָדָשׁ וְכָל שֶׁכֵּן מְעֻיָּינוֹת יְשָׁנִים שֶׁהֵזִיזוּ מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ: וּמְחַכִּין. וּמִטְיִלִין חֻכָּה לְצִדֵּי דְּנִים: בְּיָמָהּ שֶׁל טְבֶרְיָא. וְאע"פ שֶׁבַּחֹלֶק נִפְתְּלֵי הָיְתָה כּוֹלָּהּ כִּדְאָמְרִינַן לְקַמָּן: שֶׁלֹּא יִפְרוֹס קָלָע. דֶּרֶךְ צַיָּדִים לְתְקוֹעַ יְתֵדוֹת וְלַעֲשׂוֹת גְּדֵרֵי קָנִים בַּמַּיִם לְהַלְכֹּד שָׁם דָּגִים וְקוֹרֵע לוֹ בְּמִקּוֹמֵינוּ גֶּזֶר וּבְאֶרֶץ אַשְׁכְּנַז קוֹרֵע לוֹ וכ"א (שלֹא יִפְרוֹס קָלַע) מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲבִיר וּמַעֲמִיד אֶת הַסְּפִינָה: לְאַחוֹרֵי הַגֶּדֶר. לְקַמָּן מִפְּרֹשׁ לָהּ לֹא נַעֲרֶכֶת אֶלָּא לְיטוּל הַמְּנָה צָרוֹר לְקַנֵּח וְאע"פ שֶׁפּוֹרֵץ אֶת הַגֶּדֶר: וּמַלְקְטִין בְּשִׂבְלֵי הָרְשׁוּת. סְתָם בְּנֵי אָדָם מַשְׁהִיבִנְיהוּ תְּבוּאָתָם עַד שֶׁעַת הַזְּרִיעָה מְפַקְּרִים שְׂדוֹתֵיהֶם לְיִבּוּם בָּהֶן כָּל אָדָם לְקַצֵּר בְּזְמַן שֶׁהַדֶּרֶךְ שׁלֹא יִקּוּף וְהֵן נִקְרָאִין שִׁבְלֵי הָרְשׁוּת לְפִי שֶׁבִּרְשׁוּת עוֹשִׁין וְהַתְנָה יְהוֹשֻׁעַ שֶׁלֹּא יִקְפִּידוּ עַל כָּךְ: עַד שֶׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. וְזֶהוּ בְּי"ז בְּמַרְחֶשְׁוָן כִּדְאָמְרִינַן בְּתַעֲנִית (דף טז.) וּמֵאז וְהָלְאָה הַזְּרָעִים עוֹמְדוֹת וְקָשֶׁה לָהּ דְּרִישָׁה גְּרֵגֵי: וּמְפַקְּרִין לְצִידֵי הַדְּרָכִים. בְּכָל עֵת וְאִפִּי בְּזְמַן שֶׁהַתְּבוּאָה בְּשׁוּלֵּי הַקָּצִיר לְכָל אָדָם לְהִסְתַּלֵּק מִן הַדֶּרֶךְ מִפְּנֵי הַיְּדִידוּת וְלֵיכָּנֵס לִגְבוּל שָׂדֶה חֲבֵירוֹ וְלֵילֵךְ עַל הַמְּיֻצָּר אֵצֶל הַדֶּרֶךְ: מִפְּנֵי יְדִידוּת הַדְּרָכִים. בִּימוֹת הַחַמָּה יָבֵשׁ הַטִּיט וְנַעֲשֶׂה בִּיתִידוּת מָקוֹם דְּרִיסַת הָאָדָם וּבְהֵמָה שֶׁדַּרְכָּהּ שָׁם בִּימוֹת הַחוֹרֶף וְנַעֲשֶׂה כְּשִׁחִיתוּת: מִפְּנֵי. מִטַּעַם זִמְרוֹנוֹת הַנּוֹשְׁנוֹת הַמִּתְעַבְּדוֹת אוֹתוֹ וְעוֹלֶה וְיוֹרֵד עַד שֶׁמּוֹצֵא אֶת הַדֶּרֶךְ: מְקוֹמוֹ. מָקוֹם שֶׁנָּפַל שָׁם בְּעֵת מוֹתוֹ קָנוּא לְקִבּוּרָה וְאֵין בְּעֵל הַשָּׂדֶה מֵעֵכֵּב עָלָיו: דָּקָה. בְּהֵמָה דַּקָּה בְּיֵרֵד גַּשָּׁה שֶׁאִינָהּ מַכְלָה אֶת הָאִילָנוֹת: אֲבָל בְּתלוּשִׁין. אַחֲרֵי שֶׁנִּתְּרוּ עֲלֵיהֶן בְּעַל הַשָּׂדֶה וּתְלָשָׁן אַחֵר לְיִשְׁלֹן דְּדַעְתֵּיהּ עֲלֵיהֶן: יְכִישִׁין. דַּעְתּוֹ עֲלֵיהֶם לְאוֹתוֹ: אֵין מַחֲיִיבִין אוֹתוֹ לְעָקוֹר. הָעֵשָׂבִים מִמְּנָּה מִשּׁוּם כְּלָאִים לְפִי דִּבְעַל כַּרְחוֹ עָתִיד לְיִטְלוֹ שֶׁמְּפַסִּידִין אֶת הַתְּלָתָן: בֵּאוֹ. שֶׁהַתְּלָתָן עוֹמֵדֶת לְיִקּוֹר: בֵּאוֹ. שֶׁנִּקְרָעָה לְאַבּוּל הַזְּיִירִין טוֹרְדִילי"ש בְּלַע"ז: דְּמִיכְּבָּא. מִתְפַּשֶּׁטֶת וְגוֹדֶלֶת עַל הָעֵשָׂבִים וְנַעֲשִׂין לָהּ סַמִּיכָה בְּעֵין דֶּלֶת שֶׁל כֶּרֶם: וּטְאָה יְדֵיעָן. אִם וְדָעָה לְאָדָם דְּשָׂרֵי לֵיהּ לְמִשְׁרֵי לְבְהֵמָה דַּקָּה בְּיָרֵד בְּצִיר. עֲשׂוּיִים כְּעֵרוּגוֹת: בְּזֵית בְּצִיר. כְּשֶׁיִּעוֹר גּוּבָהּ לִפְרִיסַת דְּאִין מִחֲיִיבִין מִשְּׁמָע שֶׁאֵין אָסוּר בְּהֲנָאָתוֹ וְעוֹד דְּאִם מְתַיְּאֵשׁ וּמִתְעַצֵּל לְעוֹקְרוֹ לְמָה לֹא נַחֲיִבֵנּוּ דְּהָא אֵיכָא אִיסּוּר בְּדִרְתָן בְּמִסֶּכֶת כְּלָאִים (פ"ה מ"ו) הָרוֹאֶה יָרָק בְּכַרְמוֹ וְאָמַר כְּשֶׁאֹגִיעַ שָׁם אֲלַקְּטֶנּוּ מוּתָּרִין לְכַשֶּׁאַחֲזוֹר אֲלַקְּטֶנּוּ וְהוֹסִיף מְאַתַּיִם אָסוּר וְנִרְאֶה לְרַ"י דְּאֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְעָקוֹר דְּלֵיכָא אִיסּוּרָא שֶׁהֲרֵי הוּא לֹא זָרַע אֶלָּא מֵאֲלֵיהֶן בָּאוּ וּמִשּׁוּם מְקַיֵּם בִּכְלָאִים לֵיכָא בֵּין דְּקָשֶׁה לְהוּ עֲשָׂבִים וּלְ"ע אֵיצְטְרִיךְ דְּאָמַר בְּפֶרֶק בָּתְרָא דַּע"ז (דף סד.), דְּתַנְיָא (דף נא:) הַמְקַיֵּם בִּכְלָאִים לוֹקֶה וְלֹא מַלְקוֹת מַמָּשׁ דְּלֹא שַׁיְיךְ בּוֹ מַעֲשֶׂה הוּא אֶלָּא אִיסּוּרָא בְּעָלְמָא הוּא א"נ אֲפִי' לְרַבָּנַן אֵיצְטְרִיךְ וְהֵיכָא דְּנִיחָא לֵיהּ חֲסִידוּתָא חֲבֵרִים שֶׁלֹּא יְחַשְּׁדוּהוּ שֶׁזָּרַע וְהָא דְּנָקֵט תְּלָתָן שֶׁעֲלָתָה עִם מִינֵי עֲשָׂבִים וְלֹא נָקֵט תְּלָתָן שֶׁעָלוּ עָמוֹ עֲשָׂבִים רְבוּתָא נָקֵט אִפִּילּוּ שֶׁמִּתְבַּיֵּן לְזוֹרְעוֹ תְּחִילָּה שֶׁאִי זְרָעִים וְהִתְלַתֵּן עָלְיָה מֵאֲלֵיהֶן אַפִּילּוּ מֵיקָה לֹא נֵיקָא לֵיהּ בְּזוֹרְעִים מֻחְמֶּצֶת תְּלָתָן שֶׁעָלְתָה אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְעָקוֹר. **כֵּאן** לְזִיירִי. הֵיכָא דְּחִזֵּי מִשְּׂדֵה תְּלָתָן לְזִירִים דְּמֵעֲלֵה לֵיהּ וְא"ת בְּיַיִן דְּאֵיכָא אִיסּוּר כְּלָאִים אַמַּאי אָסוּר לְלַקֵּט וְהָאָמַר בְּפֶ"ק דְּמוֹ"ק (דף ו:) שֶׁתַּקְנוּ שֶׁיְּהוּ מְפַקְּרִין כָּל הַשָּׂדֶה שֵׁישׁ בּוֹ כְּלָאִים וְי"ל דְּהָכָא בְּדֶרֶךְ בְּרֵיכָא שֶׁיִּעוּרָא בְּדִרְתָן בְּמִסֶּכֶת כְּלָאִים (פ"ב מ"א) וּמַיְיתֵי לֵהּ בְּהַמּוֹכֵר פֵּירוֹת (ב"ב דף צד.) כָּל פְּאָה שֵׁישׁ בּוֹ רוֹבַע מִמִּין אַחֵר יִמְעֹט:

אין

תוספות

הָכִי אָמַר בְּפ"ק בִּדְיבָּה (דף ו. ושם) בִּי"ט שְׁנֵי יִתְעַסֵּק בּוֹ יִשְׂרָאֵל אֲפִילּוּ בִּי"ט שְׁנֵי שֶׁל ר"ה כ"ש מְלֶכֶת דְּשָׁרֵי ע"י נָכְרִי אִיסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּשַׁבָּת כִּדְפִי' בְּהֶחְלֵטוֹת גְּדוֹלוֹת וְשָׁרֵי נַמִּי ע"י יִשְׂרָאֵל בִּי"ט שְׁנֵי שֶׁל ר"ה וּמִיהוּ אֵין זֶה ק"ו דְּמִן הַדִּין זֶה לֵיהּ לְמֵישְׁרֵי לְכַבּוֹת מֵת בְּשַׁבָּת אֶלָּא לְפִי שֶׁהוּא מְכוֹעָר וּמְגוּנֶה וּמִתְכַּוֵּין שֶׁנִּכְבֶּה בְּשַׁבָּת שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּאִיסּוּר שַׁבָּת אֲפִילּוּ ע"י נָכְרִי מִידֵי דַּהֲוָה אַהַהִיא דְּתַנְיָן בְּפֶרֶק הַשּׁוֹאֵל (שבת דף קנא.) עָשָׂה נָכְרִי אָרוֹן וְחָפֵר קֶבֶר אִם בְּשִׁבְיל יִשְׂרָאֵל לֹא יִקְבֹּר בּוֹ עוֹלָמִית וְלֹא שָׁרֵי בִּכְדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ כְּמוֹ בְּתֵי מִטְבָּחַיִם דְּפַרְישִׁית וְתַנְיָא דְּהָא בְּמַת שָׁרֵיא כְּרַבָּנִית כִּדְאָמְרִינַן בְּהַמַּצְנִיעַ (שם דף צד:) דְּוַדּוֹל בְּבוּד הַבְרִיּוֹת אי"כ כ"ש דְּהָוֵה לֵיהּ לְמִישְׁרֵי לְקַבּוֹרַת ע"י נָכְרִי אֶלָּא עַל כָּרְחָךְ טַעְמָא דְּוַי בְּדִפְרִישִׁית וְא"ש נַמִּי הָא דְּאָמְרִינַן בְּפ"ב דְּבִיצָה (דף כב.) אֲמִימַר שָׁרֵא לְמִיכַּחֹל עֵינָא אֲפִי' בִּי"ט שֵׁנִי שֶׁל ר"ה וְפָרֵק וְהָאָמַר רַבָּה מֵת בִּי"ט שֵׁנִי יִתְעַסֵּק בּוֹ יִשְׂרָאֵל מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּבְיצָה וְהִשְׁתָּא מַאי פָּרֵיךְ מִבֵּיצָה וְהָא צְרָכֵי חוֹלֶה אִית לָן לְמִשְׁרֵי טִפֵּי אֲפִי' מֵמֵת דְּבִסּוּף מְפָנֵין (שבת דף קכט.) אָמַר דְּכָל צְרָכֵי חוֹלֶה נַעֲשִׂין עַל יְדֵי אַרְמָאֵי בְּשַׁבָּת וּמֵיכָּחל עֵינָא מִדְּמֵי הָתָם לְחוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה וְאוֹמֵר לְנָכְרִי וְעוֹשֶׂה אֲפִי' אִסּוּרֵי דְּאוֹרַיְיתָא א"כ אִית לָן לְמִשְׁרֵי בְּק"ו מֵמֵת אֲפִי' לְכַתּוּשׁ סַמָּנִין בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל וּלְמַאי דְּפָרֵישְׁנָא אָתֵי שְׁפִיר דְּלֵיכָא ק"ו:

חוץ מִגְּרוּפִיּוֹת שֶׁל זֵיתִ. פֵּירֵשׁ בְּקוּנְטְרֵס מִלֹּא שְׁנֵי אֲגְרוֹפִין וּבָעֵי פֵּירֵשׁ מִגְּרוּפִיּוֹם עֲנָפִים וְעֲנָפִי הַזֵּיתִ קְרוּיִין גְּרוּפִיּוֹם כְּמוֹ יַחְזֹר בְּתַאֲנָה תְּמוּרָה בְּגִפְנִים שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ שֵׁם לְבַדּוֹ וְהֵבִיא הָא דְּאָמַר בִּבְרֵאשִׁית רַבָּה וְאִתָּה קַח לְךָ מִכָּל מַאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וּמִזְּרוֹת לְנְטִיעוֹת יְחַזְּרֵי לְתַאֲנִים גְּרוּפִיּוֹת לְזֵיתִים:

וּמַעֲיָן הַיּוֹצֵא בַּתְּחִילָּה בְּנֵי הָעִיר מִסְתַּפְּקִין (וּמְמֵנּוּ). לְמַאי דְּאָמַר לְקַמָּן דְּתָנָאִים שֶׁהִתְנָה יְהוֹשֻׁעַ אֲפִי' בְּחוֹל לֹא יִקְבֹּר בּוֹ עוֹלָמִית דְּאָמַר בְּפֶרֶק כָּל הַצְּלָמִים (ע"ז דף מז. ושם) הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְמִעְיָן מֵימָיו מְהוּלִין לְנִסְכֵי יַיִן אֲסוּרִין וּפְשִׁיטָא לֵיהּ מֵהָא דְּאָמַר מַיִם שֶׁל רַבִּים אֵין אֲסוּרִים וּמִשְּׁנֵי דְּנִבְעֵי מֵאַרְעֵיהּ וְהִשְׁתָּא אִבְּתֵי שֶׁל רַבִּים הֵם מִתְנַאי יְהוֹשֻׁעַ וְיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין יוֹצֵא מֵאֵילָיו לְעָרֵהּ בּוֹ וְחָפֵרּ:

וּמְחַכִּין בִּימָהּ שֶׁל טְבֶרְיָא. כָּל אָדָם וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִפְרוֹס קָלַע נְמִי בְּכָל אָדָם וְאִפִּי' הַבְּעָלִים עַצְמָן כִּדְתָנֵיא לְקַמָּן שֶׁהַתְנוּ הַשְׁבָטִים זֶה עִם זֶה אֲבָל צַד הוּא בְּמִכְמוֹרוֹת וּבִרְשָׁת וְהֵיינוּ הַבְּעָלִים שֶׁהוּא שֶׁלָּהֶם: **אֵין** מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְעָקוֹר. פֵּירֵשׁ בְּקוּנְטְרֵס שֶׁע"כ שֶׁעְתִיד לְיִטְלוֹ לְפִי שֶׁמְּפַסִּידִין אֶת הַתְּלָתָן וְקָשֶׁה לְפִירוּשׁוֹ דְּאִין מְחַיְּבִין מִשְּׁמָע שֶׁאֵין אָסוּר בַּהֲנָאָתוֹ וְעוֹד דְּאִם מְתַיְּאֵשׁ וּמִתְעַצֵּל לְעוֹקְרוֹ לָמָּה לֹא נַחֲיִבֵנּוּ דְּהָא אֵיכָא אִיסּוּר בִּדְתָן בְּמִסֶּכֶת כְּלָאִים (פ"ה מ"ו) הָרוֹאֶה יָרָק בְּכַרְמוֹ וְאָמַר כְּשֶׁאֹגִיעַ שָׁם אֲלַקְּטֶנּוּ מוּתָּרִין לְכַשֶּׁאַחֲזוֹר אֲלַקְּטֶנּוּ וְהוֹסִיף מְאַתַּיִם אָסוּר וְנִרְאֶה לְרַ"י דְּאֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְעָקוֹר דְּלֵיכָא אִיסּוּרָא שֶׁהֲרֵי הוּא לֹא זָרַע אֶלָּא מֵאֲלֵיהֶן בָּאוּ וּמִשּׁוּם מְקַיֵּם בִּכְלָאִים לֵיכָא בֵּין דְּקָשֶׁה לְהוּ עֲשָׂבִים וּלְ"ע אֵיצְטְרִיךְ דְּאָמַר בְּפֶרֶק בָּתְרָא דַּע"ז (דף סד.), דְּתַנְיָא (דף נא:) הַמְקַיֵּם בִּכְלָאִים לוֹקֶה וְלֹא מַלְקוֹת מַמָּשׁ דְּלֹא שַׁיְיךְ בּוֹ מַעֲשֶׂה הוּא אֶלָּא אִיסּוּרָא בְּעָלְמָא הוּא א"נ אֲפִי' לְרַבָּנַן אֵיצְטְרִיךְ וְהֵיכָא דְּנִיחָא לֵיהּ חֲסִידוּתָא חֲבֵרִים שֶׁלֹּא יְחַשְּׁדוּהוּ שֶׁזָּרַע וְהָא דְּנָקֵט תְּלָתָן שֶׁעֲלָתָה עִם מִינֵי עֲשָׂבִים וְלֹא נָקֵט תְּלָתָן שֶׁעָלוּ עָמוֹ עֲשָׂבִים רְבוּתָא נָקֵט אִפִּילּוּ שֶׁמִּתְבַּיֵּן לְזוֹרְעוֹ תְּחִילָּה שֶׁאִי זְרָעִים וְהִתְלַתֵּן עָלְיָה מֵאֲלֵיהֶן אַפִּילּוּ מֵיקָה לֹא נֵיקָא לֵיהּ בְּזוֹרְעִים מֻחְמֶּצֶת תְּלָתָן שֶׁעָלְתָה אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְעָקוֹר. **כֵּאן** לְזִיירִי. הֵיכָא דְּחִזֵּי מִשְּׂדֵה תְּלָתָן לְזִירִים דְּמֵעֲלֵה לֵיהּ וְא"ת בְּיַיִן דְּאֵיכָא אִיסּוּר כְּלָאִים אַמַּאי אָסוּר לְלַקֵּט וְהָאָמַר בְּפֶ"ק דְּמוֹ"ק (דף ו:) שֶׁתַּקְנוּ שֶׁיְּהוּ מְפַקְּרִין כָּל הַשָּׂדֶה שֵׁישׁ בּוֹ כְּלָאִים וְי"ל דְּהָכָא בְּדֶרֶךְ בְּרֵיכָא שֶׁיִּעוּרָא בְּדִרְתָן בְּמִסֶּכֶת כְּלָאִים (פ"ב מ"א) וּמַיְיתֵי לֵהּ בְּהַמּוֹכֵר פֵּירוֹת (ב"ב דף צד.) כָּל פְּאָה שֵׁישׁ בּוֹ רוֹבַע מִמִּין אַחֵר יִמְעֹט:

אין

אין לך כל שבט ושבט מישראל שנרשען. ובפ' יש נוחלין (ב"ב דף קכב. ושם) גבי חלוקת הטעולם הבא גרסינן אין לך כל אחד ואחד מישראל בן נראה לר"ת: **ונוטל** דמי חייבו מתוך דוחקו שלו. ע"כ מיירי כשעקל בית הבד ברוך עליה דאל"כ ליטמא ליה מהפקירא קזקינהו דרמאי לקמן בפרק בתרא (דף קטו:) ואי"ת ואמאי נוטל דמי חייבו הא אמר לקמן בפרק בתרא (שם) דאין לו אלא שכרו ומצי למימר דהך דר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה פליג בדאמר בסמוך ביחידאה לא קאמר וכן משמע בתוספתא דבתרא הך דלא יקוץ קתני אבל אין נראה דלמה יטול דמי חייבו הלא יכול לומר אני הייתי דוחק ומצית כיון

ולא מפקום הייאה את החמה. סביבות צדדין מבחוץ מפני שהוא עיקר האילן שהחמה מבשלתו שם את הפרי ומפותיקה: **מלא** חבל של מעזדה היה לו בדרומה מן הנשבה למשוך רשתו חרם כמו מצודים וחרמים (קהלת ז): **בחזקת** כל השבטים. כל מי שירצה יטול דהא כמתלטלוה דמי: **ואתה מוצא** בבנעני. אע"פ שכתוב כאן הר האמורי אף כנעני ופרזי כך היו להם וישראל שירשו להם לכל אחד הר ושפלה וגבע ועמק ארץ שדות ובקעות שקורין בנפייא"ה לכן נקראת גבע שכל שעה היא נגוהה שאין שם צל אילנות וחמה זורחת ומגבהתה: **אמר** ליה לשמעיה. בחול: שרקיה. טחיהו בטיט וחברהו יפה: **והא**. קרקע דיוקי: **אפילו** בל. ירד עליה בלילה קשה לה דריסת הרגל ממהרתו: **אפילו בחוצה לארץ**. וכ"ש בבבל שמצויין שם שיירות ועוברין ושבים והורצך להתנות: **מפסע** ואזיל. מיתה ליתיד פסיעות גסות ולא היה רוצה להסתלק אל מצר השדה: גידולתו. שהוא מראה לנו שהוא ירא שמים מאד ואינו חושש לתנאי שהתנה יהושע ומחזר ביתהרא. **בגידולא דפרולא**. כלומר נדה: **מאי** זכו. פשיטא מאי שנא איהו מחבריה: והשבותו. את גופו משמע שאם טעה חבירך אתה צריך להעלותו לדרך: **דאוריית** בי מצרי. יקוף סביבות מצרי הכרמים ולא יעבור בתוכם דפסידנא: **אירסרטיא**. רה"ר ט"ו אמה: שדה בור. מכאן לאירסרטיא דשדה ניר מכאן מפגניה לשדה בור ניר חרוש ולא זרוע: **מפגניה**. אלמא לא קנה מקומו דאי קנה מקומו מצי בעל השדה של ימין ושל שמאל לעבוביה: **על הציצי**. מוטל ברוחב הדרך ועוברין ומאהילין עליו עושי טרוחות ומשמאות: כל שלשים יום. שלשים יום רשאי להניחו שם: רי' ששעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה. בפרק הגוזל בתרא: נחיל. של דבורים שהלכו לשדה חבירו ונתישבו על שוכתה של אילן ואם יטול אחד אחד הן פורחות ואובדות מאחר שנתנו עיניהן באותה שוכה לפיקר קרצצה ונוטל לו דמים: **ומצייל** דיובשנו. זה בא בכדו של יין וזה בא בכדו של דבש ונסדקה חבית של דבש וכן זה בא בחבילת של פשתן על חמורו וזה בא בחבילת עצים ומת חמורו של בעל פשתן ופרק זה את עציו וטעונו: דר' יהודה ודרבי ישמעאל יחידאי נינהו ובריית' דעשרה תנאים סתמא היא:

והא

ואם תאמר והלא רואה היה שהוא עתיד לגדל שם אילנות ולמה לא מיחה בידו: **אמר** רבה בר רב הונא ונותן לו דמים וילית הלכתא בדוותיה: ומחכין ביומה של טבריא ובלבד שלא יפרום קלע ויעמיד את הפגינה אבל צד הוא ברשותות ובמכמרות ת"ר בראשונה התנו תבואות שמש: ומעין היוצא תחילה בני העיר מסתפקין ממנו אמר רבה בר רב הונא ונותן לו דמים וילית הלכתא בדוותיה: ומחכין ביומה של טבריא ובלבד שלא יפרום קלע ויעמיד את הפגינה אבל צד הוא ברשותות ובמכמרות ת"ר בראשונה התנו

שבטים זה עם זה שלא יפרום קלעה ויעמיד את הפגינה אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות תנו רבנן יצמה של טבריא בחלקן של נפתלי היתה ולא עוד אלא שנטל מלא חבל חרם בידו מלא חבל של נפתלי היתה ולא עוד אלא שנטל מלא מסרק של ברזל שמה לקיים מה שנאמר ים ורחוס ירשה תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר תלושין שבהרים בחזקת כל השבטים הן עומדים ומחוברים בחזקת אותו השבט ואין לך כל שבט ושבט מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק שנאמר פנו יסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר בשפלה ובנגב ובחוף הים וגו' וכן אתה מוצא בבנענים ובפרזיים ובאמוריים שלפניהם שנאמר ואל כל שכניו אלמא שכניו הכי הוו: ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה שהיא מלאה כרכום אמר רב אחא בר יעקב לא נצרכה אלא ליטול הימנו צרור אמר רב חסדא ואפילו בשבת מר זוטרא חסקיד שקיל ומהדר ול"ש לשמעיה (למחר) זיל שיקליה: ומהלכין בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שניה אמר רב פפא והאי דידן אפילו טל קשה לה: ומסלקין לציידי הדרכים מפני יתידות הדרכים שמואל ורב יהודה הוו שקלי ואזלי באורחא הוה מסתלק שמואל לציידי הדרכים א"ל רב יהודה תנאן שהתנה יהושע בבבל א"ל שאני אומר אפילו בחוצה לארץ רבי ורבי חייא הוו שקלי ואזלי באורחא אסתלקו לציידי הדרכים הוה קא מפסיע ואויל ר' יהודה בן קנוקא קמייהו א"ל רבי לרבי חייא מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו א"ל ר' חייא שמא ר' יהודה בן קנוקא תלמידי הוא וכל מעשיו לשם שמים כי מטו לגביה חזייה א"ל אי לאו יהודה בן קנוקא אתא גזרתינהו לשקוף בגיזרא דפרולא: התועה בין הכרמים מפסיע ויורד מפסיע ועולה: ת"ר הרואה חבירו תועה בין הכרמים מפסיע ועולה מפסיע ויורד עד שמעלהו לעיר או להדרך וכן הוא שתועה בין הכרמים מפסיע ועולה מפסיע ויורד עד שיעלה לעיר או להדרך מאי וכן מהו דתימא חבירו הוא דידע להיכא מסלק דניפסוג אבל הוא דלא ידע להיכא קא סליק לא ניפסוג נהדריה נהדר בי מיצרי קמ"ל הא דאוריית' הוא דתניא השכח גופו מניין ת"ל והשבותו דאוריית' הוא דקאי בי מיצרי אתא הוא תקון דמפסיע ועולה מפסיע ויורד: ומת מצוה קנה מקומו: ורמינהי המוצא מת מוטל באסרטיא מפגניה לימין איסרטיא או לשמאל איסרטיא שדה בור ושדה ניר מפגניה לשדה בור שדה ניר ושדה ירע מפגניה לשדה בור ביבי במוטל על המיצר מתוך שניתן לפגניה לכל מקום שיירצה אמרי עשרה הני חד סרי הויין מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה כדרניא הרי שפלו פירותיו מן השדה ואינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו מה הברייות אומרות עליו מה הנאה יש לפלוני ומה הברייות מזיקות לו עליו הכתוב אומר מהיות טוב אל תקרי רע ומי כתיב מהיות טוב אל תקרי רע אין גונוע אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל יד לעשות ותו ליכא והא איכא דרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר בשעת הוצאת יבלים אדם מוציא יבלו לרה"ר וצוברו כל שלשים כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ והא איכא דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה דתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר תנאי ב"ד הוא שיהא זה יורד לתוך שדה חבירו וקוצץ שוכו של חבירו להציל נחיל שלו ונותן לו דמי שוכו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה שופך יינו ומציל דיובשנו של חבירו ונוטל דמי יינו מתוך דיובשנו של חבירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה מפרק את עציו וטוען את פשתנו של חבירו ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של חבירו שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ ביחידאי לא קאמרינן

והא

וְהָא כִּי אָתָא רַ' אַבִּין א"ר יוֹחָנָן אֶחָד אֵילָן הַנּוֹטֶה לְתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵירוֹ וְאֶחָד אִילָן הַמָּסוּךְ לְמָצָר מֵבִיא וְקוֹרֵא שֶׁעַל מָנָת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ אֶלָּא מַאן תָּנָא עֲשָׂרָה תְּנָאִין שֶׁהִתְנָה יְהוֹשֻׁעַ ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הוּא רַב גְּבִיהָה מִבֵּי כָּתִיל מַתְנֵי לָהּ בְּהֶדְיָא ר' תַּנְחוּם וְר' בְּרַיִים אַמְרֵי מִשּׁוּם זְקַן אֶחָד וּמִנַּו ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי עֲשָׂרָה תְּנָאִין הִתְנָה יְהוֹשֻׁעַ: עֲשָׂרָה תַּקָּנוֹת תִּיקֵּן עֶזְרָא שֶׁקּוֹרִין בְּמִנְחָה בְּשַׁבָּת וְקוֹרִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וְנִזְקָקִין לְשָׁלשׁ בְּשַׁבָּת וְאוֹכְלִין שׁוּם בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה מְסֻכֶּכֶת בְּשַׁבָּת וְאוֹפָה וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָּר וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹפֶפֶת וְטוֹבֶלֶת לְבַעֲלֵי קְרָיִין: שֶׁיְּהוּ מַחֲזִירִין בָּעֲיָירוֹת וְתִיקֵּן מְבוֹאָה לְבַעֲלֵי קְרָיִין: שֶׁיְּהוּ קוֹרְאִין בְּמִנְחָה בְּשַׁבָּת מְשׁוּם יוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת: וְשֶׁיְּהוּ קוֹרְאִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי עֶזְרָא תִּיקֵּן וְהָא מַעֲקָרָא הָוֵה מִיתַּקְנָא דְּתַנְיָא וַיְלִיכוּ שִׁלְשָׁה יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אָמְרוּ אֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם כְּיָון שֶׁהָלְכוּ שְׁלשָׁה יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה נִלְאוּ עָמְדוּ נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶם וְתִיקְנוּ לָהֶם שֶׁיְּהוּ קוֹרִין בְּשַׁבָּת וּמַפְסִיקִין בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת וְקוֹרִין בְּשֵׁנִי וּמַפְסִיקִין שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי וְקוֹרִין בַּחֲמִישִׁי וּמַפְסִיקִין עֶרֶב שַׁבָּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יְלִינוּ ג' יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה מַעֲקָרָא הָוֵה תַּקְּנוּ חַד גְּבֵרָא תִּלְתָא פְּסוּקֵי אִי נָמֵי תִּלְתָא גְּבֵרֵי תִּלְתָא פְּסוּקֵי כְּנֶגֶד כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים אֶלָּא הוּא תִּיקֵּן תִּלְתָא גְּבֵרֵי וַעֲשָׂרָה פְּסוּקֵי כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה בְּטַלְנִין: וְדָנִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי דִּשְׁכִיחֵי דְּאָתוּ לְמִקְרָא בְּסִיפְרָא: וְשֶׁיְּהוּ מַכְנִיסִין בַּחֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת מְשׁוּם כְּבוֹד שַׁבָּת: וְשֶׁיְּהוּ אוֹכְלִין שׁוּם בָּע"ש מְשׁוּם עוֹנָה דִּכְתִיב אֲשֶׁר פָּרִיו יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְא"ר יְהוּדָה וְאִיתֵּימָא רַב נַחְמָן וְאִיתֵּימָא ר' יוֹחָנָן וָהּ הַמְּשַׁמֵּשׁ מִפִּתּוֹ מע"ש לע"ש ת"ר חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ בְּשׁוּם מְשַׁבֵּעַ וּמְשַׁחֵיל פָּנִים וּמַרְבֶּה הַיְרַק וְהוֹזֵר בָּנִים שֶׁבְּבָנִי מְעַיִים וי"א מְכַנִּים אַהֲבָה וּמוֹצִיא אֶת הַקְּנֵיאָה : וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה מְשַׁמֶּשֶׁת וְאוֹפָה כְּדֵי שֶׁתְּהֵא פַּת מְצוּיָה לַעֲנִיִּים: וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָּר מְשׁוּם צְנִיעוּתָא: וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹפֶפֶת וְטוֹבֶלֶת דְּאוֹרְיְיתָא הִיא דְּתַנְיָא וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם שֶׁלֹּא יֵהָא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין בְּשָׂרוֹ לַמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ אֶת הַמָּצֹק לִבְשָׂרוֹ וּמַאי נִיהוּ שַׂעֲרוֹ אַמְרֵי דְּאוֹרְיְיתָא לְעֵינֵי דִּלְמָא מִיקְטַר אֵי נָמֵי מָאוּם מִידֵי מְשׁוּם חֲצִיצָה

וְאִם תֹּאמַר

מִיתַּקְנָא דְּתַנְיָא וַיְלִיכוּ שְׁלשָׁה יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אָמְרוּ אֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם כְּיָון שֶׁהָלְכוּ שְׁלשָׁה יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה נִלְאוּ עָמְדוּ נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶם וְתִיקְנוּ לָהֶם שֶׁיְּהוּ קוֹרִין בְּשַׁבָּת וּמַפְסִיקִין בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת וְקוֹרִין בְּשֵׁנִי וּמַפְסִיקִין שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי וְקוֹרִין בַּחֲמִישִׁי וּמַפְסִיקִין עֶרֶב שַׁבָּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יְלִינוּ ג' יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה מַעֲקָרָא הָוֵה תַּקְּנוּ חַד גְּבֵרָא תִּלְתָא פְּסוּקֵי אִי נָמֵי תִּלְתָא גְּבֵרֵי תִּלְתָא פְּסוּקֵי כְּנֶגֶד כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים אֶלָּא הוּא תִּיקֵּן תִּלְתָא גְּבֵרֵי וַעֲשָׂרָה פְּסוּקֵי כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה בְּטַלְנִין: וְדָנִין בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי דִּשְׁכִיחֵי דְּאָתוּ לְמִקְרָא בְּסִיפְרָא: וְשֶׁיְּהוּ מַכְנִיסִין בַּחֲמִישִׁי בְּשַׁבָּת מְשׁוּם כְּבוֹד שַׁבָּת: וְשֶׁיְּהוּ אוֹכְלִין שׁוּם בָּע"ש מְשׁוּם עוֹנָה דִּכְתִיב אֲשֶׁר פָּרִיו יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְא"ר יְהוּדָה וְאִיתֵּימָא רַב נַחְמָן וְאִיתֵּימָא ר' יוֹחָנָן וָהּ הַמְּשַׁמֵּשׁ מִפִּתּוֹ מע"ש לע"ש ת"ר חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ בְּשׁוּם מְשַׁבֵּעַ וּמְשַׁחֵיל פָּנִים וּמַרְבֶּה הַיְרַק וְהוֹזֵר בָּנִים שֶׁבְּבָנִי מְעַיִים וי"א מְכַנִּים אַהֲבָה וּמוֹצִיא אֶת הַקְּנֵיאָה : וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה מְשַׁמֶּשֶׁת וְאוֹפָה כְּדֵי שֶׁתְּהֵא פַּת מְצוּיָה לַעֲנִיִּים: וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹגֶרֶת בְּסִינָּר מְשׁוּם צְנִיעוּתָא: וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹפֶפֶת וְטוֹבֶלֶת דְּאוֹרְיְיתָא הִיא דְּתַנְיָא וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם שֶׁלֹּא יֵהָא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין בְּשָׂרוֹ לַמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ אֶת הַמָּצֹק לִבְשָׂרוֹ וּמַאי נִיהוּ שַׂעֲרוֹ אַמְרֵי דְּאוֹרְיְיתָא לְעֵינֵי דִּלְמָא מִיקְטַר אֵי נָמֵי מָאוּם מִידֵי מְשׁוּם חֲצִיצָה

דְּתַנְיָא הָאוֹמֶנֶת בִּשְׂעָקָל בֵּית הַבַּד כְּרוּךְ עָלֶיהָ שֵׂיכוּל לְהַצִּיל ע"י הַדְּחָק וְנִרְאֵה לר"י דְּהַהוּא דִּילְקְטָן שֶׁבַּעַל הַיַּיִן שָׁפַךְ אֶת יֵינוֹ מִדַּעְתּוֹ שֵׂיכוּל לוֹמַר בַּעַל הַדָּבַשׁ לְמָּה שָׁפַכְתָּ אֲנִי הָיִיתִי דוֹחֵק וּמְצִיל אֲבָל הָכָא מְיֵירִי שֶׁבָּא בַּעַל הַדָּבַשׁ לִשְׁפּוֹךְ אֶת הַיַּיִן שֶׁתְּנַאי ב"ד הוּא שֶׁאֵין בַּעַל הַיַּיִן יָכוֹל לַעֲבֹד אֶלָּא שׁוֹפֵךְ יֵינוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ בַּע"כ שֶׁל חֲבֵירוֹ אֶלָּא שְׁנוֹתֵן לוֹ דְּמֵי יֵינוֹ מִתּוֹךְ דּוּמְעָנוּ וְהִשְׁתָּא דְּאִיכָּא בְּעִין שֶׁהִיא צְרִיכָה לְאֲפוּת וְאוֹפָה שַׁחֲרִית כְּדִמְפָרֵשׁ שְׁתֵּהא

בְּאַחֲרִינֵי דְּחַד טַעֲמָא הוּא:

כְּדֵי שֶׁלֹּא יְלִינוּ ג' יָמִים בְּלֹא תּוֹרָה. וְא"ת מ"ש שְׁתִיקְנוּ שְׁנֵי וַחֲמִישִׁי וְר"ל מְשׁוּם דְּאָמַר בְּמִדְרָשׁ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה עָלָה בַּחֲמִישִׁי לְקַבֵּל לוּחוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת וְיָרַד בְּשֵׁנִי וְנִתְרַצָּה לוֹ הַמָּקוֹם וּלְפִי שֶׁהָיָה עֵת רָצוֹן בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וְיָרִידָה קָבַע בְּשֵׁנִי וַחֲמִישִׁי וּלְכָךְ נִמְי נָהֲגוּ לְהִתְעַנּוֹת בְּג' וְה' וְאַף ע"פ שֶׁעָלָה בְּהַשְׁכָּמָה בְּדִכְתִיב (שמות לד) וְעָלִיתָ בַּבֹּקֶר שְׁדוֹמֶה שֶׁכָּל הָעֲלִיּוֹת הָיוּ בַּבֹּקֶר וְלֹא בַּלַּיְלָה וְלֹא הִמְתִּינָה כ"א מ' יוֹם חֲסֵירִים לַיְלָה אֶחָד אֵין לְהַקְפִּיד בְּכָךְ וּלְפִי סֵדֶר עוֹלָם נָמֵי כֵּן הוּא דִּתְנַיָא בְּסֵדֶר עוֹלָם וְנִמְצָא עֲלָיָה בְּ' בְּסִיוָן וְיָרַד בְּי"ז בְּתַמּוּז וְשָׁבַר הַלּוּחוֹת וּבי"ח בְּתַמּוּז עָלָה וּבִקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם שֶׁנֶּאֱמַר וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי ה' מ' יוֹם וְגוֹ' וּבְכ"ט בְּאָב נִתְרַצָּה הַמָּקוֹם וְיָרַד מֹשֶׁה לְפַסֵּל הַלּוּחוֹת וְעָשָׂה עוֹד מ' יוֹם מֵל' בְּאָב עַד י' בְּתִשְׁרֵי וְנִתְרַצָּה הַמָּקוֹם וְיָרַד מֹשֶׁה בְּי' בְּתִשְׁרֵי וְהִלּוּחוֹת בְּיָדוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם נִתְרַצָּה הַמָּקוֹם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר ה' סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ לִפְיכָךְ סְלִיחָה וְכַפָּרָה הוּא לְדוֹרוֹת נִמְצָא דְּמֵי יוֹם אַחֲרוֹנִים חֲסֵירִים לַיְלָה אֶחָד וְנִמְצָא לוֹ ל' בְּאָב עֲלָה בְּהִשְׁכָּמָה בְּתִשְׁרֵי וְיָרַד בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אִם לֹא תֹּאמַר דְּעֵרְוַתוֹ בָּהֶן וְאַנְטִי עַמְּדָתֵי בָּהֶן כְּיָמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהֵן מ' יוֹם וּמִי לַיְלָה הָכִי הָאָמַר כְּיָמִים הָרִאשׁוֹנִים וְלֹא כַּלֵּילוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת הָיוּ חֲסֵירִים לַיְלָה אֶחָד וְאַף עַל גַּב דְּאִיעְטָרוּן בְּיָמִים לוֹמַר מָה הָרִאשׁוֹנִים בְּרָצוֹן אַף הָאַחֲרוֹנִים בְּרָצוֹן אֲבָל הָאֶמְצָעִיִּים בְּכַעַס הוֹי"מ לְמִיכְתַּב קְרֵאשׁוֹנִים וּכְתִיב כְּיָמִים לוֹמַר כְּיָמִים וְלֹא כַּלֵּילוֹת וְאִי לְהָכִי דְּרָשָׁה לְחוּדָּא אָתָא ה"ל לְמִיכְתַּב וְאַנְטִי עַמְּדִתֵּי בָּהֶן מ' יוֹם וְהוּ לֹא אַ"ת וְבִסּוּף כְּתִיב כִּי תִשָּׂא וְיִהְיוּ שָׁם עם ה' מ' יוֹם וּמִי לַיְלָה וּבְלּוּחוֹת אַחֲרוֹנוֹת כְּתִיב וי"ל דְּאֵימְתִי שֶׁהִתְנַפֵּל קְאֵי וּלְפִי שֶׁלֹּא פִּי' מַעֲשֶׂה דְּאוּלַי אֲבָבְּקָרָה בְּעֵד חַטַּאתְכֶם כְּמָה עָמַד מֹשֶׁה בִּתְפִלָּה

וְשֶׁתְּהֵא אִשָּׁה חוֹפֶפֶת. אוֹר"ת שֶׁלֹּא תִּיקֵּן חֲפִיפָה אֶלָּא בְּרֹאשׁ וְכֵן מְשַׁמֵּע מִדְּקָאָמַר בְּסָמוּךְ דְּאוֹרְיְיתָא דִּלְמָא מִקְטַר וְחֲפִיפָה נָמֵי לֹא שֵׂיכָא אֶלָּא בְּרֹאשׁ כִּדְתָנֵן בְּנָזִיר (דף מב.) וּמִסְתַּפֵּק אֲבָל לא סוֹרֵק אֲבָל בְּשֹׂאָר הַגּוּף שַׁיָּךְ לְשׁוֹן הַדְּחָה כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק בְּתֶרֶא דַּנְדָּה (דף סו: ושם) לְעוֹלָם יְלַמֵּד אָדָם בֵּיתוֹ שֶׁתְּהֵא אִשָּׁה מְדִיחָה בֵּית קְמְטֶיהָ בַּמַּיִם וּמִהֶתֵּם נָמֵי מִשּׁמַע דְּבִשְׂאָר הַגּוּף אֵין צָרִיךְ הַדָּחָה אֶלָּא דּוֹקָא בֵּית קְמְטֶיהָ אַף עַל גַּב דְּאֵיכָא לְמֵימַר דְּבֵית קְמְטֶיהָ נָקֵט לְרַבּוֹתָא דְּאע"ג דְּבִיאוֹת מַיִם לֹא בְּעִינַן רְאוּי לְבִיאוֹת מַיִם בְּעִינַן מִכָּל מָקוֹם מִדְּלא קָאָמַר אֲפִילּוּ בֵּית קְמְטֶיהָ מִשְּׁמַע דְּוַדַּאי וְלֹא בְּשֹׂאָר הַגּוּף וְהוֹאִיל דְּדִדֵּי חֶסְרַת בּוּ' (שם דף סח.) אַף עַל פִּי שֶׁאֵין חוֹבָה הֵיכָא רְגִילָה לְהֵיוֹת כְּמוֹ שְׁנוֹהֲגִין גַּם עַכְשָׁיו לְרַחוֹץ כָּל גּוּפָהּ בְּמֵי חַמִּין: (ועי' תוספות נדה סה: ד"ה אם):

אתא

מְפָרֵשׁ לָהּ הָכָא וְהָא דִּכְתִיב בְּתַר הָכֵי וַיִּחְבֹּוֹנוּ עַל הַלּוּחוֹת הַיְינוּ אַחַר אוֹתָם מ' יוֹם וּמִי לַיְלָה דְּאוֹתָם אַחֲרוֹנִים הָיוּ חֲסֵירִים לַיְלָה וְא"ת דְּאָמַר בְּשַׁבָּת פֶּרֶק רַבִּי עֲקִיבָא (דף פו:) דְּסִינַי דְּהַהוּא שְׁתֵּא הָוֵה בְּאַחַד בְּשַׁבָּת נִיקַּח דְּעָלָה בְּ' לְפִי חֶשְׁבּוֹן דְּאַחַד מִלָּא וְאַחַד חָסֵר דְּיוֹם ל' בְּאָב יוֹם ה' הָוֵה אֲבָל לְרַבָּנַן דְּאָמְרִי דְּבִיוֹם ב' הָוֵה ר"ח סִיוָן נִמְצָא יוֹם ל' בְּאָב בְּיוֹם ו' אִם לֹא נֹאמַר דְּלִרְבָּנַן בְּי"ז בְּתַמּוּז שָׁרְפָה אֶת הָעֵגֶל וְדָן הַחוֹתְמִים וּבוֹ בְּיוֹם עָלָה וּבְיוֹם כ"ח בְּאָב יָרַד בְּהַשְׁכָּמָה וּפָסַל לוּחוֹת וּבכ"ט בְּאָב שֶׁהָיָה יוֹם ה' עָלָה אוֹ נֹאמַר שֶׁכ"ט בְּאָב יָרַד וּבוֹ בְּיוֹם עָלָה וְנֹאמַר שֶׁהָיָה אָב חָסֵר כְּדִי שֶׁיָּבוֹא יוֹם הַיְרִידָה בְּיוֹם ב' כְּדְאָמַר בְּיש נוֹחְלִין (ב"ב דף קכא.). שָׁבוּ נִיתְּנוּ לוּחוֹת אַחֲרוֹנוֹת אֲבָל לְפִי מִדְרָשׁ תַּנְחוּמָא שֶׁאוֹמְרִים דְּבי"ז בְּתַמּוּז יָרַד וּבי"ח בּוֹ שָׁרַף אֶת הָעֵגֶל וְדָן אֶת הַחוֹתְמִים וּבי"ט עָלָה נִמְצָא יוֹם עֲלִיָּיתוֹ שֶׁל מ' אַחֲרוֹנִים בָּאָה בְּאֱלוּל לֹא יָבֹא בָּהּ לֹא לְרַבָּנַן וְלֹא לְר' יוֹסֵי וְגַם לְר' תַּמְצִיא יְרִידָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אִם לֹא נֹאמַר דְּעֵרְוַתוֹ בָּהֶן כְּדְאָמַר בְּיש לָאֱלוּל: (ועי' תוס' שבת פט. ד"ה לסוף): **וְדָנִין** בְּב' וְה'. וְא"ת הֲלֹא קוֹדֶם תַּקָּנַת עֶזְרָא הָיוּ בְּיוֹת דִּין קְבוּעִין בְּכָל יוֹם כְּדְאָמַר בִּכְתוּבוֹת (דף ה. ושם) אַ"כ מִנּוֹ תִּיקֵּן עֶזְרָא וְכִי תִּיקֵּן שֶׁלֹּא יְהוּ קְבוּעִין אֶלָּא בְּב' וּבְה' וְאוּמַר ר"ת שֶׁלֹּא הָיוּ קְבוּעִין תְּחִילָּה בְּכָל יוֹם אֶלָּא בְּעִיר אַחַת וְהוּא תִּיקֵּן בְּכָל עִיר וְעִיר בְּב' וּבה':

אָתָא איהוּ ותיקן אפילו לדברי תורה. לא קיימא לן הכי אלא כר' יהודה בן בתירא דאמר דברי תורה אין מקבלין טומאה בראשית הגז (חולין דף קלו: ושם) ובמי שמתו בברכות (דף כב.) האידנא נהוג עלמא בתלתא קמי ר' יהודה דהיכי אלים ר' יהודה לבטל תקנת עזרא ור"ל דדלקה קבר דלא תיקן עזרא דבר זה אי נמי התנה שכל מי שרוצה לבטל יבטל דבכי האי גוונא מותר בראש מועד קטן (דף ג:) אי נמי לא פשט איסורו ברוב ישראל כדאמרינן גבי שמן בפ' אין משמידין (ע"ז דף ו:) ואע"ג דמשמע התם דאי ניגעל גזר עליו לא היה ר' יהודה נשיאה יכול לבטלו אע"פ שלא פשט היינו במילתא דכתיב בקרא אבל תקנת עזרא לא כתיב בקרא והא דדרשי במי שמתו (ברכות דף כא.) מדכתיב והודעתם לבניך וסמיך ליה יום אשר עמדת מה להלן בעלי קריין אסורין הכא אסמכתא היא דהא עזרא תיקן והא דאמר במי שמתו (שם דף יח.) גבי בניהו דתבר גזיזא דברדא ונחת ובטל לא לדברי תורה דאבתי עזרא לא הוה אלא לאבול חולין בטהרה.

וְאִינָהּ מביאה עגלה ערופה. וא"ת מאי אריא משום דלא נתחלקה תיפוק ליה משום דאית לן למילף בתר רוצח דעלמא בדאמרי בלא יחפור (ב"ב דף כג:) ואע"ג דאמר התם דבישובת בין הזרעים לא אזלינן בתר רובא וירושלים הרים סביב לה מכל מקום היו ישראל בנכסין ויוצאין לה לעלות לרגל ובשאר ימות השנה נמי לשלם נדרים ונדבות וגם אומות העולם היו באין לה לסחורה שקרויה רובה עמים ור"ל דמ"מ היו שם מקומות שלא היו מצויים בי אם יושבי ירושלים לבדם אי נמי בימי חזקיה שבל ישראל היו בירושלים ולא היו באין לסחורה.

וְאֵין משמע בנגעים דכתיב אחותכם וירושלים לא נתחלקה לשבטים. אין לפרש שנתחלקה אלא שנתנה חושנה של יריחו תחתיה ולפיכך אין משמע דבפ"ק דיומא (דף יב.) משמע דלמ"ד לא נתחלקה לא נתחלקה ממש וא"ת מנליה דלא נתחלקה ממש דלמא קבר נתחלקה אלא שנתנו חושנה של יריחו תחתיה כמו לר' יהודה דאמר נתחלקה ומשמע ובית המקדש שעמנו אין משמע אע"ג דנתחלק אלא משום שנתנו חושנה של יריחו תחתיו כדאמר התם ור"ל דבית המקדש סברא הוא אע"ג דנתחלק דיחזרו וקנו אותו בדי שיהא לכל ישראל חלק בו אבל ירושלים אם מתחילה נתחלקה למה היו חוזרין וקונין אותה: **לא** יגדל אדם חזיריו. וא"ת ל"ל דאסור לעשות סחורה בכל הדברים טמאים כדתנן במסכת שביעית (פ"ו מ"ג) אין עושין סחורה בגבולות וטריפות ובפ' כל שעה (פסחים דף כג. ושם) נמי אומר צייריו היה ועוף שנזדמנו להם מינים טמאים דזקא נזדמנו אבל לכתחילה לא כדדריש התם יהיו בהזייתן יהא ובת"כ נמי דרשינן שקץ הוא בת' לכם שלא לעשות סחורה בהן ותירץ ר"ת דהיינו דזקא בדבר העומד לאבילה אבל אם מגדלן למשוח עורות בשומנן או למוכרן לישראל שישמשו בהן שרי וכל חלב מותר למכור הכא ולא אמרי' לאבילה ובירושלמי נמי מפרש בהאי פירקא דסוסים וחמורים שרי לעשות בהן סחורה משום דסתמן למלאכה: **וְאֲפִילּוּ** לאדם שישלמו בנו חכמת יוונית. וא"ת והלא בפירושלמי של טיטוס גזרו דאמרינן בפרק בתרא דסוטה (דף מט.) וטיטוס היה בשעת חורבן בית חשמונאי קדמי טובא דאמרינן בפ"ק דע"ז (דף ט.) וי"ל דמעשה בגזרו ולא קבלו מיניה אי"נ אי הוה בעי למיכם בארור לא היה מיקרי עברין אבל לבסוף איבא גזירה דרבנן ונראה דלא יגדל דמתני' היא היתה גזירה דפירושלמי של טיטוס: **וְעַל** אותה שעה שנינו מעשה שבא כר' אמר לקן מרדכי ותימה גדולה היא אם חיה מרדכי בכך דבית חשמונאי לא היה כי אם ר"ס שנים קודם החורבן דכאמר בפ"ק דע"ז (דף ט.) ונראה לר"י דכל אותן שהיו בקיאים ברמזים ובלשונות היו נקראים על שם מרדכי לפי שהוא היה ראש וחכם להכיר ואותו מעשה דקאמר ומפ' מרדכי היינו דתנן (שקלים פרק ה' משנה א') פתחיה על הקינין: לשון

חֲפִיפָה: במסרק להרחקה דמסילתא: **לְדִבְרֵי תוֹרָה**. שלא ישנה עד שישתבוח: **אֵין חֲבִית חְלוּטָה**. בדין בתי ערי חומה אלא גאולה תהיה לו אם יקדה לגאול ואם יגיע יובל יוצא ביובל בבתי ערי חצרים: **יוֹצְאִין**. קורות מן הבתים: **אוֹלְדְלִיוֹר**. בלע"ז על פני העלייה מבחוץ: **כַּבְשׁוֹנוֹת**. משלפות סיד לקדירות: **נִיצְּוּ וְרִדְיוֹן**. כך שמה והיא היתה צריכה לשון

וְאָתָא אִיהוּ תִּיקֵּן חֲפִיפָה: וְשֶׁיְּהוּ רוֹכְלִין מְחַזְּרִין בָּעֲיָרוֹת מִשּׁוּם תַּכְשִׁיטֵי נָשִׁים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּנּוּ עַל בַּעֲלֵיהֶם: וְתִיקֵּן טְבִילָה לִבַעֲלֵי קְרִיּן דְּאוֹרַיְיתָא הוּא דִּכְתִיב וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם דְּאוֹרַיְיתָא הוּא לְתִרוּמָה וְקָדָשִׁים אָתָא הוּא תִּיקֵּן אֲפִילּוּ לִדְבְרֵי תוֹרָה: עֲשָׂרָה דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם אֵין חֲבִית חְלוּטָה בָּהּ וְאִינָהּ מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה וְאִינָהּ נַעֲשֵׂית עִיר הַנִּדַּחַת וְאֵינָהּ מְטַמְּאָה בִּנְגָעִים וְאֵין מוֹצִיאִין בָּהּ זֵיתִין וְגוּזְטְרָאוֹת וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ אַשְׁפָּתוֹת וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ כַּבְשׁוֹנוֹת וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ גִּנּוֹת וּפַרְדֵּסוֹת חוּץ מִגִּנּוֹת וְוִרְדִין שֶׁהָיוּ מְיוּמָּנִין נְבִיאִים הָרִאשׁוֹנִים וְאֵין מְנַדְּלִים בָּהּ תַּרְנְגוֹלִין וְאֵין מְלִינִין בָּהּ אֶת הַמַּת אֵין הַבַּיִת חוֹלֵט בָּהּ דִּכְתִיב וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר לֹו חוֹמָה לַצְּמִתוּת לְקוֹנֶה אוֹתוֹ לְדוֹרוֹתָיו וְקָסָבַר לֹא נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים וְאִינָהּ מְבִיאָה עֶגְלָה עֲרוּפָה דִּכְתִיב כִּי יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נוֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים וְאִינָהּ נַעֲשֵׂית עִיר הַנִּדַּחַת דִּכְתִיב עָרֶיךָ וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים וְאִינָהּ מְטַמְּאָה בִּנְגָעִים דִּכְתִיב וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזָּתְכֶם וִירוּשָׁלַיִם לֹא נִתְחַלְּקָה לִשְׁבָטִים וְאֵין מוֹצִיאִין בָּהּ זֵיתִין וְגוּזְטְרָאוֹת מִפְּנֵי אֹהֶל הַטּוּמְאָה וּמִשּׁוּם דְּלֹא לִיהְוֵוקוּ עוֹלֵי רְגָלִים וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ אַשְׁפָּתוֹת מִשּׁוּם שֶׁקְּצִים וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ כַּבְשׁוֹנוֹת מִשּׁוּם קוֹטֶרָא וְאֵין עוֹשִׂין בָּהּ גִּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים מִשּׁוּם סִרְחָא וְאֵין מְנַדְּלִין בָּהּ תַּרְנְגוֹלִין מִשּׁוּם קְדֻשִּׁים וְאֵין מְלִינִין בָּהּ אֶת הַמַּת גְּמָרָא: אֵין מְנַדְּלִין חֲזִירִים בְּכָל מָקוֹם תָּנוּ רַבָּנָן כְּשֶׁצָּרוּ בֵּית חַשְׁמוֹנָאִי וה עַל זֶה הָיָה הוֹרְקְנוּס מְפַגְּנִים וְאֵרְיסְטוֹבּוּלוּס מַבְרִיחַ וּבְכָל יוֹם הָיוּ מְשַׁלְּשִׁים לָהֶם בְּקוּפָּה דִּינָרִין וְהָיוּ מַעֲלִין לָהֶם תְּמִידִים הָיָה שָׁם זָקֵן אֶחָד שֶׁהָיָה מֵפִיר בְּחָכְמַת יְוָונִית אָמַר לָהֶם בָּל יָמִן שֶׁעוֹסְקִין בַּעֲבוֹדָה אֵין נִמְסָרִים בְּיֶדְכֶם לְמָחָר שֶׁילְשְׁלוּ דִּינָרִין בְּקוּפָּה וְהֶעֱלוּ לָהֶם חֲזִיר בֵּינָיו שֶׁהִגִּיעַ לַחֲצִי הַחוֹמָה נַעֲץ צִפָּרְנָיו בַּחוֹמָה וְנִזְדַּעְזְעָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמְרוּ אָרוּר הָאִישׁ שֶׁיְגַדֵּל חֲזִירִים וְאָרוּר הָאָדָם שֶׁיְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ חָכְמַת יְוָונִית וְעַל אוֹתָהּ שָׁעָה שָׁנִינוּ מַעֲשֶׂה שֶׁבָּא עוֹבֵר מִגְּנּוֹת הַצִּפּוֹרִים וְשָׁמְעוּ הַלָּחֵם מִבִּקְעַת עֵין סוֹבֵר: וְחָכְמַת יְוָונִית מִי אֲסִירָא וְהָתַנְיָא אָמַר רַבִּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

לשון

לְשׁוֹן סוֹרְסִי לָמָּה אֶלָּא אוֹ לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ אוֹ לְשׁוֹן יְוָנִי. הוּא לְשׁוֹן צַח וְסוֹרְסִי לְשׁוֹן נִלְעָג הוּא: פָּרְסִי. לְשׁוֹן נָאֶה מֵאַרְמִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַסְּמוּכָה לְיָוָן נָקְט יְוָנִי דִּבְבֶל הַסָּמוּךְ לְפָרָס נָקְט לְשׁוֹן פָּרְסִי: חָכְמַת יְוָנִית. בְּנֵי פִּלְטְיָין הַקְּרוֹבִים לְמַלְכוּת מְסַפְּרִין בָּהּ: עִינֵי עוֹלָלָה לְנָפְשׁ. לֹא גָּרְסִינַן מֵאי דִּכְתִיב כְּלוֹמַר כָּךְ אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן קוֹרֵא אֲנִי עַל עַצְמִי הַמִּקְרָא הַזֶּה שֶׁיֵּשׁ עָלַי לְעוֹלֵל עֵינִי בִּבְכִי וְדִמְעָה מִכָּל מִשְׁפָּחוֹת הָעַיִר: יְלָדִים. בְּחוּרִים: הַמְּסַפֵּר. קוֹמִי. לְפָנִים בְּמִצְוַת מְדַבְּרֵי. הָאֱמוֹרִי. שֶׁמִּסְפְּרִים מִלִּפְנֵיהֶם וּמִשְׁיֵירִין בְּלוּרִית מֵאֲחֲרֵיהֶן וְ"א דֶּרֶךְ רוֹמִיִּים לִגְלַחַ שֵׂעָר שֶׁלְּמֵעְלָה מִן הָאוֹזֶן בְּתַשּׁוּבַת הַגְּאוֹנִים: לְסַפֵּר. מַרְקָא בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעוּבְדֵי כּוֹכָבִי: דִּצְרִיכָה שִׁימּוּר. בְּאֲרִיוּר. כִּדְתָנֵיָא לְעֵיל אָרוּר יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּגְדֹּל חֲזִירִים: בָּבֶל. שם הַמְּדִינָה וְעִיר אַחַת שָׁבָה נִקְרֵאת נְהַרְדְּעָא וְאוֹתָהּ הָעִיר סְמוּכָה לְסָפֵר וְאַשְׁמוּעִינַן רַב נַחְמָן דְּהוּאִיל וְיֵשׁ בְּבָבֶל יְשׁוּב קָבוּעַ וְיִשְׂרָאֵל הַרְבֵּה מִוּתָּר לְגַדֵּל בְּלָבִים בְּעִיר הַסְּמוּכָה לְסָפֵר כְּאִילּוּ הִיא מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: נְיֵבִי. יְעֵירִי"ש ל"א אַרְנָבִי שִׁינּוּי הַכְּלֵב הָאֲרוּכוֹת שֶׁבָּהֶן נוֹשֵׁךְ כָּךְ שָׁמַעְתִּי (חוּלִין דף נט.) (בְּבָבוֹרוֹת): שְׁקִילֵי טֵיבִיתָךְ. נְטוֹלָה הִיא טוֹבָתָךְ וּמוּטָלָת עַל הַקּוֹצִים (שלא קֻשְׁרָהּ אֶת הַכֶּלֶב) מַה שְׁאַתָּה מְנַחֲמָנִי הָבֵל: כְּבַר נָד. וְנָעֲקַר מִמְּקוֹמוֹ: מֵרְחִיקִין אֶת הַשּׁוֹבָה. שֶׁלֹּא יְפַסִּידוּ תְּבוּאָה וּפֵרוֹת שֶׁסְּבִיב הָעִיר: כְּרֵכִיהוּ בְּחַמְשִׁים פַּלְיָא. בְּמָה שֶׁהֵן מִלְּקוֹטוֹת וּמְנֻקָּרוֹת בְּקַרְקַע מִלְּאֵין בְּחַמְשִׁין אַמָּה הַלָּכָךְ לְגַבֵּי אֲבִילָת תְּבוּאַת עִיר אֵין לְחוּשׁ בְּיוֹתֵר: בִּישׁוּב כְּרָכִים. שֶׁהוֹלֵךְ מִכְּרַם לְכָרֶם עַד לְמַרְחוֹק: בְּדִידֵיהּ. שְׁאוֹתָן שׁוֹבְכִין שֶׁלּוֹ וּמִשּׁוּם יוֹנֵי שׁוֹבְכִין שֶׁלֹּא יִלְכְּדוּ בְּפַחְיֵי אֵין לְחוּשׁ דְּשֶׁלּוֹ הֵן אֲבָל יֵשׁ לְחוּשׁ לְיוֹנֵי הַיְשׁוּב שֶׁבָּאִין דֶּרֶךְ הַשּׁוֹבְכִין לְמַרְחוֹק:

הַדָּרָן עָלָךְ מְרוּבָּה

לְשׁוֹן סוֹרְסִי. נִרְאֶה דְּלְשׁוֹן סוֹרְסִי הוּא לְשׁוֹן אֲרַמִּי דִּדְאָמַר (בראשית רבה פ' עה) אַל יְהִי לְשׁוֹן סוֹרְסִי וּבְבֶבֶל נָקְט לְשׁוֹן אֲרַמִּי אוֹר"ת לְפִי שֶׁמִּעֵט מִשְׁתַּנֶּה בְּעִין לְשׁוֹן לַעַז שֶׁמְּדַבְּרִים אוֹתוֹ לָשׁוֹן צַח בְּמְדִינָה אַחַת יוֹתֵר מִבַּאֲחֶרֶת כִּי אוּנְקְלוֹס הַגֵּר תִּירְגֵּם עַד הֵגִיל סְהִיד דְּגוּרָא הַדָּן וּבָבֶל קָרֵא לֵיהּ יְגַר שָׁהֲדוּתָא וְנ"ל לְשׁוֹן שֶׁדִּיבֵּר בָּבֶל הוּא לְשׁוֹן סוֹרְסִי וְעַל שֵׁם סוֹרְיָא נִקְרָא סוֹרְסִי דְּסוֹרְיָא הִיא אֶרֶם נַהֲרַיִם וְאֶרֶם צוֹבָה שֶׁבְּבֶשׁ דָּוִד וְעַל שֵׁם שֶׁקְּרוֹבָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין לְשׁוֹן אֲרַמִּי שָׁלֵהּ כָּל כָּךְ:

הֲתֵירוּ לְסַפֵּר קוֹמִי. מִתְּחִילָּה לֹא גָּזְרוּ עַל קְרוֹבִים לְמַלְכוּת וְהוּא הָיָה רָגִיל דְּרֵאשְׁבֵּין בְּמַעְיְלָה (דף יז.) שֶׁהָלַךְ אֲבְטוֹלְמוֹס בֶּן רְאוּבֵן וְסִיפֵּר קוֹמִי שֶׁלֹּא יַכִּירוּ שֶׁהוּא יְהוּדִי וְהִטְעָה אוֹתָם:

שְׁנֵי אֲלָפִים וּשְׁנֵי רְבָבוֹת גֵּרְסִינַן וְלֹא גֵּרְסִינַן שְׁנֵי אֲלָפִים רְבָבוֹת דְּמַשְׁמַע לֵיהּ לא הָיוּ כִּי אִם ס' רִיבּוֹא וְשָׁרְתָה שְׁכִינָה וְלֹא שַׁיְּיךְ כָּאן הָא דְּאָמַר דֵּיתֵי מִמְּגוּנוֹת (סנהדרין דף לט.) דִּכְבָר בֵּי עֶשְׂרָה שְׁכִינָה שְׁרִיָא דְּהָכָא אַנְבִיאִים וְאַמַּשְׁכֵּן קָאָמַר:

וְהָתַנְיָא וּבִישּׁוּב אֵפִילּוּ ק' מִיל לֹא יִפְרוֹס. ע"כ הִשְׁתָּא לֹא יָדַע פִּירוּשׁ הַבְּרַיְיתָא וְנִקְשֶׁה) דְּהָא מַשְׁמַע דְּק' מִיל לְאוֹ דַּוְקָא אֶלָּא אֵפִילּוּ נְאֻמַר דְּק' מִיל דַּוְקָא אֶלָּא אֵפִילּוּ אָלָּף לֹא יִפְרוֹס וְא"כ הַאי יְשׁוּב הַיְינוּ תַּמְצִיתוֹ אִי קְרֵי הָעִיר יְשׁוּב א"כ לֹא יִפְרוֹס בְּשׁוּם מָקוֹם אֵפִילּוּ בְּמִדְבָּר דַּאֲפִילּוּ הַמִּדְבָּר רָחוֹק אֶלָּף מִיל דְּהָא אָמַר דְּק' מִיל לְאוֹ דַּוְקָא וַאֲפִילּוּ נְאֻמַר דְּק' מִיל דַּוְקָא אִבְּעִית אֵימָא הַקְשָׁה רֵישָׁא דְּהָא רֵישָׁא קָתָנֵי דְּרָחוֹק שְׁלֹשִׁים רִיס מִן הַיְשׁוּב פּוֹרְסִין וּבְסֵיפָא קָתָנֵי אֲפִילּוּ ק' מִיל לֹא יִפְרוֹס דְּהָכִי תָּנֵיא בְּתוֹסֶפְתָּא בְּפֵרְקִין (פ"ח) אֵין פּוֹרְסִין נִשְׂבִּים לְיוֹנִים אַא"כ הִרְחִיק מִן הַיְשׁוּב שְׁלֹשִׁים רִיס בד"א בְּמִדְבָּר אֲבָל בִּישּׁוּב אֲפִילּוּ ק' מִיל לֹא יִפְרוֹס וְלֵיכָא לְמֵימַר נְמִי דְּס"ד דְּבִישּׁוּב שֶׁל זְרָעִים שַׁיְּיכִי טוּבָא וְרָשְׁא דְּבָרַיְיתָא מְיַירֵי בִּישּׁוּב עִיר וְקָרֵי לֵיהּ מִדְבָּר מִשּׁוּם דְּלֵיכָא זְרָעִים דְּא"כ מַאי קְשָׁה לֵיהּ וְנִרְאֶה לְרַיצְבָ"א דְּדִדְאֵי ס"ד דְּאֵירֵי בִּישּׁוּב זְרָעִים וְה"פ וּמִשּׁוּם שַׁיְּיכִי שְׁלֹשִׁים רִיס וְתוֹ לֹא אֲפִילּוּ בִּישּׁוּב זְרָעִים וְהָא מוּכְחָא סֵיפָא דְּבִישּׁוּב זְרָעִים שַׁיְּיכִי טוּבָא וְאֵין זֶה אֶלָּא מִשּׁוּם אֲבִילָה אַלְמָא דְּלֹא

בִּינֵיהֶם וּרְאוּיָה לְהַשָּׁלִים וְנָבַח בָּהּ כֶּלֶב וְהִפִּילָה נִמְצָא זֶה גּוֹרֵם לְשֶׁכְּינָה שֶׁתִּסְתַּלֵּק מִיִּשְׂרָאֵל הֵיאַךְ אִיתְּתָא דְּעָלַת לְמִיפָא בַּהֲהוּא בֵּיתָא נָבַח בָּהּ כַּלְבָּא אָמַר לָהּ מָרֵיהּ לָא תֵּיסְתְּפֵי מִינֵּיהּ שְׁקוֹלֵי טִיבוּתִיךְ אָמְרָה לֵיהּ שְׁקוֹלֵי טִיבוּתִיךְ וְשַׁדְיָא אַחֵיזְרֵי כְּבַר נָד וְלָד: אֵין פּוֹרְסִין נִשְׂבָּין לְיוֹנִים וכו': וּמִי אִזְלֵי כּוּלֵּי הַאי וְהָתָנַן מְרַחִיקִין אֶת הַשּׁוֹבָךְ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה אָמַר אַבָּיֵי מַיְּשַׁת שַׁיְּיטֵי טוּבָא בְּרֵיסֵיהוּ בַּחֲמִשִּׁים אַמָּה מַלְיָא וּמַיְּשַׁת שִׁשִּׁים רִים וְתוּ לֹא וְהָתָנֵיָא בִּישּׁוּב אֲפִילּוּ אַמָּה מִיל לֹא יִפְרוֹס רַב יוֹסֵף אָמַר בִּישּׁוּב בְּרָמִים רַבָּה אָמַר בִּישּׁוּב שׁוֹבְכִין וְתֵיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם שׁוֹבְכִין גּוּפֵיהּ אִיבָּעֵית אֵימָא בְּדָעוֹבַד פּוֹכְבִים וְאִיבָּעֵית אֵימָא בְּדְהָכָא וְאִיבָּעֵית אֵימָא בְּדִידֵיהּ:

הַדָּרָן עָלָךְ מְרוּבָּה

מִלְיָא בְּרֵיסָהּ בַּחֲמִשִּׁים אַמָּה וּמִשְׁנֵי דְּלֹא אַיְירֵי בִּישּׁוּב זְרָעִים אֶלָּא בִּישּׁוּב כְּרָמִים וּבִישּׁוּב שׁוֹבְכִין וְקָרֵי מִדְבָּר הֵיכָא דְּלֵיכָא יְשׁוּב כְּרָמִים וְיִשּׁוּב שׁוֹבְכִין:

הַדָּרָן עָלָךְ מְרוּבָּה

הַחוֹבֵל. מַכֶּה בְּהֶמְתּוֹ יִשְׁלֹמֶנָּה וְסָמִיךְ לֵיהּ וְאִישׁ כִּי יַתִּן. נִרְאֶה לְרַ"י דְּל"ג וְסָמִיךְ לֵיהּ דְּהָא מַכֹּת סְמוּכִים לֹא דְּרִישׁ אֶלָּא מַכֹּת ג"ש דְּאָמַר לְקַמָּן אֲנִי הַבְּהֵמָה הַכָּאָה קַאֲמַרִינַן וְאָמַר נָמֵי לְקַמָּן וְכִי מֵאַחַר דִּכְתִיב לֹא תַקְחוּ כּוֹפֶר לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ לִי מִשְׁמַע דג"ש הִיא וְלֹא סְמוּכִים וְעוֹד מִי פָּרִיךְ בְּסָמוּךְ מֵאי חָזֵית דִּילְפַת מִמַּכַּת בְּהֵמָה נִילַף מִמַּכַּת אָדָם וּמַאי קוּשְׁיָא וְהָלֹא מַכַּת סְמוּכִים הוּא בָּא וּמַכַּת אָדָם אֵין סָמוּךְ לְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם וְא"ת וְכִיוָן דְּמַג"ש לֵילֵף לְמָה הוֹצְרַךְ לְאַתּוֹיֵי קְרָא דְּמַכַּת נֶפֶשׁ בְּהֵמָה וְשֶׁבִיר קְרָא דְּמַכַּת בְּהֵמָה דְּמֵיתֵי לְעִיל וי"ל דְּמַכַּת בְּהֵמָה אִיצְטְרִיךְ לְהָבָא דִּבְי חִזְקִיָּה וּמַאן דְּלֵיתְ לֵיהּ דְּרִישׁ בְּרִישׁ הַנֶּחֱנָקִין (סנהדרין דף פג:) מַה מַכַּת בְּהֵמָה בְּהֵמָה לִרְפוֹאָה פָּטוּר כו: א"נ כֵּיוָן דְּהָדֵר לֵיהּ מִמַּכַּת אָדָם דְּהַיְינוּ בְּקִטְלָא הָדַר בֵּיהּ לְגַמְרֵי וְנָקֵט קְרָא דְּמַכַּת נֶפֶשׁ בְּהֵמָה דְּסָמִיךְ לְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם וּלְפִי זֶה נָקֵט הָאי לְמִגְרַס וְסָמִיךְ לֵיהּ דְּמָשׁוּם דְּסָמִיךְ לֵיהּ נָקֵט הָאי קְרָא וְלֹא מָשׁוּם סְמוּכִים:

אַךְ הַכָּאָה דְּאָמְרִינַן בְּאָדָם לְתַשְׁלוּמִין. ר"ס דְּגַרְסִי בְּתַר הָכִי וְהִכְתִיב אִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוּמַת פִּירוּשׁ שִׁימְיתוּ אַבְרוֹ תַּחַת אַבְרוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וּמִשְׁנֵי יוּמַת בְּמָמוֹן וּמִמַּאי דִּבְמָמוֹן אִימָא מֵיתָה מַמָּשׁ לא ס"ד חֲדָא דְּקָא אִיתְקֵשׁ לְמַכַּת נֶפֶשׁ בְּהֵמָה וְעוֹד דִּכְתִיב וּמַכַּת נֶפֶשׁ בְּאָדָם כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ ש"מ מָמוֹן וְאִין נִרְאֶה לְרַ"י אוֹתָהּ גִּירְסָא בְּכָל חֲדָא דְּאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם מוֹקְמִינַן בְּהַשְׁתָּא דְּאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם מוֹקְמִינַן בְּקִטְלָא גַּבֵּי פְּלוּגְתָּא (סנהדרין דף עח.) דְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה וְרַבָּנָן גַּבֵּי הַכּוֹהֵנוֹ ר' בְּנֵי אָדָם בְּי מִקְּלוֹת וְעוֹד דִּלְמָמוֹן לֹא אִצְטְרִיךְ וְעוֹד מֵאִי פָּרִיךְ מֵעִיקָּרָא וְהִכְתִיב אִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם מִי אִלֵּים מִקְּרָא דְּעֵין תַּחַת עֵין דְּמוֹקְמִינַן לֵיהּ בְּמָמוֹן בג"ש דְּהַכָּאָה הַכָּאָה וְעוֹד מִכֵּיוָן דִּכְתִיב כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ לְמָה לִי הַךְ ג"ש דְּהַכָּאָה הַכָּאָה ע"כ נִרְאֶה דְּל"ג לֵיהּ כְּלָל:

מְכַדְּרִי רְשָׁעָתוֹ נִפְקָא. פִּירוּשׁוֹ בְּסוֹף פ"ב (דף כו:):

מַאי חָזֵית דְּילְפַת מִמַּכַּת בְּהֵמָה נִילַף מִמַּכַּת אָדָם. אע"ג דְּלָהָכִא לֹא אִיצְטְרִיךְ דְּמִמַּילָא הָוֵה אָמְרִינַן עַיִן תַּחַת עַיִן מִמָּשׁ מ"מ אִיצְטְרִיךְ דְּלֹא נִילַף מִמַּכַּת בְּהֵמָה:

מַכַּת מִכֵּה לְמ"ל. וא"ת דִּרְבָּא דְּרִישׁ מִינַּיהּ (בְּפֶרֶק אֵלּוּ נְעָרוֹת (כתובות דף לה.) בְּפִירוּשׁ רִיבְּתָהּ תּוֹרָה חִיבּוּי מִלְּקוּיוֹת בְּחִיבּוּי מִיתוֹת לְתַשְׁלוּמִין מג"ש דְּמַכַּת מִכֵּה ר"ל דְּרִבָּא לְטַעְמֵיהּ דְּדָרִישׁ לְקַמָּן עַיִן תַּחַת עַיִן מִמָּמוֹן מִקְּרָא אַחֲרִינָא:

רב

הַחוֹבֵל בַּהֲבֵרוֹ חַיָּב עָלָיו מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים בְּנֶזֶק בְּצַעַר בְּרִיפּוּי בְּשֶׁבֶת וּבוֹשֶׁת: כֵּיצַד סִימָא אֶת עֵינוֹ קָטַע אֶת יָדוֹ שִׁבֵּר אֶת רַגְלוֹ רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא עֶבֶד נִמְכָּר בְּשׁוּק וְשָׁמְטִין כַּמָּה הָיָה יָפֶה וְכַמָּה הוּא יָפֶה: צַעַר כְּוָאוֹ (או) בְּשָׂפּוּד אוֹ בְּמַסְמֵר וַאֲפִילּוּ עַל צִיפּוֹרְנוֹ מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חַבּוּרָה אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם כַּיּוֹצֵא בּוֹ הוֹצָה לִיטוֹל לִחְיוֹת מִצְטַעֵר כָּךְ: רִיפּוּי הִכָּהוּ חַיָּיב לְרַפְּאוֹתוֹ עָלָה בּוֹ צְמָחִים אִם מֵחֲמַת הַמַּכָּה חַיָּב שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הַמַּכָּה פָּטוּר חִיְּתָה וְנִסְתְּרָה חִיְּתָה וְנִכְתְּרָה חַיָּב לְרַפְּאוֹתוֹ חִיְּתָה לְרַפְּאוֹתוֹ שֶׁבֶת אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִישׁוּאִין שֶׁכָּבַר נָתַן לוֹ דָּמָיו דָּמָיו לוֹ: בּוֹשֶׁת הַכֹּל לְפִי הַמְּבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ:

גמ' אַמַּאי עַיִן תַּחַת עַיִן אֲמַר רַחֲמָנָא אִימָא עַיִן מָמוֹן לֹא סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּתֵיגֵי יָכוֹל סִימָא אֶת עֵינוֹ מְסַמֵּא אֶת עֵינוֹ קָטַע אֶת יָדוֹ מְקַטֵּעַ אֶת יָדוֹ שִׁבֵּר אֶת רַגְלוֹ מְשַׁבֵּר אֶת רַגְלוֹ ת"ל מַכַּת אָדָם וּמַכַּת בְּהֵמָה מַה מַכַּת אָדָם בְּמִיתָה אַף מַכַּת בְּהֵמָה בְּמִיתָה מַכַּת בְּהֵמָה לְתַשְׁלוּמִין אַף מַכַּת אָדָם לְתַשְׁלוּמִין וְאִם נַפְשְׁךָ לוֹמַר הֲרֵי הוּא לְגֵפֶשׁ רוֹצֵחַ אֵי אַתָּה יָכוֹל כּוֹפֶר אֲבָל אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר לְרָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁאֵין חוֹזְרִין הֵי מַכַּת אֵילְיָמָא מַכַּת בְּהֵמָה יְשַׁלְמֶנָּה וְעוֹד כְּתִיב בָּהּ כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ וּשְׁמַע מִינָּה מָמוֹן וּמַאי אִם נַפְשְׁךָ לוֹמַר תּוּ קָא קַשְׁיָא לְתַנָּא מַאי חָזֵית דְּילְפַת מִמַּכַּת בְּהֵמָה לֵילַף מִמַּכַּת אָדָם אֲמַרִי דַּיְינִן נִיזְקִין מְנִיזְקִין וְאֵין דַּיְינִן נִיזְקִין מִמִּיתָה אַדְּרַבָּה דַּיְינִן אָדָם מֵאָדָם וְאֵין דַּיְינִן אָדָם מִבְּהֵמָה הֵיינוּ דְּקָתָנֵי אִם נַפְשְׁךָ לוֹמַר הֲרֵי הוּא אוֹמֵר לֹא תִקְחוּ כּוֹפֶר לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לְמִיתָה כִּי מוֹת יוּמַת לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ אִי אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ לְמִיתָה אֲבָל אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר לְרָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁאֵינוֹ חוֹזְרִין וְהַאי לֹא תַּעֲבִיד בֵּיהּ תַּרְתֵּי לֹא תִּשְׁקוֹל מִינֵּיהּ מָמוֹן וְתִקְטְלֵיהּ הַאי מִבַּדֵּי רִשְׁעָתוֹ נִפְקָא רְשָׁעָה אַחַת אַתָּה מְחַיְּבוֹ וְאִי אַתָּה מְחַיְּבוֹ שְׁתֵּי רְשָׁעִיּוֹת וְאַבַּיֵי מִבַּעְיָי לֵיהּ דְּקָאָמַר רַחֲמָנָא לֹא תִּשְׁקוֹל מָמוֹן וְתִפְטְרֵיהּ א"כ לְכְתוֹב רַחֲמָנָא לֹא תִקְחוּ כּוֹפֶר לַאֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לְמוּת לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ לָמָּה לִי ש"מ לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ אִי אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר אֲבָל אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר לְרָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין וְכִי מֵאַחַר דִּכְתִיב לֹא תִקְחוּ כּוֹפֶר מַכַּת נֶפֶשׁ לָמָּה לִי אֲמַרִי אִי מַהַאי הָוֵה אָמֵינָא אִי בְּעֵי עֵינוֹ נִיתִיב וְאִי בְּעֵי דְּמֵי עֵינוֹ נִיתִיב קמ"ל מִבְּהֵמָה מַה מַכַּת בְּהֵמָה לְתַשְׁלוּמִין אַף מַכַּת אָדָם לְתַשְׁלוּמִין: תָּנֵיא ר' דּוֹסְתַּאי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר עַיִן תַּחַת עַיִן מָמוֹן אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא עַיִן מַמָּשׁ אֲמַרְתָּ הֲרֵי שֶׁהֶיְתָה עֵינוֹ שֶׁל זֶה גְּדוֹלָה וְעֵינוֹ שֶׁל זֶה קְטַנָּה הֵיאַךְ אֲנִי קוֹרֵא בְּיֵה עַיִן תַּחַת עַיִן וְכִי תֵּימָא כָּל כִּי הַאי שָׁקוֹל מִינֵּיהּ נְהוֹרָא שָׁקוֹל מִינֵּיהּ נְהוֹרָא אֲמַר רַחֲמָנָא נִישְׁקוֹל מִינֵּיהּ דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכֵי לָכֶם מִשְׁפַּט הַשֶּׁוֶה לְכוּלְּכֶם אֲמַרִי מַאי קוּשְׁיָא דִּילְמָא נְהוֹרָא שָׁקוֹל מִינֵּיהּ נְהוֹרָא אֲמַר רַחֲמָנָא נִישְׁקוֹל מִינֵּיהּ דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכֵי שֶׁאֵינוֹ נֶפֶשׁ:

קמן

וְכַמָּה הוּא יָפֶה. שֶׁהֲרֵי הוֹזִיקוֹ וְהִפְסִידוֹ מִמֶּנּוּ זֶה שֶׁאִם הָיָה נֶעֱרָךְ הָיָה מוֹכֵר עַצְמוֹ בְּעֶבֶד עִבְרִי: **בַּמַּסְמֵר.** כְּאֵב הַמַּכָּה: **כְּוָאוֹ בָּהּ.** לְפִי מָה שֶׁהוּא מִעוֹנֵג רַב יוֹתֵר וּכְאִיבוֹ: **צַעַר.** בְּל יְמֵי הַחוֹלִי רוֹאִים אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִישׁוּאִין צְעָרוֹ וּכְאִיבוֹ: **שָׁבֶת.** בְּל יְמֵי הַחוֹלִי אֵין אֲדָם יָכוֹל לְהַנִּיחַ מְלַאכְתּוֹ בְּבַיִת אֲפִילּוּ בְּלֹא חוֹלִי שֶׁהֲרֵי נִקְטְעָה יָדוֹ וְרַגְלוֹ וְהוּא כְּבָר נָתַן לוֹ דָּמָיו הַכֹּל לְפִי הַמְּבַיֵּישׁ.

גמ' מַכַּת אָדָם. מִכְּדֵי מַכַּת בְּהֵמָה לְתַשְׁלוּמִין מַכַּת אָדָם לְתַשְׁלוּמִין מַכַּת בְּהֵמָה בְּמִיתָה מַכַּת אָדָם בְּמִיתָה: **אִם נַפְשְׁךָ לוֹמַר.** וְאֵם יֵשׁ לְךָ לְהַקְשׁוֹת וּלְהָקְשׁוֹת כְּלוֹם עַל טַעַם זֶה צֵא וּלְמֵד מִמּוֹדְעָ שֶׁאֵינוֹ נֶפֶשׁ: **הֲרֵי הוּא אוֹמֵר בוֹ.** וּלְקַמָּן בְּעֵי מֵאי הֲוֵי עֲלַיְיהוּ: **שֶׁאֵין חוֹזְרִין.** לְאַחַר שֶׁנִּקְטָעוּ: **בְּקִטְלָא כְּתִיב.** וְתִשְׁלוּמִין אֵין שָׁם: **הַכָּאָה הַכָּאָה נַמְרִינַן.** אע"ג דְּקָרֵי לֵיהּ דָּמוּ גַּמְרִינַן ג"ש בְּרָתָהּ דְּבֵי ר' יִשְׁמָעֵאל וְשָׁב הַכֹּהֵן וּבָא הַכֹּהֵן עֵירוּבִין (דף נא.) וּמַכַּת אָדָם דְּקָתָנֵי הָכָא הַכָּאָה הוּא דְּקָאָמַר וּמִכִּי יִתֵּן מוּם נָמֵי דְּמוּם ע"י הַכָּאָה בָּא: **וְהִכְתִיב אִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם.** וְלִקְטְלָא לֹא אַתָּא קְרָא אֶלָּא לְרַאשֵׁי אֵבָרִים בְּדִכְתִיב בְּתֵרֵיהּ עַיִן תַּחַת עַיִן וּכְתִיב יוּמַת כְּלוֹמַר יִנָּטֵל אֵבְרוֹ וְיָמוּת אוֹתוֹ אֵבֶר: **מֵאי אִם נַפְשְׁךָ לוֹמַר.** מֵאי הָוֵה לֵיהּ לְאַקשׁוּיֵי: **נִילַף מִמַּכַּת אָדָם.** שֶׁנֶּהֱרַג מִמֶּנּוּ וְהָכָא נַמִי (כתיב) כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם. וְלִקְטְלָא לֹא אַתָּא קְרָא אֶלָּא לְרַאשֵׁי אֵבָרִים בְּדִכְתִיב בְּתֵרֵיהּ עַיִן תַּחַת עַיִן וּכְתִיב יוּמַת כְּלוֹמַר מִשּׁוּם הָאי פִּירְכָא לֹא הָוֵה מְדַחֵיק תָּנָא לְמִילַּף מִלֹּא תַקְחוּ הָא מֵצִי לְשַׁנּוּיֵי הָכִי דַּיְינִן נִיזְקִין מִנִּיזְקִין כו': **וְאִבְּתֵי מִבַּעְיָי לֵיהּ לֹא תִּשְׁקוֹל מָמוֹנָא וְתִפְטְרֵיהּ.** מִקְּטָלָא וּלְגוּפֵיהּ אִצְטְרִיךְ וְלֹא לְמֵעוּטֵי אַחֲרִינָא: **לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ.** דְּלֹא אִצְטְרִיךְ אֶתֵּי לְמֵעוּטֵי רְאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁאֵינָן נֶפֶשׁ:

קמן

אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר אֲבָל אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר לְרָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין וְהַאי לֹא תַקְחוּ כּוֹפֶר לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ לְמִיתָה אֵי אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ לְמִיתָה אֲבָל אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר לְרָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין הוּא דְּאָמַר רַחֲמָנָא לֹא תַּעֲבִיד בֵּיהּ תַּרְתֵּי לֹא תִּשְׁקוֹל מִינֵּיהּ מָמוֹן וְתִקְטְלֵיהּ הַאי מִבַּדֵּי רִשְׁעָתוֹ נִפְקָא רְשָׁעָה אַחַת אַתָּה מְחַיְּבוֹ וְאִי אַתָּה מְחַיְּבוֹ שְׁתֵּי רְשָׁעִיּוֹת וְאַבַּיֵי מִבַּעְיָי לֵיהּ דְּקָאָמַר רַחֲמָנָא לֹא תִּשְׁקוֹל מָמוֹן וְתִפְטְרֵיהּ א"כ לְכְתוֹב רַחֲמָנָא לֹא תִקְחוּ כּוֹפֶר לַאֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לְמוּת לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ לָמָּה לִי ש"מ לְנֶפֶשׁ רוֹצֵחַ אִי אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר אֲבָל אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֶר לְרָאשֵׁי אֵבָרִים שֶׁאֵינָן חוֹזְרִין וְכִי מֵאַחַר דִּכְתִיב לֹא תִקְחוּ כּוֹפֶר מַכַּת נֶפֶשׁ לָמָּה לִי אֲמַרִי אִי מַהַאי הָוֵה אָמֵינָא אִי בְּעֵי עֵינוֹ נִיתִיב וְאִי בְּעֵי דְּמֵי עֵינוֹ נִיתִיב קמ"ל מִבְּהֵמָה מַה מַכַּת בְּהֵמָה לְתַשְׁלוּמִין אַף מַכַּת אָדָם לְתַשְׁלוּמִין: תָּנֵיא ר' דּוֹסְתַּאי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר עַיִן תַּחַת עַיִן מָמוֹן אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא עַיִן מַמָּשׁ אֲמַרְתָּ הֲרֵי שֶׁהֶיְתָה עֵינוֹ שֶׁל זֶה גְּדוֹלָה וְעֵינוֹ שֶׁל זֶה קְטַנָּה הֵיאַךְ אֲנִי קוֹרֵא בְּיֵה עַיִן תַּחַת עַיִן וְכִי תֵּימָא כָּל כִּי הַאי שָׁקוֹל מִינֵּיהּ נְהוֹרָא שָׁקוֹל מִינֵּיהּ נְהוֹרָא אֲמַר רַחֲמָנָא נִישְׁקוֹל מִינֵּיהּ דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכֵי

קמן

קָטָן שֶׁהָרַג אֶת הַגָּדוֹל וְגָדוֹל שֶׁהָרַג אֶת הַקָּטָן הֵיכִי קָמַלְינָן לֵיהּ הַתּוֹרָה אָמְרָה מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם מִשְׁפַּט הַשָּׁוֶה לְכוּלְּכֶם אֶלָּא נְשָׁמָה שֶׁקְּטוּל מִינֵיהּ נְשָׁמָה

אָמַר רַחֲמָנָא נְשָׁקוֹל מִינֵיהּ ה"נ נְהוֹרָא שֶׁקְּטוּל מִינֵיהּ נְהוֹרָא אָמַר רַחֲמָנָא נְשָׁקוֹל מִינֵיהּ: תַּנְיָא אִידָךְ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר עַיִן תַּחַת עַיִן מָמוֹן אַתָּה אוֹמֵר מָמוֹן אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא עַיִן מַמָּשׁ הֲרֵי שֶׁהָיָה סוּמָא וְסִימֵא קְטֵטָא וְקִטֵּעַ חִיגֵּר וְחִיגֵּר הֵיאַךְ אֲנִי מְקַיְּים בָּזֶה עַיִן תַּחַת עַיִן וְהַתּוֹרָה אָמְרָה מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם מִשְׁפַּט הַשָּׁוֶה לְכוּלְּכֶם אֲמָרִי וּמַאי קוּשְׁיָא דִּילְמָא הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר אֶפְשָׁר הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לֹא אֶפְשָׁר וּפְטָרִינַן לֵיהּ דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי מַרְפֶּה שֶׁהָרַג אֶת הַשָּׁלֵם מַאי עֲבַדִינַן לֵיהּ אֶלָּא הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר אֶפְשָׁר הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לֹא אֶפְשָׁר וּפְטָרִינַן לֵיהּ דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא אָמַר קָרֵא בֵּן יִנָּתֵן בּוֹ וְאֵין נְתִינָה אֶלָּא מָמוֹן אֶלָּא מֵעַתָּה כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם הָכֵי נָמֵי דִּמְמוֹן הוּא אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל קָרֵא יִתֵּירָא דְּרָשֵׁי מִכְּדֵי כְּתִיב וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ לָמָּה לִי ש"מ מִמְּמוֹן כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם לָמָּה לִי אֵיידֵי דְּכָעֵי מִיכַּתֵּב כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ כְּתַב נָמֵי כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא תָּנָא אָמַר קָרָא יָד בְּיָד דָּבָר הַנִּיתָּן מֵיד לְיָד וּמַאי נִיהוּ מָמוֹן אֶלָּא מֵעַתָּה רֶגֶל בְּרֶגֶל נָמֵי הָכֵי הוּא אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא קָרֵא יִתֵּירָא קָא דָּרְשֵׁי מִכְּדֵי כְּתִיב וְעָשׂוּ לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַמָּשׁ יָד בְּיָד לָמָּה לִי ש"מ מָמוֹן רֶגֶל בְּרֶגֶל לָמָּה לִי אֵיידֵי דְּכְתִיב יָד בְּיָד כָּתַב נָמֵי רֶגֶל בְּרֶגֶל מֵיבֵי אוֹמַר אַתְיָא מִדְּתָנֵי דְּבֵי חִזְקִיָּה דִּתְנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה עַיִן תַּחַת עַיִן נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ וְלֹא נֶפֶשׁ וְעַיִן תַּחַת עַיִן וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַמָּשׁ זִימְנִין דְּמִשְׁפַּחַת לֵהּ עַיִן וְנֶפֶשׁ תַּחַת עַיִן דְּכַהֲדֵי דַּעֲוִיר לֵיהּ נִפְקָא לֵיהּ נְשָׁמָתֵיהּ וּמַאי קוּשְׁיָא דִּילְמָא מֵימַר אָמְרִינַן לֵיהּ אִי מְצֵי מְקַבֵּל עֲבַדִינַן וְאִי לָא מְצֵי מְקַבֵּל לָא עֲבַדִינַן וְאִי אָמְרִינַן דְּמֵצֵי מְקַבֵּל וְעָבְדִינַן לֵיהּ וְנָפַק רוּחֵיהּ אִי מֵיַיתִי לֵימוֹת מִי לָא תְּנַן גְּבֵי מַלְקוֹת אָמְדוּהוּ וּמֵת תַּחַת יָדוֹ פָּטוּר רַב וּבִיבִי מְשַׁמֵּיהּ (דִּרְבָּה אָמַר אָמַר קְרָא פֶּצַע תַּחַת פֶּצַע לִיתֵּן צַעַר בִּמְקוֹם נֶזֶק וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ

רב אשי אָמַר אִתְיָא תַּחַת תַּחַת מִשּׁוּר. וְשִׁאנֵי אָמוֹרַאי סְבָרִי דְּאוֹתָהּ ג"ש לְעִנְיַן מִיטֵּב וְאֵין לְהוֹצִיא מִנ"ש עַיִן תַּחַת עַיִן מִפְּשִׁיטָה דְּמִשְׁמַע עַיִן מַמָּשׁ אֶלָּא מִדְּרָשָׁא אַחֲרִינָא: **אֶלָּא** בְּדַמְּזִיק. דס"ל לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּחַיֵּי כְּבוֹדֵּיהּ דְּמִשְׁלַם דְּמֵי מַזִּיק דְּרַחֲמָנָא קְרֵיהּ כּוֹפֵר אֲבָל אַתָּה לוֹקֵחַ כּוֹפֵר כוּ׳ וְתִבְעֵי דִּלְעֵיל ס"ל דְּדוּקָא בְּכוֹפֵר מְשֻׁלָּם דְּמֵי מַזִּיק מִשּׁוּם פִּדְיוֹן נַפְשׁוֹ:

זילו שׁוּמוֹ ל"ה ד' דְּבָרִים. הֶזֵּיק סְבוּר דְּאָדָם הֶזֵּיקוֹ וְאוֹתוֹ קָטָן כָּל כָּךְ גָּדוֹל הָיָה דְּמַכְלֵמֵי לֵיהּ וּמְכַלֵּם:

קנסא

אֶלָּא אֵימָא סִיפָא קִטֵּעַ חִיגֵּר וְחִיגֵּר הֵיאַךְ אֲנִי מְקַיְּים בָּזֶה עַיִן תַּחַת עַיִן וְהַתּוֹרָה אָמְרָה מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם מִשְׁפַּט הַשָּׁוֶה לְכוּלְּכֶם אֲמָרִי וּמַאי קוּשְׁיָא דִּילְמָא הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר אֶפְשָׁר הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לֹא אֶפְשָׁר וּפְטָרִינַן לֵיהּ דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי מַרְפֶּה שֶׁהָרַג אֶת הַשָּׁלֵם מַאי עֲבַדִינַן לֵיהּ אֶלָּא הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר אֶפְשָׁר הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לֹא אֶפְשָׁר וּפְטָרִינַן לֵיהּ דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא אָמַר קָרֵא בֵּן יִנָּתֵן בּוֹ וְאֵין נְתִינָה אֶלָּא מָמוֹן אֶלָּא מֵעַתָּה כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם הָכֵי נָמֵי דִּמְמוֹן הוּא אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל קָרֵא יִתֵּירָא דְּרָשֵׁי מִכְּדֵי כְּתִיב וְאִישׁ כִּי יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ לָמָּה לִי ש"מ מִמְּמוֹן כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם לָמָּה לִי אֵיידֵי דְּכָעֵי מִיכַּתֵּב כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ כְּתַב נָמֵי כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בָּאָדָם דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא תָּנָא אָמַר קָרָא יָד בְּיָד דָּבָר הַנִּיתָּן מֵיד לְיָד וּמַאי נִיהוּ מָמוֹן אֶלָּא מֵעַתָּה רֶגֶל בְּרֶגֶל נָמֵי הָכֵי הוּא אָמְרֵי דְּבֵי רַבִּי חִיָּיא קָרֵא יִתֵּירָא קָא דָּרְשֵׁי מִכְּדֵי כְּתִיב וְעָשׂוּ לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַמָּשׁ יָד בְּיָד לָמָּה לִי ש"מ מָמוֹן רֶגֶל בְּרֶגֶל לָמָּה לִי אֵיידֵי דְּכְתִיב יָד בְּיָד כָּתַב נָמֵי רֶגֶל בְּרֶגֶל מֵיבֵי אוֹמַר אַתְיָא מִדְּתָנֵי דְּבֵי חִזְקִיָּה דִּתְנָא דְּבֵי חִזְקִיָּה עַיִן תַּחַת עַיִן נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ וְלֹא נֶפֶשׁ וְעַיִן תַּחַת עַיִן וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַמָּשׁ זִימְנִין דְּמִשְׁפַּחַת לֵהּ עַיִן וְנֶפֶשׁ תַּחַת עַיִן דְּכַהֲדֵי דַּעֲוִיר לֵיהּ נִפְקָא לֵיהּ נְשָׁמָתֵיהּ וּמַאי קוּשְׁיָא דִּילְמָא מֵימַר אָמְרִינַן לֵיהּ אִי מְצֵי מְקַבֵּל עֲבַדִינַן וְאִי לָא מְצֵי מְקַבֵּל לָא עֲבַדִינַן וְאִי אָמְרִינַן דְּמֵצֵי מְקַבֵּל וְעָבְדִינַן לֵיהּ וְנָפַק רוּחֵיהּ אִי מֵיַיתִי לֵימוֹת מִי לָא תְּנַן גְּבֵי מַלְקוֹת אָמְדוּהוּ וּמֵת תַּחַת יָדוֹ פָּטוּר רַב וּבִיבִי מְשַׁמֵּיהּ (דִּרְבָּה אָמַר אָמַר קְרָא פֶּצַע תַּחַת פֶּצַע לִיתֵּן צַעַר בִּמְקוֹם נֶזֶק וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ

מַמָּשׁ כִּי הֵיכִי דְּלִהֲאי הָוֵי לֵיהּ צַעֲרָא לְהָאי נָמֵי אִית לֵיהּ צַעֲרָא וּמַאי קוּשְׁיָא דִּילְמָא אֵיבָא אֵינִישׁ דְּמִפַּגַּם אִית לֵיהּ צַעֲרָא טְפֵי וְאֵיבָא אֵינִישׁ דְּלָא מְפַגַּם לֵית לֵיהּ צַעֲרָא לְמַאי נַפְקָא מִינָּהּ לְמִתְּבֵי לֵיהּ הֵיאַךְ דְּבֵינֵי בֵּינֵי רַב פָּפָּא מְשַׁמֵּיהּ דְּרָבָא אָמַר קְרָא וְרָפֹא יֵרָפֵא יִתֵּין רְפוּאָה בְּמָקוֹם נֶזֶק וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מַמָּשׁ כִּי הֵיכִי דְּהָאי בְּעֵי אַסְיָא הָאי נָמֵי בְּעֵי אַסְיָא מַאי קוּשְׁיָא דִּילְמָא אֵיבָא דְּסָלִיק בְּשֵׁרֵיהּ הֵיָיא וְאֵיבָא דְּלָא סָלִיק בְּשֵׁרֵיהּ הֵיָיא לְמַאי נַפְקָא מִינָּהּ לְמִיתַּב לֵיהּ הֵיאַךְ דְּבֵינֵי בֵּינֵי רַב אַשֵׁי אָמַר אַתְיָא תַּחַת תַּחַת עַיִן וּכְתִיב הָתָם שֶׁלֹּם יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר מָה לְהַלָּן מָמוֹן אַף כָּאן מָמוֹן מַאי חִיוּת דְּיָלְפַת תַּחַת תַּחַת תַּחַת מְאָדָם דִּכְתִיב וְנָתַתָּ נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ מָה לְהַלָּן מַמָּשׁ אַף כָּאן מַמָּשׁ אֲמָרֵי דָּיְנֵי נְזָקִין מְגַזְקֵן וְאֵין דָּיְנֵי נְזָקִין מִמִּיתָה אִדְּרַבָּה דָּיְנֵי אָדָם מְאָדָם וְאֵין דָּיְנֵי אָדָם מִבְּהֵמָה אֶלָּא אָמַר רַב אֲשֵׁי מִהָתָם עָנָה יָלִיף לֵיהּ אָדָם מְאָדָם וְגַזְקִין מְגַזְקִין תַּנְיָא ר"א אוֹמֵר עַיִן תַּחַת עַיִן מַמָּשׁ מַמָּשׁ סָלְקָא דַּעְתָּךְ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֵית לֵיהּ בְּכָל הַנֵּי תַּנָּאֵי אָמַר רַבָּה לוֹמַר שֶׁאֵין שָׁמִין אוֹתוֹ בְּעֶבֶד א"ל אַבַּיֵי אֶלָּא כְּמַאן דְּבֵן חוֹרִין בֶּן חוֹרִין מִי אִית לֵיהּ דְּמֵי אֶלָּא אָמַר רַב אֲשֵׁי לוֹמַר שֶׁאֵין שָׁמִין אוֹתוֹ בְּנִזְקֵי אֶלָּא בְּמִזִּיק: הַהוּא חַמְרָא דְּקָטַע יָדָא דִּינוּקָא אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא בַּר שְׁמוּאֵל אָמַר לְהוּ זִילוּ שׁוּמוּ לֵיהּ אַרְבָּעָה דְּבָרִים אָמַר לֵיהּ רָבָא וְהָא אֲנַן חֲמִשָּׁה תְּנַן ס"ל לְבַר מִמַּזִּיק קָאַמְינָא אָמַר לֵיהּ חֲמוֹר הוּא וַחֲמוֹר אֵינוֹ מְשֻׁלָּם אֶלָּא נֶזֶק אָמַר לְהוּ זִילוּ שׁוּמוּ לֵיהּ נִזְקֵיהּ וְהָא כְּעֶבֶד בָּעֵי לְמִשְׁקְלֵיהּ אָמַר לְהוּ זִילוּ שֶׁיְּשׁוּמוּהוּ כְּעֶבֶד אָמַר לְהוּ אֲבוּהּ דִּינוּקָא לֹא בְּעִינָא דְּזִילָא בֵּיהּ מֵילְתָא אָמְרוּ לֵיהּ וְהָא קָא מְחַיְּכַת לֵיהּ לִינוּקָא אָמַר לְהוּ לְכִי גָּדֵיל מְצַיְּכְנָא לֵיהּ מִדִּידִי: הַהוּא תּוֹלָא דְּאָלַם יָדֵיהּ דִּינוּקָא אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא אָמַר לְהוּ זִילוּ שַׁיְּימוּהוּ כְּעֶבֶד אָמְרוּ לֵיהּ וְהָא מַר הוּא דְּאָמַר כָּל הַנִּשּׁוֹם כְּעֶבֶד אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל אָמַר לְהוּ לֹא צְרִיכָא דְּאִי תָּפֵס רָבָא לְמַעֲמֵיהּ דְּאָמַר רָבָא נִזְקֵי שׁוֹר בְּשׁוֹר וְנִזְקֵי שׁוֹר בְּאָדָם גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל נִזְקֵי אָדָם בְּאָדָם וְנִזְקֵי אָדָם בְּשׁוֹר אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל מ"ש נִזְקֵי אָדָם בְּאָדָם וְנִזְקֵי אָדָם בְּשׁוֹר דְּלֹא אֱלֹהִים בְּעִינַן וְלֵיכָּא נִזְקֵי שׁוֹר בְּשׁוֹר וְשׁוֹר בְּאָדָם נָמֵי

שׁוֹר דִּבְעֵי לְמִשְׁיְימֵיהּ בְּעִבְדָּא: אֱלֹהִים

קְנָסָא קַמְגַבֵּית בְּבָבֶל. לַאו דַּוְקָא קְנָס אֶלָּא מְשׁוּם דְּלֵית בֵּיהּ חִסָּרוֹן כִּיס קָרֵי לֵיהּ קְנָס: **אי** נַמִי אִית בֵּיהּ חִסָּרוֹן כִּיס וְלֹא שְׁכִיחַ לֹא עֲבָדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ. וּגְזֵלוֹת וְחַבָּלוֹת דְּבָעֵי מוּמְחִים כִּדְאָמַר בְּפֶרֶק קַמָּא דְּסַנְהֶדְרִין (דף ב:) אֵיכָא לְמֵימַר דִּגְזֵלוֹת וְחַבָּלוֹת מִילְתָא דְּלֹא שְׁכִיחִי הוּא (טְפֵי) אֲבָל הוֹדָאוֹת וְהֶלְוָאוֹת שְׁכִיחִי וְכֵן יֵשׁ בְּהַמַּגִּישׁ (גיטין דף פח: ושם) וְתֵימַה דִּבְכָמָּה מְקוֹמוֹת שָׁלִיחַ דִּנְיָן דִּינֵי גְּזֵלוֹת בְּהַגּוֹזֵל (לקמן דף צו:) הַהוּא גַּבְרָא דְּגָזֵל פָּדְיָא דְּתוֹרָא וּבְהַגּוֹזֵל בְּתֵרָא (לקמן דף קטו.) נָרְשָׁאָה גַּבֵּי סַפְרָא וְהָהוּא דְּגָנַב גְּלִימָא וּבְהָרֵבֶה מְקוֹמוֹת יֵשׁ לְדָחוֹת דְּכָל הַנֵּהוּ אֵיירֵי בְּתָפֵשׂ אוֹ ע"י דא"ל אקפְּעִנְהוּ דְּיָקֵא לֹא"י כִּדְאָמַר בְּפֶרֶק קַמָּא (דף טו) וְי"מ דְּדַוְקָא גְּזֵלוֹת שֶׁע"י חֲבֵרִים כְּגוֹן דְּמִנְצוּ בֵּי הֲרֵי וּמְזוּ אַהֲדָדֵי עַד שֶׁתָּקְפָה אֶחָד מֵהֶן וְגָזַל אֶת חֲבֵרוֹ דְּכִי הַאי גַּוְונָא לֹא שְׁכִיחַ (טְפֵי) וְלֹא עֲבִדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ וּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שֶׁאֵנוּ דָּנִין דִּינֵי גְּזֵלוֹת: **צַעַר** שְׁלֹא בְּמָקוֹם נֶזֶק דְּמִשְׁתַּלֵּם מֵאן חָנָא. פֵּירְשְׁתִּי בְּסוֹף פֶּרֶק ב' (דף כו: ושם ד"ה הא'): כלל

1 אֱלֹהִים בְּעֵינָן. דְּהָא כּוּלְּהוּ בְּפֵרוּשֵׁי אֲלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים כְּתִיבִי אָדָם וְכִי יַרְיְבוּן אָדָם בְּשׁוֹר וְכִי יִגַּח וּבְהַהִיא פָּרָשָׁה כְּתִיב עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר אֲשֶׁר יַשְׁגִּיהֻן וְקָסָבַר אֲבוּהּ דְּשָׁאנִי לֵיהּ וְהֵיינוּ מוּמְחִין וְסִמּוּכִין וּבְבָבֶל אֵין סַמְכָה בְּדַאֲמַר בְּסַנְהֶדְרִין פ' קַמָּא (דף יד.) שׁוֹר בְּשׁוֹר וְשׁוֹר בְּאָדָם נַמִי הָתָם כְּתִיבִי שׁוֹר בְּשׁוֹר וְכִי יִגּוֹף שׁוֹר וְגוֹ' שׁוֹר בְּאָדָם אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים הָתָם כְּתִיבִי שׁוֹר וְגוֹף שׁוֹר וְכִי יִגּוֹף אִישׁ בְּהַמְגֻּשׁ (גיטין דף פח: ושם) וְתֵימַה

1 אֱלֹהִים בְּעֵינָן וְלֵיפָא אֶלָּא מַאי שְׁנָא שׁוֹר בְּשׁוֹר וְשׁוֹר
2 בְּאָדָם דְּשָׁלִיחוּתַיְיהוּ קָא עֲבְדִינַן מִידֵי דַּהֲוָה אַהוֹדָאוֹת
3 וְהַלְוָאוֹת אָדָם בְּאָדָם וְאָדָם בְּשׁוֹר נַמִי שְׁלִיחוּתַיְיהוּ
4 קָא עֲבְדִינַן מִידֵי דַּהֲוָה אַהוֹדָאוֹת וְהַלְוָאוֹת אֲמַרִי כִּי
5 קָא עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ בְּמִידֵי דְּקִים לָן בְּגַוֵּיהּ בְּמִידֵי
6 דְּלֹא קִים לָן בְּגַוֵּיהּ לֹא עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ אֲמַרֵי שׁוֹר
7 בְּשׁוֹר וְשׁוֹר בְּאָדָם נַמִי לֹא קִים לָן בְּגַוֵּיהּ אֶלָּא פּוּק
8 חֲזֵי הֵיכָא מְזַדְּבְּנִי תּוֹרָא בְּשׁוּקָא אָדָם בְּאָדָם וְאָדָם
9 בְּשׁוֹר נַמִי פּוּק חֲזֵי הֵיכָא מְזַדְּבְּנִי עֲבָדֵי בְּשׁוּקָא וְעוֹד
10 תַּשְׁלוּם כֶּפֶל וְתַשְׁלוּם אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה דִּקְנֵי נַעֲבֵד
11 שְׁלִיחוּתַיְיהוּ אֲמַרֵי כִּי קָא עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ בְּמָמוֹנָא בְּקִנְסָא לֹא עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ אָדָם
12 בְּאָדָם דְּמָמוֹנָא הוּא נַעֲבֵד שְׁלִיחוּתַיְיהוּ כִּי קָא עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ בְּמִילְתָא דְּשָׁכִיחָא אָדָם
13 בְּאָדָם דְּלֹא שָׁכִיחָא לֹא עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ חֲרֵי בּוֹשֶׁת וּפְגָם דְּשָׁכִיחַ נַעֲבִיד שְׁלִיחוּתַיְיהוּ
14 אֲמַרֵי הָכֵי נַמִי דְּהָא רַב פָּפָּא אַגְבֵּי אַרְבַּע מֵאָה זוּזֵי לְבוֹשֶׁת וְהָא לֵיתֵיהּ לְהָרֵב פָּפָּא דְּשָׁלַח
15 לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב נַחְמָן וְשָׁלַח לֵיהּ חִסְדָּא חִסְדָּא קְנָסָא קָא מַגְבֵּית בְּבָבֶל אֶלָּא כִּי
16 עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ בְּמִילְתָא דְּשָׁכִיחָא וְאִית בֵּיהּ חִסָּרוֹן כִּיס אֲבָל מִילְתָא דְּשָׁכִיחָא וְלֵית
17 בֵּיהּ חִסָּרוֹן כִּיס אִי נַמִי מִילְתָא דְּלֹא שָׁכִיחָא וְאִית בֵּיהּ חִסָּרוֹן כִּיס לֹא עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ
18 הִלְכָךְ אָדָם בְּאָדָם אע"ג דְּאִית בֵּיהּ חִסָּרוֹן כִּיס בְּיָנוֹן דְּלֹא שָׁכִיחָא לֹא עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ
19 בּוֹשֶׁת אע"ג דְּשָׁכִיחָא כֵּינוֹן דְּלֵית בֵּיהּ חִסָּרוֹן כִּיס לֹא עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ וְשׁוֹר בְּשׁוֹר גּוֹבֵן
20 בְּבָבֶל וְהָאֲמַר רָבָא שׁוֹר שֶׁהֵזִיק אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל דְּאֵזִיק מַאן אִילֵימָא דְּאֵזִיק אָדָם מַאי
21 אִירְיָא שׁוֹר דְּאֵזִיק אָדָם אֲפִילּוּ אָדָם דְּאֵזִיק אָדָם נַמִי אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל אֶלָּא פְּשִׁיטָא
22 דְּאֵזִיק שׁוֹר וְקָתָנֵי אֵין גּוֹבִין אוֹתוֹ בְּבָבֶל אֲמַרֵי הָתָם הָכָא בְּמוּעָד וְהָאֲמַר רָבָא אֵין
23 מוּעָד בְּבָבֶל אֲמַרֵי דַּאֲיַעֲד הָתָם וְאַיְיתְיהּ לְהָכָא וְהָא מִילְתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא הִיא וּמִילְתָא
24 דְּלֹא שְׁכִיחָא הָא אָמְרַת דְּלֹא עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ דְּאָתוּ רַבָּנַן דְּהָתָם וְיַעֲדִיהּ הָכָא סוֹף
25 סוֹף מִילְתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא הִיא וְאַתְּ אָמְרַת מִילְתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא לֹא קָא עֲבְדִינַן שְׁלִיחוּתַיְיהוּ
26 אֶלָּא כִּי קָאָמַר רָבָא בְּשֵׁן וְרֶגֶל דְּמוּעָדִין מִתְּחִלָּתָן נִינְהוּ: צַעַר בְּיָוֹאוֹ בְּשִׁפּוּי אוֹ בְּמַכְמֶרֶת
27 וְכוּ': צַעַר שְׁלֹא בְּמָקוֹם נֶזֶק מִשְׁתַּלֵּם מַאן תַּנָּא אָמַר רָבָא בֶּן עֲזַאי הִיא דְּתַנְיָא רַבִּי אוֹמֵר
28 כְּוֵיָה נֶאֱמָרָה תְּחִילָּה בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר חֲבוּרָה נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה בְּמַאי אָמְרַת קָא מִיפַּלְגֵי רַבִּי סָבַר
29 כְּוֵיָה דִּילֵית בָּהּ חֲבוּרָה מַשְׁמַע כָּתַב רַחְמָנָא חֲבוּרָה לְגִלְגּוּלֵי עֲלָהּ דִּכְוֵיָה דְּאִית בָּהּ חֲבוּרָה
30 אֵין אִי לֹא לְמֵימְרָא דְּבֶן עֲזַאי סָבַר כְּוֵיָה דְּאִית בָּהּ חֲבוּרָה מַשְׁמַע כָּתַב רַחְמָנָא חֲבוּרָה לְגִלְגּוּלֵי
31 עֲלָהּ דִּכְוֵיָה דִּילֵית בָּהּ חֲבוּרָה מַתְקִיף לָהּ רַב פָּפָּא אַדְרַבָּה אִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא רַבִּי אוֹמֵר
32 כְּוֵיָה נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה סָבַר כְּוֵיָה דְּאִית בָּהּ חֲבוּרָה מַשְׁמַע כָּתַב רַחְמָנָא חֲבוּרָה לְגִלְגּוּלֵי עֲלָהּ
33 דִּכְוֵיָה דִּילֵית בָּהּ חֲבוּרָה בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר חֲבוּרָה נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה כְּתִיב סָבַר כְּוֵיָה דִּילֵית בָּהּ חֲבוּרָה
34 מַשְׁמַע כָּתַב רַחְמָנָא חֲבוּרָה לְגִלְגּוּלֵי עֲלָהּ דִּכְוֵיָה דְּאִית בָּהּ חֲבוּרָה אֵין אִי לֹא וְאַמַּסְקָנָא
35 קַיְימִי אִי נַמִי דִּכְוֵיָה עֲלָמָא כְּוֵיָה בֵּין דְּאִית בָּהּ חֲבוּרָה בֵּין דְּלֵית בָּהּ חֲבוּרָה מַשְׁמַע וְהָכָא
בכלל

1 כְּתִיבִי וְשׁלַּחְתֶּם יַד הֲתָם כְּתִיב: **מִידֵי דַּהֲוָה אַהוֹדָאוֹת וְהַלְוָאוֹת.** דְּאַמַּר בְּפֶרֶק קַמָּא דְּסַנְהֶדְרִין
2 (ד' ג.) דְּלֹא בְּעֵינָן מוּמְחִין שֶׁלֹּא תִּנָּעֵל דֶּלֶת בִּפְנֵי
3 לוֹוִין הוֹדָאוֹת הָבֵא לִידוֹן בְּעִדִּי הוֹדָאָה שֶׁאֲמְרוּ
4 בְּפָנֵינוּ הוֹדָה לוֹ וְהַלְוָאוֹת שֶׁבָּא לִידוֹן בְּעִדֵי
5 הַלְוָאָה שֶׁאוֹמְרִים בְּפָנֵינוּ הִלְוָה לוֹ: **דְּלֹא קִים לָן.**
6 כְּגוֹן הָכָא דְּבֵינְתַיִם לְמִשְׁיְימִיהּ: **תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל נֶעֱבַד**
7 **שְׁלִיחוּתַיְיהוּ.** אַלְמָה קַיְימָא לָן דְּאִין דָּנִין דִּינֵי
8 קְנָסוֹת בְּבָבֶל: **אֲדָם בְּאָדָם דְּמָמוֹנָא הוּא.**
9 מִפַּתְחֵיהּ מְדַמְיָא: **וּפְגָם.** שֶׁיֵּרֵד בָּאוּמָּם וּמִפַּתָּה וְהוּא
10 בְּמָקוֹם נֶזֶק דְּאוּמְדְּנִי כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן בֵּין
11 שֶׁפְּחָה בְּתוּלָה לְבִעוּלָהּ לְהִשְׂיאָהּ לְעַבְדּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ
12 קוֹרַת רוּחַ מִמֶּנּוּ אַלְמָא מָמוֹנָא הוּא דְּאַפְסְחָהּ
13 מִבִּסְפָּא בּוּשְׁת לֵאו קְנָס הוּא שֶׁהֲרֵי אֵין קָצוּב
14 אֶלָּא לְפִי הַמְּבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ: **ד' מֵאָה זוּזֵי.**
15 כִּדְתָנַן צֶרֶם בְּאָזְנוֹ תָּלֹשׁ בְּשַׂעְרוֹ כּוֹ' בְּמַתְנִי' (לקמן
16 דף צ:): **דְּשָׁלַח לֵיהּ רַב חִסְדָּא.** בְּהַמְּנִיַּת אֶת הַכַּד
17 (לעיל דף כז:): **חֶסָּרוֹן כִּיס וּשְׁכִיחַ.** הוֹדָאָה
18 **וְהַלְוָאָה: מֵאי אִירְיָא שׁוֹר דְּאַזִּיק אָדָם.** דְּלֹא
19 שְׁכִיחַ לְמִגְמַר: **אֲפִילּוּ אָדָם דְּאַזִּיק אָדָם.** דְּשָׁכִיחַ
20 טְפֵי קָאָמַר רָבָא דְּאִין דָּנִין: **בְּתַם.** אֵין גּוֹבִין
21 דְּקָיְימָא לָן לְפִלְגָא נְזֵקָא בְּפֵ"ק וּ(ד' טו:): **אֵין**
22 **מוּעָד בְּבָבֶל.** דְּכֵינָן דְּמִנְּגִיחוֹת דְּתַמּוּת לֹא מְיַיתְיָין
23 לֵיהּ לְבֵי דִּינָא הֵיכִי מְיַיעֵד לֵיהּ: **וְהָא לֹא שְׁכִיחָא**
24 **הוּא.** לְבַב שׁוֹר מוּעָד מֵאֲרַע יִשְׂרָאֵל לְבָבֶל
25 וְאַמְרִינַן לְעֵיל בְּמִילְתָא דְּלֹא שְׁכִיחָ לֹא עֲבְדִינַן
26 שְׁלִיחוּתַיְיהוּ: **אֶלָּא כִּי קָאָמַר רָבָא.** דְּשׁוֹר בְּשׁוֹר
27 גּוֹבִין בְּבָבֶל: **בְּשֵׁן וְרֶגֶל קָאָמַר.** כְּגוֹן שֶׁנִּתְחַכַּךְ
28 בְּחֵרְיוֹ לְהַקְאָתוֹ וְהִזִּיקוֹ (וְהִפִּילוֹ עַל שׁוֹר אַחֵר)
29 דְּהֵיינוּ תּוֹלְדָה דְּשֵׁן אוֹ שֶׁהִזִּיק אֶת שׁוֹר חֲבֵירוֹ
30 בְּגוּפוֹ דֶּרֶךְ הֵילּוֹכוֹ שֶׁדָּחַפּוֹ וְלֹא כְּגוֹן דְּהַדֵּי תּוֹלְדָה
31 דְּרַגְלוֹ: **צַעַר שְׁלֹא בְּמָקוֹם נֶזֶק.** כִּי מַתְנִיתִין עַל
32 צְפוֹרְנוֹ דְּלֹא אַפְּתְחֵיהּ: ה"ג רַבִּי אוֹמֵר כְּוֵיָה
33 נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר חֲבוּרָה נֶאֱמְרָה
34 תְּחִילָּה: **כְּוֵיָה דִּילֵית בָּהּ חֲבוּרָה מְשַׁמַּע.** וְהֵיינוּ
35 דְּקָאָמַר כְּוֵיָה לְחוּדָהּ נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה כְּלוֹמַר כְּוֵיָה
36 שֶׁגַּאֲמַר בְּפֶסַח תְּחִילָּה הֵיינוּ שׁוֹמְעִין שֶׁיְּהֵא חַיָּיב
37 עַל כְּוֵיָה גְּרִידָא אֲפִילּוּ בְּלֹא חֲבוּרָה דְּלֵיכָא אֶלָּא
38 צַעַר לְכָךְ הִוצְרְכָה חֲבוּרָה לְלַמֵּד שֶׁאֵין חַיָּיב
39 כְּלוּם עַד שֶׁיְּהֵא חֲבוּרָה עַמָּהּ דְּכִיוָן דְּמִשְׁלַם רִפּוּי
40 מְשׁוּם חֲבוּרָה מְשַׁלֵּם נַמִי צַעַר אֲבָל שְׁלֹא בְּמָקוֹם
41 חֲבוּרָה כְּגוֹן עַל צִפּוֹרֶן פָּשׁוּט דְּצַעַר בְּלֹא נֶזֶק לֹא
42 מְשַׁלֵּם דְּאִי לָאו מְשׁוּם דְּכִי לֹא אַצְטְרִיךְ חֲבוּרָה
43 דְּהַשְׁתָּא כְּוֵיָה בְּלֹא חֲבוּרָה שְׁמַעְינַן דְּחַיָּיב כָּל
44 שֶׁכֵּן חֲבוּרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נֶזֶק: **בֶּן עֲזַאי סָבַר כְּוֵיָה**
45 **דְּאִית בָּהּ חֲבוּרָה מְשַׁמַּע.** וְהֵיינוּ דְּקָאָמַר חֲבוּרָה
46 נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה כְּלוֹמַר מִכְּוֵיָה דְּאָמְרַת רִאשׁוֹנָה
47 כְּוֵיָה דְּאִית בָּהּ חֲבוּרָה מְשַׁמַּע כְּתִיב וְלֹא כְּוֵיָה דְּלֵית בָּהּ חֲבוּרָה
48 הֵיינוּ שׁוֹמְעִין שֶׁאֵין חַיָּיב אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חֲבוּרָה דְּסָתַם כְּוֵיָה יֵשׁ בָּהּ חֲבוּרָה לְפִיכָךְ הוּצְרְכָה
49 בְּצַעַר בְּלֹא נֶזֶק כְּמַתְנִיתִין: **אִי סָבַר מְסַתְּבְּרָא.** וּמַתְנִיתִין רַבִּי הִיא וְלֹא בֶּן עֲזַאי דְּהָא נֶאֱמְרָה דְּקָאָמַר רַבִּי וּבֶן עֲזַאי אוֹמֵר כְּוֵיָה
50 דְּמִילְתָא קַיְימָא דְּמִתּוֹרָגְמָא בָּהּ דְּרָשָׁא דִּקְרָא וְלָאו אַמַּשְׁמָעוּת קָאָמַר קַאֵי דְּסוֹף הַמִּקְרָא עָתִיד לְהוֹצִיאוֹ וְהָכִי קָאָמַר רַבִּי סוֹף הַמִּקְרָא מוֹכִיחַ לָנוּ דְּכְוֵיָה בְּלֹא חֲבוּרָה חַיָּיב וְהַבְּתוּב בְּתִחִלָּתוֹ
51 רוֹצֶה מִשְׁתַּלֵּם שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם נֶזֶק מַאי טַעְמָא כְּוֵיָה דְּאִית בָּהּ חֲבוּרָה מְשַׁמַּע כְּתִיב וְלֹא כְּוֵיָה דְּלֵית בָּהּ חֲבוּרָה נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה כְּלוֹמַר מִסּוֹף הַמִּקְרָא אָנוּ
52 לְמִדִין שֶׁכְּוֵיָה שֶׁחַיָּיב הַכָּתוּב בְּתִחִלָּתוֹ אֵינָהּ אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ עִמָּהּ חֲבוּרָה מְשַׁמַּע כְּתִיב וְלֹא כְּוֵיָה דְּלֵית בָּהּ חֲבוּרָה (נֶאֱמְרָה תְּחִילָּה) דְּלֵית בָּהּ חֲבוּרָה מְשַׁמַּע כו': **וְאַמַּסְקָנָא קַיְימִי.** הַאי נֶאֱמְרָה דְּקָאָמְרִי אַסּוֹף
53 הַדְּרָשָׁה וְעֵיקָּרָהּ שֶׁהֵיא עוֹמֶדֶת קַיְימִי:

בְּכֻלָּ֗ל וּפָרַ֤ט הַמְרוּתְּחָקִים֙ וְזֶ֣ה מִזֶּ֔ה רֵבִּי֙ סָבָ֣ר אֵין מְשַׁלְּמִ֔ין רֵבִּי֙ סָבָ֣ר דָּנִ֔ין אוֹתוֹ֙ בִּכְלָ֔ל וּפָרַ֖ט וְכֵ֣ן עַזַּאי֙ סָבַ֣ר דָּנִ֔ין אוֹתוֹ֙ בִּכְלָ֔ל וּפָרַ֖ט וְכֵ֣ן תֵּימָ֔א חַבּוּרָ֥ה לְרַבִּי֙ לָמָּ֣ה לִ֔י לְדָמִ֖ים יְתֵרִ֑ים: אוֹמְדִ֗ין כַּמָּ֤ה אָדָם֙ כַּיּוֹצֵ֣א בָּזֶ֔ה רוֹצֶ֥ה לִיטּ֖וֹל וְכוּ׳: צַ֚עַר בִּמְקוֹם֙ נֶ֣זֶק הֵיכִ֣י שַׁיְּימִ֔ינַן אָמַ֥ר אַבָּ֖הוּ דְּשָׁמוּאֵ֑ל אוֹמְדִ֗ין כַּמָּ֤ה אָדָם֙ רוֹצֶ֣ה לִיטּ֔וֹל לְקַטּ֖וֹעַ לוֹ֙ יָדוֹ֙ לְקַטּ֣וֹעַ לוֹ֔ יָדוֹ֙ לֹא֙ צַ֣עַר לְחוּדֵ֔יהּ הוּא֙ הָ֣א כּ֔וּפְלֹהִ֖ו חֲמִשָּׁ֣ה דְּבָרִ֑ים אֵיפָ֣א וְעוֹד֙ בְּשׁוּפְטָנֵ֔י עַסְקִ֖ינַן אֶ֣לָּא לְקַטּ֔וֹעַ יָדוֹ֙ הַקְּטוֹעָ֣ה יָדוֹ֙ הַקְּטוֹעָ֔ה נַמִּ֖י לֹא֙ צַ֣עַר לְחוּדֵ֔יהּ אֵיפָ֣א הָ֣א צַ֣עַר וּבוֹשֶׁ֔ת אֵיפָ֣א דְּכִסְּפָ֔א לֵיהּ֙ מִילְּתָ֣א לְמִשְׁקַ֔ל מַפְּשָׁרֹ֖ו לְמִשְׁדֵּיהּ֑ לִבְלָבִ֗ים אֶ֣לָּא אוֹמְדִ֗ין כַּמָּ֤ה אָדָם֙ רוֹצֶ֣ה לִיטּ֔וֹל לְקַטּ֖וֹעַ לוֹ֙ יָדוֹ֙ הַמּוּכְתָּ֔ב לַמַּלְכ֖וּת בֵּ֣ין סָ֑יִף לָסֶ֞ם הָאי֙ לִיטּ֣וֹל לֵיתֵ֔י מִבָּעֵ֖י לֵיהּ֙ אָמַ֣ר רַ֔ב הוּנָ֖א בְּרֵ֑יהּ דְּרַ֚ב יְהוֹשֻׁ֣עַ לִיטּ֔וֹל זֶ֥ה מִזֶּ֖ה מַה֙ נַּפְשָׁ֣ךְ זֶ֔ה: חַיָּ֗יב לְרַפְּאוֹתוֹ֙ וְכוּ׳: [ת"ר] עָלָ֗יו בּוֹ֙ צְמָחִ֣ים מַחֲמַ֔ת הַמַּכָּ֖ה חַיָּ֣ב לְרַפְּאוֹתוֹ֑ וְחַיָּ֣ב לֵיתֵ֔ן לוֹ֙ דְּמֵ֣י שִׁבְתּ֔וֹ שֶׁלֹּ֥א מֵחֲמַ֖ת הַמַּכָּ֑ה חַיָּ֣ב לְרַפְּאוֹתוֹ֙ וְאֵינוֹ֙ חַיָּ֣ב לֵיתֵ֔ן לוֹ֙ דְּמֵ֣י שִׁבְתּ֔וֹ ר' יְהוּדָ֖ה אוֹמֵ֣ר אַף֙ מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֔ה חַיָּ֣ב לְרַפְּאוֹתוֹ֙ וְאֵינוֹ֙ חַיָּ֣ב לֵיתֵ֔ן לוֹ֙ דְּמֵ֣י שִׁבְתּ֔וֹ וַחֲכָמִ֖ים אוֹמְרִ֣ים שִׁבְתּ֑וֹ וּרְפוּאָתוֹ֙ כָּל֙ שֶׁחַיָּ֣יב בְּשֶׁבֶת חַיָּ֣ב בְּרֵיפּ֔וּי וְשֶׁאֵינוֹ֙ חַיָּ֣ב בְּשֶׁבֶת אֵינוֹ֙ חַיָּ֣ב בְּרֵיפּ֔וּי בְּמַאי֙ קָ֣א מִיפַּלְגִ֔י אָמַ֣ר רַבָּ֗ה אִשְׁתַּ֨כַּ֤חְתִּינְהוּ֙ לְרַבָּ֣נָן בְּבֵ֣י רַ֔ב דְּיַתְבִ֖י וְקָאָמְרִ֣י הָכָ֑א בְּמַכָּ֣ה נִיתְּנָ֔ה לְאֶ֖גֶד קְמִיפַּלְגִ֣י רַבָּ֔נָן סְבְרִ֣י מַכָּ֔ה נִיתְּנָ֖ה לְאֶ֑גֶד וְרַבִּ֣י יְהוּדָ֔ה סָ֣בַר מַכָּ֔ה לֹ֥א נִיתְּנָ֖ה לְאֶ֑גֶד רֵיפּ֣וּי דְּתָנָ֔א בְּיַ֖ד קָ֑רֶא מֵיחַיֵּ֣יב שֶׁבֶת דִּלְמָ֣א תָּנָ֔א בְּיַ֖ד קָ֑רֶא לֹ֣א מֵיחַיֵּ֔יב וַאֲמִינָ֖א לְהוּ֙ אֲנָ֣א אִי֙ מַכָּ֣ה לֹ֔א נִיתְּנָ֖ה לְאֶ֑גֶד רֵיפּ֣וּי נַמִּ֔י לֹ֥א מֵיחַיֵּ֖יב אֶ֣לָּא דִּכְתִ֣יב עָלָ֔מָּא מַכָּ֖ה נִיתְּנָ֑ה לְאֶ֣גֶד וְלֹ֔א נִיתְּנָ֖ה לְאֶ֑גֶד יְתִירָ֖ה ר' יְהוּדָ֔ה סָ֣בַר בְּיַ֔יִן דִּלְמָ֣א נִיתְּנָ֔ה לְאֶ֖גֶד יְתִירָ֑ה רֵיפּ֣וּי דְּתָנָ֔א בְּיַ֖ד קָ֑רֶא מֵיחַיֵּ֔יב שֶׁבֶת דִּלְמָ֣א תָּנָ֔א בְּיַ֖ד קָ֑רֶא לֹ֣א מֵיחַיֵּ֔יב וְרַבָּנָ֗ן סְבְרִ֤י בְּרֵיפּוּי֙ אִשָּׁ֣ה קָ֔רֶא מֵיחַיֵּ֖יב דְּאִיתְקַ֑שׁ לְרֵיפּ֣וּי וְר' יְהוּדָ֔ה סָ֣בַר שֶׁבֶת֙ לֹ֣א מֵיחַיֵּ֔יב דְּמַטְּמֵ֖יהּ רַחֲמָנָ֑א רַ֚ק וְרַבָּנָ֔ן רַ֖ק לְשֶׁלֹּ֣א מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֔ה הוּא֙ דְּאָתָ֔א וְלִרְבָּנָ֗ן בְּתַרְאֵי֙ דְּאָמְרִ֣י כָּל֙ שֶׁחַיָּ֣יב בְּשֶׁבֶת חַיָּ֣ב בְּרֵיפּ֔וּי וְכָל֙ שֶׁאֵינוֹ֙ חַיָּ֣ב בְּשֶׁבֶת אֵינוֹ֙ חַיָּ֣ב בְּרֵיפּ֔וּי דְּתָנָ֖יא בְּיַ֣ד קָ֑רֶא לָמָּ֣ה לִ֔י לְכִדְתָנָ֖א דְּבֵ֣י ר' יִשְׁמָעֵ֑אל דְּתָנְיָ֗א דְּבֵ֣י ר' יִשְׁמָעֵ֔אל אוֹמֵ֣ר וְרִפֹּ֥א יְרַפֵּ֖א מִכָּאן֙ שֶׁנִּתַּ֣ן רְשׁ֔וּת לָרוֹפֵ֖א לְרַפְּאוֹת֑ ת"ר מִנַּ֗ין שֶׁאִם֙ עָלָ֣ו בּ֔וֹ צְמָחִ֖ים מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֑ה חַיָּ֣ב לְרַפְּאוֹתוֹ֙ וְחַיָּ֣ב לֵיתֵ֔ן לוֹ֙ שִׁבְתּ֔וֹ ת"ל רַ֖ק שֶׁלֹּ֣א מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֔ה הוּא֙ דְּאָתָ֔א וְלִרְבָּנָ֗ן בְּתַרְאֵי֙ דְּאָמְרִ֣י אַף֙ מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֔ה פְּטוּר֙ לְמַ֣ה לִּ֔י לְכִדְתָנָ֖א דְּבֵ֣י ר' יִשְׁמָעֵ֑אל דְּתָנְיָ֗א דְּבֵ֣י ר' יִשְׁמָעֵ֔אל אוֹמֵ֣ר וְרִפֹּ֥א יְרַפֵּ֖א מִכָּאן֙ שֶׁנִּתַּ֣ן רְשׁ֔וּת לָרוֹפֵ֖א לְרַפְּאוֹת֑ ת"ר מִנַּ֗ין שֶׁאִם֙ עָלָ֣ו בּ֔וֹ צְמָחִ֖ים מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֔ה חַיָּ֣ב לְרַפְּאוֹתוֹ֙ וְחַיָּ֣ב לֵיתֵ֔ן לוֹ֙ שִׁבְתּ֔וֹ ת"ל רַ֖ק יְתֵ֣ן יְתֵ֔ן וְרִפֹּ֥א יְרַפֵּ֖א כּוֹל֙ אֲפִילּ֔וּ שֶׁלֹּ֥א מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֔ה פְּטוּר֙ לְמַ֣ה לִּ֔י לְמֵ֖ימָר אַף֙ מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֔ה פְּטוּר֙ מְשַׁלֵּ֣ם בְּרֵיפּ֔וּי כְּמַאן֙ כְּאָבוּהּ֙: אָמַ֣ר מַר֙ יָכוֹל֙ אֲפִילּ֔וּ שֶׁלֹּ֥א מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֔ה ת"ל רַ֖ק שֶׁלֹּ֣א מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֑ה אִם֙ כֵּ֣ן מַאי֙ אָמְרִ֣י הָכָ֔א אֶ֣לָּא מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֔ה פְּטוּר֙ לְמַ֣ה לִּ֔י לְמֵ֖ימָר אַף֙ מֵחֲמַ֣ת הַמַּכָּ֔ה פְּטוּר֙ מְשַׁלֵּ֣ם בְּרֵיפּ֔וּי כְּמַאן֙ כְּאָבוּהּ֙: אָמַ֣ר מַר֙ יָכוֹל֙ אֲפִילּ֔וּ שֶׁלֹּ֥א

רואין אותו כאילו שומר קישואין. שכבר נתן לו דמי ידו או דמי רגלו שומר קישואין לא קאי ארגל דברגלו קאמר בגמרא שבת כשומר הפתח אבל קישואין אין יכול לשמור א"נ בגמ' איירי בשיבר שני רגליו דומיא דסימא את עיניו דאיירי בסימא שתי עיניו דאי עינו אחת עדיין הוא ראוי לכל זה שהרי בתחילה ובתוספתא (פ"ט) נמי קתני רואין אותו כאילו הוא חיגר שומר קישואין משמע דחוגר יכול לשמור ונראה דאם היה מלמד תינוקות לא נאמר כאילו הוא שומר קישואין ובשיבר רגלו אם היה עושה מעשה מחט או נוקב מרגליות לא נאמר כאילו הוא שומר הפתח דאם כן לקתה מדת הדין אלא הכא בסתם בני אדם שאין בעלי אומנות:

דכי מתפח האי גברא. כלומר בתחילה בשהיה בריא:

חרשו נותן לו דמי כולו. ע"כ לא מיירי באותו שקיטע את ידו ושיבר את רגלו וסימא עינו אלא אפילו באדם שלם דומיא דסימא עינו דלא איירי באותו שקיטע ידו ושיבר רגלו דהא בשיבר רגלו אין נותן אלא כשומר הפתח שהוא פחות משחונת הרחיים ותימה דמשמע הכא דחרש לא שוי מידי מדנותן לו דמי כולו ובפ"ק דערכין (דף ב. ושם) תנן חש"ו נידרין ונערכין ואוש"ת דיש לחלק בין חרש בידי אדם לחרש בידי שמים ולר"י נראה דהכא באדם שאין בר אומנות בדפי' לעיל וכן משמע מדנקט דלי דוולא ואזיל בשלישות הלכך בשנתחרש אין שוה כלום והכא מיירי בשיש לו אומנות:

נהי דנזק ורפוי ושבת דכל חד וחד לא יהיב ליה. תימה שבלמנע נזק ושבת דין שלא יתן שכך זה בכלל דמי כולו אלא ריפוי למה פשיטא ליה שיהיה בכלל דמי כולו יותר מצער ובושת ונראה דנרש ריפוי בהדי צער ובושת ולא (הכא) בהדי נזק ושבת אך אבתי קשה דמאי קמיבעיא ליה דלמה יפטר מריפוי וצער ובושת דכל חד וחד בשביל שתרשו לבסוף ונותן לו דמי כולו מ"ש מקיטע ידו שאע"פ שהוא נותן נזק שהוא דמי ידו נותן ריפוי צער ובושת ועוד אטו אם חבל בחרש וכי יפטר מריפוי צער ובושת מיהו מהא דתנן לקמן (דף פו.) החובל בחרש חייב אין לדקדק דמצ"ל דהתם בחרש בידי שמים כדברי ר"ת או הוא בר אומנות ועוד דלעיל אשכחן דחייב ריפוי שלא במקום נזק ועוד תימה דפעמים מרויח במה שחרשו לבסוף כגון שהצער והריפוי היה עולה יותר מדמי כולו ונראה לר"י דקשיטא דמשלם צער ובושת וריפוי דכל חד וחד ומצעי ליה כגון שקיטע ידו יום ראשון ולא אמדוהו וביום שני שיבר רגלו ולא אמדוהו וביום השלישי חרשו מי אמרינן דחשיב כאילו עשה הכל בפעם אחת ואומדין הכל ביחד או דלמא אומדין לכל אחת ריפוי וצער ובושת שלה בפני עצמה וכ"מ שאין עולה כ"כ כשאומדין הכל ביחד כמו שעולה כשאומדין כל אחת בפני עצמה: **שבת** הפותחתו בדמים מהו. כגון שהכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור שבתו שמלבד שבתו שבכל יום ויום עד שיתרפא נפתחו דמיו שאין בני אדם בקיאין להכיר בידו אם סופה לחזור ולא יבטיחו עצמן בקפק לקוטו בבריא ושולם בשתי ידיו וטבורין שלא יתרפא עוד אבל בדבר הידוע שסופו לחזור מודה אביי שאין נותן לו אלא שבת שבכל יום ויום:

כגון

לרבות שונג כמזיד. בפ' שני (דף כו.): דתניא כאיב ליה מידי ולילך. שהיה לו מכה בבשרו והיתה מתרפא: ואחוריה לבשריה. הקבו למראה ערעת: דהדבקיה. סגרו במסגר: לקחה מדת הדין. בלומר לא שלם לו כל ערכו דהא כי מתפח האי בברא מחולי זה שנקטע (רגלו) לא אגרא דשומר קישואין שקיל אלא דזוקא ושקיל אגרא ונמצא שכל ימי חליו אבד את זאת: **א"נ**. כי נקטעה (ידו): **אילו בשלישותא** ושכיל **אגרא**. יתירה ואינגלאי מילתא דליכא בר שימור קישואין: **מדת הדין לא לקחה שכבר נתן לו כו'**. ולכשיתרפא אינו ראוי לדלות ולילך בשליחות: **קיטע ידיו**. עדיין הוא ראוי לשומר קישואין הלכך שבת כל ימי חליו נותן לו שכר שימור קישואין: **שיבר את רגלו**. ושוב אינו ראוי לשמור קישואין שצריך להלך סביב הגפה: **חירשו**. אין ראוי לכלום: **קיטע את ידו ולא אמדוהו**. בית דין ולא אמרו למזיק תן לו כך וכך ריפוי כך וכך שבת צער ובושת ואחרי כן שיבר את רגלו קודם שיתרפא: **חדא רפא ואחרי'**. ואע"ג דתנזק לא נפקא לן מינה מידי דהא סוף סוף כל שעה הולכין ופותחין את דמיו הלכך בין אומד כולה בין אומד כל אחד בפני עצמו מדה אחת היא: **נפקא מינה ליתיב ליה צער ובושת דכל אחד**. אבל ריפוי לא שהרי לא נתרפא בינתים ושבת לא שהרי נותן לו דמי כל מה שהיה שוה מתחילה והרי הוא עבדו: **שבת הפותחתו מדמים**. הקבו מכה שהוא צריך לשבות ממלאכתו וסופו להיות שלם בבתחילה ואין כאן אלא שבת אבל פותחו עכשיו בדמים שאם היה בא ליתבר עכשיו היו דמיו פותחין: **מהו**. מי מחייב אפתח דמיו דהשתא או לא: **צמתה**. דשטרי"ט בלע"ז לשון צומת הגידין מקום שהגידין צומתין (חולין דף עו.): **בין דסופה לחזור לא יהיב ליה**. דמי ידו: **ולא עשה בהן חבורה**. דאין עליו חיוב מיתה עד שיעשה בהם חבורה באלו הן הנחנקין (סנהדרין דף פד.):

חייב

לְרִבּוֹת שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד וְאוֹנֶס כָּרָצוֹן אִם כֵּן נִכְתּוֹב קְרָא פֶּצַע בְּפֶצַע מַאי פֶּצַע תַּחַת פָּצַע ש"מ תַּרְתֵּי רַב פָּפָא מְשַׁמְיֵהּ דְּרָבָא אָמַר אָמַר קְרָא וְרִפֹּא יְרַפֵּא לֵיתָן רְפוּאָה בְּמָקוֹם נֶזֶק הַאי מִבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרִפֹּא יְרַפֵּא מְצַאן שֶׁנִּיתְּנָה רְשׁוּת לְרוֹפֵא לְרַפְּאוֹת א"כ נִכְתּוֹב קְרָא וְרוֹפֵא יְרַפֵּא ש"מ לֵיתֵן רְפוּאָה בְּמָקוֹם נֶזֶק וַאֲפִילּוּ מִבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְאָמַרַן לְמֵיתְנֵי בֵּיהּ קְרָא בְּרִיפּוּי א"כ לֵימָא קְרָא אוֹ רָפֹא רָפֹא אוֹ יְרַפֵּא יְרַפֵּא מַאי וְרִפֹּא יְרַפֵּא ש"מ לֵיתֵן רְפוּאָה בְּמָקוֹם נֶזֶק מִכְּלָל דְּמַשְׁכַּחַת לְהוּ שְׁלָא בְּמָקוֹם נֶזֶק שְׁלָא בְּמָקוֹם נֶזֶק הֵיכִי מַשְׁכַּחַת לְהוּ צַעַר כִּדְרָבָה דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי בָּוְואוֹ בְּשִׁפּוּד אוֹ בְּמִסְמֵר וַאֲפִילּוּ עַל צְנוֹרֶנוֹ מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חֲבוּרָה רִיפּוּי מִיהָא דַּהֲוָה קָאֵי לֵיהּ מִידֵּי וְקָלִיק וְאֵיתֵי לֵיהּ סַמָּא חֶרְשָׁא וְאִחְוַורֵיהּ לְבִישׁוֹרֵיהּ דְּצָרִיךְ לְאוֹתְבֵי לֵיהּ סַמָּא לְאַנְקוּמֵיהּ גּוֹנְוָא דְּבִישׁוֹרֵיהּ שֶׁבֶת דְּהַדְּקֵיהּ בְּאִינְדְּרוֹנָא וּבְטָלֵיהּ בּוֹשֶׁת דְּרַךְ לֵיהּ בְּאַפֵּיהּ: שֶׁבֶת רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִישׁוֹאִין: תְּנוּ רַבָּנָן שֶׁבֶת רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִישׁוֹאִין וְאִם תֹּאמַר לָקְתָה מִדַּת הַדִּין דְּכִי מִיתְפַּח רַאי גַּבְרָא לָאו אַגְרָא דְּשׁוֹמֵר קִישׁוֹאִים הוּא שָׁקִיל אֶלָּא דְּלִי דָּוְלָא וְשָׁקִיל אַגְרָא אִי נַמִי אָזִיל בְּשָׁלִיחַ וְשָׁקִיל אַגְרָא מִדַּת הַדִּין לֹא לָקְתָה שֶׁכְּבָר נָתַן לוֹ דְּמֵי יָדוֹ וּדְמֵי רַגְלוֹ אָמַר רָבָא קָטַע אוֹ נָתַן לוֹ דְּמֵי יָדוֹ וְשֶׁבֶת רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִישׁוֹאִין שִׁיבֵּר אֶת רַגְלוֹ נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי רַגְלוֹ וְשֶׁבֶת רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר אֶת הַפֶּתַח סִימֵא אֶת עֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי עֵינוֹ וְשֶׁבֶת רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא מְטַחְטֵחַ בְּרִיחַיִם חֵירְשׁוֹ נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי כוּלּוֹ בָּעֵי רָבָא קָטַע אֶת יָדוֹ וְלֹא אָמְדוּהוּ שִׁיבֵּר אֶת רַגְלוֹ וְלֹא אָמְדוּהוּ סִימֵא אֶת עֵינוֹ וְלֹא אָמְדוּהוּ וּלְבסוֹף חֵירְשׁוֹ מַהוּ מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּלֹא אָמְדוּהוּ בְּחַד אוּמְדָנָא סָגֵי לֵיהּ וְיָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כוּלֵּיהּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי אוֹ דִלְמָא חָדָא חָדָא אָמְדִינַן וְיָהֲבִינַן לֵיהּ נַפְקָא מִינַּיהּ דְּבָעֵי לְמֵיתַב לֵיהּ צַעַר וּבוּשֶׁת דְּכָל חָדָא וְחָדָא נְהִי דְּנָזֵק וְרִיפּוּי וְשֶׁבֶת דְּכָל חָדָא וְחָדָא לֹא יָהֲבִינַן לֵיהּ דְּכֵיוָן דְּקָא יָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כוּלֵּיהּ כְּמַאן דְּקָטְלֵיהּ דְּמֵי וְהָא יָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כוּלֵּיהּ צַעַר וּבוּשֶׁת מִיהַת דְּכָל חָדָא וְחָדָא יָהֵיב דְּהָא הָוֶה לֵיהּ צַעַר וּבוּשֶׁת וְאִם תֵּימְצִי לוֹמַר כֵּיוָן דְּלֹא אָמְדוּהוּ קָא יָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כוּלֵּיהּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי אָמְדוּהוּ מַהוּ מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּאָמְדוּהוּ חָדָא חָדָא בָּעֵי לְמֵיתַב לֵיהּ אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דְּלֹא שָׁלֵים לֵיהּ יָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי כוּלֵּיהּ בְּבַת אַחַת אוֹמְדִין לְכָל אַחַת רִיפּוּי וְצַעַר וּבוּשֶׁת שֶׁלָּהּ בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְכ"מ שֶׁאֵין עוֹלֶה כ"כ כְּשֶׁאוֹמְדִין הַכֹּל בְּיַחַד כְּמוֹ שֶׁעוֹלֶה כְּשֶׁאוֹמְדִין כָּל אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָהּ: **שֶׁבֶת** הַפּוֹתַחְתּוֹ בְּדָמִים מַהוּ. כגון שֶׁהִכָּהוּ עַל יָדוֹ וְצָמְתָה וְסוֹפָהּ לַחֲזוֹר שֶׁמִּלְבַד שִׁבְתּוֹ שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם עַד שֶׁיִּתְרַפֵּא נִפְתְּחוּ דָּמָיו שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם בְּקִיאִין לְהַכִּיר בְּיָדוֹ אִם סוֹפָהּ לַחֲזוֹר וְלֹא יַבְטִיחוּ עַצְמָן בְּקֹפֶק לְקוּטוֹ בִּבְרִיא וְשׁוֹלֵט בִּשְׁתֵּי יָדָיו וּטְבוּרִין שֶׁלֹּא יִתְרַפֵּא עוֹד אֲבָל בְּדָבָר הַיָּדוּעַ שֶׁסּוֹפוֹ לַחֲזוֹר מוֹדֶה אַבַּיֵי שֶׁאֵין נוֹתֵן לוֹ אֶלָּא שֶׁבֶת שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם:

כגון

חַיָּיב בְּכוּלָּן. חֲמִשָּׁה דְּבָרִים: הֵיכִי דָּמֵי. שֶׁיִּהְא הַיְזֵק בְּלֹא חִבּוּרָה: לְאו בְּגוּן שֶׁהִכָּהוּ כּוּ'.
דְּבְאֵין סוֹפוֹ לְחַזֵּור לֵיכָא לְמֵימַר דְּכָל בְּלֹא חִבּוּרָה סוֹפוֹ לְחַזֵּור הוּא: שֶׁנִּפְלְחוּ. דְּאִפְחֵתְיהּ
מִכַּסְפֵּיהּ בְּלֹא חִבּוּרָה: ח"נ נִפְלוּ מֵחֲדַד חֲדַד הֵיינוּ בְּעַיִן. כְּלוֹמַר מַה לִּי שִׁיעוּר מַה לִּי יַד הָא
בְּסוֹפוֹ לְחַזֵּור מִחְזֵיקָא לֵיהּ: **נָפָא**. סם הַמַּשְׁיר אֶת הַשֵּׂעָר וְאֵינוֹ חוֹזֵר וְאִיכָּא נָזֵק דְּהָא
אִפְּחָתֵיהּ מִכַּסְפֵּיהּ דְּמוּם הוּא: קַרְטוּפֵי. בְּקָעִים
בְּקָעִים חִסְטִין: מְצוּחֵי לֵיהּ. מְכָאִיבִים לוֹ מַחֲמַת
חוֹזֶק הַסַּם: דְּבֵי לְאַסּוּיֵי. לְצָעֲרָא דְּהֶנֶף קַרְטוּפֵי:
שַׁבָּת דַּחֲזֵי מְדַקֵּר בֵּי כּוּבֵי. לְשׁוֹן מַרְקֵד בַּחֲנֻיּוֹת:
דְּבָעֵי אֲחוֹרֵי גַּוֵּנֵי. מַרְאֶה נִיצְעָנִיעַ בְּרֹאשׁוֹ
לְהַרְאוֹת מִינֵי שְׂחוֹק בְּדֶרֶךְ הַלִּיצָנִים דְּהַשְׁתָּא עַד
שֶׁיִּתְרַפֵּא הֶנֶף קַרְטוּפֵי לֹא מְצִי מְחַדֵּי וְאַע"פ
שֶׁלֹּא בְּטֵלָה מִשְׂרָה מִלְאָכָה נוֹתֵן לוֹ בְּכָל יוֹם כְּמוֹ
הוֹאִיל וּמְלֹאכְתּוֹ בְּכָךְ: שַׁבָּת גְּדוֹלָה. דְּמֵי יָדוֹ:
וְשַׁבָּת קְטַנָּה. כָּל יָמִים שֶׁיִּפּוֹל לְמִשְׂכֹּב רוֹאִין
אוֹתוֹ כְּאִילּוּ הוּא שׁוֹמֵר קִישׁוּאִין: שֶׁכָּבֵל יוֹם וְיוֹם.
עַד שֶׁיִּחָזֵק לְקַרְמוּתוֹ נוֹתֵן לוֹ בְּכָל יוֹם כְּמוֹ
שֶׁנִּשְׂכָּרִים פּוֹעֲלִים בְּשׁוּק וְלֹא בְּשׁוֹמֵר קִישׁוּאִין
דְּהָא לְרֶבֶּא לָא יְהִיבִי לֵיהּ דְּמֵי יָדוֹ: ח"נ הַסּוֹטֵעַ יָד
עֲבַד עִבְרִי שֶׁל חֲבֵירוֹ. קוֹטֵעַ מִמֶּנּוּ דֵּאִין סוֹפוֹ
לְחַזֵּור: **וְאִצְּ רַבִּי לֹא פְּיחֵת**. שֹׁלֵא בְּטֵלוֹ
מִמְּלָאכָה: **פְּיחֵת אֲצַל רַבּוֹ**. אַף אֲצַל רַבּוֹ בְּגוּן
קִישׁוּעַ אֶת יָדוֹ: וְכוּ'. עֲנִיִּים וְעֲשִׁירִים: **רוֹאִין אוֹתָן**.
וְהֵפִילוּ אֶת הָעֲשִׁירִים: **כְּאִילּוּ** יָרְדוּ נוֹשֶׁת. וְאֵין שָׁמִין
אֶת הֶעָנִי לְפִי עִנְיוֹתוֹ לְהָקֵל וְלֹא אֶת הֶעָשִׁיר לְפִי
עָשְׁרוֹ שֶׁהֲרֵי אֵין לְדָמָיו בְּשׁוּמָו סוֹף אֶלָּא כּוֹלָן שָׁוִין
בְּכָךְ: **כְּפָחוֹתִים** שֶׁבָּהֶן. פְּחוֹתִים שֶׁבָּעֲנִיִּים לְהָקֵל.
דְּבֵיהּ דְּעָנִי הוּא בְּוֹשְׁתּוֹ קָלָה: **סוֹטֶא** אֵין לוֹ בּוֹשֶׁת.
לְקַמָּן בְּשׁמְעָתִין: **אֶלָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא**. דְּאִיהוּ
נָמֵי לֵאו כִּי הֲדֵדֵי מְשַׁוֵּי לְהוּ: **אֵין לְעֲבָדִים בּוֹשֶׁת**.
בְּמַתְנִיתִין הִיא (דף פז:). נִתְכַּוְּונוּ לְבַיֵּישׁ אֶת זֶה כו':
פָּטוּר. מִדְּשַׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַ' שִׁמְעוֹן גְּבֵי קְטָלָא
בְּאִילּוּ הֵן הַנִּשְׂרָפִין (סנהדרין דף עט.) נִתְכַּוְּון לְהָרוֹג
אֶת זֶה וְהָרַג אֶת זֶה פָּטוּר הָכָא נָמֵי לֹא שָׁנָא
דְּטָעֲמָא דְּהָתָם מִשּׁוּם וְאָרַב לוֹ הָכָא נָמֵי כְּתִיב
בְּמִבּוֹשְׁיָה: שֶׁיְּמִינוֹ בְּהוּ. בְּכַמָּה יִתְרָצֶה עֶבֶד זֶה
וְיַעֲשֶׂה לוֹ בּוֹשֶׁת זֶה וְאוֹתוֹ שׁוֹמֵעַ יִתֵּן לְבֶן חוֹרִין
זֶה: כְּדַאֲמַר רַב **פָּפָּא**. לְקַמָּן (ע"ב:)
דמיכלמו

בָּגוֹן שֶׁהִכָּהוּ. וא"ת וְאַמַּאי הַיְזֵק בְּכוּלָּן הוּא וּלְפֵי ר"י דְּלָעֵיל נִיתֵּן דִּמְּכַל מָקוֹם
יֵשׁ כָּאן עֲצַר בּוֹשֶׁת וּרְיפוּי אַף עַל גַּב דְּשָׁבַת בִּכְלָל דְּמֵי כּוֹלּוֹ נוֹתֵן לְשַׁיֵּר לְשָׁנוֹת הַיְזֵק בְּכוּלָּן
משום אַחֲרִינֵי: **שַׁבָּת** גְּדוֹלָה לְעֵבֶד. כְּדֵי שֶׁיַּצִּיעַ מִבֵּית רַבּוֹ בְּיָדוֹ שֶׁלֵּימוּת וְשַׁבָּת קְטַנָּה לְרַב
אע"פ שֶׁמַּפְסִיד הֶרֶב שָׁאם לֹא נִקְטְעָה דְּלִי דַּוְוקָא הָיְתָה אֶלָּא בְּשֶׁלֵּיחוּתֵיהּ וְעַבְשָׁיו אֵין יָכוֹל לֹא מִשְׁמוֹר קִישׁוּאִין וּפְתָּח חֲשׁוּבִין לֵיהּ

חַיָּיב בְּכוּלָּן הַאי לָא עָשָׂה חַבּוּרָה הֵיכִי דָּמֵי לַאו בְּגוּן שֶׁהִכָּהוּ כּוּ'.
הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּגוּן שֶׁחֲיָירְשׁוֹ וְלֹא עָשָׂה בּוֹ חַבּוּרָה
וְהָאָמַר רַבָּה הַחוֹרֵשׁ אֶת אֲבִיו נֶהֱרָג לְפִי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר
לְחָרְשָׁה בְּלֹא חַבּוּרָה טִיפָּתָא דְּקָא נָפְלָה לֵיהּ
בְּאוּדְנֵיהּ אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּגוּן שֶׁגִּילְחוֹ גִּילְחוֹ
מֻהְדָּר הָדַר וְהֵיינוּ בַּעַיִן אֲמָרִי הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן בְּגוּן
שֶׁסָּכוֹ נָשָׂא דְּלֹא הָדַר עָצַר דְּאִית לֵיהּ קָרְטוּפֵי בְּרֵישֵׁיהּ
וְצָווֹחֵי מֵהֲנְהוּ קָרְטוּפֵי רֵיפּוּי דְּבָעֵיא אֲסִיוֵי שֶׁבֶת דַּהֲוָה
מַרְקִיד בֵּי כּוּבֵי דְּבָעֵיא מָחֵי גַּוֵּנֵי אַרֵישָׁא וְלֹא מָחֵי
מֵהֲנְהוּ קָרְטוּפֵי בּוֹשֶׁת אֵין לְךָ בּוֹשֶׁת גָּדוֹל מִזֶּה
וּמֵילְתָא דְּבָעֵיא לֵיהּ לְרַבָּה פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְאַבַּיֵי לְהָךְ
גִּיסָא וּלְרָבָא לְהָךְ גִּיסָא דְּאִתְּמַר הָכְהוּ עַל יָדוֹ וְצָמְתָה
וְסוֹפָהּ לְחַזּוֹר אַבַּיֵי אָמַר נוֹתֵן לוֹ שֶׁבֶת גְּדוֹלָה וְשַׁבָּת
קְטַנָּה וְרָבָא אָמַר אֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ אֶלָּא דְּמֵי שִׁבְתּוֹ שֶׁכָּבֵל
יוֹם יוֹם אוֹכֵל פֵּירוֹת פְּשִׁיטָא מֵאֵיל אֲצַל עָצְמוֹ וְאֵצֶל רַבּוֹ לֹא
פְּיחֵת הֵיכִי דָּמֵי דְּפַסְקֵיהּ לֵיהּ אוּנְיָה אוֹ לֵיהּ נְחִירֵיהּ
הַלַּח לְעַצְמוֹ פְּיחֵת אֲצַל רַבּוֹ פְּלוּגְתָּא דְּאַבַּיֵי וְרָבָא:
בּוֹשֶׁת הַכֹּל לְפִי הַמְּבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ: מָנֵי מַתְנִיתִין לֹא
רַבִּי מֵאִיר וְלֹא ר' יְהוּדָה אֶלָּא ר' שִׁמְעוֹן הִיא דְּתַנְיָא
וְכוּלָּן רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵם בְּנֵי חוֹרִין שֶׁיָּרְדוּ מִנִּכְסֵיהֶם
שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב דִּבְרֵי ר' מֵאִיר ר' יְהוּדָה
אוֹמֵר הַגָּדוֹל לְפִי גוֹדְלוֹ וְהַקָּטָן לְפִי קִטְנוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן
אוֹמֵר עֲשִׁירִים רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵם בְּנֵי חוֹרִין שֶׁיָּרְדוּ
מִנִּכְסֵיהֶם עֲנִיִּים כְּפָחוֹתִין שֶׁבָּהֶן מַנֵּי (הַשְׁתָּא) אִי רַבִּי מֵאִיר מַתְנִיתִין קָתָנֵי הַכֹּל לְפִי הַמְּבַיֵּישׁ
וְהַמִּתְבַּיֵּישׁ וְרַבִּי מֵאִיר בּוֹשְׁתּוֹ בַּהֲדֵי הֲדֵדֵי נִינְהוּ וְאִי ר' יְהוּדָה מַתְנִיתִין קָתָנֵי הַמְּבַיֵּישׁ אֶת הַסּוּמָא
חַיָּיב וְאִילּוּ ר' יְהוּדָה אוֹמֵר סוּמָא אֵין לוֹ בּוֹשֶׁת אֶלָּא לַאו רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא אֲפִי' תֵּימָא ר' יְהוּדָה
כִּי אָמַר ר' יְהוּדָה סוּמָא אֵין לוֹ בּוֹשֶׁת לְמִשְׁקַל מִינֵיהּ אֲבָל לְמֵיזַק לֵיהּ יְחַיְּבִינַן לֵיהּ וְהָא
מְדַקְדְּקֵינַן סֵיפָא הַמְּבַיֵּישׁ אֶת הַיִּשֵּׁן וְיֵשׁ שֶׁמְּבַיֵּישׁ פָּטוּר וְלֹא קָתָנֵי סוּמָא שֶׁמְּבַיֵּישׁ פָּטוּר מִכְּלָל
דְּלֹא שָׁנָא הָכֵי וְלֹא שָׁנָא הָכֵי אֶלָּא מַתְנִיתִין רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא: מַאן תָּנָא לְהָא דְּתָנוּ
רַבָּנָן נִתְכַּוֵּון לְבַיֵּישׁ אֶת הַקָּטָן וּבִייֵשׁ אֶת הַגָּדוֹל נוֹתֵן לְגָדוֹל דְּמֵי בּוֹשְׁתּוֹ שֶׁל קָטָן לְבַיֵּישׁ אֶת
הָעֶבֶד וּבִייֵשׁ אֶת בֶּן חוֹרִין נוֹתֵן לְבֶן חוֹרִין דְּמֵי בּוֹשְׁתּוֹ שֶׁל עֶבֶד מַנִּי לֹא רַבִּי מֵאִיר וְלֹא רַבִּי
יְהוּדָה וְלֹא רַבִּי שִׁמְעוֹן קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ קָטָן קָטָן בִּנְכָסִים גָּדוֹל גָּדוֹל בִּנְכָסִים אִי רַבִּי מֵאִיר
הָאָמַר כּוּלְּהוּ בַּהֲדֵי הֲדֵדֵי נִינְהוּ וְאִי רַבִּי יְהוּדָה הָאָמַר אֵין לָעֲבָדִים בּוֹשֶׁת וְאִי ר"ש הָאָמַר
נִתְכַּוֵּון לְבַיֵּישׁ אֶת זֶה וּבִייֵשׁ אֶת זֶה פָּטוּר מַאי טַעְמָא כְּקָטְלָא מָה קְטָלָא עַד דְּמִתְכַּוֵּון לֵיהּ דִּכְתִיב וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּון לוֹ
בּוֹשֶׁת נָמֵי עַד דְּמִיכַוֵּין לֵיהּ דִּכְתִיב וְשָׂלְחָה וְהֵחֱזִיקָה בְּמִבּוֹשְׁיָה עַד שֶׁיִּתְכַּוֵּון לוֹ לְעוֹלָם ר' יְהוּדָה וְכִי רַבִּי יְהוּדָה אֵין לָעֲבָדִים
בּוֹשֶׁת לְמֵיתְבָא לְהוּ אֲבָל לְמֵישַׁם שַׁיְּמִינוֹ בְּהוּ וְאִי בְּעֵית אֵימָא אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר מִי סָבַרַת גָּדוֹל בְּנִכְסִים קָטָן קָטָן בְּנִכְסִים
לֹא גָּדוֹל גָּדוֹל מַמָּשׁ וְקָטָן קָטָן מַמָּשׁ וְקָטָן בַּר בּוֹשֶׁת הוּא אֵין כְּדַאֲמַר רַב פָּפָּא הָכִי דְּמִיכְלְמוּ לֵיהּ וּמְיַכְלֵם הָכָא נָמֵי
דמיכלמו

תוספות

יש כאן עצר בושת וריפוי אף על גב דשבת בכלל דמי כולו נותן לשייר לשנות היזק בכולן
שַׁבָּת גְּדוֹלָה לְעֵבֶד. כְּדֵי שֶׁיַּצִּיעַ מִבֵּית רַבּוֹ בְּיָדוֹ שֶׁלֵּימוּת וְשַׁבָּת קְטַנָּה לְרַב
אֵין יָכוֹל לֹא מִשְׁמוֹר קִישׁוּאִין וּפְתָּח חֲשׁוּבִין לֵיהּ
הַשְׁתָּא כְּמוֹ חֶלְבָּה דְּאָמַר בְּפֶרֶק קַמָּא דְּקִדּוּשִׁין (דף יו. ושם) דְּאֵין הַיְזֵק לְהַשְׁלִים דִּנְסְתַּחֲפָה שַׁדְּהוּ וְאַף
על גב דְּחֶלְבָּה אַרְבַּע שָׁנִים הַיְזֵק לְהַשְׁלִים הָתָם
אֵין עוֹשֶׂה שׁוּם מְלָאכָה אֲבָל הָכָא יָכוֹל לִשְׁמוֹר
קִישׁוּאִין אוֹ פְּתָח:

רָבָא אָמַר יִתֵּן הַכֹּל לְרַב גַּרְסִינַן וְכֵן גַּרְס ר"ח
וּבִסְפָרִים הָיָה כְּתוּב הַכֹּל לְעֶבֶד וְקָשֶׁה
שַׁבָּת קְטַנָּה לָמָּה לֹא יִהְיֶה הַכֹּל לְרַב אֶלָּא הַכֹּל
לְרַב גַּרְסִינַן שַׁבָּת קְטַנָּה הַכֹּל לְעַצְמוֹ וְשַׁבָּת
גְּדוֹלָה יִקָּלֵחַ קַרְקַע וְהָרַב אוֹכֵל פֵּירוֹת שֶׁמְּפַסִּיד
הוּא בְּקִטִיעַת יָדוֹ דְּלֹא מָצֵי לְמִידְלֵי דְּוֹוקָא וּמִיהוּ
בְּשֶׁלֵּיחוּתָא אֶלָּא לִשְׁמוֹר קִישׁוּאִין אוֹ פְּתָח:

פְּיחֵת אֲצַל רַבּוֹ. ל"ג וְאַצַל עַצְמוֹ לֹא פְּיחֵת
פְּלוּגְתָּא דְּאַבַּיֵי וְרָבָא דְּתָנֵי כ"ע מוֹדִי
דְּיִתֵּן הַכֹּל לְרַב אֶלָּא גַּרְסִינַן פְּיחֵת אֲצַל עַצְמוֹ
וְאֲצַל רַבּוֹ פְּלוּגְתָּא דְּאַבַּיֵי וְרָבָא וּמִיהוּ גַּם אֲגַרְקָא
זוּ קְשָׁה לְר"י דְּכִבְר אָמַר זֶה דְּפָלִיגִי בְּקוֹטֵעַ יָד עֶבֶד
עִבְרִי וְאוֹר"י דַּיְישֵׁב בְּדוּחַק אֲבַיֵי אֲצַל עַצְמוֹ לֹא
פְּיחֵת שֶׁתּוֹרָה בְּזֶה פְּלוּגְתָּא דְּאַבַּיֵי וְרָבָא בְּגוּן הִכָּהוּ
עַל יָדוֹ וְצָמְתָה וְסוֹפָהּ לְחַזּוֹר קוֹדֶם שֶׁיֵּרָפֵא לְחִירוּת
דְּלִאַבַּיֵי נוֹתְנִין שֶׁבֶת קְטַנָּה לְרַב וְשַׁבָּת גְּדוֹלָה לְעֶבֶד
וְאַע"ג דְּלֹא מַפְסִיד הֶעֶבֶד מִידֵי אֶלָּא כָּל הַהִפְסֵד
שֶׁל הָרַב הוּא מ"מ כֵּיוָן שֶׁחֶסֶר נָזֵק הוּא זֶה וּבְנָזֵק שֶׁל
קִטִיעַת יָדוֹ אֵין לָרַב אֶפִי' פֵּירוֹת לְאַבַּיֵי גַּם בְּהֵיזֵק
זֶה לֹא יְשׁוֹל כְּלוּם וּלְרָבָא נוֹתֵן הַכֹּל לְרַב שֶׁבְּתוֹ
שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם:

כְּאִילּוּ הֵן בְּנֵי חוֹרִין שֶׁיָּרְדוּ מִנִּכְסֵיהֶם. כִּי יֵשׁ
עֲשִׁירִים שֶׁאֵין מִתְבַּיְישִׁין יוֹתֵר מִבְּנֵי
חוֹרִין שֶׁיָּרְדוּ וְכֵן עֲנִיִּים וְאֵין יְכוֹלִין לְדַקְדֵּק עֲלֵיהֶם
כ"כ אֵיזֶה מֵהֶן מִתְבַּיֵּישׁ כְּאִילּוּ יָרַד וְאֵיזֶה מִתְבַּיֵּישׁ
יוֹתֵר אוֹ פְּחוֹת וְכִיוֹצֵא בָּזֶה מְצִינוּ בְּמַתְנִיתִין גְּבֵי
הָעֲבִיר טַלִּיתוֹ וּפָרַע רֹאשׁ שֶׁל אִשָּׁה בְּשׁוּק דְּאֵין
מִדְקְדְּקִין בְּדָבָר אִם הָיוּ שָׁם בְּנֵי אָדָם שֶׁרְגִיל
לְהִתְבַּיֵּישׁ יוֹתֵר מִפְּנֵיהֶם בְּגוֹן בְּנֵי אָדָם חֲשׁוּבִים אוֹ
לֹא אֶלָּא שָׁוִים לְשׁוּקָא אַחַת:

עֵד שֶׁיִּתְבַּוְּונוּ לוֹ. וא"ת לְרַבָּנָן בְּמִבּוֹשְׁיָה מַאי דְּרָשִׁי
בֵּיהּ שְׁמַע מִנַּיְיהוּ לֵיהּ לְשׁוּם דְּרָשָׁה:

אַבָל לְמִישַׁם שַׁיְּמִינוֹ בְּהוּ. וְלֹא דְּמֵי לְנִתְכַּוֵּון
לְהָרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם
לְבוּתֵי וְהָרַג אֶת יִשְׂרָאֵל דְּהָתָם אִיכָּא קְרָא
דִּדְרִשִׁינַן בְּפֶרֶק ב' דְּמַכּוֹת (דף ז:) בִּבְלִי דַּעַת פָּרַט
לְמִתְכַּוֵּון לְהָרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה כו' וְהָכָא לֵיכָא קְרָא
וְלֹא יִלְפִינַן מֵהָתָם דְּדָם מִבְּעֵי לָן קְרָא הָכָא לְרַבִּי
שִׁמְעוֹן לְפִטּוּר נִתְכַּוֵּון לְבַיֵּישׁ אֶת זֶה וּבִייֵשׁ אֶת זֶה
אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא קְרָא בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת:
ערום

עָרוֹם בַּר בּוּשָׁה הוּא. פי' בְּקוּנְטְרָס בֵּין דַּאֵין מְקַפִּיד לְהֲלוֹךְ עָרוֹם בְּפָנֵי בְּנֵי אָדָם מִי יֵהֲוֵי כְּלָל בַּר בּוּשָׁה וְכ' לְפִירוּשׁוֹ לָמָּה לִיהּ לְמִפְרַךְ אַמְּנִיתְיתֵן דְּקָתָנֵי הַמְבַיֵּישׁ אֶת הָעָרוֹם חַיָּיב וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ דְּאַמְּנִיתְיתֵן לֹא פָּרֵיךְ דְּפְשִׁיטָא דְּעָרוֹם בַּר בּוּשָׁה הוּא אם רוֹקֵק בּוֹ אוֹ סְטָרוֹ אֲבָל לְשׁוֹן הַבְּרַיְיתָא מְשַׁמַּע לִיהּ בְּיִישׁוֹ עָרוֹם שְׁמְבַיְישׁוֹ בְּמָה שֶׁמְּגַלְּהוּ וּמַעֲרִימוֹ וְעוֹד דְּקָתָנֵי אֵין דּוֹמֶה בְּיִישׁוֹ עָרוֹם לְבִישׁוֹ לְבוּשׁ וְאִם רוֹקֵק בּוֹ אוֹ סוֹטְרוֹ כָּךְ מְבַיֵּישׁ כְּשֶׁהוּא עָרוֹם כְּמוֹ כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ אֵין לְבוּשׁ בַּר בּוּשָׁה הוּא אם הוּא עָרוֹם הֵיאַךְ הֲעֲרִימוֹ וְהָא דְּקָתָנֵי נָמֵי בְּבְרַיְיתָא בְּיִישׁוֹ בְּבֵית הַמִּרְחָץ חַיָּיב אֲבִיישׁוֹ עָרוֹם נָמֵי קַאֵי שֶׁהֲעֲרִימוֹ בְּבֵית הַמִּרְחָץ וְהַשְׁתָּא א"ש הָא דְּפָרִיךְ בֵּית הַמִּרְחָץ בַּר בּוּשָׁה הוּא בְּעַרְמוֹמֵי וְהָלְאָה דָּרֵךְ בְּנֵי אָדָם לְהִיוֹת עֲרוּמִים בְּמִרְחָץ:

דְּאָתָא דְּקָא כוֹ. אֲבָל אם הוּא עַצְמוֹ דְּלֵימָא אֵין מְקַפִּיד אוֹ שָׁמָא אוֹרְחָא דְּמִילְתָא נָקְטִי דְּאָתָא וְכ' וּבְא חֲבֵירוֹ וְדִלְיֵהּ טְפֵי פְּטוּר כֵּיוָן שֶׁזֶּה

בְּיִישׁוֹ יָשַׁן וּמֵת מֵהוּ. תֵּימַה דְּלִיתְנֵי קְטִילָא שְׁיִיצָא הָכָא מִילְּתֵיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת דְּבְרֵישׁ הַמַּנִּיחַ (סנהדרין דף פה. ושם) פָּרִיךְ בְּפִשִׁיטוּת וְהָאָמַר רַב שֵׁשֶׁת בְּיִישׁוֹ יָשַׁן וּמֵת חַיָּיב וְיִשׁ סְפָרִים שֶׁכָּתוּב בָּהֶן וְהָאָמַר רַב שֵׁשֶׁת בְּיִישׁוֹ יָשַׁן וְלֹא ק"ו וּמֵת וְלֹא נִזְהַר בְּכָל דְּמָה עִנְיַן יָשַׁן לְגַבְרָא קְטִילָא שְׁיִיצָא לֵימְרֵהּ וְעוֹד מַאי קַמ"ל רַב שֵׁשֶׁת מִדְּתַנְיָא הִיא הַמְבַיֵּישׁ אֶת הַיָּשֵׁן חַיָּיב וּמִיהוּ אֵין תַּימָה כ"כ שֶׁלֹּא הֵבִיא כָּאן מִילְּתָא דְּרַב שֵׁשֶׁת לְמִיפְשַׁט בְּעַיָּין דִּכְהָ"ג אִשְׁכַּחְתָּן בְּאֵין בֵּין הַמּוּדָּר (נדרים דף לה: ושם) דְּאִיכָּא הָנֵי כֹּהֲנֵי שֶׁלּוּחֵי דִּידָן הָווּ אוֹ שֶׁלּוּחֵי דְּשַׁמַּיָּא הָווּ וְלֹא מַיְיתֵי מִילְּתֵיהּ דְּרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ דְּאָמַר בְּפֶרֶק קֹמֶץ הַקְּדִישִׁין (דף כב: ושם) הָנֵי כֹּהֲנֵי שֶׁלּוּחֵי דְּרַחֲמָנָא נִינְהוּ דְּאִי שֶׁלּוּחֵי דִּידָן מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּאָנֵן לָא מָצֵי עֲבֵדֵי וְאִינְהוּ מָצוּ עֲבֵדֵי אַךְ קְשֶׁה דִּבְמַסֶּקְנָא דְּהָכָא מְשַׁמַּע דְּבִייְשׁוֹ יָשַׁן וּמֵת פְּטוּר דְּמִסֵּיק דְּמִשּׁוּם בִּיסּוּפָא דִּידֵיהּ הוּא וְר"ת גָּרִיס הָתָם וְהָאָמַר רַב שֵׁשֶׁת בְּיִישׁוֹ חַיָּיב וְאִידָּצֵא לֵיתָרֵץ קָאֵי:

סוּמָא אֵין לוֹ בּוּשָׁה. דְּסוּמָא שֶׁבִּייֵשׁ פָּטוּר אֲבָל הַמְבַיֵּישׁ אֶת הַסּוּמָא חַיָּיב דְּהָא לֹא מִשְׁתַּמֵּע מִינַּיְיעוּ שֶׁיִּהְא פָּטוּר וְכֵן מִשְׁמַע מִתּוֹךְ פֵּירוּשׁ הַקּוּנְטְרֵס דְּפִ' דְּדַיֵּיק מִדְּתַנְיָתִין דְּלֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה מִדְּלֹא קָתָנֵי סוּמָא שֶׁבִּייֵשׁ פָּטוּר דִּכְרַבִּי יֵשׁ שֶׁבִּייֵשׁ פָּטוּר מִשְׁמַע דְּלֹא מָצֵי דַּיֵּיק מִדְּקָתָנֵי הַמְבַיֵּישׁ אֶת הַסּוּמָא חַיָּיב דְּמוּדָּה רַבִּי יְהוּדָה דְּמְבַיֵּישׁ אֶת הַסּוּמָא חַיָּיב:

מַה לְהֲלֵן סוּמָא לֹא. וְא"ת אִי מַה לְהֲלֵן גּוֹזְלִים וְכ"ת עֲבָדִים לֹא אַף גְּבִי בּוּשָׁה לֵיפְטְרוּ וְכ"ת אִשָּׁה תּוֹכִיחַ דְּפִסּוֹלָהּ לְעֵדוּת וְחַיֶּיבֶת בִּבּוּשָׁה כִּדְבְתַבְיָת וְהַחֲזוֹקָה בְּמִבּוּשִׁין א"כ סוּמָא נָמֵי לֹא אֲתֵי ר"ל כֵּיוָן דְּעִינָיךְ עֵינָיךְ נָמֵר אע"ג דְּעֵינָיךְ אֵבֶית דִּין קָאֵי כְּבָרָה הוּא דִּלְעֵנְיַן דָּבָר הַתָּלוּי בְּרַאֲיָה נִיתְבָּע ג"ש: **וְאֵין** מִיעוּט אַחֵר מִיעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת. תֵּימַה לֹא לִיתְבּוֹת שׁוּם מִיעוּט וּמִמֵּילָא אִתְרַבִּי וְכֵן יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת גַּבֵּי אֵין רבוי אַחַר רבוי אֶלָּא לְמַעֵט: **חַיָּיבִי** מִלְּקִיּוֹת מִנַּיִן אַתְיָא רָשָׁע רָשָׁע. רבי יְהוּדָה דְּרִישׁ הָא ג"ש דְּרָשָׁע וְרַבָּנָן לָא פְּלִיגִי אֶלָּא דְּלָא פְּטְרֵי פְּטוּר מִכּוּלָּן בְּחַיָּיבֵי גְּלִיּוֹת וּבְאֶחָד דִּינִי נְפָשׁוֹת (סנהדרין דף לג: ושם ד"ה אתיא) גַּבֵּי דִּינֵי נְפָשׁוֹת מַחְזִירִין לְזוֹבוֹת נָמֵי אָמַר חַיָּיבֵי מִלְּקִיּוֹת מִנַּיִן אַתְיָא רָשָׁע רָשָׁע תַּנָּיָא נָמֵי הָכֵי רבי (ספרי) וְהִקְרַבְתָּ דִּכְתִיב לְהָבִיא דְּמִצְוֹת (דף ה:) גַּבֵּי אֵין הָעֵדִים זוֹמְמִין נֶהֱרָגִים עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין עַל פִּיהֶם וְהָא דְּאָמַר בְּפֶרֶק קֹמֶץ הַקְּדִישִׁין (דף י.) מִאי טַעְמָא דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּאָמַר מִכּוֹת בֵּב"ד אָמַר אַבַּיֵי אַתְיָא רָשָׁע רָשָׁע וְרַבָּנָן לָאו מִשּׁוּם דִּלְיֵת לְהָכִי רָשָׁע רָשָׁע אֶלָּא מִשּׁוּם דִּלְא צָרִיךְ דְּמִגּוּף הַמִּלְּקוּת שְׁמַעְיָנַן דְּהָווּ בְּב"ד דְּמִלְּקוּת תַּחַת מִיתָה וּמִיתָה בְּב"ג וְלִעְנְיַן מַחְזִירִין לְזוֹבוֹת וְאֵין מַחְזִירִין לְחוֹבָה לֹא שַׁיָּיךְ כָּל כָּךְ מִלְּקוּת תַּחַת מִיתָה עוֹמְדַת דְּשַׁמָּא מִשּׁוּם דִּלְמָא מִשּׁוּם דִּשְׁפִטוּ הַעֵדָה וְהִצִּילוּ הָעֵדָה וְכֵן בְּפֶרֶק קֹמֶץ הַקְּדִישִׁין (דף ה.) גַּבֵּי מִשְׁלֹשִׁים בְּמַכּוֹת דְּאָמַר מָנָא הָנֵי מִילֵּי אָמַר אַבַּיֵי אַתְיָא רָשָׁע רָשָׁע וְרַבָּא אָמַר בְּעִינַן כַּאֲשֶׁר זָמַם וְלֵיכָא לְאוּ מִשּׁוּם

דְּמִיכְלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְלַם. כְּשֶׁמַּזִּידִין לוֹ בּוּשָׁה וּמְכַלִּימִין אוֹתוֹ בָּהּ מַצְטַעֵר: **עָרוֹם בַּר בּוּשָׁה הוּא.** בְּתַמְיָה בֵּין דַּאֵין מְקַפִּיד לֵילֵךְ עָרוֹם בְּפָנֵי בְּנֵי אָדָם מִי הָווּ בּוּשָׁה: **בֵּית הַמִּרְחָץ.** בְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים עֲרוּמִים וְאֵין לָהֶם בּוּשָׁה: **בְּיִישׁוֹ יָשָׁן.** בִּייֵשׁ אָדָם יָשָׁן: **וּמֵת.** מִתּוֹךְ שְׁנָתוֹ וְלֹא הִכִּיר בְּבֹשְׁתּוֹ שֶׁעֲשָׂה לוֹ זֶה מִדָּה: **בִּיסּוּפָא.** חֶפְצֵית פָּנִים: **זִילוּתָא.** שֶׁמְּזַלְזֵל בּוֹ בִּפְנֵי רַבִּים וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שָׁם עַל לִבּוֹ: **וְהָתַנְיָא.** בְּנִיתּוּקָא:

דְּמִיכְלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְלַם: מתני' הַמְבַיֵּישׁ אֶת הָעָרוֹם הַמְבַיֵּישׁ אֶת הַסּוּמָא וְהַמְבַיֵּישׁ אֶת הַיָּשֵׁן חַיָּיב וְיָשֵׁן שֶׁבִּייֵשׁ פָּטוּר עַל מַן הַגַּג וְהִזִּיק וּבִייֵשׁ חַיָּיב עַל הַגַּג וְהִזִּיק וּפָטוּר עַל הַבּוּשָׁה עַד שֶׁיִּהֶא מִתְכַּוֵּין : **גמ'** ת"ר בִּייְשׁוֹ עָרוֹם חַיָּיב וְאֵינוֹ דּוֹמֶה בִּייְשׁוֹ עָרוֹם לְבִייְשׁוֹ לָבוּשׁ בִּייְשׁוֹ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ חַיָּיב וְאֵינוֹ דּוֹמֶה בִּייְשׁוֹ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ לְבִייְשׁוֹ בַּשּׁוּק אָמַר מַר בִּייְשׁוֹ עָרוֹם חַיָּיב עָרוֹם בַּר בּוּשָׁה הוּא אָמַר רַב פָּפָּא מַאי עָרוֹם דְּאָתָא זִיקָא בְּרֵכְיְיהוּ לְמָאנְיֵהוּ וְאָתָא הוּא דִּלְיֵהוּ טְפֵי וּבִייְשֵׁיהּ בִּייְשׁוֹ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ חַיָּיב בֵּית הַמֶּרְחָץ בַּר בּוּשָׁה הוּא אָמַר רַב פָּפָּא שְׁבִייְשׁוֹ עַל גַּב הַנָּהָר בְּעֵי ר' אַבָּא בַּר מַמָּל בִּייְשׁוֹ יָשֵׁן וּמֵת מֵהוּ מַאי מְקַמְּפֵיגְיָא לֵיהּ אָמַר רַב וְזֹאת לְבִייְשׁוֹ יָשֵׁן וּמֵת מֵהוּ מַאי מְקַמְּפֵיגְיָא לֵיהּ אָמַר רַב זְבִיד חַכְי מְקַמְּפֵיגְיָא לֵיהּ מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא הוּא וְהָא מִית לֵיהּ וְלַיְית לֵיהּ כִּיסּוּפָא אוֹ דִלְמָא מִשּׁוּם זִילוּתָא הוּא וְהָא אוֹלִיהּ ת"ש ר"מ אוֹמֵר חֵרֵשׁ וְקָטָן יֵשׁ לָהֶן בּוּשָׁה שׁוֹטֶה אֵין לוֹ בּוּשָׁה אא"ב מִשּׁוּם זִילוּתָא הֵיינוּ דְּקָתָנֵי קָטָן אֲבָל אִי אַמְּרַתְ מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא קָטָן בַּר בּוּשָׁה הוּא אֲבָל מַאי מִשּׁוּם זִילוּתָא אֲפִילּוּ שׁוֹטֶה נָמֵי אַמְּרַתְ שׁוֹטֶה אֵין לְךָ בּוּשָׁה גְּדוֹלָה מִזּוּ קָטָן בַּר כִּיסּוּפָא הוּא בְּדַאֲמַר רַב פָּפָּא דְּמִכַּלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְלַם הָכָא נָמֵי דְּמִכַּלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְלַם רַב פָּפָּא אָמַר הָכִי קָמְבַּעְיָא לֵיהּ מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא דִּידֵיהּ הוּא וְהָא מַיְית לֵיהּ אוֹ דִלְמָא מִשּׁוּם בּוּשָׁה מִשְׁפָּחָה תָּא שְׁמַע חֵרֵשׁ וְקָטָן יֵשׁ לוֹ בּוּשָׁה שׁוֹטֶה אֵין לוֹ בּוּשָׁה אִי אַמְּרַתְ בְּשֶׁלָּמָא מִשּׁוּם בּוּשָׁה מִשְׁפָּחָה הַיְינוּ דְּקָתָנֵי קָטָן אֲבָל אִי אַמְּרַתְ מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא דִּידֵיהּ קָטָן בַּר בּוּשָׁה הוּא אֲבָל מַאי מִשּׁוּם בּוּשָׁה דִּבְנֵי מִשְׁפָּחָה אַפִּי' שׁוֹטֶה נָמֵי אַמְּרַתְ שׁוֹטֶה אֵין לְךָ בּוּשָׁה גְּדוֹלָה מִזּוּ מ"מ נִיפְשׁוֹט מִינָּהּ דְּמִשּׁוּם בּוּשָׁה מִשְׁפָּחָה דְּאִי מִשּׁוּם כִּיסּוּפָא קָטָן בַּר כִּיסּוּפָא הוּא אָמַר רַב פָּפָּא אֵין דְּמִכַּלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְלַם וְהִתְנֵיָא ר' אוֹמֵר חֵרֵשׁ יֵשׁ לוֹ בּוּשָׁה שׁוֹטֶה אֵין לוֹ בּוּשָׁה קָטָן פָּעֲמַיִם יֵשׁ לוֹ פְּעָמִים אֵין לוֹ הָא דְּמִכַּלְמוּ לֵיהּ וּמִיכְלַם הָא דְּמִכַּלְמוּ לֵיהּ וְלֹא מִיכְלַם: **הַמְבַיֵּישׁ אֶת הַסּוּמָא וכו'**: מַתְנִיתִין דִּלְא כְּר' יְהוּדָה דְּתַנְיָא ר' יְהוּדָה אוֹמֵר סוּמָא אֵין לוֹ בּוּשָׁה וְכָךְ הָיָה ר' יְהוּדָה פּוֹטֵר מַחֲיֵבֵי גְּלִיּוֹת וּמַחֲיֵבֵי מַלְקִיּוֹת וּמֵחֲיֵבֵי מִיתוֹת ב"ד מ"ט דְּר' יְהוּדָה גָּמַר עֵינֶיךָ עֵינֶיךָ מֵעֵדִים זוֹמְמִין מָה הָתָם סוּמִין לֹא אַף הָכָא סוּמִין לֹא מְחַיְיבֵי גְּלִיּוֹת דְּתַנְיָא (בְּלִא רְאוֹת פָּרָט לְסוּמָא דִּבְרֵי ר' יְהוּדָה ר' מֵאִיר אוֹמֵר לְרַבּוֹת אֶת הַסּוּמָא מ"ט דְּר' יְהוּדָה אָמַר לָךְ וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בָּעֵר לַחֲטוֹב עֵצִים וַאֲפִי' סוּמָא כָּתַב רַחֲמָנָא בְּלֹא רְאוֹת לְמִעוּטֵי וְר' מֵאִיר כָּתַב רַחֲמָנָא בְּלֹא רְאוֹת לְמִעוּטֵי וְכָתַב רַחֲמָנָא בִּבְלִי רַעַת לְמִעוּטֵי חֲיָי מִיעוּט אַחַר מִיעוּט וְאֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת וְר' יְהוּדָה הַהוּא בִּבְלִי רַעַת **פָּרַט** לְמִתְכַּוֵּין הוּא דְּאָתָא חַיְיבֵי מִיתוֹת ב"ד אָתְיָא רוֹצֵחַ רוֹצֵחַ מַחַיְיבֵי גְּלִיּוֹת חַיְיבֵי מַלְקִיּוֹת אָתְיָא רָשָׁע רָשָׁע מֵחַיְיבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין תַּנְיָא אִידָךְ ר' יְהוּדָה אוֹמֵר סוּמָא אֵין לוֹ בּוּשָׁה וכן

לָא אֲקִים לְבַר נַשׁ אֶלָּא לִי. לֵית אֵיפְשָׁר דַּאֲנָא נָפֵיק מִיכָּא עַד דְּנֵידַע מָה הֲוָה בְּסוֹפֵיהּ. וַהֲוָה תַּמָּן חִיוִי שָׂרֵי, נָפֵיק וְיַהֵב לֵיהּ עַדְרוּ תַּמָּן אַחַת דְּרִיבּוֹי. וּקְרָא עֲלוֹי **וְאַתֵּן אָדָם תַּחְתַּי וְגוֹ'.**

חַד תַּלְמִיד מִן דְּבַר קַפָּרָא הֲוָה נָפֵיק מִקְטוּעַ בֵּיסִין, חַמְתֵּיהּ חַד קַיְטִ חִיוְיָא פָּרֵי בַּתְרֵיהּ, אָמַר לֵיהּ: חִיוְיָא פָּרֵי בַּתְרָךְ. שַׁבְקֵיהּ וְאָזֵיל לֵיהּ בַּתְרֵיהּ, וּקְרָא עֲלוֹי **וְאַתֵּן אָדָם תַּחְתַּי.**

גֶּרְמַנְיָא עַבְדֵיהּ דְּרַבִּי יוּדָה נְשִׂיאָ נָפֵיק בָּעֵי מִילְוָויָה לְרַבִּי הִילָא. אֲתָא כֻּלֵּב שׁוֹטֶה בָּעֵי אִיתְגַּרְיָא בֵּיהּ בְּרַבִּי אִילָא. גָּעַר בֵּיהּ גֶּרְמָנִי. שַׁבְקֵיהּ וְאָזַל לֵיהּ בַּתְרֵיהּ, וּקְרָא עֲלוֹי **וְאֵתֵּן אָדָם תַּחְתַּי.**

בַּר קַפָּרָא הֲוָה אִיעַלַּל לַחֲדָא קְרָיָא. מִי עָלַל, נִכְשָׁל בְּאֶצְבָּעוֹ. עָאל וְשָׁמַע קָלֵיהּ דְּטַלְיָא קָרֵי: **אִם בְּגַפּוֹ יָבֹא בְּגַפּוֹ יֵצֵא.** אָמַר הוֹמֶה שֶׁלֹּא עָלַת בְּיָדִי אֶלָּא הֲטָחָה זוֹ בְּלִבָּב. וְכֵן הֲוֹות לֵיהּ.

רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ חֲווֹי מִתְחַמְּדִין מֵיחֲמֵי אַפּוֹוֵי דְּשִׁמְוּאֵל. אָמְרִין: נֵלֵךְ אַהַר שְׁמִיעַת בַּת קוֹל. עָבְרִין קוֹמֵי סִידְרָא, שָׁמְעִין קָלֵיהּ דְּטַלְיָא: **וּשְׁמוּאֵל מֵת.** וְסַיְימוּן. וְכֵן הֲוֹות לֵיהּ.

רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵה סָלְקִין מְבַקְּרָה לְרַבִּי אַחָא דַּהֲוָה תָּשִׁישׁ. אָמְרִין: נֵלֵךְ בָּתַר שְׁמִיעַת בַּת קוֹל. שָׁמְעִין קָלֵיהּ דְּאִיתְתָא אָמְרָה לַחֲבֶירְתָּהּ: אִיטְפֵי בּוּצִינָה. אָמְרָה לָהּ: לָא יִתְטְפֵי וְלָא מִיטְפֵי בּוּצִינְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל.

רַבִּי יוֹחָנָן הֲוָה עָבֵר בְּשׁוּקָא, חֲמָא חַד מִזְבִּין מִן אִילֵּין מַלְטוּמָה. אָמַר לֵיהּ: מִן אִילֵּין אַתְּ חָיֵי? אָמַר לֵיהּ: אֵין. שַׁבְקֵיהּ וְאָזֵיל לֵיהּ. בָּתַר שָׁעָה עָבַר גַּבֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ, רַבִּי צַלֵּי עָלוֹי דְּמִן הַהִיא שַׁעְתָּא לֹא זַבְנִית כְּלוּם. וְאָמַר לוֹ: שָׁנֵי אַתְּרָךְ! פְּעָמִים שֶׁשִּׁינּוּי הַשֵּׁם גּוֹרֵם, פְּעָמִים שֶׁשִּׁינּוּי הַמָּקוֹם גּוֹרֵם.

תְּרֵין תַּלְמִידִין מִן דְּרַבִּי חֲנִינָא הֲווֹן נָפְקִין מִקְטוּעַ בֵּיסִין. חַמְתִּין חֲדָא אִיסְטְרָלוֹגְיָא. אָמַר: אִילֵּין תְּרֵין מִי נָפְקִין וְלָא חָזְרִין. מִן נָפְקִין, פָּגַע בְּהוֹן חַד סַב, אָמַר לוֹן: זְכוּן עִמִּי דְּאִית לִי תְּלָתָא יוֹמִין דְּלָא טָעֲמִית כְּלוּם. וַהֲוָה עִמּוֹן חַד עִגּוּל קַצִּין פַּלְגָּא וִיהַבִינַּהּ לֵיהּ. אָכַל וְצַלֵּי עֲלֵיהוֹן. אָמַר לוֹן: ״תִּתְקַנִּים לְכוֹן נַפְשֵׁיכוֹן בְּהָדֵין יוֹמָא, הֵיךְ דְּקַיְימִתּוּן לִי נַפְשִׁי בְּהָדֵין יוֹמָא״. נָפְקִין בִּשְׁלָם וְחָזְרִן בִּשְׁלָם.

וַהֲווֹן תַּמָּן בְּנֵי אֵינַשׁ דְּשָׁמְעִין קָלֵיהּ. אָמְרִין לֵיהּ: וְלֹא כֵּן אָמְרַתְּ אִילֵּין תְּרֵין מִי נָפְקִין וְלָא חָזְרִין. אָמַר, אִי דְּהָכָא גַּבְרָא שַׁקָּר דְּאִיסְטְרוֹלוֹגְיָא דִּידֵיהּ שְׁקָרִין.

אֲפִילּוּ בֵּן, אָזְלִין וּפַשְׁפְּשׁוּן, וְאַשְׁכְּחוּן חֲכִינְתָּה פַּלְגָּא בְּהָדָא מוֹבְלָא וּפַלְגָּא בְּהָדָא מוֹבְלָא. אָמְרוּ: מַה טִיבוּ עֲבִידַתְכוֹן יוֹמָא דֵּין? וְתַנְיָין לֵיהּ עוֹבָדָא. אָמַר: וּמַה הַהוּא גַּבְרָא יָכִיל עֲבִיד, דְּאָלָהֵהוֹן דִּי יְהוּדָאֵי – מִתְפַּיֵּם בְּפִלְגוּת עִגּוּל!

רַבִּי חוּנָה מְשָׁתָעֵי הָדֵין עוֹבָדָא, חַד גִּיוּר הֲוָה אִיסְטְרוֹלוֹגוֹס, חַד זְמַן אֲתָא בָּעֵי מֵיפִיק, אָמַר: בְּדוֹן נָפְקִין. חָזַר וּמַר: כְּלוּם אִידַּבְקַת בְּהָדָא אוּמְתָא קַדִּישְׁתָּא לָא לְמִיפְרֵשׁ מִן אִילֵּין מִילַּיָּא! נִיפּוֹק עַל שְׁמֵיהּ דְּבָרְיָין!

[דף ל״ט ע״ב]

קָרִיב לְמִכְתָּם, יָהֵב לָהּ חֲמָרָה וַאֲכָלָהּ. מַאן גָּרִם לֵיהּ דִּיפֵּל? בְּגִין דְּהִרְהֵר. מַאן גָּרַם לֵיהּ דְּאִישְׁתֵּיזִיב? בְּגִין דְּאִתְרְחַץ עַל בָּרְייהּ. אָמַר לֵוִי: כָּל הַמְנַחֵשׁ – סוֹפוֹ לָבוֹא עָלָיו. וּמַה טַעְמָא? **כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב.** כִּי לוֹ נַחַשׁ.

אָמַר רַבִּי אַחָא בַּר זְעֵירָא: כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ מְנַחֵשׁ – מְחַצָּתוֹ לִפְנִים כְּמַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת. וּמַה טַעְמָא? **כָּעֵת יֵאָמַר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל.**

אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּהוּ: כְּבַחֲצִי יָמָיו שֶׁל עוֹלָם הָיָה אוֹתוֹ רָשָׁע עוֹמֵד. מַה טַעְמָא? **כָּעֵת יֵאָמַר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל.**

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה בֶּן אֶלְעָזָר: עֲתִידָה בַּת קוֹל לְהִיוֹת מְפוֹצֶצֶת בְּאָהֳלֵי צַדִּיקִים וְאוֹמֶרֶת: כָּל מִי שֶׁפָּעַל עִם אֵל – יָבוֹא וְיִטּוֹל שְׂכָרוֹ.

רַבִּי בֶּרֶכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא: עֲתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת מְחִיצָתָן שֶׁל צַדִּיקִים לִפְנִים מִמְּחִיצָתָן שֶׁל מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת, וּמַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת שׁוֹאֲלִין אוֹתָן וְאוֹמְרִין לָהֶן: מַה פָּעַל אֵל. מַה הוֹרָה לָכֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי לֵוִי בַּר חִיּוּתָא: וְלֹא כְּבַר עָשָׂה כֵּן בָּעוֹלָם הַזֶּה? הָדָא הוּא דִּכְתִיב **עָנָה נְבוּכַדְנֶצַּר וְאָמַר הָא אֲנָא חָזֵי גּוּבְרִין אַרְבְּעָה שְׁרַיִן מַהְלְכִין בְּגוֹ נוּרָא וַחֲבָל לָא אִיתַי בְּהוֹן.**

וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר וַחֲבָל לָא אִיתַי בְּהוֹן. אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ פָרִיסִים וְנִתְרַפְּאוּ.

וְרִיוֵיהּ דִּי קַדְמָיְתָא – אִין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא **וְרִיוֵיהּ דִּי רְבִיעָאָה.** הֵן הָיוּ מְכַבְּשִׁין לְפָנָיו אֶת הָאוֹר.

דָּמֵי לְבַר אֱלָהִין. אָמַר רְאוּבֵן: בְּאוֹתוֹ שָׁעָה יָרַד מַלְאָךְ וְסָטְרוֹ לְהַהוּא רַשִׁיעָה עַל פִּיו. אָמַר לוֹ: תַּקִּין מִלָּיךְ וּבַר אִית לֵיהּ? חָזַר וּמַר: **בְּרִיךְ אֱלָהֲהוֹן דִּי שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ.**

דִּי שְׁלַח בְּרֵיהּ לֵית כְּתִיב כָּאן. אֶלָּא **דִּי שְׁלַח מַלְאֲכֵהּ וְשֵׁיזִיב לְעַבְדּוֹהִי דִּי הִתְרְחִצוּ עֲלוֹהִי.**

הַרְרָן עָלָךְ בַּמֶּה אִשָּׁה

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

הֲלָכָה א׳

מתני׳ כְּלָל גָּדוֹל אָמְרוּ בַּשַּׁבָּת! כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עִיקַּר שַׁבָּת, וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא חַטָּאת אֶחָת. וְהַיּוֹדֵעַ עִיקַּר שַׁבָּת וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה – חַיָּיב עַל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת. וְהַיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא שַׁבָּת וְעָשָׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה – חַיָּיב עַל כָּל מְלָאכָה וּמְלָאכָה.

[דף מ׳ ע״א]

הָעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת.

גמרא מַהוּ **כְּלָל גָּדוֹל**? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בוֹן: שֶׁהוּא גָּדוֹל מִכָּל שְׁבִיעִית. שֶׁהַשַּׁבָּת – חָלְה עַל הַכֹּל, וּשְׁבִיעִית – אֵינָהּ חָלָה אֶלָּא עַל עֲבוֹדַת הָאָרֶץ בִּלְבַד.

תַּמָּן תָּנֵינָן: כְּלָל גָּדוֹל אָמְרוּ **בַּשְּׁבִיעִית.** מַהוּ **כְּלָל גָּדוֹל**? א״ר יוֹסֵה בִּי רַבִּי בוֹן שֶׁהוּא גָּדוֹל מִכָּל מַעֲשְׂרוֹת! שֶׁהַשְּׁבִיעִית – חָלָה בֵּין עַל אוֹכְלֵי אָדָם בֵּין עַל אוֹכְלֵי בְּהֵמָה, וּמַעֲשְׂרוֹת – אֵינָן חָלִין אֶלָּא עַל אוֹכְלֵי אָדָם בִּלְבַד.

תָּנֵי בַּר קַפָּרָא: **כְּלָל גָּדוֹל אָמְרוּ בְּמַעֲשְׂרוֹת.** מַהוּ **כְּלָל גָּדוֹל**? אָמַר רַבִּי יוֹסֵה בִּי רַבִּי בוֹן: שֶׁהוּא גָּדוֹל מִכָּל פֵּיאָה, שֶׁהַמַּעֲשְׂרוֹת – חָלִין בֵּין עַל דָּבָר שֶׁמְּכְנִיסוֹ לְקִיּוּם, וּבֵין עַל דָּבָר שֶׁאֵין מַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם, וּפֵיאָה – אֵינָהּ חָלָה אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁמַּכְנִיסוֹ לְקִיּוּם.

וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר: מַהוּ **גָּדוֹל**? מִיכָּן שֶׁיֵּשׁ לְמַטָּה מִמֶּנּוּ.

אָנַן תָּנֵינָן: כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עִיקַּר שַׁבָּת. תַּנַּיי דְּבֵית רַבִּי: כָּל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עִיקַּר שַׁבָּת. רַבִּי לְעָזָר – כְּמַתְנִיתִין. רַבִּי יוֹחָנָן – כְּהָדָא דְתָנֵי דְּבֵית רַבִּי.

הָא רַבִּי לְעָזָר אָמַר: ״**כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עִיקַּר שַׁבָּת**״. הָא אִם אֵינוֹ יָדוּעַ כָּל עִיקָּר – פָּטוּר! מִן מַה דְּרַב תָּנֵי מַתְנִיתִין, וּפְתַר לָהּ אִי זֶהוּ **שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עִיקַּר שַׁבָּת**? קָטָן שֶׁנִּשְׁבָּה בֵּין הָעַכּו״ם – הָדָא אָמְרָה, הוּא הָדָא הוּא הָדָא.

הָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: **כָּל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ עִיקַּר שַׁבָּת.** הָא אֵינוֹ יוֹדֵעַ וְשָׁכַח – חַיָּיב! מִן מַה דְּמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא: בַּלָּהּ דָּא הִילְכְתָא – בְּרַבִּי לְעָזָר, בְּרַם בְּרַבָּנָן – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת – הָדָא אָמְרָה, הִיא הָדָא הִיא הָדָא.

בָּעוֹן קוֹמֵי בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יָסָא: אַתְּ מַה שָׁמַעְתָּ מִן אֲבוּךְ מִן דְּרַבִּי יוֹסֵי?

[דף מ׳ ע״ב] אָמַר: כְּרַבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לוֹן רַבִּי חִזְקִיָּה: לֹא אָמַר כֵּן! אֶלָּא רַבִּי סִימוֹן בַּר זַבְדָּא הֲוָה פָּשַׁט עִם בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵה, וּשְׁמַע מִינֵּיהּ כְּהָדָא דְּרַבִּי לְעָזָר.

מְנָא אִלֵּין מִילַיָּיא? **וְעָשָׂה אַחַת. וְעָשָׂה חֲנָה. וְעָשָׂה מֵחֲנָה. וְעָשָׂה אַחַת** – לְחַיֵּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, **חֲנָה** – לְחַיֵּיב עַל כּוּלְהֹן אַחַת. **מֵחֲנָה** – לְחַיֵּיב עַל הַתּוֹלְדוֹת.

אוֹ נֵימַר: בְּעַכּוּ״ם הָכָתוּב מְדַבֵּר! תָּנֵי רַבִּי זַבְדִּי קוֹמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: זִיבֵּחַ קִיטֵר וְנִיסֵּךְ בְּהֶעְלֵם אַחַת – חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: בַּבְלָיָיא, עֲבֵרָתְ בְּיָדֵךְ תִּלְתָּא נְהָרִין, וְאִיתְבַּרְתְּ! אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. עַד לָא יִתְבְּרִינַהּ בְּיָדֵיהּ – יֵשׁ כָּאן אַחַת, אֵין כָּאן אַחַת. אֵין כָּאן אַחַת! וְיִהֵי כֵן בְּעַכּוּ״ם? בַּעֲבוֹדָתָהּ, בַּעֲבוֹדַת הַגְּבוֹהַּ, בְּהִשְׁתַּחֲוָיָה, לְחַיֵּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, בַּעֲבוֹדַת הַגְּבוֹהַּ לְחַיֵּיב עַל כּוּלְהֹן אַחַת, בְּהִשְׁתַּחֲוָיָה, לְחַיֵּיב עַל מִקְצָתָהּ!

רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא בְּשֵׁם רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: כְּתִיב (ויקרא ד) **אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהֵבִיא פַּר.** מִצְוָה שֶׁהַמָּשִׁיחַ מֵבִיא עָלֶיהָן פַּר. יָצָאת עַכּוּ״ם שֶׁאֵינוֹ מֵבִיא עָלֶיהָ פַּר אֶלָּא שְׂעִירָה בִּלְבַד. הֲתִיבוּן: חֲרֵי חַלָּבִים וַעֲרָיוֹת, חֲרֵי הַמָּשִׁיחַ

[דף מ״א ע״א]

מֵבִיא עָלֵיהֶן פַּר! לָא אָתֵינַן מִתְנֵי אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן תּוֹלְדוֹת, חֲלָבִים – אֵין לָהֶן תּוֹלְדוֹת. עֲרָיוֹת – עָשָׂה בָּהֶן אֶת הַמְּעֻרֶה כְּגוֹמֵר.

חַבְרַיָּיא אָמְרִין: (ויקרא כג) **שַׁבַּת הוּא לַה׳** – לְחַיֵּיב עַל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת.

אָמַר רַבִּי אִילָא: כְּתִיב (שמות לה): **כָּל הָעֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה יוּמָת** לֹא הָעוֹשֶׂה בּוֹ וּבַחֲבֵירוֹ. אַתְּ אָמַר אֵין הַשַּׁבָּתוֹת מִצְטָרְפוֹת, חוֹלְקוֹת! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן: בְּשֵׁם שֶׁאֵינָן מִצְטָרְפוֹת – כָּךְ אֵין חוֹלְקוֹת!

גְּדוֹל שֶׁנִּשְׁבָּה בֵּין הָעַכּוּ״ם? רַב וּשְׁמוּאֵל, חַד אָמַר: מוֹנֶה שִׁשָּׁה וְעוֹשֶׂה שַׁבָּת. וַחֲרָנָה אָמַר: עוֹשֶׂה שַׁבָּת וּמוֹנֶה שִׁשָּׁה. רַבִּי יִצְחָק בַּר אֶלְעָזָר בְּשֵׁם רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב: מוֹנֶה שִׁשָּׁה וְעוֹשֶׂה שַׁבָּת. חֲמִשָּׁה וְעוֹשֶׂה שַׁבָּת. אַרְבָּעָה וְעוֹשֶׂה שַׁבָּת. שְׁלֹשָׁה וְעוֹשֶׂה שַׁבָּת. שְׁנַיִם וְעוֹשֶׂה שַׁבָּת. אֶחָד וְעוֹשֶׂה שַׁבָּת.

אָמַר רַבִּי מָנָא: אֵין אִישְׁתְּבַאי בִּתְלָתָא – הוּא עֲבַד בְּשׁוּבַּתָּא. רַב חֲוֵה חַיְילֵיהּ, לְתָרִין מַחֲזִירִין הוּא עֲבֵד שׁוּבַּתָּא.

וְאֵין לֹא לְתַמּוֹהַּ, וְיָחוּשׁ לְכָל הַיָּמִים! כְּהָדָא, קִידֵּשׁ אִשָּׁה בָּעוֹלָם, רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: אִיתְפַּלְגוּן רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חוֹשֵׁשׁ לְכָל הַנָּשִׁים. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְכָל הַנָּשִׁים! תַּמָּן – יֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה, יָכוֹל הוּא לִישָּׂא גִּיּוֹרֶת, יָכוֹל הוּא לִישָּׂא מְשׁוּחְרֶרֶת. הָכָא מַה אִית לָן? תַּמָּן אָמְרִין: חוֹשֵׁשׁ לְכָל הַיָּמִים וְעוֹשֶׂה כְּדֵי קִיּוּם הַנֶּפֶשׁ.

תַּמָּן תָּנֵינַן: אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: שָׁאַלְתִּי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הָרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הָרְבֵּה

[דף מ"א ע"ב] מֵעַיִן מְלָאכָה אַחַת בְּעֶלֶם אַחַת, מַהוּ? חַיָּיב אַחַת עַל כּוּלָּן, אוֹ עַל כָּל אַחַת וְאַחַת? אָמַר לִי: חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִקַּל וָחוֹמֶר. וּמַה אִם הַנִּדָּה שֶׁאֵין בָּהּ תּוֹצָאוֹת הָרְבֵּה וְחַטָּאוֹת הָרְבֵּה – חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. שַׁבָּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תּוֹצָאוֹת הָרְבֵּה, וְחַטָּאוֹת הָרְבֵּה – אֵינוֹ דִין שֶׁיְּהֵא חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת!

אָמַרְתִּי לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּנִידָּה – שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁתֵּי אַזְהָרוֹת, שֶׁהוּא מוּזְהָר עַל הַנִּדָּה, וְהַנִּדָּה מוּזְהֶרֶת עָלָיו. תֹּאמַר בַּשַּׁבָּת, שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא אַזְהָרָה אַחַת!

אָמַר לִי: הַבָּא עַל הַקְּטַנּוֹת יוֹכִיחַ, שֶׁאֵין בָּהֶן אֶלָּא אַזְהָרָה אַחַת, – וְחַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת! אָמַרְתִּי לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּבָא עַל הַקְּטַנּוֹת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן עַכָּשָׁיו – יֵשׁ בָּהֶן לְאַחַר זְמַן! תֹּאמַר בַּשַּׁבָּת שֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא אֶחָד לֹא עַכָּשָׁיו וְלֹא אַחַר זְמַן! אָמַר לִי: הַבָּא עַל הַבְּהֵמָה יוֹכִיחַ. אָמַרְתִּי לוֹ: הַבְּהֵמָה – כְּשַׁבָּת!

רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי חִסְדָּא: רַבִּי אִילָא בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: בְּזָדוֹן שַׁבָּת וּבִשְׁגָגַת מְלָאכוֹת שְׁאָלוֹ.

[דף מ"ב ע"א]

בְּדָה תָּנֵינַן מְלָאכוֹת הָרְבֵּה? לֹא עַל הַשַּׁבָּתוֹת הוּא מִתְחַיֵּיב?!

רָבָא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא אָמַר: בִּשְׁגָגַת שַׁבָּת וּבְזָדוֹן מְלָאכוֹת שְׁאָלוֹ. בְּדָה תָּנֵינַן שַׁבָּתוֹת הָרְבֵּה? לֹא עַל הַמְּלָאכוֹת מִתְחַיֵּיב?!

הָא רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי אִילָא, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: בְּזָדוֹן שַׁבָּת וּבִשְׁגָגַת מְלָאכוֹת שְׁאָלוֹ.

הוֹדֵי לֵיהּ? וְהוּא לֹא הוֹדֵי? מִן מַה דְּמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי חֲנִינָא: כָּל הָדָא הִלְכְתָא כְּרַבִּי לִיעֶזֶר, בְּרַם כְּרַבָּנָן – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. הָדָא אָמְרָה דְּלָא הוֹדֵי לֵיהּ.

הֲווֹי רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא: אִם בְּשִׁגְגַת שַׁבָּת וּבְזָדוֹן מְלָאכוֹת שְׁאָלוֹ, הוֹדֵי לֵיהּ? לֹא הוֹדֵי לֵיהּ? אָמַר רַבִּי זְעֵירָא קוֹמֵי רַבִּי יָסָא: מַתְנִיתָא אָמְרָה דְּלֹא הוֹדֵי לֵיהּ! דְּתָנֵי: יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהִיא שַׁבָּת, וְיוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהִיא מְלָאכָה, אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ אִם מְלָאכָה הִיא זוֹ שֶׁחַיָּיבִין עָלֶיהָ כָּרֵת. אִם מֵעַנָּיַן אֲבוֹת מְלָאכוֹת עָשָׂה – חַיָּיב עַל כָּל מְלָאכָה וּמְלָאכָה. אִם מֵעַנָּיַן מְלָאכָה אַחַת עָשָׂה – חַיָּיב עַל כָּל הָעֲלֵם וְהָעֲלֵם.

מִפְּנֵי שֶׁהֵן הֶעֱלֵימוֹת הַרְבֵּה. אֲבָל אִם הָיָה הֶעֱלֵם אֶחָד – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת!

מִן מַה דְּלָא מְתִיב לַהּ – הָדָא אָמְרָה: דְּלָא הוֹדֵי לֵיהּ.

הָא, רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא, רַבִּי אִילָא בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: בְּזָדוֹן שַׁבָּת וּבִשְׁגֶגֶת מְלָאכוֹת שְׁאָלוֹ, הָא בִּשְׁגֶגֶת שַׁבָּת וּבְזָדוֹן מְלָאכוֹת, אַף רַבִּי אֱלִיעֶזֶר יוֹדֵי לְרַבִּי עֲקִיבָה שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת! וְיִתְיַבְּיֵנִיהּ רַבִּי עֲקִיבָה: חֲרֵי שׁוֹגֵג בַּשַּׁבָּת וּמֵזִיד בַּמְּלָאכוֹת, חֲרֵי יֵשׁ בָּהּ תּוֹצָאוֹת הָרְבֵּה וְחַטָּאוֹת הָרְבֵּה, וְאַתְּ מוֹדֵי לִי שֶׁהוּא חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת! מִן מַה דְּלָא מְתִיב לֵיהּ – הָדָא אָמְרָה: הִיא הָדָא הִיא הָדָא.

הָא רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא אָמְרָה: בִּשְׁגֶגֶת שַׁבָּת וּבְזָדוֹן מְלָאכוֹת שְׁאָלוֹ. הָא בְּזָדוֹן שַׁבָּת וּבִשְׁגֶגֶת מְלָאכוֹת – אַף רַבִּי עֲקִיבָה יוֹדֵי לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שֶׁהוּא חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

[דף מ"ב ע"ב]

וְיִתְיַבְּיֵנִיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חֲרֵי מֵזִיד בַּשַּׁבָּת וְשׁוֹגֵג בַּמְּלָאכוֹת, חֲרֵי יֵשׁ בָּהּ תּוֹצָאוֹת הָרְבֵּה וְחַטָּאוֹת הָרְבֵּה, וְאַתְּ מוֹדֵי לִי שֶׁהוּא חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת! מִן מַה דְּלָא מְתִיב לֵיהּ – הָדָא אָמְרָה: הִיא הָדָא הִיא הָדָא.

הָא רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא אָמַר: בִּשְׁגֶגֶת שַׁבָּת וּבְזָדוֹן מְלָאכוֹת שְׁאָלוֹ! וְלֹא מִשּׁוּם שְׁגֶגַת שַׁבָּת אַתְּ תּוֹפְסוֹ?!

רַבִּי חִזְקִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי בָּא: שְׁתַּיִם שְׁאָלוֹ, מֵזִיד בַּשַּׁבָּת וְשׁוֹגֵג בַּמְּלָאכוֹת, שֶׁיְּהֵא חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת? שׁוֹגֵג בַּשַּׁבָּת וּמֵזִיד בַּמְּלָאכוֹת, מַהוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַתּוֹלְדוֹת כְּעִיקָּר?

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר דְּסַי, וְתָנֵיי דְּבֵית רַבִּי בֵּן: הָעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הָרְבֵּה בְּשַׁבָּתוֹת הָרְבֵּה, מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת, בְּהֶעְלֵם אַחַת מַהוּ? חַיָּיב אַחַת עַל כּוּלָּם, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת?

מְלָאכוֹת הָרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת – הָדָא הִיא מֵזִיד בַּשַּׁבָּת וְשׁוֹגֵג בַּמְּלָאכוֹת. שַׁבָּתוֹת הָרְבֵּה מֵעֵין מְלָאכָה אַחַת – הָדָא הִיא שׁוֹגֵג בַּשַּׁבָּת וּמֵזִיד בַּמְּלָאכוֹת.

הָא רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא, וְרַבִּי אִילָא בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: תְּרֵיהוֹן אָמְרִין, בְּזָדוֹן שַׁבָּת וּבִשְׁגֶגֶת מְלָאכוֹת שְׁאָלוֹ. וְיֵשׁ אָדָם מִתְחַיֵּיב עַל הַזָּדוֹן?!

אַתְּ נוֹתֵן שִׁגְגַת מְלָאכוֹת עַל זְדוֹן שַׁבָּת, וְדִכְוָותַהּ, שׁוֹגֵג בַּשַּׁבָּת וּמֵזִיד בִּמְלָאכָה. אַתְּ נוֹתֵן שִׁגְגַת שַׁבָּת עַל זְדוֹן מְלָאכוֹת לְחַיֵּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר **מֵאַחַת** לְחַיֵּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת? אַשְׁכַּח תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: גָּדוֹל שֶׁנִּשְׁבָּה לְבֵין הָעַכּוּ"ם – חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת,

[דף מ"ג ע"א]

מַה בֵּין מֵזִיד בַּשַּׁבָּת וְשׁוֹגֵג בַּמְּלָאכוֹת, מַה בֵּין שׁוֹגֵג בַּשַּׁבָּת וְזָדוֹן בַּמְּלָאכוֹת?

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: וְלָמָּה מֵזִיד בַּשַּׁבָּת וְשׁוֹגֵג בַּמְּלָאכוֹת – חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת? שֶׁאִם אוֹמֵר אַתְּ לוֹ: "מְלָאכָה הִיא זוֹ"! – הוּא פּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה וְעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת אֲחֵרוֹת. וְלָמָּה שׁוֹגֵג בַּשַּׁבָּת וּמֵזִיד בַּמְּלָאכוֹת – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת? שֶׁאִם אוֹמֵר אַתָּה לוֹ: "שַׁבָּת הִיא זוֹ"! – מֵיָּד הוּא פּוֹרֵשׁ.

שָׁגַג בָּזֶה וּבָזֶה, רַב חַמְנוּנָא אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זְעֵירָא: וְלָאו כָּל שֶׁכֵּן הוּא? אִלּוּ מֵזִיד בַּשַּׁבָּת וְשָׁגַג בַּמְּלָאכוֹת – אֵינוֹ חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת? מִפְּנֵי שֶׁנִּתְוַסֵּף לוֹ שִׁגְגַת שַׁבָּת – אוֹבֵד שִׁגְגַת מְלָאכוֹת?!

רַבִּי יִרְמְיָה בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי זְעֵירָא: קָצַר חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת בַּשַּׁבָּת זוֹ בְּזוֹ שַׁבָּת וּבְשִׁגְגַת מְלָאכוֹת, וַחֲצִי גְּרוֹגֶרֶת שַׁבָּת זוֹ בְּשִׁגְגַת שַׁבָּת וּבְזוֹ מְלָאכוֹת, שְׁגָגוֹת שֶׁבּוֹ מַהוּ שֶׁיְּצְטָרְפוּ? אֶיפְשָׁר לוֹמַר שַׁבָּתוֹת מְחַלְּלוֹת, שַׁבָּתוֹת מְצְטָרְפוֹת? הֲרֵי תַּמְהוּיִין חוֹלְקִין וְתַמְהוּיִין מְצְטָרְפִין! אָמַר לֵיהּ: אֵינִי יוֹדֵעַ טַעַם תַּמְהוּי.

וְלֹא מַתְנִיתָא הִיא? כָּתַב אוֹת אַחַת בַּשַּׁבָּת זוֹ וְאוֹת אַחַת בַּשַּׁבָּת הַבָּאָה – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

אָמַר רַבִּי עֲזַרְיָה קוֹמֵי רַבִּי מָנָא: תִּיפְתַּר בְּזָדוֹן. אָמַר לֵיהּ: וְלֹא כָּל שֶׁכֵּן הוּא! מַה אִם הַזָּדוֹן שֶׁאֵינוֹ חוֹלֵק – אֵינוֹ מִצְטָרֵף, שְׁגָגָה שֶׁהִיא חוֹלֶקֶת – לֹא כָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵף!

אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה: לֹא אָמַר כֵּן, אֶלָּא קָצַר חֲצִי גְּרוֹגֶרֶת בְּזוֹדוֹן שַׁבָּת וּבִשְׁגַגַת מְלָאכוֹת, וַחֲצִי גְּרוֹגֶרֶת בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּשִׁגְגַת שַׁבָּת וּבְזוֹדוֹן מְלָאכוֹת, שְׁגָגוֹת שֶׁבּוֹ וּשְׁגָגוֹת שֶׁבּוֹ מַהוּ שֶׁיְּצְטָרְפוּ?

אָמַר רַבִּי מָנָא: אַף עַל גַּב דְּלָא אָמַר רַבִּי יוֹסֵה דָּא מִילְתָא, אָמַר דִּכְוָותֵיהּ. אָכַל חֲצִי זַיִת בִּידִיעַת הַקּוֹדֶשׁ וּבְהֶעֱלֵם טוּמְאָה, וַחֲצִי זַיִת בְּעֶלֶם הַקּוֹדֶשׁ וּבִידִיעַת הַטּוּמְאָה, הֶעֱלֵם שֶׁבּוֹ וְהֶעֱלֵם שֶׁבּוֹ מַהוּ שֶׁיְּצְטָרְפוּ? נִיחָא שַׁבָּת שֶׁבָּאוּ לָהּ יְמֵי הַחוֹל בֵּינָתַיִם,

[דף מ"ג ע"ב]

גַּבֵּי נִידָּה מַאי אִית לָךְ? רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: תִּיפְתַּר בְּנִדָּה קְטַנָּה שֶׁבָּאוּ לָהּ יְמֵי הֶפְסֵק טָהֳרָה בֵּינָתַיִם.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בָּךְ שְׁאָלוֹ, בָּא עַל נִדָּה אַחַת חֲמֵשׁ בְּעִילוֹת בְּעֶלֶם אֶחָד מַהוּ? חַיָּיב אַחַת עַל כּוּלָּם, אוֹ אַחַת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת? אָמַר לֵיהּ: חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

וְקַשְׁיָא אִילּוּ קָצַר וְקָצַר בְּעֶלֶם אֶחָד, כְּלוּם הוּא חַיָּיב עַל בֶּלֶם אֶלָּא אַחַת?

רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָא: כֵּן רַבִּי מָנָא מַקְשֵׁי לָהּ, וְלֹא כֵּן אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל, רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יֶסָא בֶּן חֲנִינָא: כָּל הָדָא הֵילְכְתָא – כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. בְּרַם כְּרַבָּנָן – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת.

אַף הָכָא, לֹא יְהֵא חַיָּיב אֶלָּא אַחַת!

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: קַיְימְתֵּיהּ כַּיי דְּמַר רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָא, לֵית בֵּן.

רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין בְּשֵׁם רַבִּי נִיפָא: כָּל הָדָא הִלְכְתָא – דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הוּא. וְכָל דְּיִפּוּק מִינָהּ הֲלָכָה – כְּווֹתֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

הֲלָכָה ב' מתני' אָבוֹת מְלָאכוֹת – אַרְבָּעִים חָסֵר אֶחָת. הַזּוֹרֵעַ, וְהַחוֹרֵשׁ, וְהַקּוֹצֵר, וְהַמְעַמֵּר, הַדָּשׁ, וְהַזּוֹרֶה, וְהַבּוֹרֵר, הַטּוֹחֵן, וְהַמְרַקֵּד, וְהַלָּשׁ, וְהָאוֹפֶה.

הַגּוֹזֵז אֶת הַצֶּמֶר, וְהַמְלַבְּנוֹ, וְהַמְנַפְּצוֹ, וְהַצּוֹבְעוֹ, וְהַטּוֹוֶה, וְהַמֵּיסֵךְ, וְהָעוֹשֶׂה שְׁתֵּי בָתֵּי נִירִין, וְהָאוֹרֵג שְׁנֵי חוּטִין,

[דף מ"ד ע"א]

וְהַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּטִין, הַקּוֹשֵׁר, וְהַמַּתִּיר, וְהַתּוֹפֵר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת, וְהַקּוֹרֵעַ עַל מְנָת לִתְפּוֹר שְׁתֵּי תְּפִירוֹת.

הַצָּד צְבִי, הַשּׁוֹחֲטוֹ, וְהַמַּפְשִׁיטוֹ, הַמּוֹלְחוֹ, וְהַמְעַבֵּד אֶת עוֹרוֹ, וְהַמְמָחֲקוֹ, וְהַמְחַתְּכוֹ, הַכּוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, וְהַמּוֹחֵק עַל מְנָת לִכְתּוֹב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת.

הַבּוֹנֶה, וְהַסּוֹתֵר, הַמְכַבֶּה, וְהַמַּבְעִיר, הַמַּכֶּה בַּפַּטִּישׁ, וְהַמּוֹצִיא מֵרְשׁוּת לִרְשׁוּת – הֲרֵי אֵלּוּ אָבוֹת מְלָאכוֹת אַרְבָּעִים חָסֵר אֶחָת.

גמרא אָבוֹת מְלָאכוֹת – אַרְבָּעִים חָסֵר אֶחָת. מִנַּיִין לָאָבוֹת מְלָאכוֹת מִן הַתּוֹרָה? רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: בְּנֶגֶד אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת מְלָאכָה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה.

בָּעוֹן קוֹמֵי רַב אַחָא: כָּל הֵן דִּכְתִיב מְלָאכוֹת שְׁתַּיִים? אָמַר רַבִּי שַׁיִין: אַשְׁגְּרַת עֲיֵינֵיהּ דְּרַבִּי אַחָא בְּכָל אוֹרַייְתָא וְלָא אַשְׁכַּח כְּתִיב דָּא מִילְתָא. בָּעֲיָא דָּא מִילְתָא: **וַיָּבֹא הַבַּיְתָה לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ,** מִנְהוֹן? (בראשית ב) **וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה,** מִנְהוֹן?

תָּנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: (דברים טז) **שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה** – הֲרֵי זֶה בָּא לְהַשְׁלִים אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת מְלָאכוֹת שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה.

רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי: בְּנֶגֶד אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת פַּעַם שֶׁכָּתוּב בְּמִשְׁכָּן **עֲבוֹדָה** וּ**מְלָאכָה.**

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא: "זֶה הַדָּבָר" – אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא (שמות לה) **אֵלֶּה הַדְּבָרִים** – דָּבָר, דִּבְרֵי, דְּבָרִים. מִיכָּן לָאָבוֹת וּלְתוֹלָדוֹת.

רַבִּי חֲנִינָא דְּצִפּוֹרִין בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: אָלֶ"ף – חַד. לָמֶ"ד – תְּלָתִין. הֵ"א חֲמִשָּׁה. דָּבָר – חַד. וּדְבָרִים – תְּרֵין. מִיכָּן לָאַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת מְלָאכוֹת שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה.

רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: מִן אַתָּרֵהּ לָא חַסֶּרָה כְּלוּם! אָלֶ"ף – חַד. לָמֶ"ד – תְּלָתִין. חֵי"ת – תְּמַנְיָא. לָא מִתְמַנְעִין רַבָּנָן דָּרְשִׁין בֵּין ה"א לְחֵי"ת.

רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ עָבְדִין הֲווֵי בְּהָדָא פִּירְקָא תְּלַת שְׁנִין, וּפְלוּג. אַפְקוּן מִינֵּיהּ אַרְבְּעִין חָסֵר אַחַת תּוֹלָדוֹת עַל כָּל חָדָא וַחָדָא.

מִן דְּאַשְׁכְּחוּן מִיסְמוֹךְ סָמְכוּן, הָא דְלָא אַשְׁכְּחוּן, מִסְמוֹךְ עָבְדוּנֵּיהּ מִשּׁוּם מַכָּה בְּפַטִּישׁ.

בְּנוֹי דְּרַבִּי חִיָּיא רוּבָּא עָבְדָן הֲווֵי בְּהָדֵין פִּירְקָא שִׁיתָּא יַרְחִין, אַפְקוּן מִינֵּיהּ שִׁית מִילִין עַל כָּל חָדָא וַחָדָא. בְּנוֹי דְּרַבִּי חִיָּיא רוּבָּא הֲווֵי בְּשִׁיטַת אֲבוּהוֹן. דְּתָנֵּי רַבִּי חִיָּיא: הַקּוֹצֵר, הַמּוֹסֵק, הַגּוֹדֵר, הַתּוֹלֵשׁ, הָאוֹרֶה – כּוּלְהוֹן מִשּׁוּם קוֹצֵר. אָמַר

[דף מ"ד ע"ב]

רַבִּי סִידוֹר: יְהוּדָא בְּרַבִּי עָבְדִין חֲוֵי בְּמַכְשִׁירִין שִׁיתָּא יַרְחִין. בְּסוֹפָהּ אָתָא חַד תַּלְמִיד מִן דְּרַבִּי סִימַאי, וּשְׁאֵיל לֵיהּ וְלָא אֲגִיבֵיהּ. אָמַר: נִיכָּר הוּא זֶה שֶׁלֹּא עָבַר עַל פִּיתְחָהּ שֶׁל תּוֹרָה.

אַרְבָּעִים אָבוֹת מְלָאכוֹת חָסֵר אַחַת. לֵיידָע מִילָּה? שֶׁאִם עָשָׂאן כּוּלָּם בְּעֶלֶם אֶחָד – חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

תָּנָא רַבִּי זַבַּאי קוּמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: זִיבַּח קִיטֵּר וְנִיסֵּךְ בְּעֶלֶם אֶחָד – חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: בַּבְלָיָא, עֲבַרְתְּ בְּיָדְךְ תְּלָתָא נַהֲרִין וְאִיתְבַּרְתְּ – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. עַד לֹא יִתְבָּרְיוּנַּהּ בְּיָדֶיהָ – יֵשׁ כָּאן **אַחַת**, וְאֵין כָּאן **הֵנָּה**. מִן דִּתְבָרָהּ בִּידֶיהָ – יֵשׁ כָּאן **הֵנָּה**, וְאֵין כָּאן **אַחַת**.

רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל בְּעָא קוֹמֵי דְּרַבִּי זְעִירָא: וְיֵהֵא חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת! כְּמָה דְּתֵימַר גַּבֵּי שַׁבָּת (שמות כ) **לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה** – כְּלָל. (שמות לה) **לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם –** פְּרָט. הֲלֹא הַכְּתוּבָה בַּכְּלָל הָיְתָה, וְיָצְאַת מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד, לוֹמַר, מַה הַכְּתוּבָה – מְיוּחֶדֶת מַעֲשֶׂה יְחִידִי וְחַיָּיבִין עָלֶיהָ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אַף כָּל מַעֲשֶׂה יְחִידִי וְחַיָּיבִין עָלֶיהָ בִּפְנֵי עַצְמוֹ!

אַף הָכָא, **לֹא תַעֲבֹדוּ** – כְּלָל. **לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם** – פְּרָט. וַהֲלֹא הִשְׁתַּחֲוָיָה בִּכְלָל הָיְתָה, וְלָמָּה יָצְאַת מִן הַכְּלָל? לְלַמֵּד, מַה הִשְׁתַּחֲוָיָה – מְיוּחֶדֶת מַעֲשֶׂה יְחִידִי וְחַיָּיבִין עָלֶיהָ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אַף כָּל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ – לְחַיֵּיב עָלָיו בִּפְנֵי עַצְמוֹ!

אָמַר לֵיהּ: בְּשַׁבָּת – כְּלָל בִּמְקוֹם אֶחָד, וּפְרָט בִּמְקוֹם אַחֵר. וּבְעַבוּ"ם – כְּלָל שֶׁהוּא בְּצַד הַפְּרָט.

אָמַר לֵיהּ: וְהָכְתִיב (שמות לה): **לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר.** (שמות כב) **זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם.** הֲרֵי כְּלָל בִּמְקוֹם אֶחָד, וּפְרָט בִּמְקוֹם אַחֵר! אָמַר לֵיהּ, בֵּינָן שֶׁאֵין אַתְּ לוֹמֵד מִצִּדּוֹ, אֲפִילּוּ מִמָּקוֹם אַחֵר אִי אַתְּ לָמֵד.

חַבְרַיָּיא אָמְרִין: לָא שַׁנְיָיא, בֵּין שֶׁכְּלָל בְּמָקוֹם אֶחָד וּפָרַט בְּמָקוֹם אַחֵר, בֵּין שֶׁכְּלָל וּפָרַט בְּמָקוֹם אֶחָד – כְּלָל וּפָרַט הוּא. בַּשַּׁבָּת, כְּלָל וְאַחַר כָּךְ פָּרַט. בְּעַכּוּ״ם, פָּרַט וְאַחַר כָּךְ כְּלָל.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר: לָא שָׁנְיָיא, בֵּין שֶׁכְּלָל וְאַחַר כָּךְ פָּרַט, בֵּין שֶׁפָּרַט וְאַחַר כָּךְ כְּלָל, בֵּין שֶׁכְּלָל וּפָרַט וּכְלָל – כְּלָל וּפָרַט הִיא. בַּשַּׁבָּת, כְּלָל בַּעֲבוֹדָתָהּ וּפָרַט בַּעֲבוֹדָתָהּ. בְּעַכּוּ״ם, כְּלָל בַּעֲבוֹדָתָהּ וּפָרַט בְּמִלֹּאכֶת הַגּוּבוֹהַּ.

אָמַר רַבִּי מָנָא: הַבָּעָרָה – שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ יָצָאת. הִשְׁתַּחֲוָיָה – לְצוֹרֶךְ יָצָאת, לְלַמֵּד עַל עַצְמָהּ שֶׁאֵינָהּ מַעֲשֶׂה.

אָתְיָא כְּהַהוּא דְּתָנֵי חִזְקִיָּה (שמות כב) **זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם.** יָצָאת זְבִיחָה לְלַמֵּד עַל הַכֹּל הִשְׁתַּחֲוָיָה לְלַמֵּד עַל עַצְמָהּ שֶׁאֵינָהּ מַעֲשֶׂה.

[דף מ״ה ע״א]

אוֹ חֶלְקָהּ דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה – מְלַמֵּד. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מַעֲשֶׂה – אֵינוֹ מְלַמֵּד! אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: הַבָּעָרָה – לְצוֹרֶךְ יָצָאת, לְלַמֵּד עַל בָּתֵּי דִינִים שֶׁלֹּא יְהוּ דָנִין בַּשַּׁבָּת.

וּמַה טַּעֲמָא? נֶאֱמַר כָּאן (שמות לה) **בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם.** וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (במדבר לה) **וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם.** מַה **מוֹשְׁבֹתֵיכֶם** שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן – בְּבָתֵּי דִינִין הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אַף **מוֹשְׁבֹתֵיכֶם** שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן – בְּבָתֵּי דִינִין הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אַבְדִּימָא: מִכַּיָּון דְּתֵימַר לְצוֹרֶךְ יָצָאת – כְּמִי שֶׁיָּצָאת שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ, וְדָבָר שֶׁיָּצָא שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ – מְלַמֵּד.

הָדָא אָמְרָה: דָּבָר אֶחָד שֶׁיָּצָא לְצוֹרֶךְ – אֵינוֹ חוֹלֵק. וְשֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ – חוֹלֵק. שְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁיָּצְאוּ מִן הַכְּלָל, מַהוּ שֶׁיַּחֲלוֹקוּ?

נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא, מִנַּיִן הַמַּעֲלָה מִבְּשַׂר חַטָּאת, וּמִבְּשַׂר אָשָׁם, וּמִבְּשַׂר קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, וּמִבְּשַׂר קָדָשִׁים קַלִּים, וּמוֹתַר הָעוֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת, וּמִן הַשָּׁאוֹר וּמִן הַדְּבַשׁ, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה? תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא ב): **כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַה׳.** הָא כָל שֶׁיֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְאִישִׁים – הֲרֵי הִיא בְּבַל תַּקְטִירוּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַל לְרַבִּי יוֹחָנָן: יָצְאוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וִילַמְּדוּ עַל הַקָּדָשִׁים לַכֶּבֶשׂ! כְּהָדָא דְתָנֵי: **הַמְּזֻבֵּחַ** (שם), אֵין לִי אֶלָּא הַמְּזֻבֵּחַ, וּמִנַּיִן לְרַבּוֹת אֶת הַכֶּבֶשׂ? תַּלְמוּד לוֹמַר **וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ.** יָכוֹל לְעֲבוֹדָה וְשֶׁלֹּא לְעֲבוֹדָה? תַּלְמוּד לוֹמַר **לְרֵיחַ נִיחֹחַ.** לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא לְעֲבוֹדָה.

אָמַר לֵיהּ: **אוֹתָם** – מִיעוּט. אֵלּוּ חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן לַכֶּבֶשׁ וְאֵין שְׁאָר כָּל הַקָּדָשִׁים חַיָּבִין עֲלֵיהֶן לַכֶּבֶשׁ. מִפְּנֵי שֶׁכָּתוּב **אוֹתָם**, הָא אֵינוֹ כָּתוּב **אוֹתָם** – מְלַמְּדִין! הָדָא אָמְרָה: שְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁיָּצְאוּ מִן הַכְּלָל – חוֹלְקִין.

אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי הִילֵּל: לַחֲלוֹק – אֵינָן חוֹלְקִין, הָא לְלַמֵּד – מְלַמְּדִין. רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן:

[דף מ"ה ע"ב]

לֹא אָמַר כֵּן. אֶלָּא רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַל לְרַבִּי יוֹחָנָן: וְיֵצְאוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וִילַמְּדוּ עַל כָּל הַקָּדָשִׁים לַכֶּבֶשׁ!

אָמַר לֵיהּ: אוֹתָם – מִיעוּט. אֵלּוּ חַיָּיבִין עֲלֵיהֶן לַכֶּבֶשׁ, וְאֵין שְׁאָר כָּל הַקָּדָשִׁים חַיָּבִין עֲלֵיהֶן לַכֶּבֶשׁ.

הָדָא אָמַר: דָּבָר אֶחָד שֶׁיָּצָא מִן הַכְּלָל, לְצוֹרֶךְ – אֵינוֹ חוֹלֵק. וְשֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ – חוֹלֵק. וּשְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁיָּצְאוּ מִן הַכְּלָל – אֵינָן חוֹלְקִין.

וּכְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל – חוֹלְקִין. דְּאָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חִייָא: דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, שְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁיָּצְאוּ מִן הַכְּלָל – חוֹלְקִין. דְּתָנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: (ויקרא יט) **לֹא תְנַחֵשׁוּ וְלֹא תְעוֹנְנוּ.** וַהֲלֹא הַנִּיחוּשׁ וְהָעִינוּן בִּכְלָל הָיוּ, וְיָצְאוּ מִן הַכְּלָל לְחִילּוּק.

כְּלָל בְּהִיכָּרֵת, וּפְרָט בְּהִיכָּרֵת? מִילְּתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרָה: כְּלָל וּפְרָט הוּא. דָּמַר רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: (ויקרא יח) **כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִן הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ.** אֲחוֹתוֹ – בַּכְּלָל הָיְתָה, וְיָצְאָה מִן הַכְּלָל, לְחִילּוּק עַל הַכְּלָל.

הֲתִיב רַבִּי אֶלְעָזָר: וְהָכְתִיב (ויקרא כ) **עֶרְוַת אֲחוֹת אִמְּךָ וַאֲחוֹת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה כִּי אֶת שְׁאֵרוֹ הֶעֱרָה.** אָמַר לֵיהּ: לְצוֹרֶךְ יָצְאַת, לִידוֹן בַּעֲרָיָיה.

אָמַר לֵיהּ: וְהָכְתִיב (שם) **וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה דָוָה וְגִלָּה אֶת עֶרְוָתָהּ אֶת מְקֹרָהּ הֶעֱרָה!** אָמַר לֵיהּ: לְצוֹרֶךְ יָצְאַת לִידוֹן בָּהּ אֶת הַמְּעָרָה כְּגוֹמֵר. שֶׁלֹּא תֹּאמַר, הוֹאִיל וְאֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ אֶלָּא מְשׁוּם טוּמְאָה – לֹא נַעֲשָׂה בּוֹ אֶת הַמְּעָרָה כְּגוֹמֵר. לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מֵימַר חַיָּיב.

אָמַר לֵיהּ: וְהָכְתִיב (שם) **וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת דֹּדָתוֹ עֶרְוַת דֹּדוֹ גִּלָּה!** אָמַר לֵיהּ: לְצוֹרֶךְ יָצְאָה, לִידוֹן בַּעֲרִירִי. הָכְתִיב (שם) **וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֵשֶׁת אָחִיו נִדָּה הִיא!** אָמַר לֵיהּ: לְצוֹרֶךְ יָצְאָה, לִידוֹן בַּעֲרִירִי. דָּמַר רַבִּי יוּדָן: כָּל הָהֵן דִּכְתִיב **עֲרִירִים יִהְיוּ** – הַוָיין בְּלֹא בָנִים. **עֲרִירִים יָמוּתוּ** – קוֹבְרִין אֶת בְּנֵיהֶן. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה:

[דף מ"ו ע"א]

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת מְגִלָּה פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה לְמַפְרֵעַ - לֹא יָצָא. וְכֵן בְּהַלֵּל, וְכֵן בְּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה. הַקּוֹרֵא אֶת הַמְּגִלָּה, וְטָעָה, וְהִשְׁמִיט בָּהּ פְּסוּק אֶחָד - לֹא יַחֲזֹר וְיִקְרָא אוֹתוֹ הַפָּסוּק בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֶלָּא מַתְחִיל מֵאוֹתוֹ הַפָּסוּק, וְגוֹמֵר עַד סוֹף. וְכֵן בְּהַלֵּל, וְכֵן בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה. נִכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמְצָאָן שֶׁקָּרְאוּ חֲצָיָהּ, וְגָמַר עִמָּהֶן - לֹא יַחֲזֹר וְיִקְרָא מֵרֹאשָׁהּ וְעַד אוֹתוֹ מָקוֹם, אֶלָּא מַתְחִיל מֵרֹאשָׁהּ וְגוֹמֵר עַד סוֹף. וְכֵן בְּהַלֵּל וְכֵן בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה.

ב. קְרָאָהּ בַּלַּיְלָה - לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי שֶׁקְּרָאָהּ בְּצִפּוֹרֵי בַּלַּיְלָה. אָמַר לוֹ: אֵין שְׁעַת הַסַּכָּנָה רְאָיָה. קְרָאָהּ עַל פֶּה - לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַעֲשֶׂה בֶּן רַבִּי מֵאִיר שֶׁהָלַךְ לְאַסְיָא לְעַבֵּר אֶת הַשָּׁנָה בְּעַסְיָא, וְלֹא הָיָה שָׁם מְגִלָּה כְּתוּבָה עִבְרִית, וּכְתָבָהּ מִלִּבּוֹ, וְקָרָא מִתּוֹכָהּ. קְרָאָהּ - בֵּין עוֹמֶד בֵּין יוֹשֵׁב בֵּין מֻטֶּה, בֵּין שֶׁהֶעֱמִיד לָהּ מְתֻרְגְּמָן וּכְתָבָהּ מִלִּבּוֹ, בֵּין שֶׁבֵּרַךְ לְפָנֶיהָ וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ, לְאַחֲרֶיהָ וְלֹא בֵּרַךְ לְפָנֶיהָ, לֹא בֵּרַךְ לְפָנֶיהָ וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ - יָצָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי מֵאִיר שֶׁקְּרָאָהּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּטְבֶרְיָא מֵישָׁב, וְהָיוּ בְּנֵי הַכְּנֶסֶת יוֹשְׁבִין, כֵּיוָן שֶׁגְּמָרָהּ מִקְּצָתָהּ - נְתָנָהּ לְאַחֵר וּבֵרַךְ עֲלֶיהָ.

ג. קְרָאָהּ בְּלַעַז - הַלָּעוּזוֹת יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן. קְרָאָהּ אַשּׁוּרִית - שׁוֹמְעִין וְשֶׁאֵין שׁוֹמְעִין יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן. לְעוֹלָם אֵין יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן, עַד שֶׁתְּהֵא כְּתוּבָה אַשּׁוּרִית, בִּלְשׁוֹן עִבְרִי עַל הַסֵּפֶר, וּבִדְיוֹ.

ד. הַכֹּל חַיָּבִין בְּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים, עֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִין, חֲלָלִים, נְתִינִין, מַמְזֵרִים, סְרִיס אָדָם וּסְרִיס חַמָּה, פְּצוּעַ דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה - כֻּלָּן חַיָּבִין. וּמוֹצִיאִין אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן. אַנְדְּרוֹגִינוֹס - מוֹצִיא אֶת מִינוֹ וְלֹא אֶת שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. טוּמְטוּם - אֵינוֹ מוֹצִיא לֹא אֶת מִינוֹ וְלֹא אֶת שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. מִי שֶׁחֲצָיוֹ עֶבֶד וְחֲצָיוֹ בֶּן חוֹרִין - אֵין מוֹצִיא, לֹא אֶת מִינוֹ וְלֹא אֶת שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים - פְּטוּרִין, וְאֵין מוֹצִיאִין אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: קָטָן הָיִיתִי, וּקְרִיתִיהָ לְמַעְלָה מֵרַבִּי טַרְפוֹן וּזְקֵנִים בְּלוֹד, וְקִלְסָנִי. אָמַר לוֹ: אֵין מְבִיאִין רְאָיָה מִן הַקָּטָן. אָמַר רַבִּי: קָטָן הָיִיתִי, וּקְרִיתִיהָ לְמַעְלָה מֵרַבִּי יְהוּדָה בְּאוּשָׁא, וְהָיוּ שָׁם זְקֵנִים וְלֹא אָמַר אֶחָד מֵהֶן דָּבָר. אָמְרוּ לוֹ: אֵין מְבִיאִין רְאָיָה מִן הַמִּתִּיר, מִכָּאן וָאֵילָךְ הִנְהִיגוּ, שֶׁיִּהוּ קְטַנִּים קוֹרִין אוֹתָהּ לָרַבִּים.

ה. מִצְוַת מְגִלָּה - מִתְּחִלָּתָהּ וְעַד סוֹפָהּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵ"אִישׁ יְהוּדִי". רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מֵ"אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה". רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: מִ"בַּלַּיְלָה הַהוּא", אֲבָל הַכֹּל מוֹדִים מִצְוָתָהּ שֶׁתְּהֵא כְתוּבָה כָּלָהּ.

ו. כָּל יוֹם הָנֵף אָסוּר בְּחָדָשׁ, כָּל יוֹם הַשְּׁבִיעִי חַיָּב בְּסָכָּה, וְכָל יוֹם הַשְּׁבִיעִי כָּשֵׁר לַלּוּלָב, כָּל יוֹם הַשְּׁמִינִי כָּשֵׁר לַמְּיָלָה, וְכָל הַלַּיְלָה כָּשֵׁר לִקְצִירַת הָעֹמֶר, וּלְהַקְטִיר חֲלָבִים וְאֵבָרִים. זֶה הַכְּלָל: דָּבָר שֶׁמְּצָוָתוֹ בַּיּוֹם - כָּשֵׁר כָּל הַיּוֹם. וְדָבָר שֶׁמְּצָוָתוֹ בַּלַּיְלָה - כָּשֵׁר כָּל הַלַּיְלָה, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתָר, וְאֵין מַחְשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בָּהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל, עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר.

ז. רַבִּי מְנַחֵם בֶּן רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָּכְרוּ רְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר - לוֹקְחִין בְּדָמָיו בֵּית הַכְּנֶסֶת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הָרְחוֹב, אֵין בּוֹ מִשּׁוּם קְדֻשָּׁה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְנוּ עִמָּהֶן פַּרְנְסֵי אוֹתָהּ הָעִיר, אֲבָל אִם הִתְנוּ עִמָּהֶן פַּרְנְסֵי אוֹתָהּ הָעִיר - רַשָּׁאִין לְשַׁנּוֹתָהּ לְכָל דָּבָר שֶׁיִּרְצוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל טַרְסַיִים שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁמָּכְרוּהָ לְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר, וְעָשָׂה בָּהּ כָּל צָרְכָּיו.

ח. הָעוֹשֶׂה תֵּבָה וּמִטְפָּחוֹת לַסֵּפֶר, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן גְּבוֹהַּ - רַשַּׁאי לְשַׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

הֶדְיוֹט, וּמְשָׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן גָּבוֹהַּ - אֵין רַשַּׁאי לְשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הֶדְיוֹט. וְכֵלִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ גָּבוֹהַּ - אַל יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הֶדְיוֹט. אֲבָל מַשְׁאִיל אָדָם מִטְפַּחְתּוֹ לַסַּפָּר, וְחוֹזֵר וְלוֹקֲחָהּ מִמֶּנּוּ. מִטְפָּחוֹת סְפָרִים - מְשַׁנִּין אוֹתָם מִסְּפָרִים לִסְפָרִים, אֲבָל לֹא לִדְבָרִים אֲחֵרִים.

ט. הָעוֹשֶׂה מְנוֹרָה וְנֵר לְבֵית הַכְּנֶסֶת, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּקַּע שָׁם הַבַּעֲלִים מֵהֶן - רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָן לְדָבָר אַחֵר. מִשֶּׁנִּשְׁתַּקַּע שָׁם הַבַּעֲלִים מֵהֶן - אֵין רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָן לְדָבָר אַחֵר. בְּנֵי הָעִיר שֶׁהָלְכוּ לְעִיר אַחֶרֶת, וּפָסְקוּ עֲלֵיהֶן צְדָקָה - נוֹתְנִין לַעֲנֵיֵּי אוֹתָהּ הָעִיר. וּכְשֶׁהֵן בָּאִין - מְבִיאִין אוֹתָהּ עִמָּהֶן. וְיָחִיד שֶׁפָּסַק צְדָקָה בְּעִיר אַחֶרֶת - תְּנָתֵן לַעֲנֵיֵּי אוֹתָהּ הָעִיר. הַפּוֹסֵק צְדָקָה - עַד שֶׁלֹּא זָכוּ בָּהּ הַפַּרְנְסִין - רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָהּ לְדָבָר אַחֵר. מִשֶּׁזָּכוּ בָּהּ הַפַּרְנְסִין - אֵין רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָהּ לְדָבָר אַחֵר אֶלָּא מִדַּעְתָּן.

י. נָכְרִי שֶׁהִקְדִּישׁ קוֹרָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְכָתוּב עָלֶיהָ "לְשֵׁם" - בּוֹדְקִין אוֹתוֹ. אִם אָמַר "לְשֵׁם הֶקְדֵּשׁ נָדַרְתִּי" - גּוֹנְזִין אוֹתוֹ. וְאִם אָמַר: "לְשֵׁם בֵּית הַכְּנֶסֶת נָדַרְתִּי" - גּוֹרְדִין מְקוֹם הַשֵּׁם, וְגוֹנְזִין אוֹתוֹ וּמְשְׁתַּמְּשִׁים בַּמּוֹתָר. כְּלֵי גָּבוֹהַּ - עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן גָּבוֹהַּ - רַשַּׁאי לְשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הֶדְיוֹט. מִשֶּׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן גָּבוֹהַּ - אֵין רַשַּׁאי לְשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הֶדְיוֹט. וְכֵלִים שֶׁנַּעֲשׂוּ מִתְּחִלָּתָן לַהֶדְיוֹט - אֵין עוֹשִׂין אוֹתָן לַגָּבוֹהַּ. אֲבָנִים וְקוֹרוֹת שֶׁחָצָבָן מִתְּחִלָּה לַהֶדְיוֹט - אֵין בּוֹנִין אוֹתָן בְּהַר הַבַּיִת. אֲבָנִי הֵיכָל וַעֲזָרוֹת שֶׁנִּפְגְּמוּ - אֵין לָהֶם פְּדְיוֹן, וּטְעוּנִין גְּנִיזָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק שֶׁלָּקַח בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל אֶלְכְּסַנְדְּרִיָּא שֶׁהָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם, וְהָיָה עוֹשֶׂה בָּהּ כָּל חֻפְצוֹ, לֹא אָסְרוּ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁם הָרִאשׁוֹן קָרוּי עָלָיו.

יא. בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת - אֵין נוֹהֲגִין בָּהֶן קַלּוּת רֹאשׁ, לֹא יִכָּנֵס לָהֶן: לֹא בַּחַמָּה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַצִּינָה מִפְּנֵי הַצִּנָּה, וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, וְאֵין אוֹכְלִין בָּהֶן, וְאֵין שׁוֹתִין בָּהֶן, וְאֵין יְשֵׁנִין בָּהֶן, וְאֵין מְטַיְּלִין בָּהֶן, וְאֵין נֵאוֹתִין בָּהֶן, אֲבָל קוֹרִין וְשׁוֹנִין וְדוֹרְשִׁין בָּהֶן. בְּהֶסְפֵּד שֶׁל רַבִּים - מַסְפִּיד בָּהֶן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּיִשּׁוּבָן, אֲבָל בְּחָרְבָּנָן - מַנִּיחִין אוֹתָן, וּמְגַדְּלִין בָּהֶן עֲשָׂבִים מִפְּנֵי עִגְמַת נֶפֶשׁ.

מַסֶּכֶת מְגִלָּה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א רֹאשׁ חֹדֶשׁ אָדָר שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת קוֹרִין פָּרָשַׁת שְׁקָלִים, וּמַפְטִירִין (מִלְכִים-ב יב) פָּרָשַׁת שְׁקָלִים שֶׁבִּיהוֹיָדָע הַכֹּהֵן. אֵיזוֹ הִיא שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה? כָּל שֶׁרֹאשׁ חֹדֶשׁ אָדָר חָל לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ, אֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. בַּשְּׁנִיָּה "זָכוֹר". וּמַפְטִירִין (שְׁמוּאֵל-א טו): "כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עֲמָלֵק לְיִשְׂרָאֵל". אֵיזוֹ הִיא שַׁבָּת שְׁנִיָּה? כָּל שֶׁחָל פּוּרִים לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ, וַאֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. בַּשְּׁלִישִׁית - פָּרָה אֲדֻמָּה, וּמַפְטִירִין (יְחֶזְקֵאל לו): "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם". אֵיזוֹ הִיא שַׁבָּת שְׁלִישִׁית? כָּל שֶׁשְּׁמוּכָה לְפוּרִים מֵאַחֲרָיו. רְבִיעִית - "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים", וּמַפְטִירִין (יְחֶזְקֵאל מה): "כֹּה אָמַר ה' בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ", אֵיזוֹ הִיא שַׁבָּת רְבִיעִית? כָּל שֶׁחָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן חָל לִהְיוֹת בְּתוֹכָהּ, וַאֲפִלּוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת.

ב. הָיְתָה פָּרָשַׁת שְׁקָלִים סְמוּכָה לַאֲדָר הָרִאשׁוֹן, בֵּין מִלְפָנֶיהָ בֵּין מִלְאַחֲרֶיהָ - קוֹרִין אוֹתָהּ וְחוֹזְרִין וְכוֹפְלִין אוֹתָהּ. וְכֵן בַּשְּׁנִיָּה, וְכֵן בַּשְּׁלִישִׁית, וְכֵן בִּרְבִיעִית, וְכֵן בְּפוּרִים, שׁוֹאֲלִים הִלְכוֹת פֶּסַח בְּפֶסַח, וְהֲלָכוֹת עֲצֶרֶת בַּעֲצֶרֶת. הִלְכוֹת חַג בֶּחָג. בְּבֵית הַוַּעַד שׁוֹאֲלִים בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח קוֹדֶם לְפֶסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שִׁתֵּי שַׁבָּתוֹת.

ג. יוֹם-טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, קוֹרִין בְּפָרָשַׁת הַמּוֹעֲדוֹת, וּמַפְטִירִין בְּפֶסַח גְּלֻגָּל. וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַפֶּסַח - מְלַקֵּט וְקוֹרֵא מַעֲנְיָנוֹ שֶׁל פֶּסַח, יוֹם-טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח - קוֹרִין

תּוֹסֶפְתָּא

״וַיְהִי בְּשַׁלַּח״, וּמַפְטִירִין ״וַיְדַבֵּר דָּוִד״. בַּעֲצֶרֶת קוֹרִין (דְּבָרִים טו): ״שָׁבֻעָה שָׁבוּעֹת״, וּמַפְטִירִין בַּחֲבַקּוּק. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: ״בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי״. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (וַיִּקְרָא כג): ״דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ״ וְגוֹ׳. וְיֵשׁ אוֹמְרִים (בְּרֵאשִׁית כא): ״וַה׳ פָּקַד אֶת שָׂרָה״. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים קוֹרִין ״אַחֲרֵי מוֹת״, וּמַפְטִירִין (בַּמִּדְבָּר כט): ״בֶּעָשׂוֹר״, שִׁבְחָמֵשׁ הַפְּקוּדִים, יוֹם-טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג קוֹרִין בְּפָרָשַׁת מוֹעֲדוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים. וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הֶחָג בְּקָרְבָּנוֹת הֶחָג, בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת וְגוֹ׳, בַּשֵּׁנִי (בַּמִּדְבָּר כט): ״בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי בַּשְּׁלִישִׁי בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי״ וְכוּ׳, יוֹם-טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג, קוֹרִין כָּל הַבְּכוֹר מִצְוֹת וְחֻקִּים וּבְכוֹר.

ד. בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁל חֲנֻכָּה קוֹרִין (בַּמִּדְבָּר כח): ״וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם״, מָקוֹם שֶׁמַּפְסִיקִין בְּשַׁבָּת שַׁחֲרִית - שָׁם קוֹרִין בַּמִּנְחָה, בַּמִּנְחָה - שָׁם קוֹרִין בְּשֵׁנִי. בְּשֵׁנִי - שָׁם קוֹרִין בַּחֲמִישִׁי. בַּחֲמִישִׁי - שָׁם קוֹרִין לְשַׁבָּת הַבָּאָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מָקוֹם שֶׁמַּפְסִיקִין בְּשַׁבָּת שַׁחֲרִית - שָׁם קוֹרִין בְּמִנְחָה. וּבַשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וּלְשַׁבָּת הַבָּאָה.

ג,ה בְּיוֹם-טוֹב - חֲמִשָּׁה, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - שִׁשָּׁה, בְּשַׁבָּת - שִׁבְעָה; אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן; דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: בְּיוֹם-טוֹב - חֲמִשָּׁה. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - שִׁבְעָה. וּבַשַּׁבָּת - שִׁשָּׁה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן. הַכֹּל עוֹלִין לְמִנְיַן שִׁבְעָה, אֲפִלּוּ קָטָן, וַאֲפִילּוּ אִשָּׁה. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: אִשָּׁה לֹא תִקְרָא בַּתּוֹרָה מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצִּבּוּר.

ו. בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁאֵין לָהֶם מִי שֶׁיִּקְרָא, אֶלָּא אֶחָד עוֹמֵד וְקוֹרֵא וְיוֹשֵׁב, אֲפִלּוּ שִׁבְעָה פְּעָמִים. בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל לָעוּזוֹת, אִם יֵשׁ לָהֶם מִי שֶׁיִּקְרָא עִבְרִית - פּוֹתְחִין עִבְרִית, וְחוֹתְמִין. אִם יֵשׁ לָהֶם אַחֵר - מִי שֶׁיִּקְרָא הוּא קוֹרֵא.

ז. אֵין עוֹשִׂין מַעֲמָד וּמוֹשָׁב פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה פְּעָמִים, וְאֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת אֲבֵלִים פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה. וְאֵין מַעֲמָד פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, וְאֵין אֲבֵלִים מִן הַמִּנְיָן. אֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת חֲתָנִים פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה, וַחֲתָנִים מִן הַמִּנְיָן. אוֹמְרִים בִּרְכַּת חֲתָנִים, בֵּין בִּסְעוּדַת אֵרוּסִין, בֵּין בִּסְעוּדַת נִשּׂוּאִין, בֵּין בַּחוֹל בֵּין בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם בָּאוּ פָּנִים חֲדָשׁוֹת - אוֹמְרִים בִּרְכַּת חֲתָנִים. וְאִם לָאוּ - אֵין אוֹמְרִים בִּרְכַּת חֲתָנִים.

ח. אֵימָתַי מְסַיְּעִין עַל הַחֹדֶשׁ? - לְאוֹר עִבּוּרוֹ. כֵּיצַד? חָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת וְשַׁבָּת - מְסַיְּעִין עָלָיו לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק: כָּךְ הָיוּ חֲבוּרוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם נוֹהֲגִין, אֵלּוּ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה וְאֵלּוּ לְבֵית הָאֵבֶל, אֵלּוּ לִסְעוּדַת אֵרוּסִין וְאֵלּוּ לְבֵית הָאֵבֶל, אֵלּוּ לִסְעוּדַת נִשּׂוּאִין, אֵלּוּ לְשָׁבוּעַ הַבֵּן וְאֵלּוּ לְלִקּוּט עֲצָמוֹת. שָׁבוּעַ הַבֵּן וְלִקּוּט עֲצָמוֹת - שָׁבוּעַ הַבֵּן קוֹדֵם לְלִקּוּט עֲצָמוֹת. בֵּית הַמִּשְׁתֶּה וּבֵית הָאֵבֶל - בֵּית הַמִּשְׁתֶּה קוֹדֵם לְבֵית הָאֵבֶל. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הָיָה מַקְדִּים בֵּית הָאֵבֶל לְכֻלָּם, שֶׁנֶּאֱמַר (קֹהֶלֶת ז, ב): ״טוֹב לָלֶכֶת אֶל בֵּית אֵבֶל מִלֶּכֶת אֶל בֵּית הַמִּשְׁתֶּה״. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָה: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): ״וְהַחַי יִתֵּן אֶל לִבּוֹ״? - עֲבֵד דַּיעַבְדִּין לָךְ, לְוַיֶּה דִּילְוַוּן לָךְ, סְפֹד דִּיסְפְּדוּנָךְ קְבֹר דִּיקְבְּרוּנָךְ[1].

ט. אֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה פָּחוֹת מִשִּׁלְשָׁה פְּסוּקִין בְּכָרָךְ אֶחָד, אִם הָיְתָה פָּרָשָׁה שֶׁל אַרְבַּע וְשֶׁל חֲמִשָּׁה - הֲרֵי זֶה קוֹרֵא אֶת כֻּלָּהּ. הָיְתָה פָּרָשָׁה שֶׁל חֲמִשָּׁה וְקָרָא שִׁלְשָׁה, וְהִנִּיחַ אֶת הַשְּׁנַיִם, הָעוֹמֵד אַחֲרָיו לִקְרֹא - קוֹרֵא אוֹתָן. שְׁנַיִם וְעוֹד שְׁלִשָּׁה בְּפָרָשָׁה אַחֶרֶת, אִם הָיְתָה פָּרָשָׁה שֶׁל אַרְבָּעָה וְשֶׁל חֲמִשָּׁה - הֲרֵי

---

[1] עֲשֵׂה שֶׁיַּעֲשׂוּ לְךָ, לַוֵּה שֶׁיְּלַוּוּ אוֹתָךְ, סְפוֹד שֶׁיִּסְפְּדוּ אוֹתָךְ.

תּוֹסֶפְתָּא

זֶה כּוֹרֵא אֶת כֻּלָּהּ. אֵין מַפְטִירִין בַּנָּבִיא פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה פְּסוּקִים בְּכֶרֶךְ אֶחָד. אִם הָיְתָה פָּרָשָׁה שֶׁל אַרְבָּעָה וְשֶׁל חֲמִשָּׁה פְּסוּקִין - הֲרֵי זֶה כּוֹרֵא אֶת כֻּלָּהּ. הַמְקַצֵּר - הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח. וְאִם הָיוּ שְׁלֹשְׁתָּן שָׁלֹשׁ פָּרָשִׁיוֹת, כְּגוֹן (יְשַׁעְיָה נב, ג-ה): "כִּי כֹה אָמַר ה' חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם ... כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים מִצְרַיִם יָרַד עַמִּי בָרִאשֹׁנָה ... וְעַתָּה מַה לִּי פֹה נְאֻם ה'" - קוֹרֵא אֶחָד אֶחָד.

י. אֵין מְשַׁיְּרִין בְּסוֹף הַסֵּפֶר, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּקְרְאוּ שִׁבְעָה, שֶׁיֵּר כְּדֵי שֶׁיִּקְרְאוּ שִׁשָּׁה - קוֹרֵא אוֹתָן שִׁשָּׁה, וְעוֹד שִׁבְעָה בְּחֲמִשׁ אַחֵר. אֵין מְשַׁיְּרִין בְּסוֹף הַתּוֹרָה, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּקְרְאוּ שִׁבְעָה. שִׁיֵּר כְּדֵי שֶׁיִּקְרְאוּ שִׁשָּׁה וְקָרְאוּ אוֹתָן שִׁשָּׁה - חוֹזֵר הָעִנְיָן הָרִאשׁוֹן וְקוֹרֵא אוֹתָן שִׁבְעָה.

יא. מְדַלְּגִין בַּנָּבִיא וְאֵין מְדַלְּגִין בַּתּוֹרָה. אֵין מְדַלְּגִין מִנָּבִיא לְנָבִיא, וּבְנָבִיא שֶׁל שָׁנִים עָשָׂר - מְדַלֵּג, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְדַלֵּג מִסּוֹף הַסֵּפֶר לְתָחִלָּתוֹ.

יב. גּוֹלְלִין סֵפֶר תּוֹרָה בְּמַטְפְּחוֹת חֲמָשִׁין, וְחֲמָשִׁין בְּמַטְפְּחוֹת נְבִיאִים וּכְתוּבִים. אֲבָל לֹא נְבִיאִים וּכְתוּבִים בְּמַטְפְּחוֹת חֲמָשִׁין, וְלֹא חֲמָשִׁין בְּמַטְפְּחוֹת סֵפֶר תּוֹרָה. מַנִּיחִין תּוֹרָה עַל גַּבֵּי תּוֹרָה, וְתוֹרָה עַל גַּבֵּי חֲמָשִׁין. תּוֹרָה וְחֲמָשִׁין עַל גַּבֵּי נְבִיאִים וּכְתוּבִים אֲבָל לֹא נְבִיאִים וּכְתוּבִים עַל גַּבֵּי חֲמָשִׁין, וְלֹא חֲמָשִׁים עַל גַּבֵּי תּוֹרָה.

יג. אֶחָד כּוֹרֵא בְּתוֹרָה וְאֶחָד מְתַרְגֵּם, לֹא יְהֵא אֶחָד כּוֹרֵא וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין, וְלֹא שְׁנַיִם כּוֹרִין וְאֶחָד מְתַרְגֵּם, וְלֹא שְׁנַיִם כּוֹרִין וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין. אֶחָד כּוֹרֵא בַּנָּבִיא וְאֶחָד מְתַרְגֵּם. אֶחָד כּוֹרֵא וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין, אֲבָל לֹא שְׁנַיִם כּוֹרִין וְאֶחָד מְתַרְגֵּם, וְלֹא שְׁנַיִם כּוֹרִין וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין. אֶחָד כּוֹרֵא מְגִלָּה וְאֶחָד מְתַרְגֵּם. אֶחָד כּוֹרֵא וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין. שְׁנַיִם כּוֹרִין וְאֶחָד מְתַרְגֵּם. שְׁנַיִם כּוֹרִין וּשְׁנַיִם מְתַרְגְּמִין. קָטָן מְתַרְגֵּם עַל יְדֵי גָּדוֹל, אֲבָל אֵין כָּבוֹד שֶׁיִּתְרַגֵּם גָּדוֹל עַל יְדֵי קָטָן, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ז, א): "וְאַהֲרֹן אָחִיךָ יִהְיֶה נְבִיאֶךָ", חַזַּן הַכְּנֶסֶת לֹא יִקְרָא עַד שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ אֲחֵרִים. וְכֵן רֹאשׁ בֵּית הַכְּנֶסֶת - לֹא יִקְרָא עַד שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ אֲחֵרִים, שֶׁאֵין אָדָם מְבַזְבֵּז לְעַצְמוֹ, חַזַּן הַכְּנֶסֶת הָעוֹמֵד לִקְרוֹת - אֶחָד עוֹמֵד וּמְחַזֵּק לוֹ עַד שָׁעָה שֶׁיִּקְרָא.

יד. כֵּיצַד הָיוּ זְקֵנִים יוֹשְׁבִין? פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הָעָם וַאֲחוֹרֵיהֶן כְּלַפֵּי קֹדֶשׁ, כְּשֶׁמַּנִּיחִין אֶת הַתֵּבָה - פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הָעָם, וַאֲחוֹרֵיהֶם כְּלַפֵּי קֹדֶשׁ, כְּשֶׁהַכֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים כַּפֵּיהֶם - פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי הָעָם וַאֲחוֹרֵיהֶן כְּלַפֵּי קֹדֶשׁ, חַזַּן הַכְּנֶסֶת פָּנָיו כְּלַפֵּי קֹדֶשׁ, וְכָל הָעָם פְּנֵיהֶם כְּלַפֵּי קֹדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ח, ד): "וַתִּקָּהֵל הָעֵדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד". אֵין פּוֹתְחִין פִּתְחֵי בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת אֶלָּא לַמִּזְרָח, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בַּהֵיכָל שֶׁהָיָה פָּתוּחַ לַמִּזְרָח, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר ג, לח): "וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִזְרָחָה"; אֵין בּוֹנִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּגוֹבְהָהּ שֶׁל עִיר, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי א, כא): "בְּרֹאשׁ הֲמוֹיוֹת תִּקְרָא".

טו. אֵיזוֹ הִיא קִימָה שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה (וַיִּקְרָא יט, לב): "מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם"? עוֹמֵד מִפָּנָיו בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלּוֹ. אֵיזֶה הוּא הָדוּר שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה (שָׁם): "וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן"? לֹא עוֹמֵד בִּמְקוֹמוֹ, וְלֹא מְדַבֵּר בִּמְקוֹמוֹ, וְלֹא סוֹתֵר אֶת דְּבָרָיו, נוֹהֵג בּוֹ מוֹרָא וְיִרְאָה בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, וּבְכַנִּיסָה וּבִיצִיאָה, וְהֵן קוֹדְמִין לְכָל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים א, טו): "וָאֶתֵּן אוֹתָם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם". הַיּוֹצֵא לְמִלְחֶמֶת הָרְשׁוּת - חוֹפֵר וְיוֹשֵׁב חוֹפֵר וּמְכַסֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כג, יד): "וְחָפַרְתָּה בָּהּ וְשַׁבְתָּ" וְגוֹ'. הַמֵּסִיחַ אֶת רַגְלָיו - פָּנָיו כְּלַפֵּי הָעָם. הַמַּטִּיל אֶת הַמַּיִם - אֲחוֹרָיו כְּלַפֵּי קֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? מִן הַצּוֹפִין וְלִפְנִים, אֲבָל מִן הַצּוֹפִין וְלַחוּץ אֵין צָרִיךְ.

טז. הַפּוֹרֵס עַל שְׁמַע, וְהַמְבָרֵךְ עַל הַמִּצְוֹת, וְעַל הַפֵּרוֹת - הֲרֵי זֶה לֹא יַעֲנֶה אַחַר עַצְמוֹ 'אָמֵן'. אִם עָנָה - הֲרֵי זֶה דֶּרֶךְ בּוּרוּת, אֵין עוֹנִין אָמֵן, לֹא יְתוֹמָה וְלֹא קְטוּפָּה. בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר: הָעוֹנֶה אָמֵן יְתוֹמָה - יִהְיוּ בָנָיו

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

יְתוֹמִים. קְטוֹפָה - יִתְקַטְפוּ יָמָיו. אֲרֻכָּה - יַאֲרִיךְ יָמִים וְשָׁנִים.

יז. פּוֹתֵחַ, פּוֹרֵס עַל שְׁמַע וּמִתְרַגֵּם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יְהֵא זָהִיר בְּעַצְמוֹ שֶׁלֹּא יִתְגָּלֶה. סוּמָא, פּוֹרֵס עַל שְׁמַע וּמִתְרַגֵּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא רָאָה מְאוֹרוֹת מִיָּמָיו - לֹא יִפְרֹס עַל שְׁמַע. אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵבֵּה דָּרַשׁוּ בַּמֶּרְכָּבָה וְלֹא רָאוּ אוֹתָהּ מֵעוֹלָם. כֹּהֵן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּם בְּפָנָיו בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו - הֲרֵי זֶה לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו, מִפְּנֵי שֶׁהָעָם מִסְתַּכְּלִין בּוֹ. וְאִם הָיָה חֵבֶר עִיר - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. הֲרֵי שֶׁהָיָה מְעַטֵּף בְּמַעֲפֶרֶת וּבַלַּפִּידִים, אֵין כָּבוֹד שֶׁיִּקְרָא וְיִתַּרְגֵּם וְיַעֲבֹר לִפְנֵי הַתֵּבָה וְיִשָּׂא אֶת כַּפָּיו.

יח. הַתּוֹלָה מְזוּזָתוֹ בְּתוֹךְ פִּתְחוֹ - סָכָנָה וְאֵין בָּהּ מִצְוָה, נָתָנָהּ בַּמַּקֵּל וּתְלָאָהּ אַחַר הַדֶּלֶת - סַכָּנָה וְאֵין בָּהּ מִצְוָה. שֶׁל בֵּית מוֹנְבַז הַמֶּלֶךְ הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן בְּפוּנְדָּקָאוֹת.

יט. יֵשׁ נִקְרָאִין וּמִתְרַגְּמִין, נִקְרָאִין וְלֹא מִתְרַגְּמִין, לֹא נִקְרָאִין וְלֹא מִתְרַגְּמִין. מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית - נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם, מַעֲשֶׂה לוֹט וּשְׁתֵּי בְּנוֹתָיו - נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם. מַעֲשֶׂה יְהוּדָה וְתָמָר - נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם, מַעֲשֶׂה עֶגֶל רֹאשׁוֹן - נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם. הַקְהֵלוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה - נִקְרָאִין וּמִתְרַגְּמִין, לֹא יְהֵא אֶחָד מַתְחִיל וְאֶחָד גּוֹמֵר, אֶלָּא הַמַּתְחִיל - הוּא גּוֹמֵר אֶת כֻּלָּן. אַזְהָרוֹת וְעוֹנְשִׁין שֶׁבַּתּוֹרָה - נִקְרָאִין וּמִתְרַגְּמִין. מַעֲשֶׂה אַמְנוֹן וְתָמָר - נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם. מַעֲשֶׂה אַבְשָׁלוֹם בְּפִלַּגְשֵׁי אָבִיו - נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם. מַעֲשֶׂה פִּלֶגֶשׁ בַּגִּבְעָה, נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם (יְחֶזְקֵאל טז, ב): "הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַיִם" - נִקְרָא וּמִתְרַגֵּם. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה קוֹרֵא לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר "הוֹדַע אֶת יְרוּשָׁלַיִם", וּמִתְרַגֵּם. אָמַר לוֹ: צֵא וְהוֹדִיעַ תּוֹעֲבוֹתֶיהָ שֶׁל אִמָּךְ! וְהַמֶּרְכָּבָה - קוֹרִין אוֹתָהּ לָרַבִּים. מַעֲשֶׂה רְאוּבֵן נִקְרָא וְלֹא מִתְרַגֵּם, וּמַעֲשֶׂה בְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה בְּכָבוּל, וְהָיָה קוֹרֵא הַחַזָּן (בְּרֵאשִׁית לה, כב): "וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה" וְגוֹ' וַיִּהְיוּ בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר" וְאָמַר לַמְתַרְגֵּם: 'אַל תְּתַרְגֵּם אֶלָּא אַחֲרוֹן'! וְשִׁבְּחוּהוּ חֲכָמִים. מַעֲשֶׂה עֶגֶל הַשֵּׁנִי נִקְרָא וְלֹא מִתְרַגֵּם. אֵלּוּ הֵן מַעֲשֶׂה עֶגֶל הַשֵּׁנִי: מִן "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן מַה עָשָׂה לְךָ הָעָם הַזֶּה" (שְׁמוֹת לב, כא) עַד "וַיָּרֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם כִּי פָרוּעַ הוּא" וְגוֹ' (שָׁם שָׁם, כה). וְעוֹד כְּתוּב אַחֵר (שָׁם שָׁם, לה): "וַיִּגֹּף ה' אֶת הָעָם" וְגוֹ'; מִכָּאן אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: אֵין אָדָם רַשַּׁאי לְהָשִׁיב עַל הַקַּלְקָלָה, שֶׁמִּתְּשׁוּבָה שֶׁהֵשִׁיב אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה פָּקְרוּ הָאֶפִּיקוֹרְסִים. בִּרְכַּת כֹּהֲנִים - נִקְרָאִין וְלֹא מִתְרַגְּמִין. מַעֲשֶׂה דָּוִד וַאֲמְנוֹן - נִקְרָא וְלֹא מִתְרַגֵּם, וְהַסּוֹפֵר מְלַמֵּד כְּדַרְכּוֹ.

כ. כָּל הַמִּקְרָאוֹת הַכְּתוּבוֹת לְגֵנַאי - קוֹרִין אוֹתָן לְשֶׁבַח, כְּגוֹן (דִּבְרִים כח, ל): "אִשָּׁה תְאָרֵשׂ וְאִישׁ אַחֵר יִשְׁגָּלֶנָּה"; כָּל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב 'יִשְׁגָּלֶנָּה' קוֹרִין אוֹתוֹ 'יִשְׁכְּבֶנָּה', כְּגוֹן (דִּבְרִים כח, כז): "בִּשְׁחִין מִצְרַיִם וּבַעְפָלִים" כָּל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב 'בַּעְפָלִים' קוֹרִין אוֹתוֹ 'בַּטְּחֹרִים', וּכְגוֹן (מְלָכִים-ב ו, כה): "וַרֹבַע הַקַּב דְּבְיוֹנִים בַּחֲמִשָּׁה כָסֶף"; (יְשַׁעְיָה לו, יב): "לֶאֱכֹל אֶת צוֹאָתָם וְלִשְׁתּוֹת אֶת מֵימֵי רַגְלֵיהֶם"; (מְלָכִים-ב י, כז): "וַיְשַׂמְּהוּ לְמַחֲרֹאוֹת - לְמוֹצָאוֹת". רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: "וַיְשַׂמְּהוּ לְמַחֲרֹאוֹת" קוֹרִין אוֹתוֹ כִּכְתָבוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְּנַאי.

כא. כְּתָב הַנִּכְתָּב לְיָחִיד - אֵין מְכַנִּין אוֹתָהּ לָרַבִּים, לָרַבִּים - אֵין מְכַנִּין אוֹתָהּ לְיָחִיד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמְתַרְגֵּם פָּסוּק כְּצוּרָתוֹ - הֲרֵי זֶה בַּדַּאי, וְהַמּוֹסִיף - הֲרֵי זֶה מְגַדֵּף. תַּרְגְּמָן הָעוֹמֵד לִפְנֵי חָכָם - אֵינוֹ רַשַּׁאי לֹא לִפְחוֹת וְלֹא לְהוֹסִיף וְלֹא לְשַׁנּוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן יִהְיֶה אָבִיו אוֹ רַבּוֹ.

מַסֶּכֶת מוֹעֵד קָטָן פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. מַעְיָן הַיּוֹצֵא בַּתְּחִלָּה, מַשְׁקִין מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ שָׁדֶה בֵּית הַבַּעַל; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין מַשְׁקִין מִמֶּנּוּ אֶלָּא שָׂדֶה בֵּית הַשַּׁלְחִין שֶׁחָרְבָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: לֹא כָךְ וְלֹא כָךְ, יֶתֶר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

יְהוּדָה: לֹא יְפַנֶּה אָדָם אֲמַת הַמַּיִם, וְיַשְׁקֶה לְגִנָּתוֹ וּלְחָרְבָתוֹ בְּחוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד. אֵין מְמַלְּאִין וּמַשְׁקִין בַּקִּילוֹן, וַאֲפִלּוּ מִן הַבְּרֵכָה שֶׁנִּתְמַלְּאת בַּקִּילוֹן, אֲבָל בְּרֵכָה שֶׁנּוֹטֶפֶת מִשָּׁדֶה בֵּית הַשְּׁלָחִין זוֹ - מָתָר לְהַשְׁקוֹת מִמֶּנָּה שָׂדֶה בֵּית הַשְּׁלָחִין אַחֶרֶת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: שְׁתֵּי עֲרוּגוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ - לֹא יִדְלֶה מִן הַתַּחְתּוֹנָה וְיַשְׁקֶה לָעֶלְיוֹנָה, אֲבָל מַשְׁקֶה הוּא מִן הָעֶלְיוֹנָה לַתַּחְתּוֹנָה, יֶתֶר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֲפִלּוּ עֲרוּגָה אַחַת, חֲצָיָהּ נָמוּךְ וְחֶצְיָהּ גָּבוֹהַּ - לֹא יִדְלֶה מִמָּקוֹם נָמוּךְ שֶׁבָּהּ וּמַשְׁקֶה, לְמָקוֹם גָּבוֹהַּ שֶׁבָּהּ. אֲבָל מְזַלֵּף הוּא מִן הַגָּבוֹהַּ שֶׁבָּהּ עַל הַנָּמוּךְ שֶׁבָּהּ וּמַשְׁקֶה, מַרְבִּיצִין שָׂדֶה בֵּית הַשְּׁלָחִין בַּמּוֹעֵד.

ב. אֵלּוּ הֵן עֲגִיּוֹת: בְּדִידִין[2] שֶׁבְּעִקְּרֵי הַזֵּיתִים, וְשֶׁבְּעִקְּרֵי אִילָנוֹת - מְתָּרִין. וּמְמַשְׁמְשִׁין בַּקָּנִים. דָּבָר הָאָבֵד עוֹשִׂין אוֹתוֹ בַּמּוֹעֵד, דָּבָר שֶׁאֵינוֹ אָבֵד - אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ בַּמּוֹעֵד, מוֹכֵר אָדָם עֶגְתּוֹ שֶׁל מַיִם לַנָּכְרִי, וּמַחֲלִיף עִמּוֹ מִשָּׁבָּת לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

ג. אֵין חוֹפְרִין בּוֹרוֹת שִׂיחִין וּמְעָרוֹת בַּמּוֹעֵד, אֲבָל מְחַנְּכִין וּמְתַקְּנִין אוֹתָן. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בַּמּוֹעֵד, וְדִבְרֵי חֲכָמִים בַּשְּׁבִיעִית. כֵּיצַד כְּדַרְכּוֹ? חוֹפֵר בְּגוּמָא וְתוֹלֶה בָּהּ מְצוּדָּה. כֵּיצַד שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ? תּוֹחֵב בְּשִׂפּוּד וּמַכֶּה בְּקַרְדֹּם וּמְרַדֵּד אֲדָמָה תַּחְתָּיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כְּשֶׁאָמְרוּ מִשְּׁדֶה לָבָן שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּשִׂדֶה לָבָן הַסְּמוּכָה לָעִיר, אֲבָל בְּשִׂדֶה לָבָן הַסְּמוּכָה לְשִׂדֶה אִילָן, אֲפִלּוּ כְּדַרְכּוֹ - שֶׁמָּא יֵצְאוּ מִשָּׂדֶה לָבָן, וְיַחְרִיבוּ אֶת הָאִילָנוֹת. צָדִין אֶת הָאַיָּשׁוֹת, וְאֶת הָעַכְבָּרִים מִשָּׂדֶה לָבָן, וּמִשָּׂדֶה הָאִילָן כְּדַרְכּוֹ, וּמַחֲרִיבִין חוֹרֵי הַנְּמָלִים. כֵּיצַד מַחֲרִיבִין? רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אוֹמֵר:

[2] גּוּמּוֹת עֲגוּלוֹת סָבִיב הָאִילָן וּמַיִם בְּתוֹכָן.

הַשָּׁלֵם

מֵבִיא עָפָר מֵחוֹרוֹ שֶׁל זֶה וְנוֹתֵן לְחוֹרוֹ שֶׁל זֶה, וְהֵן חוֹנְקִין זֶה אֶת זֶה. מַרְבִּיצִין מַיִם עַל גַּבֵּי פִּשְׁתָּן מִפְּנֵי עַקְרָב. וּנְחִיל שֶׁל דְּבוֹרִים שֶׁבָּרַח - מַחֲזִירִין אוֹתָן לִמְקוֹמוֹ.

ד. מִי שֶׁהָיָה כָּתְלוֹ גוֹחֶה לִרְשׁוּת הָרַבִּים - סוֹתְרוֹ וּבוֹנֶה אוֹתוֹ, מִפְּנֵי סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. חוֹמַת הָעִיר שֶׁנִּפְרְצָה - גּוֹדְרִין אוֹתָהּ. גְּדֵרוּהָ וְנִפְרְצָה - אֵין גּוֹדְרִין אוֹתָהּ. אִם הָיְתָה סְמוּכָה לַסָּפָר - סוֹתְרָהּ וּבוֹנֶה כְּדַרְכּוֹ.

ה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הַנִּגָּעִים לְהָקֵל וְלֹא לְהַחְמִיר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לֹא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחְמִיר, שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר נְזָקֵק לוֹ לְהָקֵל - נְזָקֵק לוֹ אַף לְהַחְמִיר. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר בְּמַסְגֵּר, וְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּמַחְלָט. אֵיזֶה הוּא חִנּוּךְ הַקְּרוּעוֹת? מַאֲרִיךְ בָּהּ וּמַרְחִיב בָּהּ. אֵיזוֹ הִיא נִבְרֶכֶת? זוֹ הִיא בָּקִיעַ3, מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה: בְּסִיד שֶׁיָּכוֹל לְגוֹמְרָהּ, שֶׁמַּדְרִין אוֹתָהּ בַּמּוֹעֵד.

ו. אֵין מְקַדְּשִׁין נָשִׁים בַּמּוֹעֵד. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר, שֶׁמָּא יְקַדְּמֶנּוּ אַחֵר בְּרַחֲמִים. מְמָאנִין, וּמְגָרְשִׁין, וְחוֹלְצִין, וּמְיַבְּמִין בַּמּוֹעֵד.

ז. מְלַקֵּט אָדָם עֵצִים וַעֲשָׂבִים, בֵּין מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ בֵּין מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אוּמָן. וְטוֹחֲנִין בַּמּוֹעֵד לְצֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. דָּבָר הָאָבֵד - עוֹשִׂין אוֹתוֹ בַּמּוֹעֵד. דָּבָר שֶׁאֵין אָבֵד - אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ בַּמּוֹעֵד. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּתָלוּשׁ, אֲבָל בִּמְחֻבָּר - אַף דָּבָר הָאָבֵד - אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ בַּמּוֹעֵד. אִם אֵין לוֹ מַה יֹּאכַל - קוֹצֵר וּמְעַמֵּר, וְזוֹרֶה וּבוֹרֵר, וְטוֹחֵן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יָדוּשׁ בַּפֵּרוֹת.

ח. לוֹקְחִים מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שָׂדוֹת בָּתִּים וּכְרָמִים, בְּהֵמָה וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַצִּיל מִיָּדָם, וְכוֹתֵב וּמַעֲלֶה

[3] בְּרֵכָה גְּדוֹלָה עֲשׂוּיָה בָּהָר שֶׁיִּכָּנְסוּ הַמַּיִם לְתוֹכוֹ.

תּוֹסֶפְתָּא

בְּעַרְכָאִין בַּשַּׁבָּת, וְאִם הָיָה כֹּהֵן - מְטַמֵּא לָהֶם וְיוֹצֵא לְדוּן עֲלֵיהֶם בְּחוּצָה לָאָרֶץ, וּכְשֵׁם שֶׁמְּטַמֵּא בְּחוּצָה לָאָרֶץ - כָּךְ מְטַמֵּא בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, וּמְטַמֵּא לִלְמֹד תּוֹרָה וְלִשָּׂא אִשָּׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שָׁם מִמִּי לִלְמֹד - הֲרֵי זֶה לֹא יִטְמָא. וְאִם לָאו - הֲרֵי זֶה מְטַמֵּא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שָׁם מִמִּי לִלְמֹד - הֲרֵי זֶה מְטַמֵּא, שֶׁאֵין מִכָּל אָדָם זוֹכֶה לִלְמֹד אֶלָּא מִמִּי שֶׁזּוֹכֶה לוֹ.

מַסֶּכֶת מוֹעֵד קָטָן פֶּרֶק שֵׁנִי

א. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ: ׳מְגַלְּחִין בַּמּוֹעֵד׳ - מָתָר לְסַפֵּר בַּמּוֹעֵד. בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁל אֵבֶל, אַף עַל פִּי שֶׁהִתִּירוּ לוֹ לְסַפֵּר - לֹא הִתִּירוּ לְסַפֵּר בְּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶבֶל מְסַפֵּר הוּא בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.

ב. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ ׳מְכַבְּסִין בַּמּוֹעֵד׳ - מָתָר לְכַבֵּס. בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁל אֵבֶל, אַף עַל פִּי שֶׁהִתִּירוּ לוֹ לְכַבֵּס - לֹא יוֹלִיךְ כֵּלָיו לַכּוֹבֵס, אֶבֶל מְכַבֵּס הוּא בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּשֵׁם שֶׁאָסוּר לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס - כָּךְ אָסוּר לְטוֹל צִפָּרְנַיִם; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַבָּאִין מֵחוּץ הַיָּם וּמְמְּדִינַת הַיָּם - אֲסוּרִין לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס. וַחֲכָמִים מַתִּירִין. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, בִּזְמַן שֶׁלֹּא נָטַל רְשׁוּת, וְדִבְרֵי חֲכָמִים, בִּזְמַן שֶׁנָּטַל רְשׁוּת.

ג. אֵין כּוֹתְבִין שְׁטָרֵי אֵרִיסוּת וְקַבָּלָנוּת בַּמּוֹעֵד. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר, שֶׁמָּא יְקַדְּמֶנּוּ אַחֵר. כּוֹתֵב אָדָם חֻשְׁבּוֹנוֹתָיו בַּמּוֹעֵד, וּמְחַשֵּׁב אָדָם יְצִיאוֹתָיו בַּמּוֹעֵד, וּמְקַבְּלִין קִבּוּלֶת בַּמּוֹעֵד לְמוֹצָאֵי מוֹעֵד, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִשְׁקֹל וְשֶׁלֹּא יִמְנֶה, וְשֶׁלֹּא יְמַדּוֹד כְּדֶרֶךְ שֶׁעוֹשֶׂה בְּחוֹל.

ד. הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ שְׁנֵי יָמִים קֹדֶם הָרֶגֶל - מוֹנֶה חֲמִשָּׁה יָמִים אַחַר הָרֶגֶל. וְרַבִּים מִתְעַסְּקִין בּוֹ, וּמְלַאכְתּוֹ נַעֲשֵׂית עַל יְדֵי אֲחֵרִים. וַעֲבָדָיו וְשִׁפְחוֹתָיו עוֹשִׂין בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאֵין רַבִּים מִתְעַסְּקִין עִמּוֹ, שֶׁכְּבָר נִתְעַסְּקוּ בּוֹ בָּרֶגֶל. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל שֶׁהוּא מִשּׁוּם אֵבֶל - רֶגֶל מַפְסִיקוֹ, וְכָל שֶׁהוּא מִשּׁוּם עִסְקֵי רַבִּים - אֵין רֶגֶל מַפְסִיקוֹ. קְבָרוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּסוֹף הָרֶגֶל - מוֹנֶה שִׁבְעָה אַחַר הָרֶגֶל. אַרְבָּעָה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים - רַבִּים מִתְעַסְּקִין בּוֹ. שְׁלֹשָׁה יָמִים הָאַחֲרוֹנִים - אֵין רַבִּים מִתְעַסְּקִין בּוֹ, שֶׁכְּבָר נִתְעַסְּקוּ בּוֹ בָּרֶגֶל, וְרֶגֶל עוֹלֶה לוֹ.

ה. שִׁבְעָה יָמִים קֹדֶם הָרֶגֶל מְסַפֵּר בְּעֶרֶב הָרֶגֶל. אִם לֹא סִפֵּר בְּעֶרֶב הָרֶגֶל - אָסוּר לְסַפֵּר עַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו שְׁלֹשִׁים יוֹם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הָרֶגֶל עוֹלֶה לִסְפִירַת שִׁבְעָה - עוֹלֶה לִסְפִירַת שְׁלֹשִׁים יוֹם. סִיַּם כְּפִיַּת הַמִּטָּה שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם הָרֶגֶל - אֵין צָרִיךְ לְכְפוֹתָהּ אַחַר הָרֶגֶל; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִלּוּ יוֹם אֶחָד, וַאֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן: הֵן הֵן דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי, הֵן הֵן דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה יָמִים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יוֹם אֶחָד בְּעֶרֶב שַׁבָּת זוֹקֵף אֶת מִטָּתוֹ. וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת כּוֹפָהּ, אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁתַּיֵּר לוֹ אֶלָּא יוֹם אֶחָד בִּלְבַד. אֵין אָבֵל רַשַּׁאי לְהִתְאַבֵּל בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד, אֲבָל נוֹהֵג בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.

ו. שׁוֹתִין מֵי זְבָלִים, וּמֵי דְּקָלִים, וְכוֹס עֲקָרִין בַּמּוֹעֵד, שֶׁבְּרִאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: אֵין שׁוֹתִין מֵי זְבָלִין, וּמֵי דְּקָלִין, וְכוֹס שֶׁל עֲקָרִין בַּמּוֹעֵד, עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלִמֵּד, שֶׁשּׁוֹתִין מֵי זְבָלִין וּמֵי דְּקָלִין וְכוֹס עֲקָרִין בַּמּוֹעֵד. מַקִּיזִין דָּם לַבְּהֵמָה, לַחַיָּה, וְלָעוֹפוֹת, וְאֵין מוֹנְעִין רְפוּאָה מִן הַבְּהֵמָה בַּמּוֹעֵד. בְּהֵמָה שֶׁתִּבְעָה זָכָר - אֵין מַרְבִּיעִין אוֹתָהּ, אֲבָל מוֹרִידִין אוֹתָהּ לִבְקָרוֹת[4]. חֲמוֹרָה שֶׁתָּבְעָה - מַרְבִּיעִין אוֹתָהּ בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תִּצְטַנֵּן. וּשְׂאָר כָּל הַבְּהֵמוֹת - מוֹרִידִין אוֹתָן לִבְקָרוֹת. בְּכוֹר וּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁין - אֵין מַרְבִּיעִין אוֹתוֹ, לֹא בַּמּוֹעֵד וְלֹא בַּחוֹל.

ז. דָּנִין דִּינֵי מָמוֹנוֹת, וְדִינֵי נְפָשׁוֹת, וְדִינֵי קְנָסוֹת. וְשׁוֹרְפִין אֶת הַפָּרָה, וְעוֹרְפִין אֶת

[4] מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּהֵמָה וְהִיא נִרְבַּעַת מֵעַצְמָהּ.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הָעֶגְלָה, וְרוֹצְעִין עֶבֶד עִבְרִי, וּפוֹדִין אֶת הָעֲרָכִין, וְאֶת הַחֲרָמִים, וְאֶת הַהֶקְדֵּשׁוֹת, וְאֶת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּמְפָרְקִין מִנְעָל מִן הָאֱמוּס[5], וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַחְזִיר. מַכְבִּשׁ שֶׁל כּוֹבְשִׁים שֶׁהִתִּירוּ קֹדֶם לְמוֹעֵד - אֵין מַחֲזִירִים לוֹ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאֵין נוֹטֵל הֵימֶנּוּ, וְשֶׁל בַּעַל הַבַּיִת - נוֹטֵל הֵימֶנּוּ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁמַּחֲזִירוֹ. חֲנֻיּוֹת פְּתוּחוֹת לִסְטָיו - פּוֹתֵחַ וְנוֹעֵל כְּדַרְכּוֹ. לִרְשׁוּת הָרַבִּים - פּוֹתֵחַ אַחַת וְנוֹעֵל אַחַת.

ח. עֶרֶב יוֹם-טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג - יוֹצֵא וּמְעַטֵּר אֶת הַשּׁוּק בְּשַׁבִּיל יוֹם-טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג. יוֹשְׁבִין עַל סַפְסָל שֶׁל כּוּתִים בַּשַּׁבָּת, וּבְעַכּוּ. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב עַל סַפְסָל שֶׁל כּוּתִים בַּשַּׁבָּת בְּעַכּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: מִיָּמֶיךָ לֹא הָיִינוּ נוֹהֲגִין כָּךְ! וְלֹא רָצָה לוֹמַר לָהֶם: ״מַתְרִין אַתֶּם״, אֶלָּא עָמַד וְהָלַךְ לוֹ. רוֹחֲצִין שְׁנֵי אַחִים כְּאֶחָד, וְאֵין רוֹחֲצִין שְׁנֵי אֲחִים בְּכָבוּל[6]. מַעֲשֶׂה בִּיהוּדָה וְהִלֵּל בָּנָיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁנִּכְנְסוּ לְרַחֵץ בְּכָבוּל, אָמְרוּ לָהֶם: לֹא הָיִינוּ נוֹהֲגִין לִהְיוֹת רוֹחֲצִין שְׁנֵי אַחִים כְּאֶחָד בְּכָבוּל! וְלֹא רָצוּ לוֹמַר לָהֶם: ״מַתְרִין אַתֶּם״, אֶלָּא נִכְנְסוּ וְרָחֲצוּ זֶה אַחַר זֶה. יוֹצְאִין בְּקוֹרְדָּקִיסִין[7] בְּשַׁבָּת, וְאֵין יוֹצְאִין בְּקוֹרְדָּקִיסִין בְּשַׁבָּת בְּבֵירִי[8]. וּמַעֲשֶׂה בִּיהוּדָה וְהִלֵּל, בָּנָיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהָיוּ יוֹצְאִין בְּקוֹרְדָּקִיסִין בְּשַׁבָּת, וְלֹא שֶׁל זָהָב בַּשַּׁבָּת בְּבֵירִי, אָמְרוּ לָהֶם: לֹא הָיוּ נוֹהֲגִין כֵּן לִהְיוֹת יוֹצְאִין בְּקוֹרְדָּקִיסִין שֶׁל זָהָב בַּשַּׁבָּת! לֹא רָצוּ לוֹמַר לָהֶם: ׳מַתְרִין אַתֶּם׳! אֶלָּא שָׁלְחוּם בְּיַד עַבְדֵיהֶם.

---

[5] עֵץ עָשׂוּי כְּמִדַּת הַמְּנָעָל לְבֵית מוֹשָׁבוֹ, וּכְשֶׁעַת גְּמַר מְלָאכָה מוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ עָלָיו.

[6] שֵׁם מָקוֹם.

[7] מִינֵי מִנְעָל רְחָבִים.

[8] שֵׁם מָקוֹם.

הַשָּׁלֵם

ט. חָכָם שֶׁמֵּת - הַכֹּל קָרוֹבָיו, הַכֹּל קוֹרְעִין, הַכֹּל חוֹלְצִין, וְהַכֹּל סוֹפְדִין עָלָיו, וְהַכֹּל מַבְרִין עָלָיו - אֲפִלּוּ בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר. אֵין מוֹלִיכִין חֲלִילִין לְבֵית הָאֵבֶל, וְלֹא לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה, וּלְבֵית הַשִּׂמְחָה, אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ. אֵיזֶהוּ הֶסְפֵּד? זֶה שֶׁעַל הַלֵּב, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָה לב, יב): ״עַל שַׁדַּיִם סֹפְדִים״; טִפּוּחַ - בְּיָדַיִם. קִילּוּס - זֶה פִּשּׁוּט זְרוֹעוֹת.

מַסֶּכֶת חֲגִיגָה פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הַטָּמֵא, פָּטוּר מִן הָרְאִיָּה שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יב, ה-ו): ״וּבָאתֶם שָׁמָּה וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה״ - בָּרְאוּי לְכָנֵס לַעֲזָרָה, יָצָא טָמֵא שֶׁאֵין רָאוּי לִכָּנֵס לָעֲזָרָה.

ב. יוֹחָנָן בֶּן דַּהֲבַאי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה: אַף הַסּוּמָא אַחַת מֵעֵינָיו - פָּטוּר בִּרְאִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יֵרָאֶה״. הֵשִׁיב רַבִּי תַּחַת בֵּית הִלֵּל, לְדִבְרֵי בֵית שַׁמַּאי (שְׁמוּאֵל-א א, כב): ״וְחַנָּה לֹא עָלְתָה כִּי אָמְרָה לְאִישָׁהּ עַד יִגָּמֵל הַנַּעַר״ וְגוֹ׳.

ג. קָטָן שֶׁאֵין צָרִיךְ לְאִמּוֹ - חַיָּב בַּסֻּכָּה. קָטָן שֶׁצָּרִיךְ לְאִמּוֹ - יוֹצֵא בְּעֵרוּב אִמּוֹ, וְשֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ - מְעָרְבִין עָלָיו מִזּוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת בְּעֵרוּבֵי תְּחוּמִין. קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ - חַיָּב בַּלּוּלָב. יוֹדֵעַ לְהִתְעַטֵּף - חַיָּב בַּצִּיצִית. יוֹדֵעַ לְדַבֵּר - אָבִיו מְלַמְּדוֹ שְׁמַע, וְתוֹרָה וְלָשׁוֹן קֹדֶשׁ, וְאִם לָאו - רָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם. יוֹדֵעַ לִשְׁמוֹר תְּפִלָּיו - אָבִיו לוֹקֵחַ לוֹ תְּפִלִּין. כֵּיצַד בּוֹדְקִין אוֹתוֹ? מַטְבִּילִין אוֹתוֹ וְנוֹתְנִין לוֹ חֻלִּין לְשֵׁם תְּרוּמָה. יוֹדֵעַ לִשְׁמֹר גּוּפוֹ - אוֹכְלִין עַל גּוּפוֹ טָהֳרוֹת. יוֹדֵעַ לִפְרֹשׂ כַּפָּיו - חוֹלְקִין לוֹ עַל הַגֶּרֶן. כֵּיצַד בּוֹדְקִין אוֹתוֹ? מַטְבִּילִין אוֹתוֹ וְנוֹתְנִין לוֹ חֻלִּין לְשֵׁם תְּרוּמָה. יֵשׁ בּוֹ דַּעַת לִשְׁאֹל, סְפֵקוֹ בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד - טָמֵא. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים - טָהוֹר. יוֹדֵעַ לִשְׁחֹט - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה. יָכוֹל לֶאֱכֹל כַּזַּיִת דָּגָן - פּוֹרְשִׁין מִצּוֹאָתוֹ וּמִמֵּימֵי רַגְלָיו אַרְבַּע אַמּוֹת. כַּזַּיִת צָלִי - שׁוֹחֲטִין עָלָיו אֶת הַפֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב, ד): ״אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ״.

תּוֹסֶפְתָּא

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵין שׁוֹחֲטִין עָלָיו הַפֶּסַח, עַד שֶׁיֵּדַע הֶפְרֵשׁ אֲכִילָה. אָמַר לוֹ: אֵיזוֹ הֶפְרֵשׁ אֲכִילָה? כָּל שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ בֵּיצָה - וְנוֹטְלָהּ, אֶבֶן - וְזוֹרְקָהּ.

ד. תִּינוֹקֶת שֶׁהֵבִיאָה שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת - חַיֶּבֶת בְּכָל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מִתְיַבֶּמֶת. וְכֵן תִּינוֹק שֶׁהֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת - חַיָּב בְּכָל הַמִּצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, רָאוּי לְהְיוֹת בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. נִתְמַלֵּא זְקָנוֹ - רָאוּי לְעָשׂוֹת שְׁלִיחַ צִבּוּר לְעַבֵּר לִפְנֵי הַתֵּבָה, וְלִשָּׂא אֶת כַּפָּיו, אֲבָל אֵין חוֹלֵץ בְּקִדּוּשֵׁי מְקַדֵּשׁ עַד שֶׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמַר אֲנִי, עַד שֶׁיִּהֶא בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (עֶזְרָא ג, ח): "וַיַּעֲמִידוּ אֶת הַלְוִיִּם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְנַצֵּחַ עַל מְלֶאכֶת בֵּית ה'".

ה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מַרְבֶּה מִדַּת רְאִיָּה מִמִּדַּת חֲגִיגָה, רְאִיָּה - כָּלָּה לַגָּבוֹהַּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּחֲגִיגָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַרְבֶּה מִדַּת חֲגִיגָה מִמִּדַּת רְאִיָּה, חֲגִיגָה נוֹהֶגֶת לִפְנֵי הַדִּבּוּר וּלְאַחַר הַדִּבּוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּרְאִיָּה. שָׁלֹשׁ מִצְוֹת נוֹהֲגוֹת בָּרֶגֶל, אֵלּוּ הֵן: רְאִיָּה, חֲגִיגָה וְשִׂמְחָה, יֵשׁ בָּרְאִיָּה מַה שֶּׁאֵין בִּשְׁתֵּיהֶן, יֵשׁ בַּחֲגִיגָה מַה שֶּׁאֵין בִּשְׁתֵּיהֶן, וּבְשִׂמְחָה מַה שֶּׁאֵין בִּשְׁתֵּיהֶן. רְאִיָּה - כָּלָּה לַגָּבוֹהַּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁתֵּיהֶן. חֲגִיגָה - נוֹהֶגֶת לִפְנֵי הַדִּבּוּר וּלְאַחַר הַדִּבּוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁתֵּיהֶן. שִׂמְחָה נוֹהֶגֶת בָּאֲנָשִׁים וְנָשִׁים, וְנוֹהֶגֶת כָּל שִׁבְעָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁתֵּיהֶן.

ו. אֵיזוֹ הִיא רְאִיָּה? אֵלּוּ עוֹלוֹת הַבָּאוֹת לְרְאִיָּה. אֵיזוֹ הִיא חֲגִיגָה? אֵלּוּ שְׁלָמִים הַבָּאִין לַחֲגִיגָה. אִם יֵשׁ לוֹ לְהָבִיא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ - יָבִיא. וְאִם לָאו - מִשְׁתַּתֵּף הוּא עִם אֲחֵרִים, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִפְחוֹת מִכַּשְׁעוּר, זֶה קְרוּיִין חֲגִיגָה.

ז. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל עוֹלָה וּשְׁלָמִים שֶׁל יוֹם-טוֹב, שֶׁלֹּא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, וְעַל שְׁלָמִים הַבָּאִין בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁאִם

הַשָּׁלֵם

רוֹצֶה לְסָמֵךְ מִן הַמַּעֲשֵׂר - סוֹמֵךְ, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל עוֹלַת שֶׁל יוֹם-טוֹב עַצְמוֹ, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יָבִיא הַכֹּל מִן הַחֻלִּין, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יָבִיא חוֹבָתוֹ מִן הַחֻלִּין, וְאִם רָצָה לְסָמֵךְ מִן הַמַּעֲשֵׂר - סוֹמֵךְ, וּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה יָבִיא חוֹבָתוֹ מִן הַחֻלִּין.

ח. יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִין יְדֵי חוֹבָתָן בִּנְדָרִים וּנְדָבוֹת, וּבְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה. כֹּהֲנִים בַּחֲטָאת, וְאָשָׁם בַּבְּכוֹר בָּחֻזֶּה וּבַשּׁוֹק. אֲבָל לֹא בָּעוֹפוֹת וְלֹא בַּמְּנָחוֹת. נָזִיר יוֹצֵא בָּאֵלּוּ, בֵּין בִּשְׁלוֹ בֵּין בְּשֶׁל אֲחֵרִים, וּבִלְבַד שֶׁיֹּאכַל מִן הַזֶּבַח. כָּל שִׁבְעָה נָזִיר יוֹצֵא בְּאֵלּוּ, בֵּין בִּשְׁלוֹ בֵּין בְּשֶׁל אֲחֵרִים.

ט. אֵין מְבִיאִים תּוֹדָה בְּחַג הַמַּצּוֹת מִפְּנֵי הֶחָמֵץ שֶׁבָּהּ, וְלֹא בַּעֲצֶרֶת מִפְּנֵי שֶׁהוּא יוֹם-טוֹב, אֲבָל מֵבִיא תּוֹדָתוֹ בְּחַג הַסֻּכּוֹת, וְיוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין מְבִיאִין תּוֹדָה בְּחַג הַסֻּכּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טז, טז): "בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבוּעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת", כָּל שֶׁבָּא בְּחַג הַמַּצּוֹת - בָּא בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת, וּבְחַג הַסֻּכּוֹת, תּוֹדָה שֶׁאֵינָהּ בָּאָה בְּחַג הַמַּצּוֹת - אֵינָהּ בָּאָה, לֹא בְּחַג הַשָּׁבוּעוֹת וְלֹא בְּחַג הַסֻּכּוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מֵבִיא אָדָם תּוֹדָתוֹ בְּחַג הַסֻּכּוֹת וְיוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ מִשּׁוּם שִׂמְחָה, וְאֵין יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָה מִשּׁוּם חֲגִיגָה.

י. עָבַר הֶרֶגֶל וְלֹא חָג - אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, עַל זֶה נֶאֱמַר (קֹהֶלֶת א, טו): "מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת". רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: אֵיזוֹ הִיא "מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן"? זֶה הַבָּא עַל הָעֶרְוָה וְהוֹלִיד מַמְזֵר. גָּנַב אָדָם - יָכוֹל שֶׁיְּחַזִּיר גְּנֵבוֹ. גָּזַל - יָכוֹל שֶׁיְּחַזִּיר גְּזֵלוֹ. בָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ - פְּסָלָהּ מִידֵי בַּעְלָהּ, נִטְרַד מִן הָעוֹלָם וְהוֹלֵךְ, וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקֹן". רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: אֵין אוֹמְרִים - 'בַּקְּרוּ גָּמָל זֶה, שָׁמָא יֵשׁ בּוֹ מוּם, בַּקְּרוּ חֲזִיר זֶה שָׁמָא יֵשׁ בּוֹ מוּם', אֵין מְבַקְּרִין אֶלָּא טָלֶה! וְאֵיזֶה? זֶה תַּלְמִיד חָכָם הַפּוֹרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה, וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "מְעֻוָּת

תּוֹסֶפְתָּא

לֹא יוּכַל לְתָקֵן״. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: עָלָיו הוּא אוֹמֵר (מִשְׁלֵי כז, ח): ״כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ״ וְגוֹ׳, וְאוֹמֵר (יִרְמְיָה ב, ה): ״מַה מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עָוֶל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלָי״ וְגוֹ׳.

יא. הֵתֵר נְדָרִים פּוֹרְחִין בָּאֲוִיר, וְאֵין לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסָּמְכוּ, אֲבָל חָכָם מַתִּיר לְפִי חָכְמָתוֹ, הִלְכוֹת שַׁבָּת חֲגִיגוֹת וּמְעִילוֹת כַּהֲרִירִין הַתְּלוּיִין בְּשַׂעֲרָה, מִקְרָא מוּעָט וַהֲלָכוֹת מְרֻבּוֹת, אֵין לָהֶם עַל מַה שֶּׁיִּסָּמְכוּ, מִכָּאן הָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: צְבָתָא בִּצְבָתָא מִתְעַבְּדָא, צְבָתָא קַדְמָיְתָא בְּמַאי אִתְעֲבְדַת, הָא לָאו בְּרֵיָה הִוַּת. הַדִּינִין הָעֲבוּדוֹת, הַטָּהֳרוֹת וְהַטֻּמְאוֹת וְהָעֲרָיוֹת, מוֹסֵף עֲלֵיהֶן הָעֲרָכִין וְהַחֲרָמִים וְהַהֶקְדֵּשׁוֹת, מִקְרָא מֻרְבֶּה, מִדְרָשׁ וַהֲלָכוֹת מְרֻבּוֹת - יֵשׁ לָהֶן עַל מַה שֶּׁיִּסָּמְכוּ, אַבָּא יוֹסֵי בֶּן חָנָן אוֹמֵר: אִלּוּ שְׁמוֹנָה מִקְצָעֵי תוֹרָה, גּוּפֵי הִלְכוֹת הֵן.

מַסֶּכֶת חֲגִיגָה פֶּרֶק שֵׁנִי

ב. אֵין דּוֹרְשִׁין בַּעֲרָיוֹת בִּשְׁלֹשָׁה, אֲבָל דּוֹרְשִׁין בִּשְׁנַיִם, אֲבָל לֹא בְּמַעֲשֶׂה בְרֵאשִׁית בִּשְׁנַיִם. אֲבָל דּוֹרְשִׁין בְּיָחִיד וְלֹא בַּמֶּרְכָּבָה בְּיָחִיד, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה חָכָם מֵבִין מִדַּעְתּוֹ. מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁהָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר, וְהָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ מְחַמֵּר אַחֲרָיו, אָמַר לוֹ: רַבִּי שְׁנֵה לִי פֶּרֶק אֶחָד בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, אָמַר לוֹ: לֹא כָּךְ שָׁנִיתִי לָכֶם וְלֹא בַּמֶּרְכָּבָה בְּיָחִיד, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה חָכָם מֵבִין מִדַּעְתּוֹ? אָמַר לוֹ: מֵעַתָּה אַרְצֶה לְפָנֶיךָ? אָמַר לוֹ: אֱמוֹר! פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ, וְדָרַשׁ בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה, יָרַד רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מִן הַחֲמוֹר, וְנִתְעַטֵּף בְּטַלִּיתוֹ, וְיָשְׁבוּ שְׁנֵיהֶם עַל גַּבֵּי אֶבֶן אַחַת, תַּחַת הַזַּיִת, וְהִרְצָה לְפָנָיו, עָמַד וּנְשָׁקוֹ, וְאָמַר: בָּרוּךְ ה׳ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נָתַן בֶּן לְאַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁיּוֹדֵעַ לְהָבִין וְלִדְרֹשׁ בִּכְבוֹד אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם, יֵשׁ נָאֶה דּוֹרֵשׁ וְאֵין נָאֶה מְקַיֵּם, נָאֶה מְקַיֵּם וְאֵין נָאֶה דּוֹרֵשׁ, אַתָּה נָאֶה דּוֹרֵשׁ וְנָאֶה מְקַיֵּם, אַשְׁרֶיךָ אָבִינוּ

הַשָּׁלֵם

אַבְרָהָם! שֶׁאֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ יֵצֵא מֵחַלָּצֶיךָ, שֶׁיּוֹדֵעַ לְהָבִין וְלִדְרֹשׁ בִּכְבוֹד אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה הִרְצָאוֹת הֵן - רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִרְצָה לִפְנֵי רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הִרְצָה לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. חֲנַנְיָא בֶּן חֲכִינַאי הִרְצָה לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָה.

ב. אַרְבָּעָה נִכְנְסוּ לַפַּרְדֵּס, בֶּן עַזַּאי וּבֶן זוֹמָא, אַחֵר וְרַבִּי עֲקִיבָה. אֶחָד הִצִּיץ וּמֵת, אֶחָד הִצִּיץ וְנִפְגַּע, אֶחָד הִצִּיץ וְקִצֵּץ בַּנְּטִיעוֹת, וְאֶחָד עָלָה בְשָׁלוֹם וְיָרַד בְּשָׁלוֹם. בֶּן עַזַּאי הִצִּיץ וָמֵת, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (תְּהִלִּים קטז, טו): ״יָקָר בְּעֵינֵי ה׳ הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו״. בֶּן זוֹמָא הִצִּיץ וְנִפְגַּע, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (מִשְׁלֵי כה, טז): ״דְּבַשׁ מָצָאתָ אֱכוֹל דֵּיֶּךָ״ וְגוֹ׳, אֱלִישָׁע הִצִּיץ וְקִצֵּץ בַּנְּטִיעוֹת, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (קֹהֶלֶת ה, ה): ״אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ״ וְגוֹ׳. רַבִּי עֲקִיבָה עָלָה בְשָׁלוֹם וְיָרַד בְּשָׁלוֹם, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (שִׁיר הַשִּׁירִים א, ד): ״מָשְׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה״ וְגוֹ׳. מָשְׁלוּ מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְפַרְדֵּס שֶׁל מֶלֶךְ וַעֲלָיָה בְנוּיָה עַל גַּבָּיו, מַה עָלָיו לְהָאָדָם לְהָצִיץ, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יָזוּז אֶת עֵינָיו מִמְּנוּ. וְעוֹד מָשְׁלוּ מָשָׁל, לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְאִסְטְרָטְיָא הָעוֹבֶרֶת בֵּין שְׁנֵי דְּרָכִים, אֶחָד שֶׁל אוּר וְאֶחָד שֶׁל שֶׁלֶג, הִטָּה לְכָאן - נְכָוָה בְּאֵשׁ, הִטָּה לְכָאן - נִכְוָה מִשֶּׁלֶג, מַה עָלָיו עַל אָדָם? לְהַלֵּךְ בָּאֶמְצַע, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא נוֹטֶה לֹא לְכָאן וְלֹא לְכָאן. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא, שֶׁהָיָה עוֹמֵד עַל גַּבֵּי מַעֲלָה בְּהַר הַבַּיִת, וְרָאָהוּ בֶּן זוֹמָא וְלֹא עָמַד מִפָּנָיו, הִגִּיעַ אֲצָלוֹ וְלֹא נָתַן לוֹ שָׁלוֹם, אָמַר לוֹ: מִאַן וּלְאֵין בֶּן זוֹמָא? אָמַר לוֹ: צוֹפֶה הָיִיתִי בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְאֵין בֵּין מַיִם הָעֶלְיוֹנִים לַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים אֶפְלוּ טֶפַח, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית א, ב): ״וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם״, וְאוֹמֵר (דְּבָרִים לב, יא): ״כַּנֶּשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ״ וְגוֹ׳, מַה נֶּשֶׁר זֶה טָס עַל גַּבֵּי קִנּוֹ, נוֹגֵעַ וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ, כָּךְ אֵין בֵּין מַיִם הָעֶלְיוֹנִים לַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים, אֶפְלוּ טֶפַח. אָמַר לָהֶם רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

יְהוֹשֻׁעַ לְתַלְמִידָיו: כְּבָר בֶּן זוֹמָא מִבַּחוּץ! לֹא הָיוּ יָמִים מוּעָטִים עַד שֶׁנִּסְתַּלֵּק בֶּן זוֹמָא.

ג. כָּל הַמִּסְתַּכֵּל בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים - רָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם, מַה לְּמַעְלָה מַה לְּמַטָּה, מַה לְּפָנִים וּמַה לְּאָחוֹר. **"כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים"** (דְּבָרִים ד, לב) - יָחִיד, וְאֵין שְׁנַיִם שׁוֹאֲלִין. יָכוֹל יִשְׁאַל אָדָם עַל קֹדֶם לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): **"לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל הָאָרֶץ"**, יָכוֹל לֹא יִשְׁאַל אָדָם מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית? תַּלְמוּד לוֹמַר: - **"לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ"**, יָכוֹל יִשְׁאַל אָדָם מַה לְּמַעְלָה, מַה לְּמַטָּה, מַה לְּפָנִים מַה לְּאָחוֹר? תַּלְמוּד לוֹמַר: **"וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם עַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם"**, מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה אַתָּה שׁוֹאֵל, וְאִי אַתָּה שׁוֹאֵל מַה לְּמַעְלָה מַה לְּמַטָּה, מַה הָיָה וּמַה עָתִיד לִהְיוֹת.

ד. מִימֵיהֶן לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא עַל הַסְּמִיכָה, חֲמִשָּׁה זוּגוֹת הֵן: שִׁלְשָׁה מִזּוּגוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁלֹּא לִסְמֹךְ, וּשְׁנַיִם מִזּוּגוֹת הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁלֹּא לִסְמֹךְ, שִׁלְשָׁה הָיוּ נְשִׂיאִים, וּשְׁנַיִם לָהֶן אָבוֹת בֵּית דִּין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי - אַב בֵּית דִּין, שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח - נָשִׂיא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּתְּחִלָּה לֹא הָיְתָה מְחֻלֶּקֶת בְּיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד יוֹשְׁבִין בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וּשְׁנֵי בָתֵּי דִינִים שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. עֶשְׂרִין וּשְׁלֹשָׁה יוֹשְׁבִין עַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת, וְאֶחָד בַּחֵיל, וּשְׁאָר בֵּית דִּין שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה - יוֹשְׁבִין בְּשְׁאָר עָיָרוֹת יִשְׂרָאֵל, נִצְרָךְ אֶחָד מֵהֶם - הוֹלֵךְ אֵצֶל בֵּית דִּין שֶׁבְּעִירוֹ. אֵין בֵּית דִּין הוֹלֵךְ אֵצֶל בֵּית דִּין הַסָּמוּךְ לְעִירוֹ, אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם. אִם לָאו, הוּא וּמְפֻלָּא שֶׁבָּהֶן בָּאִין לְבֵית דִּין שֶׁבְּהַר הַבַּיִת, אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם, וְאִם לָאו - הוּא וּמְפֻלָּא שֶׁבָּהֶם בָּאִין לְבֵית דִּין שֶׁבַּחֵיל. אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם. אִם לָאו - אֵלּוּ וְאֵלּוּ בָּאִין לְבֵית דִּין שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, וּבֵית דִּין שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד - אֵין פָּחוֹת מֵעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, נִצְרָךְ אֶחָד מֵהֶם לָצֵאת, רוֹאֶה, אִם יֵשׁ שָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה - יוֹצֵא, וְאִם לָאו - אֵין יוֹצֵא, עַד שֶׁיִּהוּ שָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. הָיוּ יוֹשְׁבִין מִתְּמִיד שֶׁל שַׁחַר עַד תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, וּבַשַּׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים - נִכְנָסִין לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁבְּהַר הַבַּיִת[9]. נִשְׁאֲלָה הַשְּׁאֵלָה בִּפְנֵיהֶם, אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם, וְאִם לָאו - עוֹמְדִין בְּמִנְיָן. אִם רַבּוּ הַמְּטַמְּאִין - טִמְּאוּ. אִם רַבּוּ הַמְּטַהֲרִין - טִהֲרוּ. מִשָּׁם הָלְכָה יוֹצֵא רוֹוַחַת בְּיִשְׂרָאֵל. מִשֶּׁרַבּוּ תַּלְמִידֵי שַׁמַּאי וְהִלֵּל שֶׁלֹּא שִׁמְּשׁוּ כָּל צָרְכָּן - רַבּוּ מַחֲלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל, וְנַעֲשָׂה הַתּוֹרָה כִּשְׁתֵּי תּוֹרוֹת, מִשָּׁם כּוֹתְבִין וְשׁוֹלְחִין בְּכָל מְקוֹמוֹת, כָּל מִי שֶׁהוּא חָכָם, וְעָנָיו, וְשָׁפוּי, וִירֵא חֵטְא, וּפִרְקוֹ טוֹב, וְדַעַת הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ - יְהֵא דַּיָּן בְּעִירוֹ, מִשֶּׁנַּעֲשָׂה דַּיָּן בְּעִירוֹ - מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בְּהַר הַבַּיִת. וּמִשָּׁם מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בַּחֵיל, וּמִשָּׁם מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וְשָׁם יוֹשְׁבִין וּבוֹדְקִין יַחֲסֵי כְּהוּנָּה וְיִחֲסֵי לְוִיָּה. כֹּהֵן שֶׁנִּמְצָא בּוֹ פְּסוּל - לוֹבֵשׁ שְׁחוֹרִין וּמִתְעַטֵּף שְׁחוֹרִין, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ, וְשֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ פְּסוּל - לוֹבֵשׁ לְבָנִים וּמִתְעַטֵּף לְבָנִים, נִכְנָס וּמְשַׁמֵּשׁ עִם אֶחָיו הַכֹּהֲנִים. וְיוֹם-טוֹב הָיוּ עוֹשִׂין שֶׁלֹּא נִמְצָא פְּסוּל בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן. וּמֵבִיא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה מִשֶּׁלּוֹ, וְעוֹבְדָהּ בְּיָדוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַמִּשְׁמָר שֶׁלּוֹ. אֶחָד כֹּהֵן גָּדוֹל וְאֶחָד כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁעָבְדוּ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלָּהֶן - עֲבוֹדָתָן כְּשֵׁרָה.

ה. אֵיזוֹ הִיא סְמִיכָה שֶׁנֶּחְלְקוּ עָלֶיהָ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין סוֹמְכִין בְּיוֹם-טוֹב. וּשְׁלָמִים, הַחוֹגֵג בָּהֶן - סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶן מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְשׁוֹחֲטָן בְּיוֹם-טוֹב. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: סוֹמְכִין בְּיוֹם-טוֹב, וְשׁוֹחֲטָן בְּיוֹם-טוֹב. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: וּמַה אִם בִּשְׁעָה שֶׁאֵי אַתָּה מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְהֶדְיוֹט - אַתָּה מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְיָחִיד, בִּשְׁעָה שֶׁאַתָּה מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְיָחִיד - אֵינְךָ דִּין שֶׁתְּהֵא מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְצִבּוּר?

הַשָּׁלֵם

יְהוֹשֻׁעַ לְתַלְמִידָיו: כְּבָר בֶּן זוֹמָא מִבַּחוּץ! לֹא הָיוּ יָמִים מוּעָטִים עַד שֶׁנִּסְתַּלֵּק בֶּן זוֹמָא.

ג. כָּל הַמִּסְתַּכֵּל בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים - רָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם, מַה לְּמַעְלָה מַה לְּמַטָּה, מַה לְּפָנִים וּמַה לְּאָחוֹר. **"כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים"** (דְּבָרִים ד, לב) - יָחִיד, וְאֵין שְׁנַיִם שׁוֹאֲלִין. יָכוֹל יִשְׁאַל אָדָם עַל קֹדֶם לְמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): **"לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל הָאָרֶץ"**, יָכוֹל לֹא יִשְׁאַל אָדָם מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית? תַּלְמוּד לוֹמַר: - **"לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ"**, יָכוֹל יִשְׁאַל אָדָם מַה לְּמַעְלָה, מַה לְּמַטָּה, מַה לְּפָנִים מַה לְּאָחוֹר? תַּלְמוּד לוֹמַר: **"וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם עַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם"**, מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה אַתָּה שׁוֹאֵל, וְאִי אַתָּה שׁוֹאֵל מַה לְּמַעְלָה מַה לְּמַטָּה, מַה הָיָה וּמַה עָתִיד לִהְיוֹת.

ד. מִימֵיהֶן לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא עַל הַסְּמִיכָה, חֲמִשָּׁה זוּגוֹת הֵן: שִׁלְשָׁה מִזּוּגוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁלֹּא לִסְמֹךְ, וּשְׁנַיִם מִזּוּגוֹת הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאָמְרוּ שֶׁלֹּא לִסְמֹךְ, שִׁלְשָׁה הָיוּ נְשִׂיאִים, וּשְׁנַיִם לָהֶן אָבוֹת בֵּית דִּין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יְהוּדָה בֶּן טַבַּאי - אַב בֵּית דִּין, שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח - נָשִׂיא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּתְּחִלָּה לֹא הָיְתָה מְחֻלֶּקֶת בְּיִשְׂרָאֵל, אֶלָּא בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד יוֹשְׁבִין בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וּשְׁנֵי בָתֵּי דִינִים שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. עֶשְׂרִין וּשְׁלֹשָׁה יוֹשְׁבִין עַל פֶּתַח הַר הַבַּיִת, וְאֶחָד בַּחֵיל, וּשְׁאָר בֵּית דִּין שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה - יוֹשְׁבִין בְּשְׁאָר עָיָרוֹת יִשְׂרָאֵל, נִצְרָךְ אֶחָד מֵהֶם - הוֹלֵךְ אֵצֶל בֵּית דִּין שֶׁבְּעִירוֹ. אֵין בֵּית דִּין הוֹלֵךְ אֵצֶל בֵּית דִּין הַסָּמוּךְ לְעִירוֹ, אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם. אִם לָאו, הוּא וּמְפֻלָּא שֶׁבָּהֶן בָּאִין לְבֵית דִּין שֶׁבְּהַר הַבַּיִת, אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם, וְאִם לָאו - הוּא וּמְפֻלָּא שֶׁבָּהֶם בָּאִין לְבֵית דִּין שֶׁבַּחֵיל. אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם. אִם לָאו - אֵלּוּ וְאֵלּוּ בָּאִין לְבֵית דִּין שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, וּבֵית דִּין שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא שֶׁל שִׁבְעִים וְאֶחָד - אֵין פָּחוֹת מֵעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, נִצְרָךְ אֶחָד מֵהֶם לָצֵאת, רוֹאֶה, אִם יֵשׁ שָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה - יוֹצֵא, וְאִם לָאו - אֵין יוֹצֵא, עַד שֶׁיִּהוּ שָׁם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. הָיוּ יוֹשְׁבִין מִתְּמִיד שֶׁל שַׁחַר עַד תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, וּבַשַּׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים - נִכְנָסִין לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁבְּהַר הַבַּיִת[9]. נִשְׁאֲלָה הַשְּׁאֵלָה בִּפְנֵיהֶם, אִם שָׁמְעוּ - אָמְרוּ לָהֶם, וְאִם לָאו - עוֹמְדִין בְּמִנְיָן. אִם רַבּוּ הַמְּטַמְּאִין - טִמְּאוּ. אִם רַבּוּ הַמְּטַהֲרִין - טִהֲרוּ. מִשָּׁם הָלְכָה יוֹצֵא רוֹוַחַת בְּיִשְׂרָאֵל. מִשֶּׁרַבּוּ תַּלְמִידֵי שַׁמַּאי וְהִלֵּל שֶׁלֹּא שִׁמְּשׁוּ כָּל צָרְכָּן - רַבּוּ מַחֲלֹקֶת בְּיִשְׂרָאֵל, וְנַעֲשָׂה הַתּוֹרָה כִּשְׁתֵּי תּוֹרוֹת, מִשָּׁם כּוֹתְבִין וְשׁוֹלְחִין בְּכָל מְקוֹמוֹת, כָּל מִי שֶׁהוּא חָכָם, וְעָנָיו, וְשָׁפוּי, וִירֵא חֵטְא, וּפִרְקוֹ טוֹב, וְדַעַת הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה הֵימֶנּוּ - יְהֵא דַּיָּן בְּעִירוֹ, מִשֶּׁנַּעֲשָׂה דַּיָּן בְּעִירוֹ - מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בְּהַר הַבַּיִת. וּמִשָּׁם מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בַּחֵיל, וּמִשָּׁם מַעֲלִין וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בְּלִשְׁכַּת הַגָּזִית, וְשָׁם יוֹשְׁבִין וּבוֹדְקִין יַחֲסֵי כְּהוּנָּה וְיִחֲסֵי לְוִיָּה. כֹּהֵן שֶׁנִּמְצָא בּוֹ פְּסוּל - לוֹבֵשׁ שְׁחוֹרִין וּמִתְעַטֵּף שְׁחוֹרִין, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לוֹ, וְשֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ פְּסוּל - לוֹבֵשׁ לְבָנִים וּמִתְעַטֵּף לְבָנִים, נִכְנָס וּמְשַׁמֵּשׁ עִם אֶחָיו הַכֹּהֲנִים. וְיוֹם-טוֹב הָיוּ עוֹשִׂין שֶׁלֹּא נִמְצָא פְּסוּל בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן. וּמֵבִיא עֲשִׂירִית הָאֵיפָה מִשֶּׁלּוֹ, וְעוֹבְדָהּ בְּיָדוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַמִּשְׁמָר שֶׁלּוֹ. אֶחָד כֹּהֵן גָּדוֹל וְאֶחָד כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁעָבְדוּ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ עֲשִׂירִית הָאֵיפָה שֶׁלָּהֶן - עֲבוֹדָתָן כְּשֵׁרָה.

ה. אֵיזוֹ הִיא סְמִיכָה שֶׁנֶּחְלְקוּ עָלֶיהָ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין סוֹמְכִין בְּיוֹם-טוֹב. וּשְׁלָמִים, הַחוֹגֵג בָּהֶן - סוֹמֵךְ עֲלֵיהֶן מֵעֶרֶב יוֹם-טוֹב, וְשׁוֹחֲטָן בְּיוֹם-טוֹב. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: סוֹמְכִין בְּיוֹם-טוֹב, וְשׁוֹחֲטָן בְּיוֹם-טוֹב. אָמְרוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: וּמַה אִם בִּשְׁעָה שֶׁאֵי אַתָּה מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְהֶדְיוֹט - אַתָּה מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְיָחִיד, בִּשְׁעָה שֶׁאַתָּה מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְיָחִיד - אֵינְךָ דִּין שֶׁתְּהֵא מֵתֵר לַעֲשׂוֹת לְצִבּוּר?

---

[9] בַּגְּמָרָא הַגִּירְסָא: **יוֹשְׁבִין בַּחֵיל.**

תּוֹסֶפְתָּא

לְגָבוֹהַ, שֶׁעָה שֶׁאַתָּה מֻתָּר לַעֲשׂוֹת לַהֶדְיוֹט, אֵין דִּין שֶׁיְּהֵא מֻתָּר לַעֲשׂוֹת לְגָבוֹהַּ? אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: נְדָרִים וּנְדָבוֹת יוֹכִיחוּ, שֶׁמֻּתָּר לַהֶדְיוֹט וְאָסוּר לַגָּבוֹהַּ, אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל: לֹא! אִם אֲמַרְתֶּם בִּנְדָרִים וּנְדָבוֹת שֶׁאֵין זְמַנָּן קָבוּעַ, תֹּאמְרוּ בַּחֲגִיגָה שֶׁזְּמַנָּהּ קָבוּעַ? ! אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: אַף חֲגִיגָה, פְּעָמִים שֶׁזְּמַנָּהּ אֵינָהּ קְבוּעַ, שֶׁמִּי שֶׁלֹּא חָג בְּיוֹם-טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג - חוֹגֵג אֶת כָּל הֶרֶגֶל כֻּלּוֹ, וְיוֹם-טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג. אַבָּא שָׁאוּל הָיָה אוֹמֵר: בִּלְשׁוֹן אַחֶרֶת, מִשּׁוּם בֵּית הִלֵּל, וּמַה אִם בִּשְׁעָה[10] שֶׁכִּירָתְךָ סְתוּמָה - כִּירַת רַבְּךָ פְּתוּחָה, בְּשָׁעָה שֶׁכִּירָתְךָ פְּתוּחָה - אֵינוֹ דִּין שֶׁכִּירַת רַבְּךָ פְּתוּחָה? דָּבָר אַחֵר: שֶׁלֹּא יְהֵא שָׁלְחָנְךָ מָלֵא וְשֻׁלְחַן רַבְּךָ רֵיקָן.

ו. מַעֲשֶׂה בְּהִלֵּל הַזָּקֵן שֶׁסָּמַךְ עַל הָעוֹלָה בְּעֲזָרָה, וְחָבְרוּ עָלָיו תַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי. אָמַר לָהֶם בֵּית הִלֵּל: בּוֹאוּ וּרְאוּ שֶׁהֵיא נְקֵבָה, וּצְרִיכִין אָנוּ לַעֲשׂוֹתָהּ זְכָחֵי שְׁלָמִים. הִפְלִיגָן בִּדְבָרִים, וְהָלְכוּ לָהֶם, מִיָּד גָּבְרָה יָדָן שֶׁל בֵּית שַׁמַּאי, וּבִקְּשׁוּ לִקְבֹּעַ הֲלָכָה כְּמוֹתָן, וְהָיָה שָׁם בָּבָא בֶּן בּוּטָא, שֶׁהוּא מִתַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי. וְיָדַע שֶׁהֲלָכָה כְּבֵית הִלֵּל בְּכָל מָקוֹם. וְשָׁלַח וְהֵבִיא אֶת כָּל צֹאן קֵדָר שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וְהֶעֱמִידָן בָּעֲזָרָה. וְאָמַר: ׳כָּל מִי שֶׁצָּרִיךְ לְהָבִיא עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים - יָבוֹא וְיִטֹּל, וְיִסְמוֹךְ׳. בָּאוּ וְנָטְלוּ וְהֶעֱלוּ עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים, וְסָמְכוּ עֲלֵיהֶן. בּוֹ בְּיוֹם נִקְבְּעָה הֲלָכָה כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל, וְלֹא הָיָה שָׁם אָדָם שֶׁעֵרְעֵר בָּזֶה. וְשׁוּב מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד מִתַּלְמִידֵי בֵּית הִלֵּל, שֶׁסָּמַךְ עַל הָעוֹלָה בָּעֲזָרָה, מְצָאוֹ תַּלְמִיד אֶחָד מִתַּלְמִידֵי בֵּית שַׁמַּאי. אָמַר לוֹ: מַה זֶּה סְמִיכָה? אָמַר לוֹ: מַה זֶּה שְׁתִיקָה? ! שְׁתֹק וּבְנִזְיפָה.

ז. עֲצֶרֶת שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, אוֹ בַּחֲמִישִׁי, אוֹ בַּשִּׁשִּׁי, אוֹ בְּאֶחָד מִכָּל יְמוֹת הַשַּׁבָּת. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יוֹם טוֹבַח לָאֲחֵרִים. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵין יוֹם טִבְחַ. וּמַעֲשֶׂה שֶׁמֵּת

[10] גִּרְסַת הַגְּמָרָא – בִּמְקוֹם.

הַשָּׁלֵם

אַלְכְּסָא בְּלוֹד, וּבָאוּ אַנְשֵׁי עֲיָרוֹת לְהַסְפִּידוֹ. אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן: צְאוּ, אֵין מַסְפִּידִין בְּיוֹם-טוֹב, מִפְּנֵי שֶׁיּוֹם-טוֹב שֶׁל עֲצֶרֶת הָיְתָה.

מַסֶּכֶת חֲגִיגָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. אֵיזוֹ חֲזָקָה? כָּל שֶׁעָקַר אֶת רַגְלָיו מִמַּיִם. עוֹדֵהוּ רַגְלוֹ אַחַת בַּמַּיִם - הַחֲזָק לְדָבָר קַל - מַחֲזִיק עַצְמוֹ לְדָבָר חָמוּר שֶׁבָּהֶן. עָלָה - שׁוּב אֵינוֹ מַחֲזִיק. הַטּוֹבֵל עַל מְנָת לַעֲלוֹת מִטַּמְאָה לְטָהֳרָה - הֲרֵי זֶה טָהוֹר בְּכֻלָּם. הַטּוֹבֵל, אִם נִתְכַּוֵּן - טָהוֹר. אִם לָאו - טָמֵא. אֲבָל הַמְטַבֵּל אֶת יָדָיו - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יָדָיו טְהוֹרוֹת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹכֵל עַל טָהֳרַת חֻלִּין כָּל יָמָיו, וְהָיְתָה מִטְפַּחְתּוֹ מִדְרָס לַקֹּדֶשׁ. אוּנְקְלוֹס הַגֵּר הָיָה אוֹכֵל עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ כָּל יָמָיו, וְהָיְתָה מִטְפַּחְתּוֹ מִדְרָס לְחַטָּאת.

ב. חֹמֶר בְּקֹדֶשׁ מִבִּתְרוּמָה שֶׁמִּטְבִּילִים בְּתוֹךְ כֵּלִים, כּוֹסוֹת בְּתוֹךְ כּוֹסוֹת, תַּמְחוּיִין בְּתוֹךְ תַּמְחוּיִין, בִּתְרוּמָה אֲבָל לֹא בְּקֹדֶשׁ. נָתַן לְתוֹךְ הַסַּל אוֹ לְתוֹךְ גּוּרְגּוּתָנִי[11], הִטְבִּילָהּ לִתְרוּמָה, בֵּין לְקֹדֶשׁ בֵּין לִתְרוּמָה - טְהוֹרִים. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: לִתְרוּמָה אֲבָל לֹא לְקֹדֶשׁ, אֲחוֹרִים וְתוֹךְ וּבֵית הַצְּבִיעָה בִּתְרוּמָה, אֲבָל לֹא בְּקֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: זֶה לְשׁוֹן כְּפוּל! כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ - יֵשׁ לוֹ בֵּית הַצְּבִיעָה. כָּל שֶׁאֵין לוֹ אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ - אֵין לוֹ בֵּית הַצְּבִיעָה.

ג. הַנּוֹשֵׂא אֶת הַמִּדְרָס - נוֹשֵׂא אֶת הַתְּרוּמָה אֲבָל לֹא אֶת הַקֹּדֶשׁ. כֵּיצַד? הָיוּ סַנְדָּלָיו טְמֵאִין וְנוֹשֵׂא חָבִית שֶׁל תְּרוּמָה עַל כְּתֵפוֹ,

[11] סַל גָּדוֹל שֶׁבּוֹ מְסַנְּנִים אֶת הַיַּיִן בְּעֵת הַכָּבְּצִיר וְלֹא שַׁיָּךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ שֶׁיִּהְיוּ כֵּלִים כָּאֵלּוּ כְּלִי שֶׁאֵין בְּפִיו כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד, כִּי בִּכְלִים כָּאֵלּוּ כְּמוֹ סַל אוֹ גּוּרְגּוּתָנִי לֹא שְׁכִיחַ בָּהֶם שֶׁפִּיהֶם יִהְיֶה צַר כָּל כָּךְ].

תּוֹסֶפְתָּא

וְאֵין עוֹשִׂין כֵּן בַּקֹּדֶשׁ. בִּגְדֵי אוֹכְלֵי תְּרוּמָה - מִדְרָס לַקֹּדֶשׁ. וְלֹא כְּמִדַּת הַקֹּדֶשׁ מִדַּת הַתְּרוּמָה. מְרֻבָּה מִדּוֹת הַקֹּדֶשׁ מִמִּדּוֹת הַתְּרוּמָה, שֶׁבַּקֹּדֶשׁ - מַטְבִּיל וּמְנַגֵּב וְאַחַר כָּךְ קוֹשֵׁר. וּבִתְרוּמָה - קוֹשֵׁר וְאַחַר כָּךְ מַטְבִּיל. אֶחָד קָדְשֵׁי מִקְדָּשׁ וְאֶחָד קָדְשֵׁי הַגְּבוּל בְּכָךְ.

ד. כֵּלִים הַנִּגְמָרִים בְּטָהֳרָה אֲפִלּוּ בָּעֲזָרָה - צְרִיכִין טְבִילָה לַקֹּדֶשׁ, אֲבָל לֹא לִתְרוּמָה. כֵּיצַד? סֹלֶת שֶׁנִּתְעָרְבָה, וְנִגַּע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָהּ - פָּסַל אֶת כֻּלָּהּ. בַּתְּרוּמָה - לֹא פָּסַל אֶלָּא מָקוֹם מַגָּעָהּ. הַקַּרְקַע, אֵינוֹ מְצָרֵף לֹא אֶת הַקֹּדֶשׁ וְלֹא אֶת הַתְּרוּמָה. הַכֶּלִי, מְצָרֵף מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לַקֹּדֶשׁ אֲבָל לֹא לִתְרוּמָה. הָרְבִיעִי - בַּקֹּדֶשׁ פָּסוּל. וְהַשְּׁלִישִׁי - בַּתְּרוּמָה. וּבִתְרוּמָה, אִם נִטְמֵאת אַחַת מִיָּדָיו - חֶבְרְתָּהּ טְהוֹרָה. וּבַקֹּדֶשׁ - מַטְבִּיל אֶת שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת. אֵין מַטְבִּיל אֶת הַטְּהוֹרָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְאֶת הַטְּמֵאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אֶלָּא מַטְבִּיל שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת.

ה. הַטּוֹבֵל אֶת אַחַת מֵהֶן וְעָשָׂה טָהֳרוֹת, כָּל הַטָּהֳרוֹת שֶׁעָשָׂה בְּטָהֳרוֹת עַד שֶׁלֹּא טָבַל שְׁנֵיהֶם - טְמֵאוֹת הַטָּהֳרוֹת, שֶׁהַיָּד מְטַמֵּא אֶת חֶבְרְתָּהּ לְטַמֵּא בַּקֹּדֶשׁ; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְפָסֹל בַּקֹּדֶשׁ, אוֹכְלִים אוֹכְלִין נְגוּבִין בְּיָדַיִם מְסוֹאָבוֹת, בַּתְּרוּמָה אֲבָל לֹא בַּקֹּדֶשׁ. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס: וְכִי יֵשׁ נְגוּבִין בַּקֹּדֶשׁ? אֶלָּא תּוֹחֵב אֶת הַחֲרֵרָה בְּכוּשׁ אוֹ בַּקֵּיסָם וְאוֹכֵל עִמָּהּ זַיִת, אוֹ בָּצָל בַּתְּרוּמָה אֲבָל לֹא בַּקֹּדֶשׁ.

ו. חֹמֶר בַּקֹּדֶשׁ מִבִּתְרוּמָה וּמִבַּחַטָּאת: שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל הַחַטָּאת, וְאֵין הַכֹּל נֶאֱמָנִין, לֹא עַל הַקֹּדֶשׁ וְלֹא עַל הַתְּרוּמָה. חֹמֶר בַּחַטָּאת: שֶׁהַטָּהוֹר לַתְּרוּמָה וְלַקֹּדֶשׁ - טָמֵא לַחַטָּאת. יֵשׁ מִינִין לַקֹּדֶשׁ וְלַתְּרוּמָה, וְאֵין מִינִין לַחַטָּאת. אוֹנֵן - אָסוּר בַּמַּעֲשֵׂר, וּמֻתָּר בִּתְרוּמָה וּבְפָרָה. טְבוּל יוֹם - אָסוּר בִּתְרוּמָה וּמֻתָּר בַּמַּעֲשֵׂר וּבִפְרָה. מְחֻסָּר כִּפָּרָה - אָסוּר בִּפְרָה, וּמֻתָּר בַּמַּעֲשֵׂר וּבִתְרוּמָה.

הַשָּׁלֵם

ז. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִנַּיִן לְרִבְיעִי בַּקֹּדֶשׁ שֶׁהוּא פָּסוּל? וְדִין הוּא, וּמַה מְחַסֵּר כִּפּוּרִים שֶׁאֵין פָּסוּל בַּתְּרוּמָה - פּוֹסֵל, רְבִיעִי שֶׁהוּא פָּסוּל בַּתְּרוּמָה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּפְסֹל בַּקֹּדֶשׁ? לְמַדְנוּ לַשְּׁלִישִׁי מִן הַכָּתוּב, וְלָרְבִיעִי מִקַּל וָחֹמֶר.

ח. אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה: מִפְּנֵי מַה הַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל הַקֹּדֶשׁ וְלֹא עַל הַתְּרוּמָה? שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמֵר: ׳הֲרֵינִי בּוֹנֶה בָּמָה וּמִזְבֵּחַ לְעַצְמִי׳, ׳הֲרֵינִי שׁוֹרֵף פָּרָה לְעַצְמִי׳; שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר יח, ז): ״וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ״, יָכוֹל אַף לְמַעֲשֵׂר, לְתְרוּמָה וּלְחַלָּה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת״, מַה ״מִבֵּית לַפָּרֹכֶת״ מְיֻחָד, שֶׁאֵין לְדַעְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, יָצְאת תְּרוּמָה וּלְמַעֲשֵׂר וְחַלָּה שֶׁיֵּשׁ לְדַעְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (בְּמִדְבַּר יט, ט): ״וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה״, שֶׁהַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל שְׁמִירָתָהּ, סָפֵק רְשׁוּת עִם הָאָרֶץ מִדְרָסוֹ וְהֶסֵיטוֹ, טְהוֹרִין לַחֻלִּין וּטְמֵאִין לַתְּרוּמָה.

ט. מְמַלְּאִין וּמְקַדְּשִׁין מֵי חַטָּאת, בַּכֹּל מְבִיאִין מֵי חַטָּאת וַעֲפַר חַטָּאת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, עִם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר: ׳טְהוֹר לַחַטָּאת׳ - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. ׳כֵּלִים הַלָּלוּ טְהוֹרִין לַחַטָּאת׳ - מְקַבְּלִין אוֹתָן הֵימֶנּוּ. טָבַל לְהַזּוֹת וְלֹא הִזָּה - הֲרֵי זֶה אוֹכֵל בִּתְרוּמוֹת לָעֲרֵב. רָאוּ בְיָדָיו מֵי חַטָּאת וְאֵפֶר חַטָּאת - אוֹכְלִין עַל גַּבָּיו טָהֳרוֹת, וְעַל גַּב בְּגָדָיו, וְעַל גַּבֵּי סַנְדָּלָיו.

י. עַם הָאָרֶץ שֶׁהֵבִיא כֵּלִים לְחַטָּאתוֹ - חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ לְחַטָּאתוֹ וּלְתְרוּמָתוֹ. הֵבִיא לְתְרוּמָתוֹ - אֵין חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ לֹא לְחַטָּאתוֹ וְלֹא לְתְרוּמָתוֹ. הֵבִיא לְחַטָּאתוֹ וּלְתְרוּמָתוֹ שֶׁל חַטָּאת - חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ לְתְרוּמָתוֹ וּלְחַטָּאתוֹ. לְתְרוּמָתוֹ - אֵין חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ, לֹא לְחַטָּאתוֹ וְלֹא לְתְרוּמָתוֹ. חָבֵר שֶׁאָמַר לְעַם הָאָרֶץ: ׳הָבֵא כֵּלִים לְחַטָּאתוֹ׳ - חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ לְחַטָּאתוֹ וּלְתְרוּמָתוֹ. ׳לְתְרוּמָתִי׳ - אֵין חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ לֹא לְחַטָּאתוֹ וְלֹא לְתְרוּמָתוֹ. הֵבִיא

תּוֹסֶפְתָּא

׳לְחַטָּאתִי וְלִתְרוּמָתִי שֶׁל חַטָּאת״ - חָבֵר לוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ, בֵּין לוֹ בֵּין לְאַחֵר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲרִים, וְאִם הֶעֱרִים - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין. עַם הָאָרֶץ שֶׁאָמַר: ׳כֵּלִים אֵלּוּ הֵבֵאתִים לְחַטָּאתִי וְנִמְלַכְתִּי עֲלֵיהֶן לִתְרוּמָתִי׳, הוֹאִיל וְנִתְיַחֲדוּ בִּרְשׁוּת עַם הָאָרֶץ שָׁעָה אַחַת - הֲרֵי אֵלּוּ טְמֵאִין.

יא. מִן הַמּוּדִיעִים וְלִפְנִים - נֶאֱמָנִין עַל כְּלֵי חֶרֶס רֵיקָן לַקֹּדֶשׁ. מִן הַמּוּדִיעִים לַחוּץ - אֵין נֶאֱמָנִין. בִּיהוּדָה - נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת יַיִן וְשֶׁמֶן כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, אֲבָל לֹא עַל הַתְּרוּמָה. בִּשְׁעַת הַגִּתּוֹת וְהַבַּדִּים - אַף עַל הַתְּרוּמָה. וְקֹדֶם לְגִתּוֹת וְהַבַּדִּים שִׁבְעִים יוֹם - נֶאֱמָנִין עַל הַקֹּדֶשׁ וְעַל הַמִּדָּמָע וְעַל הַקִּנְקָן, אֲבָל לֹא עַל הַתְּרוּמָה, בִּשְׁעַת הַגִּתּוֹת וְהַבַּדִּים נֶאֱמָנִים אַף עַל הַתְּרוּמָה. נֶאֱמָנִין עַל הַיַּיִן בִּשְׁעַת הַיַּיִן, וְעַל הַשֶּׁמֶן בִּשְׁעַת הַשֶּׁמֶן. אֲבָל לֹא עַל הַשֶּׁמֶן בִּשְׁעַת הַיַּיִן וְלֹא עַל הַיַּיִן בִּשְׁעַת הַשֶּׁמֶן. עָבְרוּ הַגִּתּוֹת וְהַבַּדִּים - חָזְרוּ לְאִסּוּרָן. הֵבִיאוּ לוֹ חֶבִית שֶׁל תְּרוּמָה - לֹא יְקַבְּלֶהּ הֵימֶנּוּ, אֶלָּא אִם כֵּן אָמַר לוֹ: ׳יֵשׁ לִי בְּתוֹכָהּ רְבִיעִית קֹדֶשׁ בְּתוֹכָהּ׳. הֵבִיאָהּ לְגַת הַבָּאָה אַף עַל פִּי שֶׁמַּכִּירָהּ שֶׁהִיא הִיא - לֹא יְקַבְּלֶהּ מִמֶּנּוּ. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי טַרְפוֹן, שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ, מְצָאוֹ זָקֵן אֶחָד, אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מַה בְּרִיּוֹת מְרַנְּנוֹת אַחֲרֶיךָ? וַהֲלֹא כָּל מַעֲשֶׂיךָ יְשָׁרִים הֵן! אֶלָּא שֶׁאַתָּה מְקַבֵּל תְּרוּמָה בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מִכָּל אָדָם. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: אֲקַפַּח אֶת בָּנַי אִם לֹא הֲלָכָה בְּיָדֵי מֵרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁאָמַר לִי: מֵתַּר אַתָּה לְקַבֵּל תְּרוּמָה בִּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה מִכָּל אָדָם, עַכְשָׁו בְּרִיּוֹת מְרַנְּנוֹת אַחֲרַי, גּוֹזֵר אֲנִי עָלַי שֶׁאֵינִי מְקַבֵּל תְּרוּמָה בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מִכָּל אָדָם, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ בְּתוֹכָהּ רְבִיעִית קֹדֶשׁ.

יב. הַגַּבָּאִין שֶׁנִּכְנְסוּ לַבַּיִת, וְכָתְבוּ עָלָיו מַבְחוּץ: ׳כָּל שֶׁבַּבַּיִת טָהוֹר׳ - נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת הַחַטָּאת וְאֵין נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת תְּרוּמָה. וּבִירוּשָׁלַיִם - נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת כָּל הַכֵּלִים לַקֹּדֶשׁ, אֲבָל לֹא לַתְּרוּמָה, וּבִשְׁעַת

הַשָּׁלֵם

הָרֶגֶל - אַף לַתְּרוּמָה. הַלּוֹקֵחַ כֵּלִים מֵאוֹמְנֵי עַם הָאָרֶץ, וְהַמּוֹכֵר כֵּלִים לְאוֹמְנֵי עַם הָאָרֶץ - נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת הַחַטָּאת וְאֵין נֶאֱמָנִין עַל טָהֳרַת תְּרוּמָה.

יג. שֻׁלְחָן שֶׁנִּטְמָא - מַטְבִּילִין אוֹתוֹ בְּזְמַנּוֹ, וַאֲפִילּוּ בַּשַּׁבָּת, מַעֲשֶׂה שֶׁהִטְבִּילוּ אֶת הַמְּנוֹרָה בְּיוֹם-טוֹב, וְהָיוּ הַצָּדוֹקִין אוֹמְרִים: ׳בְּאוּ וּרְאוּ פְּרוּשִׁין שֶׁמַּטְבִּילִין לְאוֹר הַלְּבָנָה׳.

יחזקאל פרק מ

א בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה
בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר
הֻכְּתָה הָעִיר בְּעֶצֶם | הַיּוֹם הַזֶּה הָיְתָה עָלַי יַד־
יְהוָה וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה: **ב** בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים
הֱבִיאַנִי אֶל־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיְנִיחֵנִי אֶל־הַר גָּבֹהַּ
מְאֹד וְעָלָיו כְּמִבְנֵה־עִיר מִנֶּגֶב: **ג** וַיָּבֵיא אוֹתִי
שָׁמָּה וְהִנֵּה־אִישׁ מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה נְחֹשֶׁת
וּפְתִיל־פִּשְׁתִּים בְּיָדוֹ וּקְנֵה הַמִּדָּה וְהוּא עֹמֵד
בַּשָּׁעַר: **ד** וַיְדַבֵּר אֵלַי הָאִישׁ בֶּן־אָדָם רְאֵה
בְעֵינֶיךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְׁמָע וְשִׂים לִבְּךָ לְכֹל אֲשֶׁר־
אֲנִי מַרְאֶה אוֹתָךְ כִּי לְמַעַן הַרְאוֹתְכָה הֻבָאתָה
הֵנָּה הַגֶּד אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לְבֵית
יִשְׂרָאֵל: **ה** וְהִנֵּה חוֹמָה מִחוּץ לַבַּיִת סָבִיב |
סָבִיב וּבְיַד הָאִישׁ קְנֵה הַמִּדָּה שֵׁשׁ־אַמּוֹת
בָּאַמָּה וָטֹפַח וַיָּמָד אֶת־רֹחַב הַבִּנְיָן קָנֶה אֶחָד
וְקוֹמָה קָנֶה אֶחָד: **ו** וַיָּבוֹא אֶל־שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו
דֶּרֶךְ הַקָּדִימָה וַיַּעַל בְּמַעֲלוֹתָו וַיָּמָד | אֶת־סַף
הַשַּׁעַר קָנֶה אֶחָד רֹחַב וְאֵת סַף אֶחָד קָנֶה אֶחָד
רֹחַב: **ז** וְהַתָּא קָנֶה אֶחָד אֹרֶךְ וְקָנֶה אֶחָד רֹחַב
וּבֵין הַתָּאִים חָמֵשׁ אַמּוֹת וְסַף הַשַּׁעַר מֵאֻצָּל
אֻלָם הַשַּׁעַר מֵהַבַּיִת קָנֶה אֶחָד: **ח** וַיָּמָד אֶת־
אֻלָם הַשַּׁעַר מֵהַבַּיִת קָנֶה אֶחָד: **ט** וַיָּמָד אֶת־
אֻלָם הַשַּׁעַר שְׁמֹנֶה אַמּוֹת וְאֵילָו שְׁתַּיִם אַמּוֹת
וְאֻלָם הַשַּׁעַר מֵהַבָּיִת: **י** וְתָאֵי הַשַּׁעַר דֶּרֶךְ
הַקָּדִים שְׁלֹשָׁה מִפֹּה וּשְׁלֹשָׁה מִפֹּה מִדָּה אַחַת
לִשְׁלָשְׁתָּם וּמִדָּה אַחַת לָאֵילִם מִפֹּה
וּמִפֹּו: **יא** וַיָּמָד אֶת־רֹחַב פֶּתַח־הַשַּׁעַר עֶשֶׂר
אַמּוֹת אֹרֶךְ הַשַּׁעַר שְׁלֹושׁ עֶשְׂרֵה

אַמּוֹת: **יב** וּגְבוּל לִפְנֵי הַתָּאוֹת אַמָּה אֶחָת
וְאַמָּה־אַחַת גְּבוּל מִפֹּה וְהַתָּא שֵׁשׁ־אַמּוֹת מִפֹּו
וְשֵׁשׁ אַמּוֹת מִפֹּו: **יג** וַיָּמָד אֶת־הַשַּׁעַר מִגַּג
הַתָּא לְגַגּוֹ רֹחַב עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמּוֹת פֶּתַח נֶגֶד
פֶּתַח: **יד** וַיַּעַשׂ אֶת־אֵילִים שִׁשִּׁים אַמָּה וְאֶל־
אֵיל הֶחָצֵר הַשַּׁעַר סָבִיב | סָבִיב: **טו** וְעַל פְּנֵי
הַשַּׁעַר היאתון הָאִיתוֹן עַל־לִפְנֵי אֻלָם הַשַּׁעַר
הַפְּנִימִי חֲמִשִּׁים אַמָּה: **טז** וְחַלּוֹנוֹת אֲטֻמוֹת
אֶל־הַתָּאִים וְאֶל אֵילֵיהֶמָּה לִפְנִימָה לַשַּׁעַר
סָבִיב | סָבִיב וְכֵן לָאֻלַמּוֹת וְחַלּוֹנוֹת סָבִיב |
סָבִיב לִפְנִימָה וְאֶל־אַיִל תְּמֹרִים: **יז** וַיְבִיאֵנִי
אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה וְהִנֵּה לְשָׁכוֹת וְרִצְפָּה עָשׂוּי
לֶחָצֵר סָבִיב | סָבִיב שְׁלֹשִׁים לְשָׁכוֹת אֶל־
הָרִצְפָּה: **יח** וְהָרִצְפָּה אֶל־כֶּתֶף הַשְּׁעָרִים
לְעֻמַּת אֹרֶךְ הַשְּׁעָרִים הָרִצְפָּה
הַתַּחְתּוֹנָה: **יט** וַיָּמָד רֹחַב מִלִּפְנֵי הַשַּׁעַר
הַתַּחְתּוֹנָה לִפְנֵי הֶחָצֵר הַפְּנִימִי מִחוּץ מֵאָה
אַמָּה הַקָּדִים וְהַצָּפוֹן: **כ** וְהַשַּׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו
דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה מָדַד אָרְכּוֹ
וְרָחְבּוֹ: **כא** וְתָאָו שְׁלוֹשָׁה מִפֹּו וּשְׁלֹשָׁה מִפֹּו
וְאֵילָו וְאֻלָמּוֹ הָיָה כְּמִדַּת הַשַּׁעַר הָרִאשׁוֹן
חֲמִשִּׁים אַמָּה אָרְכּוֹ וְרֹחַב חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים
בָּאַמָּה: **כב** וְחַלּוֹנָו וְאֻלָמּוֹ וְתִימָרָו כְּמִדַּת
הַשַּׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ הַקָּדִים וּבְמַעֲלוֹת שִׁבְעָ
יַעֲלוּ־בוֹ וְאֻלָמּוֹ לִפְנֵיהֶם: **כג** וְשַׁעַר לֶחָצֵר
הַפְּנִימִי נֶגֶד הַשַּׁעַר לַצָּפוֹן וְלַקָּדִים וַיָּמָד מִשַּׁעַר
אֶל־שַׁעַר מֵאָה אַמָּה: **כד** וַיּוֹלִכֵנִי דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם
וְהִנֵּה־שַׁעַר דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם וַיָּמָד אֵילָו וְאֻלָמּוֹ
כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה: **כה** וְחַלּוֹנִים לוֹ וּלְאֻלָמּוֹ
סָבִיב | סָבִיב כְּהַחַלֹּנוֹת הָאֵלֶּה חֲמִשִּׁים אַמָּה

אֹרֶךְ וְרֹחַב חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה: **כו** וּמַעֲלוֹת שִׁבְעָה עֹלוֹתָו וְאֵלַמָּו לִפְנֵיהֶם וְתִמְרִים לוֹ אֶחָד מִפֹּוּ וְאֶחָד מִפֹּוּ אֶל־אֵילָו: **כז** וְשַׁעַר לֶחָצֵר הַפְּנִימִי דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם וַיָּמָד מִשַּׁעַר אֶל־הַשַּׁעַר דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם מֵאָה אַמּוֹת: **כח** וַיְבִיאֵנִי אֶל־חָצֵר הַפְּנִימִי בְּשַׁעַר הַדָּרוֹם וַיָּמָד אֶת־הַשַּׁעַר הַדָּרוֹם כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה: **כט** וְתָאָו וְאֵילָו וְאֵלַמָּו כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה וְחַלּוֹנוֹת לוֹ וּלְאֵלַמָּו סָבִיב | סָבִיב חֲמִשִּׁים אַמָּה אֹרֶךְ וְרֹחַב עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמּוֹת: **ל** וְאֵלַמּוֹת סָבִיב | סָבִיב אֹרֶךְ חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה וְרֹחַב חָמֵשׁ אַמּוֹת: **לא** וְאֵלַמָּו אֶל־חָצֵר הַחִצוֹנָה וְתִמְרִים אֶל־אֵילָו וּמַעֲלוֹת שְׁמוֹנֶה מַעֲלָו: **לב** וַיְבִיאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִי דֶּרֶךְ הַקָּדִים וַיָּמָד אֶת־הַשַּׁעַר כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה: **לג** וְתָאָו וְאֵלָו וְאֵלַמָּו כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה וְחַלּוֹנוֹת לוֹ וּלְאֵלַמָּו סָבִיב | סָבִיב אֹרֶךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה וְרֹחַב חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה: **לד** וְאֵלַמָּו לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה וְתִמְרִים אֶל־אֵלָו מִפֹּוּ וּמִפֹּוּ וּשְׁמֹנֶה מַעֲלוֹת מַעֲלָו: **לה** וַיְבִיאֵנִי אֶל־שַׁעַר הַצָּפוֹן וּמָדַד כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה: **לו** תָּאָו אֵלָו וְאֵלַמָּו וְחַלּוֹנוֹת לוֹ סָבִיב | סָבִיב אֹרֶךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה וְרֹחַב חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה: **לז** וְאֵילָו לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה וְתִמְרִים אֶל־אֵילָו מִפֹּוּ וּמִפֹּוּ וּשְׁמֹנֶה מַעֲלוֹת מַעֲלָו: **לח** וְלִשְׁכָּה וּפִתְחָהּ בְּאֵילֵי הַשְּׁעָרִים שָׁם יָדִיחוּ אֶת־הָעֹלָה: **לט** וּבְאֻלָּם הַשַּׁעַר שְׁנַיִם שֻׁלְחָנוֹת מִפֹּוּ וּשְׁנַיִם שֻׁלְחָנוֹת מִפֹּוּ לִשְׁחֹוט אֲלֵיהֶם הָעוֹלָה וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם: **מ** וְאֶל־הַכָּתֵף מְחוּצָה לָעוֹלֶה לְפֶתַח הַשַּׁעַר הַצָּפוֹנָה שְׁנַיִם שֻׁלְחָנוֹת וְאֶל־הַכָּתֵף הָאַחֶרֶת אֲשֶׁר לְאֻלָם הַשַּׁעַר שְׁנַיִם שֻׁלְחָנוֹת: **מא** אַרְבָּעָה שֻׁלְחָנוֹת מִפֹּה וְאַרְבָּעָה שֻׁלְחָנוֹת מִפֹּה לְכֶתֶף הַשָּׁעַר שְׁמוֹנָה שֻׁלְחָנוֹת אֲלֵיהֶם יִשְׁחָטוּ: **מב** וְאַרְבָּעָה שֻׁלְחָנוֹת לָעוֹלָה אַבְנֵי גָזִית אׇרְכָּהּ אַמָּה אַחַת וָחֵצִי וְרׇחַב אַמָּה אַחַת וָחֵצִי וְגׇבַהּ אַמָּה אַחַת אֲלֵיהֶם וְיַנִּיחוּ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר יִשְׁחֲטוּ אֶת־הָעוֹלָה בָּם וְהַזָּבַח: **מג** וְהַשְׂפָתַיִם טֶפַח אֶחָד מְוּכָנִים בַּבַּיִת סָבִיב | סָבִיב וְאֶל־הַשֻּׁלְחָנוֹת בְּשַׂר הַקָּרְבָּן: **מד** וּמִחוּצָה לַשַּׁעַר הַפְּנִימִי לִשְׁכוֹת שָׁרִים בֶּחָצֵר הַפְּנִימִי אֲשֶׁר אֶל־כֶּתֶף שַׁעַר הַצָּפוֹן וּפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם אֶחָד אֶל־כֶּתֶף שַׁעַר הַקָּדִים פְּנֵי דֶּרֶךְ הַצָּפֹן: **מה** וַיְדַבֵּר אֵלַי זֹה הַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר פָּנֶיהָ דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם לַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַבָּיִת: **מו** וְהַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר פָּנֶיהָ דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן לַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ הֵמָּה בְּנֵי־צָדוֹק הַקְּרֵבִים מִבְּנֵי־לֵוִי אֶל־יְהוָה לְשָׁרְתוֹ: **מז** וַיָּמָד אֶת־הֶחָצֵר אׇרְכּוֹ | מֵאָה אַמָּה וְרׇחַב מֵאָה אַמָּה מְרֻבָּעַת וְהַמִּזְבֵּחַ לִפְנֵי הַבָּיִת: **מח** וַיְבִאֵנִי אֶל־אֻלָם הַבַּיִת וַיָּמָד אֵל אֻלָּם חָמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּה וְחָמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּה וְרׇחַב הַשַּׁעַר שָׁלֹשׁ אַמּוֹת מִפֹּוּ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת מִפֹּוּ: **מט** אׇרֶךְ הָאֻלָּם עֶשְׂרִים אַמָּה וְרׇחַב עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה אַמָּה וּבְמַעֲלוֹת אֲשֶׁר יַעֲלוּ אֵלָיו וְעַמֻּדִים אֶל־הָאֵילִים אֶחָד מִפֹּה וְאֶחָד מִפֹּה:

יחזקאל פרק מא

א וַיְבִיאֵנִי אֶל־הַהֵיכָל וַיָּמָד אֶת־הָאֵילִים שֵׁשׁ־אַמּוֹת רָחַב מִפֹּוּ וְשֵׁשׁ־אַמּוֹת־רׇחַב מִפֹּוּ רׇחַב הָאֹהֶל: **ב** וְרׇחַב הַפֶּתַח עֶשֶׂר אַמּוֹת וְכִתְפוֹת

הַפֶּתַח חָמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּוּ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת מִפֹּוּ
וַיָּמָד אָרְכּוֹ אַרְבָּעִים אַמָּה וְרֹחַב עֶשְׂרִים
אַמָּה: **ג** וּבָא לִפְנִימָה וַיָּמָד אֵיל־הַפֶּתַח שְׁתַּיִם
אַמּוֹת וְהַפֶּתַח שֵׁשׁ אַמּוֹת וְרֹחַב הַפֶּתַח שֶׁבַע
אַמּוֹת: **ד** וַיָּמָד אֶת־אָרְכּוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה וְרֹחַב
עֶשְׂרִים אַמָּה אֶל־פְּנֵי הַהֵיכָל וַיֹּאמֶר אֵלַי זֶה
קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים: **ה** וַיָּמָד קִיר־הַבַּיִת שֵׁשׁ אַמּוֹת
וְרֹחַב הַצֶּלַע אַרְבַּע אַמּוֹת סָבִיב | סָבִיב לַבַּיִת
סָבִיב: **ו** וְהַצְּלָעוֹת צֶלַע אֶל־צֶלַע שָׁלוֹשׁ
וּשְׁלֹשִׁים פְּעָמִים וּבָאוֹת בַּקִּיר אֲשֶׁר־לַבַּיִת
לַצְּלָעוֹת סָבִיב | סָבִיב לִהְיוֹת אֲחוּזִים וְלֹא־יִהְיוּ
אֲחוּזִים בְּקִיר הַבָּיִת: **ז** וְרָחְבָה וָנָסְבָּה לְמַעְלָה
לְמַעְלָה לַצְּלָעוֹת כִּי מוּסַב־הַבַּיִת לְמַעְלָה
לְמַעְלָה סָבִיב | סָבִיב לַבַּיִת עַל־כֵּן רֹחַב־לַבַּיִת
לְמָעְלָה וְכֵן הַתַּחְתּוֹנָה יַעֲלֶה עַל־הָעֶלְיוֹנָה
לַתִּיכוֹנָה: **ח** וְרָאֵיתִי לַבַּיִת גֹּבַהּ סָבִיב | סָבִיב
מיסדות מוּסְדוֹת הַצְּלָעוֹת מְלֹא הַקָּנֶה שֵׁשׁ
אַמּוֹת אַצִּילָה: **ט** רֹחַב הַקִּיר אֲשֶׁר־לַצֶּלַע אֶל־
הַחוּץ חָמֵשׁ אַמּוֹת וַאֲשֶׁר מֻנַּח בֵּית צְלָעוֹת
אֲשֶׁר לַבָּיִת: **י** וּבֵין הַלִּשְׁכוֹת רֹחַב עֶשְׂרִים אַמָּה
סָבִיב לַבַּיִת סָבִיב | סָבִיב: **יא** וּפֶתַח הַצֶּלַע
לַמֻּנָּח פֶּתַח אֶחָד דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן וּפֶתַח אֶחָד
לַדָּרוֹם וְרֹחַב מְקוֹם הַמֻּנָּח חָמֵשׁ אַמּוֹת סָבִיב |
סָבִיב: **יב** וְהַבִּנְיָן אֲשֶׁר אֶל־פְּנֵי הַגִּזְרָה פְּאַת
דֶּרֶךְ־הַיָּם רֹחַב שִׁבְעִים אַמָּה וְקִיר הַבִּנְיָן
חָמֵשׁ־אַמּוֹת רֹחַב סָבִיב | סָבִיב וְאָרְכּוֹ תִּשְׁעִים
אַמָּה: **יג** וּמָדַד אֶת־הַבַּיִת אֹרֶךְ מֵאָה אַמָּה
וְהַגִּזְרָה וְהַבִּנְיָהּ וְקִירוֹתֶיהָ אֹרֶךְ מֵאָה
אַמָּה: **יד** וְרֹחַב פְּנֵי הַבַּיִת וְהַגִּזְרָה לַקָּדִים מֵאָה
אַמָּה: **טו** וּמָדַד אֹרֶךְ־הַבִּנְיָן אֶל־פְּנֵי הַגִּזְרָה
אֲשֶׁר עַל־אֲחֹרֶיהָ וְאֶת־תּוֹכִיהָא וְאֶת־תִּקֶּיהָא מִפֹּוּ
וּמִפֹּוּ מֵאָה אַמָּה וְהַהֵיכָל הַפְּנִימִי וְאֻלַמֵּי
הֶחָצֵר: **טז** הַסִּפִּים וְהַחַלּוֹנִים הָאֲטֻמוֹת
וְהָאַתִּיקִים | סָבִיב לִשְׁלָשְׁתָּם נֶגֶד הַסַּף שְׁחִיף
עֵץ סָבִיב | סָבִיב וְהָאָרֶץ עַד־הַחַלּוֹנוֹת
וְהַחַלּוֹנוֹת מְכֻסּוֹת: **יז** עַל־מֵעַל הַפֶּתַח וְעַד־
הַבַּיִת הַפְּנִימִי וְלַחוּץ וְאֶל־כָּל־הַקִּיר סָבִיב |
סָבִיב בַּפְּנִימִי וּבַחִיצוֹן מִדּוֹת: **יח** וְעָשׂוּי
כְּרוּבִים וְתִמֹרִים וְתִמֹרָה בֵּין־כְּרוּב לִכְרוּב
וּשְׁנַיִם פָּנִים לַכְּרוּב: **יט** וּפְנֵי אָדָם אֶל־הַתִּמֹרָה
מִפֹּוּ וּפְנֵי־כְפִיר אֶל־הַתִּמֹרָה מִפֹּוּ עָשׂוּי אֶל־כָּל־
הַבַּיִת סָבִיב | סָבִיב: **כ** מֵהָאָרֶץ עַד־מֵעַל
הַפֶּתַח הַכְּרוּבִים וְהַתִּמֹרִים עֲשׂוּיִם וְקִיר
הַהֵיכָל: **כא** הַהֵיכָל מְזוּזַת רִבֻּעָה וּפְנֵי הַקֹּדֶשׁ
הַמַּרְאֶה כַּמַּרְאֶה: **כב** הַמִּזְבֵּחַ עֵץ שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת
גָּבֹהַּ וְאָרְכּוֹ שְׁתַּיִם־אַמּוֹת וּמִקְצֹעוֹתָיו לוֹ וְאָרְכּוֹ
וְקִירֹתָיו עֵץ וַיְדַבֵּר אֵלַי זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי
יְהוָה: **כג** וּשְׁתַּיִם דְּלָתוֹת לַהֵיכָל
וְלַקֹּדֶשׁ: **כד** וּשְׁתַּיִם דְּלָתוֹת לַדְּלָתוֹת שְׁתַּיִם
מְסֻבּוֹת דְּלָתוֹת שְׁתַּיִם לְדֶלֶת אַחַת וּשְׁתֵּי
דְלָתוֹת לָאַחֶרֶת: **כה** וְעָשׂוּיָה אֲלֵיהֶן אֶל־
דַּלְתוֹת הַהֵיכָל כְּרוּבִים וְתִמֹרִים כַּאֲשֶׁר עָשׂוּם
לַקִּירוֹת וְעָב עֵץ אֶל־פְּנֵי הָאוּלָם
מֵהַחוּץ: **כו** וְחַלּוֹנִים אֲטֻמוֹת וְתִמֹרִים מִפֹּוּ
וּמִפֹּוּ אֶל־כִּתְפוֹת הָאוּלָם וְצַלְעוֹת הַבַּיִת
וְהָעָבִים:

יחזקאל פרק מב

א וַיּוֹצִאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה הַדֶּרֶךְ דֶּרֶךְ
הַצָּפוֹן וַיְבִאֵנִי אֶל־הַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר נֶגֶד הַגִּזְרָה

וַאֲשֶׁר־נֶגֶד הַבִּנְיָן אֶל־הַצָּפוֹן: **ב** אֶל־פְּנֵי־אֹרֶךְ
אַמּוֹת הַמֵּאָה פֶּתַח הַצָּפוֹן וְהָרֹחַב חֲמִשִּׁים
אַמּוֹת: **ג** נֶגֶד ׀ הָעֶשְׂרִים אֲשֶׁר ׀ לֶחָצֵר הַפְּנִימִי
וְנֶגֶד ׀ רְצִפָּה אֲשֶׁר ׀ לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה אַתִּיק אֶל־
פְּנֵי־אַתִּיק בַּשִּׁלְשִׁים: **ד** וְלִפְנֵי הַלִּשְׁכוֹת מַהֲלַךְ
עֶשֶׂר אַמּוֹת רֹחַב אֶל־הַפְּנִימִית דֶּרֶךְ אַמָּה
אֶחָת וּפְתָחֵיהֶם לַצָּפוֹן: **ה** וְהַלִּשְׁכוֹת הָעֶלְיוֹנֹת
קְצָרוֹת כִּי־יוֹכְלוּ אַתִּיקִים מֵהֵנָּה מֵהַתַּחְתּוֹנוֹת
וּמֵהַתִּכוֹנוֹת בִּנְיָן: **ו** כִּי מְשֻׁלָּשׁוֹת הֵנָּה וְאֵין לָהֶן
עַמּוּדִים כְּעַמּוּדֵי הַחֲצֵרוֹת עַל־כֵּן נֶאֱצַל
מֵהַתַּחְתּוֹנוֹת וּמֵהַתִּיכֹנוֹת מֵהָאָרֶץ: **ז** וְגָדֵר
אֲשֶׁר־לַחוּץ לְעֻמַּת הַלִּשְׁכוֹת דֶּרֶךְ הֶחָצֵר
הַחִצוֹנָה אֶל־פְּנֵי הַלִּשְׁכוֹת אָרְכּוֹ חֲמִשִּׁים
אַמָּה: **ח** כִּי־אֹרֶךְ הַלִּשְׁכוֹת אֲשֶׁר לֶחָצֵר
הַחִצוֹנָה חֲמִשִּׁים אַמָּה וְהִנֵּה עַל־פְּנֵי הֵהֵיכָל
מֵאָה אַמָּה: **ט** ומתחתה לשכות ומִתַּחַת
הַלִּשְׁכוֹת הָאֵלֶּה המבוא הַמֵּבִיא מֵהַקָּדִים
בְּבֹאוֹ לָהֶנָּה מֵהֶחָצֵר הַחִצֹנָה: **י** בְּרֹחַב ׀ גֶּדֶר
הֶחָצֵר דֶּרֶךְ הַקָּדִים אֶל־פְּנֵי הַגִּזְרָה וְאֶל־פְּנֵי
הַבִּנְיָן לִשְׁכוֹת: **יא** וְדֶרֶךְ לִפְנֵיהֶם כְּמַרְאֵה
הַלִּשְׁכוֹת אֲשֶׁר ׀ דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן כְּאָרְכָּן כֵּן רָחְבָּן
וְכָל ׀ מוֹצָאֵיהֶן וּכְמִשְׁפְּטֵיהֶן
וּכְפִתְחֵיהֶן: **יב** וּכְפִתְחֵי הַלִּשְׁכוֹת אֲשֶׁר ׀ דֶּרֶךְ
הַדָּרוֹם פֶּתַח בְּרֹאשׁ דֶּרֶךְ דֶּרֶךְ בִּפְנֵי ׀ הַגְּדֵרֶת
הַגִּינָה דֶּרֶךְ הַקָּדִים בְּבוֹאָן: **יג** וַיֹּאמֶר אֵלַי
לִשְׁכוֹת הַצָּפוֹן לִשְׁכוֹת הַדָּרוֹם ׀ אֲשֶׁר אֶל־פְּנֵי
הַגִּזְרָה ׀ הֵנָּה | לִשְׁכוֹת הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יֹאכְלוּ־שָׁם
הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר־קְרוֹבִים לַיהוָה קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים
שָׁם יַנִּיחוּ | קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים וְהַמִּנְחָה וְהַחַטָּאת
וְהָאָשָׁם כִּי הַמָּקוֹם קָדֹשׁ: **יד** בְּבֹאָם הַכֹּהֲנִים
וְלֹא־יֵצְאוּ מֵהַקֹּדֶשׁ אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה וְשָׁם
יַנִּיחוּ בִגְדֵיהֶם אֲשֶׁר־יְשָׁרְתוּ בָהֶן כִּי־קֹדֶשׁ הֵנָּה
ילבשו וְלָבְשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְקָרְבוּ אֶל־אֲשֶׁר
לָעָם: **טו** וְכִלָּה אֶת־מִדּוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי
וְהוֹצִיאַנִי דֶּרֶךְ הַשַּׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ הַקָּדִים
וּמְדָדוֹ סָבִיב ׀ סָבִיב: **טז** מָדַד רוּחַ הַקָּדִים
בְּקָנֶה הַמִּדָּה חֲמֵשׁ־אמות מֵאוֹת קָנִים בְּקָנֶה
הַמִּדָּה סָבִיב: **יז** מָדַד רוּחַ הַצָּפוֹן חֲמֵשׁ־מֵאוֹת
קָנִים בְּקָנֶה הַמִּדָּה סָבִיב: **יח** אֶת רוּחַ הַדָּרוֹם
מָדַד חֲמֵשׁ־מֵאוֹת קָנִים בְּקָנֶה הַמִּדָּה: **יט** סָבַב
אֶל־רוּחַ הַיָּם מָדַד חֲמֵשׁ־מֵאוֹת קָנִים בְּקָנֶה
הַמִּדָּה: **כ** לְאַרְבַּע רוּחוֹת מְדָדוֹ חוֹמָה לוֹ
סָבִיב ׀ סָבִיב אֹרֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְרֹחַב חֲמֵשׁ
מֵאוֹת לְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ לְחֹל:

יחזקאל פרק מג

א וַיּוֹלִכֵנִי אֶל־הַשַּׁעַר שַׁעַר אֲשֶׁר פֹּנֶה דֶּרֶךְ
הַקָּדִים: **ב** וְהִנֵּה כְּבוֹד ׀ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא מִדֶּרֶךְ
הַקָּדִים וְקוֹלוֹ כְּקוֹל ׀ מַיִם רַבִּים וְהָאָרֶץ הֵאִירָה
מִכְּבֹדוֹ: **ג** וּכְמַרְאֶה הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי
כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר־רָאִיתִי בְּבֹאִי לְשַׁחֵת אֶת־הָעִיר
וּמַרְאֹת כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי אֶל־נְהַר־כְּבָר
וָאֶפֹּל אֶל־פָּנָי: **ד** וּכְבוֹד יְהוָה בָּא אֶל־הַבַּיִת
דֶּרֶךְ שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ הַקָּדִים: **ה** וַתִּשָּׂאֵנִי
רוּחַ וַתְּבִאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִי וְהִנֵּה מָלֵא
כְּבוֹד־יְהוָה הַבָּיִת: **ו** וָאֶשְׁמַע מְדַבֵּר אֵלַי
מֵהַבַּיִת וְאִישׁ הָיָה עֹמֵד אֶצְלִי: **ז** וַיֹּאמֶר אֵלַי
בֶּן־אָדָם אֶת־מְקוֹם כִּסְאִי וְאֶת־מְקוֹם כַּפּוֹת
רַגְלַי אֲשֶׁר אֶשְׁכָּן־שָׁם בְּתוֹךְ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
לְעוֹלָם וְלֹא יְטַמְּאוּ עוֹד בֵּית־יִשְׂרָאֵל שֵׁם קָדְשִׁי

הֵמָּה וּמַלְכֵיהֶם בִּזְנוּתָם וּבְפִגְרֵי מַלְכֵיהֶם
בָּמוֹתָם: **ח** בְּתִתָּם סִפָּם אֶת־סִפִּי וּמְזוּזָתָם
אֵצֶל מְזוּזָתִי וְהַקִּיר בֵּינִי וּבֵינֵיהֶם וְטִמְּאוּ | אֶת־
שֵׁם קָדְשִׁי בְּתוֹעֲבוֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וָאֲכַל אֹתָם
בְּאַפִּי: **ט** עַתָּה יִרְחֲקוּ אֶת־זְנוּתָם וּפִגְרֵי
מַלְכֵיהֶם מִמֶּנִּי וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכָם לְעוֹלָם:
{ס} **י** אַתָּה בֶן־אָדָם הַגֶּד אֶת־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
אֶת־הַבַּיִת וְיִכָּלְמוּ מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם וּמָדְדוּ אֶת־
תָּכְנִית: **יא** וְאִם־נִכְלְמוּ מִכֹּל אֲשֶׁר־עָשׂוּ צוּרַת
הַבַּיִת וּתְכוּנָתוֹ וּמוֹצָאָיו וּמוֹבָאָיו וְכָל־צוּרֹתָו
וְאֶת כָּל־חֻקֹּתָיו וְכָל־צוּרֹתָו וְכָל־תּוֹרֹתָו הוֹדַע
אוֹתָם וּכְתֹב לְעֵינֵיהֶם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־כָּל־צוּרָתוֹ
וְאֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו וְעָשׂוּ אוֹתָם: **יב** זֹאת תּוֹרַת
הַבָּיִת עַל־רֹאשׁ הָהָר כָּל־גְּבֻלּוֹ סָבִיב | סָבִיב
קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִנֵּה־זֹאת תּוֹרַת הַבָּיִת: **יג** וְאֵלֶּה
מִדּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בָּאַמּוֹת אַמָּה אַמָּה וָטֹפַח וְחֵיק
הָאַמָּה וְאַמָּה־רֹחַב וּגְבוּלָהּ אֶל־שְׂפָתָהּ סָבִיב
זֶרֶת הָאֶחָד וְזֶה גַּב הַמִּזְבֵּחַ: **יד** וּמֵחֵיק הָאָרֶץ
עַד־הָעַזָּרָה הַתַּחְתּוֹנָה שְׁתַּיִם אַמּוֹת וְרֹחַב
אַמָּה אֶחָת וּמֵהָעַזָּרָה הַקְּטַנָּה עַד־הָעַזָּרָה
הַגְּדוֹלָה אַרְבַּע אַמּוֹת וְרֹחַב
הָאַמָּה: **טו** וְהָהָרְאֵל אַרְבַּע אַמּוֹת וּמֵהָאֲרִאֵיל
וּלְמַעְלָה הַקְּרָנוֹת אַרְבַּע: **טז** וְהָאֲרִאֵיל שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה רֹחַב רָבּוּעַ אֶל
אַרְבַּעַת רְבָעָיו: **יז** וְהָעַזָּרָה אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ
בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה רֹחַב אֶל אַרְבַּעַת רְבָעֶיהָ
וְהַגְּבוּל סָבִיב אוֹתָהּ חֲצִי הָאַמָּה וְהַחֵיק־לָהּ
אַמָּה סָבִיב וּמַעֲלֹתֶהָ פְּנוֹת קָדִים: **יח** וַיֹּאמֶר
אֵלַי בֶּן־אָדָם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אֵלֶּה חֻקּוֹת
הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הֵעָשׂוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עָלָיו עוֹלָה
וְלִזְרֹק עָלָיו דָּם: **יט** וְנָתַתָּה אֶל־הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם
אֲשֶׁר הֵם מִזֶּרַע צָדוֹק הַקְּרֵבִים אֵלַי נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוִה לְשָׁרְתֵנִי פַּר בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת: **כ** וְלָקַחְתָּ
מִדָּמוֹ וְנָתַתָּה עַל־אַרְבַּע קַרְנֹתָיו וְאֶל־אַרְבַּע
פִּנּוֹת הָעַזָּרָה וְאֶל־הַגְּבוּל סָבִיב וְחִטֵּאתָ אוֹתוֹ
וְכִפַּרְתָּהוּ: **כא** וְלָקַחְתָּ אֶת הַפָּר הַחַטָּאת
וּשְׂרָפוֹ בְּמִפְקַד הַבַּיִת מִחוּץ
לַמִּקְדָּשׁ: **כב** וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי תַּקְרִיב שְׂעִיר־עִזִּים
תָּמִים לְחַטָּאת וְחִטְּאוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ כַּאֲשֶׁר
חִטְּאוּ בַּפָּר: **כג** בְּכַלּוֹתְךָ מֵחַטֵּא תַּקְרִיב פַּר
בֶּן־בָּקָר תָּמִים וְאַיִל מִן־הַצֹּאן
תָּמִים: **כד** וְהִקְרַבְתָּם לִפְנֵי יְהוָה וְהִשְׁלִיכוּ
הַכֹּהֲנִים עֲלֵיהֶם מֶלַח וְהֶעֱלוּ אוֹתָם עֹלָה
לַיהוָה: **כה** שִׁבְעַת יָמִים תַּעֲשֶׂה שְׂעִיר־חַטָּאת
לַיּוֹם וּפַר בֶּן־בָּקָר וְאַיִל מִן־הַצֹּאן תְּמִימִם
יַעֲשׂוּ: **כו** שִׁבְעַת יָמִים יְכַפְּרוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ
וְטִהֲרוּ אֹתוֹ וּמִלְאוּ יָדָו: **כז** וְיכַלּוּ אֶת־הַיָּמִים
{ס} וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יַעֲשׂוּ הַכֹּהֲנִים
עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־עוֹלֹתֵיכֶם וְאֶת־שַׁלְמֵיכֶם
וְרָצֹאתִי אֶתְכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: {ס}

יחזקאל פרק מד

א וַיָּשֶׁב אֹתִי דֶּרֶךְ שַׁעַר הַמִּקְדָּשׁ הַחִיצוֹן הַפֹּנֶה
קָדִים וְהוּא סָגוּר: **ב** וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה הַשַּׁעַר
הַזֶּה סָגוּר יִהְיֶה לֹא יִפָּתֵחַ וְאִישׁ לֹא־יָבֹא בּוֹ כִּי
יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בָּא בּוֹ וְהָיָה סָגוּר: **ג** אֶת־
הַנָּשִׂיא נָשִׂיא הוּא יֵשֶׁב־בּוֹ
לֶאֱכל־לֶחֶם לִפְנֵי יְהוָה מִדֶּרֶךְ אוּלָם
הַשַּׁעַר יָבוֹא וּמִדַּרְכּוֹ יֵצֵא: **ד** וַיְבִיאֵנִי דֶּרֶךְ־
שַׁעַר הַצָּפוֹן אֶל־פְּנֵי הַבַּיִת וָאֵרֶא וְהִנֵּה מָלֵא

כְּבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית יְהוָה וָאֶפֹּל אֶל־
פָּנָי: **ה** וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה בֶּן־אָדָם שִׂים לִבְּךָ
וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְׁמָע אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי
מְדַבֵּר אוֹתָךְ לְכָל־חֻקּוֹת בֵּית־יְהוָה וּלְכָל־
תּוֹרֹתָו וְשַׂמְתָּ לִבְּךָ לְמְבוֹא הַבַּיִת בְּכֹל מוֹצָאֵי
הַמִּקְדָּשׁ: **ו** וְאָמַרְתָּ אֶל־מֹרִי אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה רַב־לָכֶם מִכָּל־תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם
בֵּית יִשְׂרָאֵל: **ז** בַּהֲבִיאֲכֶם בְּנֵי־נֵכָר עַרְלֵי־לֵב
וְעַרְלֵי בָשָׂר לִהְיוֹת בְּמִקְדָּשִׁי לְחַלְּלוֹ אֶת־בֵּיתִי
בְּהַקְרִיבְכֶם אֶת־לַחְמִי חֵלֶב וָדָם וַיָּפֵרוּ אֶת־
בְּרִיתִי אֶל כָּל־תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם: **ח** וְלֹא שְׁמַרְתֶּם
מִשְׁמֶרֶת קָדָשַׁי וַתְּשִׂימוּן לְשֹׁמְרֵי מִשְׁמַרְתִּי
בְּמִקְדָּשִׁי לָכֶם: {ס} **ט** כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
כָּל־בֶּן־נֵכָר עֲרֵל לֵב וְעֲרֵל בָּשָׂר לֹא יָבוֹא אֶל־
מִקְדָּשִׁי לְכָל־בֶּן־נֵכָר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: **י** כִּי אִם־הַלְוִיִּם אֲשֶׁר רָחֲקוּ מֵעָלַי
בִּתְעוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר תָּעוּ מֵעָלַי אַחֲרֵי
גִּלּוּלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ עֲוֹנָם: **יא** וְהָיוּ בְמִקְדָּשִׁי
מְשָׁרְתִים פְּקֻדוֹת אֶל־שַׁעֲרֵי הַבַּיִת וּמְשָׁרְתִים
אֶת־הַבָּיִת הֵמָּה יִשְׁחֲטוּ אֶת־הָעוֹלָה וְאֶת־
הַזֶּבַח לָעָם וְהֵמָּה יַעַמְדוּ לִפְנֵיהֶם
לְשָׁרְתָם: **יב** יַעַן אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ אוֹתָם לִפְנֵי
גִּלּוּלֵיהֶם וְהָיוּ לְבֵית־יִשְׂרָאֵל לְמִכְשׁוֹל עָוֹן עַל־
כֵּן נָשָׂאתִי יָדִי עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְנָשְׂאוּ
עֲוֹנָם: **יג** וְלֹא־יִגְּשׁוּ אֵלַי לְכַהֵן לִי וְלָגֶשֶׁת עַל־
כָּל־קָדָשַׁי אֶל־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים וְנָשְׂאוּ כְלִמָּתָם
וְתוֹעֲבוֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ: **יד** וְנָתַתִּי אוֹתָם שֹׁמְרֵי
מִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת לְכָל־עֲבֻדָּתוֹ וּלְכֹל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה
בּוֹ: {פ}

טו וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת־
מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי בִּתְעוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵעָלַי
הֵמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשָׁרְתֵנִי וְעָמְדוּ לְפָנַי לְהַקְרִיב
לִי חֵלֶב וָדָם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: **טז** הֵמָּה יָבֹאוּ
אֶל־מִקְדָּשִׁי וְהֵמָּה יִקְרְבוּ אֶל־שֻׁלְחָנִי לְשָׁרְתֵנִי
וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי: **יז** וְהָיָה בְּבוֹאָם אֶל־
שַׁעֲרֵי הֶחָצֵר הַפְּנִימִית בִּגְדֵי פִשְׁתִּים יִלְבָּשׁוּ
וְלֹא־יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צֶמֶר בְּשָׁרְתָם בְּשַׁעֲרֵי הֶחָצֵר
הַפְּנִימִית וָבָיְתָה: **יח** פַּאֲרֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל־
רֹאשָׁם וּמִכְנְסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל־מָתְנֵיהֶם לֹא
יַחְגְּרוּ בַּיָּזַע: **יט** וּבְצֵאתָם אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה
אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל־הָעָם יִפְשְׁטוּ אֶת־
בִּגְדֵיהֶם אֲשֶׁר־הֵמָּה מְשָׁרְתִם בָּם וְהִנִּיחוּ אוֹתָם
בְּלִשְׁכֹת הַקֹּדֶשׁ וְלָבְשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְלֹא־
יְקַדְּשׁוּ אֶת־הָעָם בְּבִגְדֵיהֶם: **כ** וְרֹאשָׁם לֹא
יְגַלֵּחוּ וּפֶרַע לֹא יְשַׁלֵּחוּ כָּסוֹם יְכַסְּמוּ אֶת־
רָאשֵׁיהֶם: **כא** וְיַיִן לֹא־יִשְׁתּוּ כָּל־כֹּהֵן בְּבוֹאָם
אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית: **כב** וְאַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה
לֹא־יִקְחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי אִם־בְּתוּלֹת מִזֶּרַע
בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אַלְמָנָה
מִכֹּהֵן יִקָּחוּ: **כג** וְאֶת־עַמִּי יוֹרוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל
וּבֵין־טָמֵא לְטָהוֹר יוֹדִעֻם: **כד** וְעַל־רִיב הֵמָּה
יַעַמְדוּ לשפט לְמִשְׁפָּט בְּמִשְׁפָּטַי
ושפטהו יִשְׁפְּטֻהוּ וְאֶת־תּוֹרֹתַי וְאֶת־חֻקֹּתַי
בְּכָל־מוֹעֲדַי יִשְׁמֹרוּ וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי
יְקַדֵּשׁוּ: **כה** וְאֶל־מֵת אָדָם לֹא יָבוֹא לְטָמְאָה כִּי
אִם־לְאָב וְלִאֵם וְלִבֵּן וְלִבַּת לְאָח וְלַאֲחוֹת
אֲשֶׁר־לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ יִטַּמָּאוּ: **כו** וְאַחֲרֵי
טָהֳרָתוֹ שִׁבְעַת יָמִים יִסְפְּרוּ־לוֹ: **כז** וּבְיוֹם בֹּאוֹ
אֶל־הַקֹּדֶשׁ אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ
יַקְרִיב חַטָּאתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה: **כח** וְהָיְתָה

לָהֶם֙ לְנַחֲלָ֔ה אֲנִ֖י נַחֲלָתָ֑ם וַאֲחֻזָּ֞ה לֹא־תִתְּנ֤וּ לָהֶם֙ בְּיִשְׂרָאֵ֔ל אֲנִ֖י אֲחֻזָּתָֽם׃ **כט** הַמִּנְחָ֣ה וְהַחַטָּ֣את וְהָאָשָׁ֔ם הֵ֖מָּה יֹאכֵ֑לוּם וְכָל־חֵ֥רֶם בְּיִשְׂרָאֵ֖ל לָהֶ֥ם יִהְיֶֽה׃ **ל** וְרֵאשִׁ֨ית כָּל־בִּכּוּרֵ֜י כֹּ֣ל וְכָל־תְּרוּמַ֣ת כֹּ֗ל מִכֹּל֙ תְּרוּמֹ֣תֵיכֶ֔ם לַכֹּהֲנִ֖ים יִהְיֶ֑ה וְרֵאשִׁ֣ית עֲרִסֹ֔תֵיכֶם תִּתְּנ֥וּ לַכֹּהֵ֖ן לְהָנִ֥יחַ בְּרָכָ֖ה אֶל־בֵּיתֶֽךָ׃ **לא** כָּל־נְבֵלָ֣ה וּטְרֵפָ֗ה מִן־הָעוֹף֙ וּמִן־הַבְּהֵמָ֔ה לֹ֥א יֹאכְל֖וּ הַכֹּהֲנִֽים׃ {פ}

יחזקאל פרק מה

א וּבְהַפִּ֤ילְכֶם֙ אֶת־הָאָ֔רֶץ בְּנַחֲלָ֕ה תָּרִ֥ימוּ תְרוּמָ֖ה לַיהוָ֑ה | קֹ֚דֶשׁ מִן־הָאָ֔רֶץ אֹ֥רֶךְ חֲמִשָּׁ֖ה וְעֶשְׂרִ֣ים אֶ֑לֶף אֹ֥רֶךְ וְרֹ֖חַב עֲשָׂרָ֥ה אֶ֛לֶף קֹ֥דֶשׁ־הִ֖וא בְּכָל־גְּבוּלָ֥הּ סָבִֽיב׃ **ב** יִהְיֶ֥ה מִזֶּ֛ה אֶל־הַקֹּ֖דֶשׁ חֲמֵ֣שׁ מֵא֑וֹת בַּחֲמֵ֣שׁ מֵא֗וֹת מְרֻבָּ֛ע סָבִ֖יב וַחֲמִשִּׁ֥ים אַמָּ֛ה מִגְרָ֖שׁ לֹ֥ו סָבִֽיב׃ **ג** וּמִן־הַמִּדָּ֗ה הַזֹּאת֙ תָּמֹ֔וד אֹ֥רֶךְ חמש חֲמִשָּׁ֖ה וְעֶשְׂרִ֑ים אֶ֛לֶף וְרֹ֥חַב עֲשָׂרֶ֖ת אֲלָפִ֑ים וּבֹ֣ו־יִהְיֶ֔ה הַמִּקְדָּ֖שׁ קֹ֥דֶשׁ קָדָשִֽׁים׃ **ד** קֹ֚דֶשׁ מִן־הָאָ֔רֶץ הוּא֙ לַכֹּהֲנִ֔ים מְשָׁרְתֵ֖י הַמִּקְדָּ֑שׁ יִהְיֶ֗ה הַקְּרֵבִים֙ לְשָׁרֵ֣ת אֶת־יְהוָ֔ה וְהָיָ֥ה לָהֶ֛ם מָקֹ֖ום לְבָתִּ֑ים וּמִקְדָּ֖שׁ לַמִּקְדָּֽשׁ׃ **ה** וַחֲמִשָּׁ֥ה וְעֶשְׂרִ֖ים אֶ֣לֶף אֹ֑רֶךְ וַעֲשֶׂ֣רֶת אֲלָפִ֗ים רֹ֚חַב יהיה וְהָיָ֣ה לַלְוִיִּ֔ם מְשָׁרְתֵ֖י הַבַּ֑יִת לָהֶ֥ם לַאֲחֻזָּ֛ה עֶשְׂרִ֥ים לְשָׁכֹֽת׃ **ו** וַאֲחֻזַּ֣ת הָעִ֔יר תִּתְּנ֗וּ חֲמֵ֤שֶׁת אֲלָפִים֙ רֹ֔חַב וְאֹ֥רֶךְ חֲמִשָּׁ֖ה וְעֶשְׂרִ֣ים אֶ֑לֶף לְעֻמַּ֤ת תְּרוּמַת֙ הַקֹּ֣דֶשׁ לְכָל־בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֔ל יִהְיֶֽה׃ **ז** וְלַנָּשִׂ֗יא מִזֶּ֤ה וּמִזֶּה֙ לִתְרוּמַ֣ת הַקֹּ֔דֶשׁ וְלַאֲחֻזַּ֖ת הָעִ֑יר אֶל־פְּנֵ֞י תְּרוּמַת־הַקֹּ֣דֶשׁ וְאֶל־פְּנֵ֣י אֲחֻזַּ֣ת הָעִ֗יר מִפְאַ֤ת־יָמָה֙ וּמִפְאַ֣ת־קֵ֔דְמָה וְאֹ֥רֶךְ לְעֻמֹּ֖ת אַחַ֣ד הַחֲלָקִ֑ים מִגְּבוּל־יָ֖ם אֶל־גְּבוּל֙ קָדִ֔ימָה׃ **ח** לָאָ֖רֶץ יִהְיֶה־לֹּ֥ו לַאֲחֻזָּ֛ה בְּיִשְׂרָאֵ֑ל וְלֹא־יוֹנ֤וּ עֹוד֙ נְשִׂיאַ֔י אֶת־עַמִּ֖י וְהָאָ֥רֶץ יִתְּנ֖וּ לְבֵ֣ית־יִשְׂרָאֵ֑ל לִשְׁבָטֵיהֶֽם׃ {פ} **ט** כֹּה־אָמַ֞ר אֲדֹנָ֣י יְהוִ֗ה רַב־לָכֶ֙ם֙ נְשִׂיאֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל חָמָ֖ס וְשֹׁ֣ד הָסִ֑ירוּ וּמִשְׁפָּ֥ט וּצְדָקָ֖ה עֲשׂ֣וּ הָרִ֣ימוּ גֵרְשֹׁתֵיכֶ֔ם מֵעַ֖ל עַמִּ֑י נְאֻ֖ם אֲדֹנָ֥י יְהוִֽה׃ **י** מֹאזְנֵי־צֶ֥דֶק וְאֵיפַת־צֶ֛דֶק וּבַת־צֶ֖דֶק יִהְיֶ֥ה לָכֶֽם׃ **יא** הָאֵיפָ֣ה וְהַבַּ֗ת תְּכֻ֤ן אֶחָד֙ יִהְיֶ֔ה לָשֵׂ֣את מַעְשַׂ֔ר הַחֹ֖מֶר הַבַּ֑ת וַעֲשִׂירַ֥ת הַחֹ֖מֶר הָאֵיפָ֑ה אֶל־הַחֹ֥מֶר יִהְיֶ֖ה מַתְכֻּנְתֹּֽו׃ **יב** וְהַשֶּׁ֕קֶל עֶשְׂרִ֥ים גֵּרָ֖ה עֶשְׂרִ֣ים שְׁקָלִ֑ים חֲמִשָּׁ֕ה וְעֶשְׂרִ֥ים שְׁקָלִ֖ים עֲשָׂרָ֣ה וַחֲמִשָּׁ֔ה שֶׁ֥קֶל הַמָּנֶ֖ה יִהְיֶ֥ה לָכֶֽם׃ **יג** זֹ֚את הַתְּרוּמָ֔ה אֲשֶׁ֥ר תָּרִ֖ימוּ שִׁשִּׁ֣ית הָאֵיפָ֑ה מֵחֹ֥מֶר הַחִטִּ֖ים וְשִׁשִּׁיתָ֣ם הָאֵיפָ֑ה מֵחֹ֥מֶר הַשְּׂעֹרִֽים׃ **יד** וְחֹ֣ק הַשֶּׁ֔מֶן הַבַּ֥ת הַשֶּׁ֖מֶן מַעְשַׂ֣ר הַבַּ֑ת מִן־הַכֹּ֗ר עֲשֶׂ֤רֶת הַבַּתִּים֙ חֹ֣מֶר כִּֽי־עֲשֶׂ֔רֶת הַבַּתִּ֖ים חֹֽמֶר׃ **טו** וְשֵׂ֤ה־אַחַת֙ מִן־הַצֹּ֔אן מִן־הַמָּאתַ֖יִם מִמַּשְׁקֵ֣ה יִשְׂרָאֵ֑ל לְמִנְחָ֣ה וּלְעֹולָ֔ה וּלְשַׁלְמִ֖ים לְכַפֵּ֥ר עֲלֵיהֶ֛ם נְאֻ֥ם אֲדֹנָ֖י יְהוִֽה׃ {פ} **טז** כָּל־הָעָ֥ם הָאָ֖רֶץ יִהְיוּ֑ אֶל־הַתְּרוּמָ֥ה הַזֹּ֛את לַנָּשִׂ֥יא בְּיִשְׂרָאֵ֖ל׃ **יז** וְעַל־הַנָּשִׂ֗יא יִהְיֶה֙ הָעוֹלֹ֣ות וְהַמִּנְחָ֔ה וְהַנֶּ֖סֶךְ בַּחַגִּ֣ים וּבֶחָדָשִׁ֑ים וּבַשַּׁבָּתֹ֗ות בְּכָל־מֹועֲדֵ֛י בֵּ֥ית יִשְׂרָאֵ֖ל הֽוּא־יַעֲשֶׂ֣ה אֶת־הַחַטָּ֔את וְאֶת־הַמִּנְחָ֖ה וְאֶת־הָעֹולָ֑ה וְאֶת־הַשְּׁלָמִ֔ים לְכַפֵּ֖ר בְּעַ֥ד בֵּית־יִשְׂרָאֵֽל׃ {ס} **יח** כֹּה־אָמַ֞ר אֲדֹנָ֣י יְהוִ֗ה בָּרִאשׁוֹן֙ בְּאֶחָ֣ד לַחֹ֔דֶשׁ תִּקַּ֖ח פַּר־בֶּן־בָּקָ֑ר תָּמִ֖ים וְחִטֵּאתָ֥ אֶת־הַמִּקְדָּֽשׁ׃ **יט** וְלָקַ֤ח הַכֹּהֵן֙ מִדַּ֣ם הַחַטָּ֔את וְנָתַ֕ן אֶל־מְזוּזַ֖ת הַבַּ֑יִת וְאֶל־אַרְבַּ֞ע פִּנֹּ֣ות הָעֲזָרָ֗ה לַמִּזְבֵּ֔חַ וְעַל־מְזוּזַ֖ת שַׁ֥עַר הֶחָצֵֽר

הַפְּנִימִית: **כ** וְכֵן תַּעֲשֶׂה בַּחֹדֶשׁ מֵאִישׁ שׁוֹגֶה וּמִפֶּתִי וְכִפַּרְתֶּם אֶת־הַבָּיִת: **כא** בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם הַפֶּסַח חָג שָׁבֻעוֹת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל: **כב** וְעָשָׂה הַנָּשִׂיא בַּיּוֹם הַהוּא בַּעֲדוֹ וּבְעַד כָּל־עַם הָאָרֶץ פַּר חַטָּאת: **כג** וְשִׁבְעַת יְמֵי־הֶחָג יַעֲשֶׂה עוֹלָה לַיהוָה שִׁבְעַת פָּרִים וְשִׁבְעַת אֵילִים תְּמִימִם לַיּוֹם שִׁבְעַת הַיָּמִים וְחַטָּאת שְׂעִיר עִזִּים לַיּוֹם: **כד** וּמִנְחָה אֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה: **כה** בַּשְּׁבִיעִי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֶּחָג יַעֲשֶׂה כָּאֵלֶּה שִׁבְעַת הַיָּמִים כַּחַטָּאת כָּעֹלָה וְכַמִּנְחָה וְכַשָּׁמֶן: {ס}

יחזקאל פרק מו

א כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה שַׁעַר הֶחָצֵר הַפְּנִימִית הַפֹּנֶה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפָּתֵחַ וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ יִפָּתֵחַ: **ב** וּבָא הַנָּשִׂיא דֶּרֶךְ אוּלָם הַשַּׁעַר מִחוּץ וְעָמַד עַל־מְזוּזַת הַשַּׁעַר וְעָשׂוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־עֹלָתוֹ וְאֶת־שְׁלָמָיו וְהִשְׁתַּחֲוָה עַל־מִפְתַּן הַשַּׁעַר וְיָצָא וְהַשַּׁעַר לֹא־יִסָּגֵר עַד־הָעֶרֶב: **ג** וְהִשְׁתַּחֲוּוּ עַם־הָאָרֶץ פֶּתַח הַשַּׁעַר הַהוּא בַּשַּׁבָּתוֹת וּבֶחָדָשִׁים לִפְנֵי יְהוָה: **ד** וְהָעֹלָה אֲשֶׁר־יַקְרֵב הַנָּשִׂיא לַיהוָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שִׁשָּׁה כְבָשִׂים תְּמִימִם וְאַיִל תָּמִים: **ה** וּמִנְחָה אֵיפָה לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים מִנְחָה מַתַּת יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה: {ס} **ו** וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ פַּר בֶּן־בָּקָר תְּמִימִם וְשִׁשֶּׁת כְּבָשִׂים וָאַיִל תְּמִימִם יִהְיוּ: **ז** וְאֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה מִנְחָה וְלַכְּבָשִׂים כַּאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה: **ח** וּבְבוֹא הַנָּשִׂיא דֶּרֶךְ אוּלָם הַשַּׁעַר יָבוֹא וּבְדַרְכּוֹ יֵצֵא: **ט** וּבְבוֹא עַם־הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה בַּמּוֹעֲדִים הַבָּא דֶּרֶךְ־שַׁעַר צָפוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת יֵצֵא דֶּרֶךְ־שַׁעַר נֶגֶב וְהַבָּא דֶּרֶךְ־שַׁעַר נֶגֶב יֵצֵא דֶּרֶךְ־שַׁעַר צָפוֹנָה לֹא יָשׁוּב דֶּרֶךְ הַשַּׁעַר אֲשֶׁר־בָּא בּוֹ כִּי נֹכְחוֹ יֵצֵאוּ יֵצֵא: **י** וְהַנָּשִׂיא בְּתוֹכָם בְּבוֹאָם יָבוֹא וּבְצֵאתָם יֵצֵאוּ: **יא** וּבֶחַגִּים וּבַמּוֹעֲדִים תִּהְיֶה הַמִּנְחָה אֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים מַתַּת יָדוֹ וְאֵיפָה לָאַיִל וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה: {פ} **יב** וְכִי־יַעֲשֶׂה הַנָּשִׂיא נְדָבָה עוֹלָה אוֹ־שְׁלָמִים נְדָבָה לַיהוָה וּפָתַח לוֹ אֶת־הַשַּׁעַר הַפֹּנֶה קָדִים וְעָשָׂה אֶת־עֹלָתוֹ וְאֶת־שְׁלָמָיו כַּאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְיָצָא וְסָגַר אֶת־הַשַּׁעַר אַחֲרֵי צֵאתוֹ: **יג** וְכֶבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ תָּמִים תַּעֲשֶׂה עוֹלָה לַיּוֹם לַיהוָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: **יד** וּמִנְחָה תַּעֲשֶׂה עָלָיו בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר שִׁשִּׁית הָאֵיפָה וְשֶׁמֶן שְׁלִישִׁית הַהִין לָרַס אֶת־הַסֹּלֶת מִנְחָה לַיהוָה חֻקּוֹת עוֹלָם תָּמִיד: **טו** ועשו יַעֲשׂוּ אֶת־הַכֶּבֶשׂ וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת־הַשֶּׁמֶן בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר עוֹלַת תָּמִיד: {ס} **טז** כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כִּי־יִתֵּן הַנָּשִׂיא מַתָּנָה לְאִישׁ מִבָּנָיו נַחֲלָתוֹ הִיא לְבָנָיו תִּהְיֶה אֲחֻזָּתָם הִיא בְּנַחֲלָה: {ס} **יז** וְכִי־יִתֵּן מַתָּנָה מִנַּחֲלָתוֹ לְאַחַד מֵעֲבָדָיו וְהָיְתָה לוֹ עַד־שְׁנַת הַדְּרוֹר וְשָׁבַת לַנָּשִׂיא אַךְ נַחֲלָתוֹ בָּנָיו לָהֶם תִּהְיֶה: **יח** וְלֹא־יִקַּח הַנָּשִׂיא מִנַּחֲלַת הָעָם לְהוֹנֹתָם מֵאֲחֻזָּתָם מֵאֲחֻזָּתוֹ יַנְחִל אֶת־בָּנָיו לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יָפֻצוּ עַמִּי אִישׁ מֵאֲחֻזָּתוֹ: **יט** וַיְבִיאֵנִי בַמָּבוֹא אֲשֶׁר עַל־כֶּתֶף

הַשַּׁעַר אֶל־הַלִּשְׁכוֹת הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר־הַכֹּהֲנִים
הַפֹּנוֹת צָפוֹנָה וְהִנֵּה־שָׁם מָקוֹם
בירכתם בַּיַּרְכָתַיִם יָמָּה: **כ** וַיֹּאמֶר אֵלַי זֶה
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יְבַשְּׁלוּ־שָׁם הַכֹּהֲנִים אֶת־הָאָשָׁם
וְאֶת־הַחַטָּאת אֲשֶׁר יאפוּ אֶת־הַמִּנְחָה לְבִלְתִּי
הוֹצִיא אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה לְקַדֵּשׁ אֶת־
הָעָם: **כא** וַיּוֹצִיאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה
וַיַּעֲבִרֵנִי אֶל־אַרְבַּעַת מִקְצוֹעֵי הֶחָצֵר וְהִנֵּה חָצֵר
בְּמִקְצַע הֶחָצֵר חָצֵר בְּמִקְצַע
הֶחָצֵר: **כב** בְּאַרְבַּעַת מִקְצֹעוֹת הֶחָצֵר חֲצֵרוֹת
קְטֻרוֹת אַרְבָּעִים אֹרֶךְ וּשְׁלֹשִׁים רֹחַב מִדָּה
אַחַת לְאַרְבַּעְתָּם מְהֻקְצָעוֹת: **כג** וְטוּר סָבִיב
בָּהֶם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּם וּמְבַשְּׁלוֹת עָשׂוּי מִתַּחַת
הַטִּירוֹת סָבִיב: **כד** וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה בֵּית
הַמְבַשְּׁלִים אֲשֶׁר יְבַשְּׁלוּ־שָׁם מְשָׁרְתֵי הַבַּיִת
אֶת־זֶבַח הָעָם:

הספר הקדוש

הזה הודפס

לישועת והצלחת

מנחם מענדל

בן ציפורה

וכל משפחתו

וכל עם ישראל

נתרם ע"י קופת צדקה

מנחם מעהל

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת בשלח

יום **ראשון**	**יא** 21	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא פ **ירושלמי:** שבת לט **תוספתא:** מגילה ב **נ"ך:** יחזקאל מ	עלות השחר (72 דק') ... 5:27 | חצות היום ..... 11:49 נץ החמה ..... 6:39 | שקיעה ..... 4:59 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:43 | צאת הכוכבים ..... 5:11 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:14 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 6:11
יום **שני**	**יב** 22	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא פא **ירושלמי:** שבת מ **תוספתא:** מגילה ג **נ"ך:** יחזקאל מא	עלות השחר (72 דק') ... 5:26 | חצות היום ..... 11:49 נץ החמה ..... 6:38 | שקיעה ..... 5:00 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:43 | צאת הכוכבים ..... 5:12 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:14 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 6:12
יום **שלישי**	**יג** 23	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא פב **ירושלמי:** שבת מא **תוספתא:** מועד קטן א **נ"ך:** יחזקאל מב	עלות השחר (72 דק') ... 5:26 | חצות היום ..... 11:50 נץ החמה ..... 6:38 | שקיעה ..... 5:01 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:43 | צאת הכוכבים ..... 5:13 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:14 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 6:13
יום **רביעי**	**יד** 24	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא פג **ירושלמי:** שבת מב **תוספתא:** מועד קטן ב **נ"ך:** יחזקאל מג	עלות השחר (72 דק') ... 5:26 | חצות היום ..... 11:50 נץ החמה ..... 6:38 | שקיעה ..... 5:02 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:43 | צאת הכוכבים ..... 5:14 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:14 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 6:14
יום **חמישי**	**טו** 25	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא פד **ירושלמי:** שבת מג **תוספתא:** חגיגה א **נ"ך:** יחזקאל מד	**ראש השנה לאילנות** עלות השחר (72 דק') ... 5:25 | חצות היום ..... 11:50 נץ החמה ..... 6:37 | שקיעה ..... 5:03 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:42 | צאת הכוכבים ..... 5:15 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:14 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 6:15
יום **ששי**	**טז** 26	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא פה **ירושלמי:** שבת מד **תוספתא:** חגיגה ב **נ"ך:** יחזקאל מה	**ערב שבת קודש** עלות השחר (72 דק') ... 5:25 | חצות היום ..... 11:50 נץ החמה ..... 6:37 | שקיעה ..... 5:04 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:42 | צאת הכוכבים ..... 5:16 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:14 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 6:16 **הדלקת נרות** (40 דק'): 4:24 (20 דק'): 4:44
שב"ק	**יז** 27	**לימוד יומי:** **בבלי:** בבא קמא פו **ירושלמי:** שבת מה **תוספתא:** חגיגה ג **נ"ך:** יחזקאל מו	**שבת קודש פרשת בשלח, הילולת כ"ק מוהרא"ש זיע"א** עלות השחר (72 דק') ... 5:24 | חצות היום ..... 11:51 נץ החמה ..... 6:36 | שקיעה ..... 5:05 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:42 | צאת הכוכבים ..... 5:17 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:13 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 6:17 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 6:17**

בִּימֵי שׁוֹבְבֵי''ם צְרִיכִים לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה, וְהַתְּנַאי הָרִאשׁוֹן לִתְשׁוּבָה הוּא 'עֲזִיבַת הַחֵטְא', מַהִי 'עֲזִיבַת הַחֵטְא'? לְקַחַת אֶת הַמַּכְשִׁירִים הַטְּמֵאִים וּלְרַסֵּק אוֹתָם וּלְנַפֵּץ אוֹתָם לְרִסִיסִים! לִבְרֹחַ מִזֶּה! עַכְשָׁו, בִּימֵי שׁוֹבְבֵי''ם, הוּא הַזְּמַן לָזֶה! לְהַפְטֵר מִכָּל הַטֻּמְאָה הַזֹּאת פַּעַם וּלְתָמִיד!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)